

BERÄTTELSE

**till 1951 års riksdag om vad i rikets styrelse
sig tilldragit;**

given Stockholms slott den 3 januari 1951.

EN SMÄRTSAM FÖRLUST HAR UNDER DET FÖRFLUTNA
ÅRET TRÄFFAT SVERIGES KONUNGAHUS OCH FOLK GENOM
HANS MAJ:T KONUNG GUSTAF V:S FRÅNFÄLLE.

Justitiedepartementet.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 oktober 1949 har Nora domsaga den 1 januari 1951 på det sätt uppdelats, att Karlskoga tingslag utbrutits till egen domsaga, benämnd Karlskoga domsaga, samt Nora tingslag förenats med Lindes domsaga till en domsaga, benämnd Lindes och Nora domsaga. Vidare har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1950 rådhusrätten i Nora upphört med 1950 års utgång och staden i judiciellt avseende förenats med Lindes och Nora domsaga.

Omorganisation av fångvårdens anstaltsväsende pågår. En ny fångkoloni har inrättats vid Sandsjön i Los socken, Gävleborgs län.

Utrikesdepartementet.

Kungl. Maj:t utsåg den 19 maj 1950 ombud för Sverige vid Förenta Nationernas generalförsamlings femte ordinarie möte, vilket öppnades i New York den 19 september och ajournerades den 15 december 1950.

En redogörelse för förhandlingarna vid Förenta Nationernas generalförsamlings fjärde ordinarie möte i New York 1949 har utgivits av trycket genom utrikesdepartementets försorg. En motsvarande redogörelse för förhandlingarna vid femte ordinarie mötet kommer likaledes att utgivas genom departementets försorg.

Rådet inom Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete sammanträdde under år 1950 på ministerplanet sju gånger, nämligen den 31 januari, den 4 april, den 2 juni, den 7 juli, den 6—7 oktober, den 26—27 oktober och den 1—2 december. Sverige representerades vid sammanträdena i januari, april, juli och december av ministern för utrikes ärendena samt vid övriga sammanträden av kabinetssekreteraren D. H. A. C. Hammarskjöld.

En sammanfattande redogörelse för organisationens hittillsvarande verksamhet kommer att utgivas genom utrikesdepartementets försorg.

Europarådets ministerkommitté sammanträdde i Strasbourg den 30 mars—den 1 april, i Paris den 4 juni, i Strasbourg den 3—9 augusti samt i Rom den 3—4 november 1950. Sverige representerades vid sammanträdena i mars, april och augusti av ministern för utrikes ärendena samt vid övriga sammanträden av ambassadören K. I. Westman.

Europarådets rådgivande församlings andra ordinarie möte har avhållits i Strasbourg den 7—28 augusti samt den 18—25 november 1950.

En redogörelse för Europarådets verksamhet under år 1949 har utgivits av trycket genom utrikesdepartementets försorg. En motsvarande redogörelse för verksamheten under år 1950 kommer likaledes att utgivas genom utrikesdepartementets försorg.

Den 14 december 1949 undertecknades i Oslo en renbeteskonvention med Norge.

Den 22 och 30 december 1949 växlades i Stockholm ministeriella noter med Norge rörande förlängning av betalningsavtalet av den 29 april 1948 till den 1 februari 1950.

Den 30 december 1949 undertecknades i London en betalningsöverenskommelse med Storbritannien.

Den 31 december 1949 växlades i Stockholm ministeriella noter med Belgien rörande ändring av betalningsöverenskommelsen av den 14 februari 1949 med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen.

Den 2 januari 1950 växlades i Belgrad ministeriella noter med Jugoslavien rörande varuutbytet.

Den 5 och 17 januari 1950 växlades i Washington ministeriella noter med Amerikas Förenta Stater rörande revidering av överenskommelsen den 3 juli 1948 angående ekonomiskt samarbete.

Den 14 och 26 januari 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Norge rörande förlängning av överenskommelsen angående betalningarna av den 29 april 1948 till och med den 31 december 1950.

Den 27 januari 1950 beslöt Kungl. Maj:t om Sveriges anslutning till stadgan för Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation. Anslutningsdokumentet deponerades i Washington den 11 februari 1950.

Den 28 januari 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Norge rörande tillägg till överenskommelsen den 19 november 1927 angående framdragande över svenskt område av en väg från Kveli till Tunsjö i Norge.

Den 30 januari 1950 undertecknades i Paris ett protokoll rörande brittiskt-skandinaviskt ekonomiskt samarbete.

Den 10 februari 1950 växlades i Bryssel ministeriella noter med Belgien rörande godkännande av protokoll III i anslutning till handelsöverenskommelsen den 2 februari 1948 med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen.

Den 10 februari 1950 växlades i Bryssel ministeriella noter med Belgien rörande förlängning av betalningsavtalet av den 14 februari 1949 med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen.

Den 15 februari 1950 undertecknades för Sveriges del ett protokoll i Bryssel med ändringar i konventionen den 5 juli 1890 om en internationell tulltariffunion. Protokollet ratificerades den 26 maj 1950. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Bryssel den 9 juni 1950.

Den 18 februari 1950 undertecknades i Madrid en luftfartsöverenskommelse med Spanien.

Den 24 februari 1950 växlades i New Delhi ministeriella noter med Indien rörande varuutbytet under första halvåret 1950.

Den 24 februari 1950 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Norge angående återbetalning av viss under år 1944 lämnad svensk statskredit.

Den 2 mars 1950 avlämnades i Prag en ministeriell note till Tjeckoslovakien med uppsägning av utlämningskonventionen av den 17 november 1931.

Den 2 mars 1950 undertecknades i Wien ett protokoll med Österrike rörande varuutbytet.

Den 3 mars 1950 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ett protokoll rörande ändringar i konventionen angående internationella utställningar. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 19 april 1950.

Den 8 mars 1950 undertecknades i Köpenhamn ett protokoll med Danmark rörande varuutbytet och växlades ministeriella noter rörande betalningarna.

Den 17 mars 1950 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen för betryggande av säkerheten för människoliv till sjöss av den 10 juni 1948. Ratifikationsinstrumentet deponerades i London den 16 maj 1950.

Den 30 mars 1950 undertecknades i Prag ett protokoll med Tjeckoslovakien rörande varuutbytet och ett protokoll rörande betalningarna.

Den 31 mars 1950 undertecknades för Sveriges del Annecy-protokollet den 10 oktober 1949 om villkor för anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet, protokoll ersättande lista I (Australien), protokoll ersättande lista VI (Ceylon) i allmänna tull- och handelsavtalet, tredje protokollet rörande rättelser i allmänna tull- och handelsavtalet och första protokollet med ändringar i allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 31 mars 1950 undertecknades i Helsingfors ett avtal med Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Den 31 mars 1950 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Island rörande varuutbytet.

Den 1 april 1950 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Finland rörande varuutbytet samt växlades ministeriella noter rörande betalningarna.

Den 1 april 1950 undertecknades i Tokio en handelsöverenskommelse och en betalningsöverenskommelse med det allierade stora högkvarteret såsom ombud för det ockuperade Japan.

Den 18 april 1950 växlades i Rom ministeriella noter med Italien rörande handeln.

Den 10 och 18 april 1950 växlades i Haag ministeriella noter med Nederländerna rörande handeln.

Den 28 april 1950 undertecknades i Paris för Sveriges del tilläggsprotokoll nr 2 till överenskommelsen angående intereuropeiska betalningar och kompensationer för avtalsåret 1949/50.

Den 28 april 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Italien rörande betalningarna.

Den 12 maj 1950 växlades i Ankara ministeriella noter med Turkiet rörande förlängning av handels- och betalningsöverenskommelserna av den 7 juni 1948 och protokollet av 14 maj 1949 rörande betalningarna.

Den 12 och 14 maj 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Norge rörande återbetalning av svensk statskredit.

Den 18 maj 1950 undertecknades i Lissabon en betalningsöverenskommelse med Portugal samt växlades ministeriella noter rörande varuutbytet.

Den 22 maj 1950 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Internationella flyktingorganisationen (IRO) angående mottagande av flyktingar, betecknade som tuberkulosfall, samt medlemmar av deras familjer.

Den 22 maj 1950 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike rörande handeln.

Den 23 och 24 maj 1950 växlades i Havana ministeriella noter med Cuba rörande varuutbytet.

Den 25 maj 1950 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Amerikas Förenta Stater om upphävande av handelsavtalet av den 25 maj 1935.

Den 26 maj 1950 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen rörande Europarådets privilegier och immuniteter av den 2 september 1949. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 7 september 1950.

Den 2 juni 1950 beslöt Sverige ansluta sig till reviderad generalakt om avgörande på fredlig väg av internationella tvister av den 28 april 1949. Anslutningsdokumentet deponerades i New York den 22 juni 1950.

Den 2 juni 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Polen rörande betalningarna.

Den 3 juni 1950 undertecknades i Bern en överenskommelse med Schweiz angående varuutbytet och ett betalningsprotokoll.

Den 6 juni 1950 undertecknades för Sveriges del i New York det fjärde protokollet rörande rättelser i allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 9 juni 1950 beslöt Kungl. Maj:t ratificera en av Internationella arbetsorganisationen 1949 antagen konvention angående besättnings bostäder å fartyg. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Bern den 18 juli 1950.

Den 16 juni 1950 beslöt Kungl. Maj:t Sveriges anslutning till överenskommelsen av den 16 juni 1949 om provisorisk tillämpning av förslag till internationella tullkonventioner beträffande turisttrafik, fordon i yrkesmässig trafik och internationell vägtransport. Anslutningsdokumentet deponerades i New York den 15 september 1950.

Den 16 juni 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien rörande handeln.

Den 22 juni 1950 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventioner angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte samt reglering av övriga arbetsförmedlingsbyråers verksamhet samt angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten, antagna av Internationella arbetsorganisationen 1949. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Bern den 18 juli 1950.

Den 23 juni 1950 växlades i Bryssel ministeriella noter med Belgien rörande förlängning av gällande uppgörelser rörande varuutbytet och betalningarna med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen.

Den 29 juni 1950 beslöt Kungl. Maj:t att ratificera överenskommelsen rörande intereuropiska betalningar och kompensationer för avtalsåret 1949/50. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 18 augusti 1950.

Den 27 och 29 juni 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Österrike angående överdragningsrätt för Österrike.

Den 1 juli 1950 växlades i New Delhi ministeriella noter med Indien rörande varuutbytet under andra halvåret 1950.

Den 30 juni och 11 juli 1950 växlades i Stockholm och Khartoum noter med Sudan rörande lufttrafiken.

Den 22 juli 1950 växlades i Aten ministeriella noter med Grekland rörande förlängning av varuutbytesöverenskommelsen av den 4 augusti 1949.

Den 27 och 28 juli 1950 växlades i Madrid ministeriella noter med Spanien rörande uppsägning av handelsöverenskommelsen av den 1 juli 1948.

Den 10 april och den 7 augusti 1950 växlades i Haag ministeriella noter med Indonesien rörande handeln.

Den 10 augusti 1950 beslöt Kungl. Maj:t att för Sveriges del underteckna överenskommelsen rörande provisorisk tillämpning av vissa tullkonventioner beträffande turisttrafiken.

Den 16 augusti 1950 växlades i Köpenhamn ministeriella noter med Danmark rörande handeln med fisk.

Den 19 augusti 1950 undertecknades i Belgrad ett protokoll med Jugoslavien rörande varuutbytet och regleringen av betalningarna.

Den 4 september 1950 undertecknades i Bonn ett protokoll med Förbundsrepubliken Tyskland rörande handeln och en överenskommelse om betalningarna.

Den 8 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Grekland rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 8 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Italien rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 8 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Portugal rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europisk betalningsunion.

Den 11 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Turkiet rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 12 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Frankrike rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 14 september 1950 undertecknades i Rangoon en luftfartsöverenskommelse med Burma.

Den 14 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Österrike rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 19 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse angående upprättande av en europeisk betalningsunion ävensom ett protokoll om provisorisk tillämpning av denna överenskommelse.

Den 19 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Belgien rörande regleringen av utestående saldon med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 13 och 22 september 1950 växlades i Canberra och Sydney ministeriella noter med Australien rörande varuutbytet.

Den 22 september 1950 växlades i Aten ministeriella noter med Grekland rörande förlängning av gällande uppgörelser angående varuutbytet och betalningarna.

Den 28 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Norge rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 27 och 28 september 1950 växlades i Madrid ministeriella noter med Spanien rörande förlängning av gällande uppgörelser rörande varuutbytet och betalningarna till den 1 november 1950.

Den 29 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Danmark rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 30 september 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Nederländerna rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 30 september 1950 växlades i Warszawa ministeriella noter med Polen rörande uppsägning av betalningsavtalet av den 18 oktober 1949.

Den 10 oktober 1950 växlades i London ministeriella noter med Storbritannien rörande handeln.

Den 12 oktober 1950 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Spanien rörande utbyte av meteorologiska underrättelser.

Den 13 oktober 1950 undertecknades i Köpenhamn ett tilläggsprotokoll med Danmark rörande varuutbytet.

Den 18 oktober 1950 undertecknades i Bern en överenskommelse med Schweiz rörande flygförbindelser.

Den 28 oktober 1950 växlades i Bryssel ministeriella noter med Belgien rörande handeln med den belgisk-luxemburgiska ekonomiska unionen.

Den 28 oktober 1950 undertecknades i Paris ett tilläggsavtal med Frankrike till avtalet den 24 december 1936 för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser om ömsesidig handräkning beträffande direkta skatter.

Den 30 oktober 1950 undertecknades i Warszawa ett protokoll med Polen rörande varuutbytet och ett avtal rörande regleringen av betalningarna.

Den 31 oktober 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Frankrike rörande varuutbytet.

Den 31 oktober 1950 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Österrike angående överförande till Sverige av ett antal österrikiska läkare.

Den 8 november 1950 undertecknades i Paris en överenskommelse med Schweiz rörande regleringen av utestående saldon i överensstämmelse med Bihang A till överenskommelsen angående upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 10 november 1950 undertecknades i London en betalningsöverenskommelse med Storbritannien.

Den 23 november 1950 uppsades i Bryssel med ministeriell note en kon-

vention med Belgien av den 26 april 1870 och en deklaration av den 6 november 1877 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare.

Den 23 november 1950 uppsades i Bryssel med ministeriell note en konvention med Luxemburg av den 21 juli 1883 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare.

Den 24 november 1950 uppsades i Madrid med ministeriell note ett fördrag med Spanien av den 15 maj 1885 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare.

Den 25 november 1950 uppsades i Rom med ministeriell note en konvention med Italien av den 20 september 1866 och en deklaration av den 28 maj 1878 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare.

Den 27 november 1950 uppsades i Haag med ministeriell note en traktat med Nederländerna av den 26 juni 1895 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare.

Den 28 november 1950 undertecknades för Sveriges del i Paris en av Europarådet utarbetad konvention angående de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Den 1 december 1950 uppsades i Warszawa med ministeriell note en konvention med Polen av den 30 augusti 1930 angående utlämnande av förbrytare och handräckning i brottmål.

Den 2 december 1950 uppsades i Washington med ministeriell note en traktat med Amerikas Förenta Stater av den 14 januari 1893 angående utlämnande av förrymda förbrytare.

Den 2 december 1950 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike rörande utbyte av praktikanter.

Den 2 december 1950 växlades i Stockholm ministeriella noter med Italien rörande handeln.

Den 6 december 1950 undertecknades i Stockholm en betalningsöverenskommelse med Italien.

Den 7 december 1950 undertecknades i New York för Sveriges del ett tilläggsprotokoll rörande internationell transport av godsbehållare, åtföljda av så kallad »TIR-carnet», till överenskommelsen den 16 juni 1949 om provisorisk tillämpning av förslag till internationella tullkonventioner beträffande turisttrafik, fordon i yrkesmässig trafik och internationell vägtransport.

Den 19 december 1950 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Norge rörande varuutbytet under år 1951.

Den 20 december 1950 undertecknades i Oslo en överenskommelse med Norge angående fiskeriförhållandena i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden.

Den 21 december 1950 undertecknades i Köpenhamn ett avtal med Danmark och Norge om genomförande av bestämmelserna i 10 § i lagen den 22 juni 1950 (nr 383) om svenskt medborgarskap, § 10 i lagen nr 252 den 27 maj 1950 om dansk indfödsret och § 10 i lagen den 8 december 1950 om norsk riksborgarrett.

Försvarsdepartementet.

Verksamheten inom försvaret regleras av den år 1942 fastställda försvarsplanen och de ändringar däri, som beslutats vid 1948 års riksdag efter förslag i propositionen nr 206. I anledning av den skärpning av det internationella läget som uppkommit i samband med den väpnade konflikten i Korea har en förstärkning av den materiella och personella militära beredskapen ansetts nödvändig. Förslag i dessa hänseenden ha efter överläggningar med ledarna för de demokratiska partierna förelagts riksdagen vid dess höstsession och av riksdagen bifallits.

Förrättningarna för inskrivning av de värnpliktiga äro numera förlagda till hösten och omfatta dem som under året fylla 19 år. Vid 1950 års inskrivningsförrättningar har den befälsuttagning skett, som tidigare försigått under värnpliktstjänstgöringen.

Vid armén ha under hösten 1950 repetitionsövningarna med de värnpliktiga bedrivits i krigsförband i stället för som tidigare åldersklassvis.

Socialdepartementet.

Utvecklingen på arbetsmarknaden, som under år 1949 kännetecknades av en något minskad efterfrågan på arbetskraft, har under 1950 karakteriserats av en åter inträdd ökning av efterfrågan på arbetskraft. Tendenserna ha dock icke varit enhetliga. Den ökade efterfrågan har huvudsakligen avsett manlig arbetskraft till vissa delar av industrien samt till husbyggnadsverksamhet och landtransport.

Efterfrågan på arbetskraft till skogsbruket har under senare delen av år 1950 stigit i förhållande till motsvarande tid föregående år. Utvecklingen inom jordbruket har kännetecknats av fortsatt minskning av efterfrågan på årsanställd personal, medan efterfrågan på tillfälliga jordbruksarbetare varit av i stort sett samma storlek som närmast föregående år.

Inom övriga näringsgrenar samt vad beträffar kvinnlig arbetskraft synes arbetsmarknadsläget icke ha undergått några större förändringar.

Antalet arbetslösa, som under år 1949 visade någon ökning, har åter nedgått under år 1950. De under år 1949 inom en del industribranscher förekommande driftinskränkningarna i form av korttidsarbete ha i stort sett upphört.

Inom socialstyrelsens verksamhetsområde har genomförandet av den av riksdagen år 1947 i princip beslutade ålderdomshemsreformen fortgått under ett avsevärt stegrat intresse från kommunernas sida. Utbyggnaden av den halvöppna barnvården (daghem, barnträdgårdar m. m.) och den sociala hemhjälpverksamheten har fortgått. Fyra ungdomsvårdsskolor (Råby, Margretelund, Gudmundsgården och Morängen) ha förstatlignats, varjämte en ny skola (Härsjögården) trätt i verksamhet. Två skolor ha nedlagts under året (Sjötorp och Håkanstorp).

Läget på bostadsmarknaden har under år 1950 kännetecknats av den kvardröjande bostadsbristen. Investeringsbegränsningen har inneburit, att bostadsbyggandet under år 1950 icke lämnat något bidrag till bristens avveckling. Även om läget på vissa orter vid årets slut något förbättrats, har en försämring på andra orter inträtt. Underskottet på lägenheter medför bl. a. att redan bildade hushåll, och däribland i betydande omfattning barnfamiljer, måste tillgodose sitt bostadsbehov på ett mycket otillfredsställande sätt.

Antalet anmälningar till riksförsäkringsanstalten om olycksfall i arbete har under år 1950 ökat ytterligare. Den 31 oktober 1949 hade sålunda till anstalten inkommit ca 140 700 olycksfalianmälningar (1948 ca 137 000), medan motsvarande siffra vid samma tidpunkt år 1950 var ca 145 000.

På folkpensioneringens område har ålderspensionärernas antal ökats från ca 597 000 vid utgången av år 1949 till ca 608 000 vid utgången av år 1950. Antalet personer med invalidpension och sjukbidrag uppskattas till ca 161 000 vid utgången av år 1950. Änkepension och hustrutillägg beräknas vid samma tidpunkt utgå till ca 15 100 resp. 19 600 personer.

Kommunikationsdepartementet.

Antalet fasta postanstalter utgjorde vid 1950 års utgång 4 370. — Under året har ändring vidtagits beträffande vissa avgifter i den utrikes postutväxlingen. — Källskatteuppbörden omfattade under uppbördsåret 1949/50 sammanlagt 26,1 miljoner skatteinbetalningar å tillhoppa 4,3 miljarder kronor. — Allmänna barnbidragen utbetalas genom postverket. Under år 1950 har genom 3,9 miljoner barnbidragsanvisningar utbetalats ett belopp av 442,1 miljoner kronor, varjämte direkt till kommuner och barnavårdsnämnder girerats sammanlagt 2,6 miljoner kronor.

Postsparbanken uppvisar för de tre första kvartalen av år 1950 ett insättningsöverskott på 66,2 miljoner kronor mot 126,3 miljoner kronor för samma period 1949.

Telegrafverkets rikskablar Västerås—Ludvika—Falun (kombinerad koaxial- och fyrskruvskabel) och Göteborg—Uddevalla samt en med statens järnvägar gemensam kabelanläggning Porjus—Jokkmokk—Maitum ha under år 1950 färdigställts. Bärfrekvensanläggningarna på sträckorna Stockholm—Malmö och Göteborg—Malmö ha under året utbyggts och ny bärfrekvensanläggning har anordnats på sträckan Gävle—Mjölby.

Helautomatisk drift har under år 1950 införts vid centraltelefonstationerna i Falköping, Gävle, Hagfors, Kiruna och Västervik. Omläggning av kortväga, manuellt expedierad rikstrafik till helautomatisk koppling har under

året skett mellan ett flertal områden. Förändring till halvautomatisk drift av rikstrafiken har under året fortsatt och genomförts i skilda delar av landet.

Antalet telefonstationer, d. v. s. central-, växel- och fristående samtalsstationer, har under år 1950 minskats från 7 756 vid årets början till omkring 7 715 vid årets slut. Minskningen har sin grund i planmässig indragning av fristående samtalsstationer. Utbyggnaden av Stockholms riksstation har under året fortsatt. Ny centralstation har inrättats i Hagfors. — Antalet telefonapparater har under år 1950 ökat från 1 591 473 till omkring 1 682 500 eller med omkring 91 000. — Under år 1950 har upprättats telefonförbindelser med Gibraltar, Kanarieöarna, Newfoundland, Nordrhodesia, Spanien och Spanska Marocko. — Den direkta radiotelegrafförbindelsen med Japan har under året nedlagts. — Ny förbindelse för abonnentelegrafi (telex) har under året öppnats med Belgien. Direkt förbindelse för bildtelegrafi har under året öppnats med Västtyskland och Brasilien. — Nya internationella telefon- och telegrafreglementen ha trätt i kraft den 1 juli 1950. — Vinga signalstation samt Hällö, Morups och Vinga radiopejlstationer ha nedlagts. — Antalet radiolicenser har under år 1950 ökat från 2 095 474 till omkring 2 151 500 eller med omkring 56 000.

Enligt statsmakternas beslut har staten förvärvat Norra Östergötlands järnvägar, Norrköping—Söderköping—Vikbolandets järnväg samt Mellersta Östergötlands järnvägar, vilka samtliga införlivats med statens järnvägar från och med den 1 juli 1950. — Linjerna Uddevalla—Strömstad och Smedberg—Lysekil öppnades för elektrisk drift den 5 juni 1950. — Nyanlagda dubbelspår ha under år 1950 öppnats för trafik å linjesträckorna Mölnbo—Björnlunda, Slätte—Töreboda, Strålsnäs—Boxholm, Ulvåker—Skövde och Töreboda—Moholm.

Byggnadsarbetena för kraftstationerna vid Kilforsen i Fjällsjöälven och Harsprånget i Stora Lule älv ha under år 1950 fortgått. I kraftstationen vid Hölleforsen har det andra aggregatet tagits i drift. I Västerås ångkraftverk har en ny ångpanna tagits i drift. Regleringsarbetena i Ångermanälvens flodområde ha fullbordats i vad avser Vojmsjön. För reglering av Borgasjön och Ormsjön ha arbetena fortgått och vid Bodumsjön ha arbeten påbörjats. — Distributionsanläggningarna ha ytterligare utbyggt och förstärkts. Arbetet med 380 kV ledningen Harsprånget—Midskog—Hallsberg har pågått, och sträckan Midskog—Hallsberg har provisoriskt tagits i drift med 200 kV. Arbetet med 380 kV ledningen Storfinnforsen—Enköping har fortsatt. — Kraftförbrukningen har fortsatt att stiga. Vattentillgången vid kraftverken har varit god under år 1950.

Av vägförvaltningarna under år 1950 nyanlagda och ombyggda vägar uppgå till en sammanlagd längd av 220 km. Dessutom ha omkring 220 km vägar försetts med asfalt- eller tjärbeläggning, 14 km med beläggning av smågatsten och 15 km med beläggning av cementbetong. Antalet under år 1950 färdigställda broar med en spännvidd av minst 3 m uppgår till 240. — Utbyggnadsarbeten ha under år 1950 bedrivits vid Göteborg—

Torslanda och Malmö—Bulltofta flygplatser samt vissa förstärkningsarbeten vid Stockholm—Bromma flygplats. Arbetena med anläggande av storflygplatsen vid Halmsjön ha fortsatt i begränsad omfattning. — En ny handelshamn och fem nya fiskehamnar ha färdigställts.

Bland större byggnadsarbeten, som fullbordats under år 1950, må nämnas grundförstärkning m. m. av Haga slott, kölldlaboratorium vid försvarets forskningsanstalt, ombyggnadsarbeten vid statens alkoholistanstalt å Svartsjö, posthus i Hägersten och Huskvarna, postbussgarage i Strömsund, post- och telegrafhus i Hagfors, telefonstationsbyggnader i kvarteren Jericho och Rutan i Stockholm, i Kävlinge, Västerås, Ljusdal och Kiruna, rundradiostationer i Hörby och Göteborg, bostadshus för telegrafverkets personal i Nynäshamn, brandstation å Bromma flygplats, ombyggnadsarbeten för riksräkenskapsverket, ombyggnadsarbeten i kvarteret Vega för genetisk institution m. m. vid Stockholms högskola, cyklotronlaboratorium m. m. och tillbyggnad för farmakologisk institution vid universitetet i Uppsala, ombyggnad av universitetshuset och nybyggnader för fysiska institutionen, genetiska institutionen samt djurhus vid medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Lund, ombyggnadsarbeten för folkskoleseminariet i Kristianstad, gymnastikbyggnader vid småskoleseminarierna i Strängnäs och Landskrona, lärarbostadshus vid Skytteanska skolan i Tärna, ny- och ombyggnadsarbeten vid döfstumskolan i Mogård (andra byggnadsetappen), restaurant och kårlokaler samt vegetationshall vid lantbrukshögskolan, häststall vid Kungsängens gård, institutionsbyggnad vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, omputsning av fasaderna å Uppsala slott, om- och tillbyggnad av landsstatshuset i Falun (första byggnadsetappen), läkarebostäder vid Sundby, Birgittas, Ryhovs, S:t Lars, S:ta Maria, Restads, Källshagens, Sätters och Furunäsets sjukhus, sjukhuspaviljonger vid Ulleråkers, Birgittas, Mariebergs och Furunäsets sjukhus, om- och tillbyggnadsarbeten vid Sundby sjukhus, ombyggnad av köksbyggnad vid S:ta Annas sjukhus, ekonomibygnad vid Birgittas sjukhus, ombyggnadsarbeten vid Västra Ny, Ryhovs och S:t Jörgens sjukhus, ombyggnad av administrationsbyggnaden vid Restads sjukhus, ombyggnadsarbeten vid sekundärsjukhusen i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors (första byggnadsetappen) samt ombyggnadsarbeten vid statens skol- och yrkeshem å Salbohed.

Den svenska regelbundna lufttrafiken har under år 1950 i likhet med vad fallet var under år 1949 bedrivits av aktiebolaget Aerotransport i nära samarbete med Det Danske Luftfartselskab och Det Norske Luftfartselskap. Trafiken har omfattat flertalet europeiska länder ävensom Nord- och Sydamerika (New York, Buenos Aires), Afrika (Kairo, Nairobi), Främre Orienten (Istanbul, Lydda, Teheran) samt Fjärran Östern (Bangkok).

Under år 1950 har frågan om formerna för det fortsatta samarbetet mellan nyssnämnda tre flygbolag intagit en framskjuten plats inom den skandinaviska luftfarten. De mellan flygbolagen och de tre berörda länderna förda förhandlingarna härutinnan ha lett till, bland annat, en principiell överens-

kommelse om fortsättning och utvidgning av det tidigare samarbetet mellan bolagen, innebärande i stort sett att desamma bilda ett konsortium, Scandinavian Airlines System, som för gemensam räkning och som en enhet skall driva trafikflygning och därmed sammanhängande verksamhet.

Under de tre första kvartalen av år 1950 utgjorde antalet på- och avstigande passagerare i regelbunden lufttrafik vid våra större trafikflygplatser i runt tal 265 000. Motsvarande antal för de tre första kvartalen 1949 utgjorde 245 000, innebärande att passagerareantalet under det sistförflutna kalenderåret ökat med ca 8 procent.

Medeltemperaturen för år 1950 var i hela landet högre än normalt. Januari hade dock i genomsnitt för hela riket en lägre temperatur än vad som är normalt för månaden. Även juli var i större delen av landet kall, i Stockholmstrakten den kallaste julimånaden sedan år 1929. — Årsnederbörden var för riket i dess helhet något större än normalt. April var särskilt nederbördsrik i hela landet, och Norrland erhöll då 2—4 gånger mera nederbörd än normalt. — Åskfrekvensen var i stort sett normal. — Isförhållandena vid rikets kuster och i de omgivande haven voro under vintern 1949/50 i stort sett lindriga. Den första isläggningen i svenska farvatten var fördröjd nära 4 veckor, och den slutliga islossningen vid kusten inträffade omkring 2 veckor före normal tidpunkt. Isen nådde sin största utbredning i slutet av februari och början av mars, varvid ingen sjöfart förekom norr om Högbondens fyr. Södra Östersjökusten och Västkusten förblevo under vintern praktiskt taget isfria. — Vattentillgången var i stort sett större än normalt. Under sommarmånaderna voro förhållandena dock mindre gynnsamma i Svea- och Götaland. — Regleringsmagasinen fylldes som regel väl genom vårfloden. I Norrland var fyllnadsgraden sedan oförändrat hög intill årets slut. I Svea- och Götaland minskade magasinen tillfälligt under sommaren, ökade därpå i allmänhet åter under hösten. — I genomsnitt inträffade isläggningen i sjöar och floder något senare och islossningen något tidigare än normalt. Istjockleken var i allmänhet normal. Vatten och stöp uppträdde i relativt begränsad utsträckning och vintertrafik och timmeravläggning på isen kunde försiggå utan större olägenhet.

Finansdepartementet.

En redogörelse för de förhållanden, som sammanhånga med den ekonomiska utvecklingen, har lämnats vid anmälan av finansplanen i 1951 års statsverksproposition, till vilken redogörelse torde få hänvisas.

Ecklesiastikdepartementet.

Efter förslag av Kungl. Maj:t och beslut av 1948 och 1950 års riksdagar har från och med den 1 juli 1950 en allmän lönereglering genomförts för dels övningslärarna, dels ock kyrkomusiker.

Löneregleringar för prästerskapet ha under år 1950 fastställts i omkring 25 pastorat.

Vid tekniska högskolan i Stockholm har nybyggnaden för kemisk apparathall och kemiskt laboratorium tagits i bruk.

Den genom försorg av matematikmaskinnämnden byggda första matematikmaskinen i Sverige av relätyp har färdigställts och tagits i bruk.

Nya timplaner och ändrad undervisningsplan för rikets allmänna läroverk ha fastställts.

Ändrad lydelse har fastställts för normalundervisningsplanerna för kommunala flickskolor.

Stadga för övningslärare har utfärdats.

Samrealskolor i Gubbängen i Stockholm och i Lundby i Göteborg samt Slottsstadens samrealskola i Malmö ha upprättats, alla med fem- och fyraåriga linjer.

Vid Högalids och S:t Görans samrealskolor i Stockholm samt samrealskolan i Spånga ha upprättats femåriga linjer.

De realskolavdelningar, som förlagts till nya elementarskolans i Stockholm förutvarande lokaler, ha i organisatoriskt hänseende anknutits till högre allmänna läroverket statens normalskola. Benämningen nya elementarskolan i Stockholm har övergått på förutvarande nya elementarskolan i Ängby.

Vid folkskoleseminariets i Uppsala övningsskola har inrättats en femårig realskollinje.

Kungl. Maj:t har medgivit, att samrealskolorna i Sandviken och Trollhättan må förenas med kommunala latin- och realgymnasielinjer. Vidare har tillstånd lämnats till inrättande av latingymnasielinjer vid de med samrealskolor förenade kommunala gymnasierna i Arvika, Solna och Åmål.

En kommunal flickskola i Visby har erkänts.

Högre folkskolorna i Burträsk, Gränna, Jokkmokk, Kungshamn, Norsjö, Olofström, Oskarström, Tingsryd, Västra Vingåker, Åseda och Östra Broby ha erkänts som kommunala mellanskolor.

Vid praktiska mellanskolan i Nacka har inrättats en fyraårig teknisk linje och högre folkskolan i Lund har anordnats som fyraårig praktisk mellanskola med handelslinje.

Bestämmelser ha meddelats angående handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning.

Högre folkskolor ha erkänts i Torp i Västernorrlands län och Berg i Jämtlands län.

Medgivande att anordna folk- och småskola med åtta obligatoriska klasser har hitintills lämnats omkring 85 skoldistrikt.

Vidare har medgivande lämnats ytterligare 13 skoldistrikt, av vilka 7 fr. o. m. den 1 januari 1952 skola utgöra ett skoldistrikt, att anordna pedagogisk försöksverksamhet med nioårig enhetsskola.

Jordbruksdepartementet.

Årets skörderesultat kan betecknas såsom medelmåttigt eller något under medelmåttigt för höstsäd. Vårsädesslagen lämnade i allmänhet en ej fullt medelmåttigt skörd. För potatis och foderrotfrukter blev skördeutfallet likaledes något under medelmåttigt, medan sockerbetorna lämnade något över medelskörd. Oljeväxtodlingen, som under år 1950 nått sin hittills största omfattning, gav ett gott utbyte. Vallskörden blev medelmåttigt. Beträffande köksväxterna har flertalet av såväl grönsaker som trädgårdsrotfrukter lämnat tämligen tillfredsställande skörd. Fruktskörden kan betecknas som mycket god beträffande äpplen samt under medelgod i övrigt. Trädgårdsbären ha lämnat en i allmänhet fullt tillfredsställande skörd.

Den animaliska produktionen har visat en fortsatt stegring. Produktionen av mjölk ligger nu högre än före kriget. Detsamma gäller produktionen av fläsk och ägg. Köttproduktionen ligger däremot under förkrignivån.

Liksom under år 1949 har fisket av bottenfiskar i Nordsjön givit mindre än medelgott resultat. Sillfisket i Nordsjön har däremot varit tillfredsställande. Årets islandsfiske slog fullständigt fel liksom även det under år 1949 startade fisket i Barents hav. Jämväl skarpsillfisket gav lägre fångstutbyte än året förut. Övriga mera betydelsefulla västkustfiskerna synas ha givit ungefär medelgod fångst. Strömmingsfisket var mindre givande liksom även fisket efter ål. Goda fångster ha däremot redovisats från lax- och torskfiskerna i Östersjön. Avsättningsförhållandena för saltvattensfisk ha varit förhållandevis tillfredsställande. — Insjöfisket har i allmänhet givit medelgott resultat.

Ny fiskelag har beslutats, med giltighet från den 1 januari 1951.

Avverkningarna under säsongen 1949/50 voro av avsevärt mindre omfattning än föregående år.

Sedan berättelsen till 1950 års riksdag avgavs, har för bildande av nya eller utvidgande av redan befintliga kronoparker eller för annat ändamål inköp avslutats beträffande 693 hektar mark för en köpeskilling av 491 341 kronor.

Statens livsmedelskommission, statens sockernämnd och statens linnämnd ha upphört den 30 juni 1950. Deras arbetsuppgifter ha överflyttats å statens jordbruksnämnd samt en därtill ansluten statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet, vilka varit i verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1950. Jordbruksnämnden har till huvudsaklig uppgift att under Kungl. Maj:ts ledning utöva den prisreglerande verksamheten på jordbrukets och fiskets område samt att handlägga frågor rörande den ekonomiska försvarsberedskapen, i vad den avser försörjningen med livsmedel, fodermedel och gödselmedel.

Beslagen på spannmål och fodermedel ha hävts under år 1950.

Handelsdepartementet.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har kommerskollegium i samråd med nationalbudgetdelegationen och konjunkturinstitutet utfört en preliminär bearbetning av 1949 års produktionsuppgifter för industrien. — Den 3 mars 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt kollegium att kvartalsvis under år 1950 verkställa en statistisk undersökning rörande bruttointkomster och kostnader i utlandet vid utrikes sjöfart. Sådan undersökning har utförts för de två första kvartalen och pågår beträffande tredje kvartalet 1950. — Den 12 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt kollegium att inkomma med förslag till de åtgärder, som vore erforderliga för dels genomförande av undersökningar rörande kapitalinvesteringar inom samfärdseln och vid smärre industriföretag, dels ock upprättandet av produktionsstatistik för byggnads- och anläggningsverksamheten. Vissa förberedande undersökningar ha gjorts. — Den 25 augusti 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt kollegium att verkställa en statistisk undersökning rörande industriens kapitalinvesteringar i egna anläggningar under år 1950 samt planerade dylika investeringar under år 1951. Preliminärt resultat av undersökningen föreligger. — Av Kungl. Maj:t anbefalld statistisk utredning om svenska handelsflottans bemanning år 1949 har utförts under år 1950. — Under år 1950 ha i kartellregistret införts och för registrering färdigberetts omkring 150 avtal, vilka avse bl. a. vattenturbiner, bilgummi, grammofonskivor, choklad- och konfektyrvaror, planglas, linoleum, elmätare och polska kol samt slakteri-, pappers-, järn- och stålbranscherna. I kartellregistret har vidare publicerats en undersökning angående det registrerade avtalsbeståndets förändringar under tiden januari 1947—mars 1950. Särskilda undersökningar ha pågått om *dels* svenska järn- och balkgrossisters förenings u. p. a. verksamhet, *dels* priser och kostnader och därmed sammanhängande förhållanden inom värme- och sanitetsbranschen, *dels ock* handeln med planglas. Vid sistnämnda undersökning ha vissa kartellavtal framkommit och registrerats.

Under år 1950 har lotsstyrelsen i det närmaste färdigställt fyrbyggnaden till en bottenfast fyr på Ölands södra grund samt försett fyren med provisoriska ljus- och mistsignalanordningar. Fyren beräknas kunna träda i funktion under senare hälften av år 1951. Bland övriga fyrarbeten må nämnas anordnande av en angöringsfyr med dalénljus på Bungeör vid södra inloppet till Fårösund, samt fem mindre ledfyrrar, nämligen två agafyrrar vid norrlandskusten, två elektriska fyrrar vid Öresund och en agafyr på västkusten. Vidare ha genom lotsstyrelsens försorg två fiskefyrrar med agaljus anordnats, den ena i Stockholms södra skärgård och den andra på västkusten. Fyrplatserna Bergudden, Hoburg och Måseskär ha elektrifierats genom anslutning till allmänt elektriskt distributionsnät. I fyrrarna Malören i norra Bottenviken och Sandö i Östergötlands skärgård ha dalénljus införts såsom ljuskälla. Mistsignalapparaturen vid fyrrarna Hoburg, Ölands södra udde, Tylö och Måseskär ha moderniserats. Nytt lotsuppassningshus har

uppförts vid Rödkallens upppassningsställe under Luleå lotsplats, varjämte upppassningshusen vid Idö och Långörens lotsplatser ha om- och tillbyggt. Vid Rödkallens upppassningsställe och vid Väderöarnas lotsplats ha nya lotshamnar anordnats, varjämte hamnen vid Norra gattets upppassningsställe under Fårösunds lotsplats har förbättrats. Förbättring och modernisering av bostadsbeståndet har ägt rum bl. a. vid Smygehuks och Kullens fyrplatser samt vid Väderöarnas lotsplats. — Å fyrskeppen Västra Banken och Svinbådan ha fyrlyusen elektrifierats. Vidare har fyrskeppet Fladen försetts med radiotelefon. Ett arbetsfartyg för lotsstyrelsens fyringenjörskontor och en ny gasningsjakt för mellersta lotsdistriktet ha byggts och levererats. Ett antal lotsmotorkuttrar har anskaffats.

Sveriges geologiska undersökning har för det geologiska kartverket nyrekognoscerat inom bladen Västerås, Uppsala, Särö, Laholm och Levene tillsammans 504 km². Revision av det nyrekognoscerade bladet Säter har avslutats. — Jordartskarteringen inom Norrbottens län har omfattat 4 490 km². — Malmletningsarbeten ha pågått i Norrbottens och Västerbottens län. Inom förstnämnda län ha därvid bl. a. påträffats flera områden, där impregnation av kopparmalm har stor utbredning. Omfattande vidare undersökningar synas här behövlige. Inom Västerbottens län har undersökningen genom gruvarbete under jord av den kopparhaltiga kisfyndigheten Rudtjebäcken avslutats. I länets fjälltrakter har inventeringen av där befintliga statsgruvefält och deras omgivningar fortsatt. — Djupborrningen vid Svedala i Skåne har fortsatt, varvid visats att tillgången på saltvatten i cenomansandstenen starkt ökat. Av vad härvid framkommit kan man sluta sig till, att åtminstone inom 300 km² i sydvästligaste Skåne ett lager som innehåller saltrikt vatten förekommer på 1 200—1 500 meters djup under jordytan.

Patent- och registreringsverket har under tiden den 1 januari—den 31 oktober 1950 beviljat 2 964 patent ävensom registrerat 1 454 varumärken, 92 mönster och modeller samt 965 aktiebolag med ett sammanlagt tecknat aktiekapital av 39 283 200 kronor.

Arbetet inom försäkringsinspektionen har under år 1950 i stor utsträckning präglats av de anpassningsproblem, som den nya lagen om försäkringsrörelse aktualiserat.

Vid statens provningsanstalt utgjorde antalet betalade uppdrag enligt utskrivna intyg under året ca 10 500, vilket jämfört med år 1949 utgör en ökning med omkring 500. Anstaltens inkomster i anledning av dessa uppdrag ha uppgått till i runt tal 1 170 000 kronor.

Sedan 1950 års riksdag anvisat medel till påbörjande vid flygtekniska försöksanstalten av en vindtunnelanläggning för överljudområdet, har projekterings- och konstruktionsarbetet för denna anläggning under året intensifierats och upphandling av viss utrustning med lång leveranstid påbörjats. Efter utredning i samarbete med försöksanstalten har byggnadsstyrelsen den 19 oktober 1950 framlagt förslag om anläggningens förläggande till försöksanstaltens nuvarande tomt i Ulvsunda och om arbetets påbörjande.

Regleringarna på utrikes handels område ha under år 1950 i betydande utsträckning kunnat lättas. Sålunda har importen från vissa länder, främst dem som deltaga i organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, till ungefär två tredjedelar frigjorts från kvantitativa restriktioner och undantagits från importregleringen. Vidare ha lättnader införts beträffande exportregleringen, vilka innebära att, med undantag av vissa varuslag, kravet på licens upphävts för export till de västeuropeiska länderna, Amerika, brittiska samväldet m. fl. länder. Under senare delen av året har främst på grund av den internationella konjunkturutvecklingen efterfrågan på världsmarknaden av en del försörjningsviktiga varor ökat starkt och en viss knapphet på dessa varor uppstått. På många håll utomlands ha som en följd härav införts nya exportförbud och skärpt kontroll över exporten. Även för Sveriges del ha sådana åtgärder till skydd för den inhemska försörjningen aktualiserats. Vissa inskränkningar i tidigare under året medgivna lättnader i exportregleringen ha på grund härav måst vidtagas.

Vad angår industriområdet samt handeln i övrigt må nämnas, att tidigare tillämpad prioritering i fråga om användningen av tunnplåt ävensom beslag å och handelsreglering beträffande bleckplåt upphävts.

Bränslekommissionens verksamhet har i viss utsträckning avvecklats under år 1950. Sålunda har handläggningen av frågor rörande reglering av försörjningen med skogsindustriella produkter och flytande bränslen överflyttas å handels- och industrikommissionen. Under året ha regleringarna av förbrukningen beträffande eldningsolja I och II upphävts, medan ransoneringen av koks och antracit allttjämt kvarstår.

På priskontrollens område ha vissa lättnader genomförts. Prisreglering har sålunda upphävts för åtskilliga varor, t. ex. trävaror, papper med visst undantag samt möbler ävensom för ett stort antal tjänster.

Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att i prisstabiliserande syfte meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift vid export av varor har av 1950 års riksdag förlängts till utgången av juni månad 1951. Detta bemyndigande, som under 1950 endast tillämpats beträffande trävaror, har tagits till utgångspunkt för en ny kungörelse den 3 november 1950 (SFS nr 586) om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper. Dylig prisutjämningsavgift kommer emellertid endast att uttagas av sådana exportörer, som icke äro anslutna till de stora branschorganisationerna inom trävaru-, cellulosa- och pappersindustrierna. Sedan förhandlingar upptagits med dessa organisationer, ha nämligen industrierna i fråga frivilligt åtagit sig att av exportinkomsten under år 1951 till egna fonder avsätta ett prisutjämningsavgiften motsvarande belopp i och för sterilisering under viss tid.

Subventioneringen av importen av hudar och bomull har upphört med utgången av oktober resp. november månad 1950. Från och med sistnämnda tidpunkt har även subventioneringen av hushållens bränslekostnader upphört.

Exportkreditnämnden, som avgör frågor om statsgaranti mot

förlust på grund av exportkredit, har genom kungörelse den 9 juni 1950 (SFS nr 321) erhållit möjlighet att från och med den 1 juli 1950 bevilja statsgaranti jämväl mot förlust på grund av lagerhållning av svenska exportvaror utomlands. Sådan garanti har intill den 1 december 1950 beviljats i tre fall till ett sammanlagt belopp av 860 000 kronor. Närmare uppgifter om nämndens verksamhet lämnas i en den 22 december 1950 beslutad proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit m. m.

I en vid denna berättelse som Bil. A fogad sammanställning ha upptagits de bidrag, som under år 1950 beviljats från lotterimedelsfonden.

Inrikesdepartementet.

Inom medicinalväsendets område har personalorganisationen ytterligare utökats. Under år 1950 ha sålunda 10 nya ordinarie provinssiällakardistrikt inrättats och antalet sådana distrikt uppgår nu till 505. Under året ha antagits riktlinjer för den statliga sinnessjukvårdens effektivisering och utbyggande under de närmaste 15—20 åren. Vid de statliga sinnessjukhusen har medgivits inrättande av sammanlagt 191 nya tjänster. Vid lasarett och därmed jämförliga sjukvårdsanstalter har medgivits inrättande av 6 överläkartjänster och 15 lasarettsläkartjänster.

Sådana epidemisjukhus, som skola finnas som centrala epidemivårdanstalter i varje epidemidistrikt, ha inrättats i Norrköping och Örebro. Vid Stockholms epidemisjukhus har ytterligare en epidemisjukhusläkartjänst inrättats.

Antalet distriktstandpolikliniker har under tiden januari—oktober 1950 ökats med 17 till 398, av vilka på grund av personalbristen endast 320 äro i funktion. Antalet centraltandpolikliniker har under samma tid ökats med 1 till 13, samtliga i verksamhet. I oktober 1950 funnos omkring 635 tjänstgörande distriktstandläkare.

Apoteksväsendet har tillförts 4 filialapotek och 3 läkemedelsförråd. Ett läkemedelsförråd har upphört.

Under år 1950 ha 3 centraldispensärer inrättats.

Skärmbildsundersökningen av värnpliktiga vid inryckning har upphört i samband med intensifierad allmän skärmbildsundersökning.

Inom den organiserade nykterhetsvården ha under år 1950 21 alkoholistanstalter — därav 20 allmänna och 1 enskild — varit i verksamhet. Hela antalet vårdplatser på anstalterna uppgick den 1 november 1950 till 1 138, därav 46 för kvinnor.

Efterfrågan på vårdplatser har under år 1950 varit större än under år 1949. Under de tio första månaderna av år 1950 ha intagits sammanlagt 1 244 personer mot 1 160 under motsvarande tid 1949. Den 1 november 1950 voro av 2 425 inskrivna personer 1 061 närvarande på anstalterna mot 2 339 resp. 1 058 vid motsvarande tidpunkt år 1949. Beläggningen har under större delen av år 1950 varit så hög, att socialstyrelsen enligt uppgift endast med svårig-

het kunnat utan dröjsmål bereda plats för de mest trängande vårdfallen (huvudsakligen farliga alkoholmissbrukare), medan i mindre trängande fall anvisande av vårdplats ofta fått anstå något.

Under år 1950 har ett inackorderingshem för omhändertagande av alkoholisterna under fritiden trätt i verksamhet med 20 vårdplatser. Dessutom ha liksom under år 1949 två statsunderstödda inackorderingshem med sammanlagt 30 vårdplatser varit i verksamhet.

De för stad gällande särskilda föreskrifterna rörande ordning, brandskydd m. m. ha genom särskilda beslut helt eller delvis förklarats gälla inom fyra köpingar samt inom vissa delar av två andra kommuner.

Antalet utläningar i Sverige uppgick i mitten av november månad 1950 till omkring 226 000 (år 1949 vid motsvarande tid 196 000), varav 153 000 (127 000) av nordisk nationalitet. Ca 130 000 (127 000) personer innehade antingen uppehålls- eller annat vistelsetillstånd, under det att återstoden eller omkring 96 000 (69 000) utgjordes av sådana utläningar, som icke behöva tillstånd för inresa och vistelse i riket vid uppehåll, som icke överstiger tre månader. Cirka 97 000 (93 000) voro arbetsanmälda. Under tiden den 1 januari—den 31 oktober 1950 anlände 1 159 utläningar illegalt till Sverige mot ca 2 000 under motsvarande period 1949. Omkring 3,8 miljoner in- och utresor ha under tiden den 1 januari—den 31 oktober 1950 av utläningar företagits genom de svenska passkontrollerna. För motsvarande period 1949 var siffran ca 4 miljoner.

Civilförsvarets utbildningsverksamhet under år 1950 har i fråga om den obligatoriska utbildningen omfattat ca 60 000 personer. Till tjänst för utbildningen ha tre filmer inspelats, varav en brandfilm, en sjukvårdsfilm och en rörande civilförsvaret i allmänhet. Vidare har försvarets brevskola påbörjat korrespondensundervisning för civilförsvarspersonal i observations- och förbindelsetjänst samt civilförsvartaktik. Upphandling av betydelsefull materiel har skett. Utbyggnaden av civilförsvaret i tekniskt hänseende har fortgått. Civilförsvarsstyrelsen har utgivit ett flertal anvisningar rörande olika grenar av civilförsvaret.

Civildepartementet.

Civildepartementet har börjat sin verksamhet den 1 juli 1950.

I anslutning till den i statsverkspropositionen lämnade redogörelsen för den ekonomiska utvecklingen har redogjorts även för de förhållanden, som sammanhånga med utvecklingen på det lönepolitiska området, varför hänvisning till nämnda redogörelse torde få göras.

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan.

I. Kommittéer och sakkunniga.

Justitiedepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1946 års flottningsutredning (1948: I 25; 1949: I 19; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1946)

dels såsom utredningsman:

Schirén, G. U., vattenrättsdomare;

dels ock att, på kallelse av utredningsmannen, deltaga i överläggningar med honom:

Boberg, S., f. d. överjägmästare;

Hallenberg, E., ombudsman, auditör;

Hartzell, H., vattenrättsingenjör;

Hedlund, G., jur. dr, led. av II kamm. (t. o. m. den 9 februari 1950);

Holmström, N. A. H., flottningschef;

Lunell, F., disponent;

Wärn, E. G., disponent;

Kilander, E., ombudsman;

Sahlin, O., disponent (fr. o. m. den 10 februari 1950).

Sekreterare:

af Klintberg, L., e. o. hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Ju 39.

Utredningen, som under tiden december 1949—juli 1950 hållit 9 sammanträden om tillhoppa 21 dagar, har den 21 juli 1950 avgivit betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. (SOU 1950: 27). Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredning om ny lagstiftning rörande avbetalningsköp

(1948: I 28; 1949: I 22; 1950: I 23).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1947)

dels såsom utredningsmän:

Eklund, C. A. R., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Schmidt, F. F., professor;

dels ock att, på kallelse av ordföranden, delta i överläggningar med utredningsmännen: **I Ju: 4**

Franzén, E., disponent;
 Hindemark, G., sekreterare;
 Ivestedt, R., sekreterare;
 Lindblom, H., ombudsman;
 Mellström, K. H. S., f. d. förste stadsfogde;
 Sahlin, G., direktör;
 Stolpe, H., förlagschef;
 Winroth, Ch., förtroendeman.

Sekreterare:

Nordström, T., e. o. hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Ju 28.

Utredningen har avgivit dels den 14 oktober 1950 förslag till ändrad lagstiftning om avbetalningsköp (SOU 1950: 42), och dels den 30 november 1950 promemoria angående avbetalningssäljares ställning enligt bilansvarighetslagen (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1949 års rationaliseringsutredning (1950: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1949 för att verkställa utredning rörande effektivisering av rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 maj 1949):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;
 Johnsson, B. E., statskommissarie, ordförande i statens lönenämnd;
 Lindencrona, A., försäkringsdirektör;
 Swartling, A. E. V., generaldirektör;
 Ward, K. S. V., redaktör, led. av II kamm.

Experter:

Arvidsson, K. A. V., kanslichef hos riksdagens revisorer;
 Cardelius, E., kanslichef i statens sakrevision;
 Dahlberg, G., kanslichef i statens organisationsnämnd.

Sekreterare:

Lindencrona, G., byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 30.

Utredningen har under tiden december 1949—mars 1950 hållit 12 sammanträden.

Den 4 mars 1950 har utredningen avgivit betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen (SOU 1950: 8). Uppdraget är därmed slutfört.

4. Utredning om anvisningar för bedrivandet av sinnesundersökningar (1950: I 33).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 för att utarbeta förslag till anvisningar för det praktiska bedrivandet av sin-

I Ju: 4 nesundersökningar i brottmål (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1949):

Kinberg, O., professor.

Sekreterare:

Lundquist, G., docent, överläkare.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 33.

Utredningen har den 29 april 1950 avgivit betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation (SOU 1950: 24). Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Utredning om ny sluten ungdomsfängelseanstalt* (1950: I 37).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1949 för att inom fångvårdsstyrelsen deltaga i utredning om inrättande av ny sluten ungdomsanstalt för manligt klientel (se Post- och Inrikes tidn. den 22 november 1949):

Birch-Lindgren, G. M., arkitekt, sakkunnig inom fångvårdsstyrelsen i byggnadsärenden;

Bunner, T. Å. G., byråarkitekt;

Eriksson, G. T., byråchef, tillika *sekreterare*;

Henrikson, L. B., t. f. överläkare;

Nygren, Hildur K., e. o. undervisningsråd, led. av II kamm.

Assistenten vid fångvårdsanstalten å Hall K. G. Marnell, vilken den 29 december 1949 av Kungl. Maj:t förordnats att inom justitiedepartementet biträda med beredning av frågor rörande fångvårdens organisation, har jämväl partiellt tjänstgjort såsom biträdande sekreterare i utredningen.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 37.

Utredningen har under tiden januari—november 1950 hållit 22 sammanträden. Samtliga ledamöter ha företagit en studieresa till Långanäs yrkeskola för att ta del av verksamheten vid dess slutna avdelning. Fångvårdsstyrelsens chef såsom ordförande i utredningen och sekreteraren ha i samband med andra uppdrag studerat ungdomsanstalter i utlandet.

Utredningen har den 15 december 1950 avgivit betänkande med förslag till inrättande av ny sluten ungdomsanstalt för manligt klientel (SOU 1950: 47). Uppdraget är därmed slutfört.

B. *Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.*

6. *Straffrättskommittén* (1948: I 8; 1949: I 4; 1950: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 juni 1937, den 11 oktober 1940, den 8 juni 1945, den 30 december 1947 och den 18 februari 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1937, den 11 oktober 1940 och den 13 juli 1945):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Beckman, N. A. T., justitieråd;

Bergendal, R., professor;
 Digman, H. M., revisionssekreterare (fr. o. m. den 24 januari 1950);
 Söderlund, E. G., justitieråd (t. o. m. den 23 januari 1950);
 Wetter, F., professor emeritus.

Experter:

Petrén, B. A. S., utrikesråd;
 Kinnmark, F. G. Y., överläkare.

Sekreterare:

Rudholm, S. J. G., hovrättsfiskal.

Lokal: Ridderhuskajen 1; tel. 11 18 61.

Direktiven för kommittén, se 1946: I Ju 9 och 1949: I Ju 4.

För att delta i överläggningar med kommittén ha tillkallats:

1. beträffande utredning om straffbestämmelserna rörande brott mot person samt lagstiftning om de särskilda brotten m. m. den 28 februari 1949, med stöd av bemyndigandet den 11 oktober 1940:

Brandt, H. B. D., e. rådman;
 Henriksson, S. H., ombudsman, led. av II kamm.;
 Linder, E. Hj., fil. dr;
 Lundgren, Valborg, advokat;
 Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;
 Olsson, C. P., f. d. banarbetare, led. av II kamm.;
 Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.;

2. beträffande utredning om viss omarbetning av bestämmelserna i 9 kap. 1 § strafflagen om uppror, enligt bemyndiganden den 10 och den 24 september 1948:

Holmbäck, Å. E. V., professor, led. av I kamm.;
 Gezelius, L. E. B., advokat, f. d. riksdagsman;
 Olsson, C. P., f. d. banarbetare, led. av II kamm.;
 Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.;
 Lindberg, Hugo, advokat;
 Romanus, S. E., justitieråd;
 Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;
 Sölvén, A., advokat.

Kommittén har under år 1950 sammanträtt 51 dagar, därvid hållits överläggningar den 13 och den 14 november med de under 2. nämnda personerna samt den 1, den 2 och den 4 december med de under 1. nämnda personerna. Vid sammanträdena ha förutom fortsatt behandling av utkast till lagbestämmelser om brott mot person främst behandlats preliminära utkast till dels lagbestämmelser om sådana allmänstraffrättsliga spörsmål som direkt sammanhånga med lagstiftningen om de särskilda brotten, dels ändrade straffbestämmelser rörande uppror och vissa andra statsförbrytelser.

Kommittén har under året haft överläggningar med socialvårdskommittén rörande spörsmålet om kriminalisering av försummelse att fullgöra försörjningsplikt samt med strafflagberedningen rörande, bl. a., frågan om sam-

I Ju: 6 manförande av straffarbete och fängelse till ett enhetligt frihetsstraff samt gränsdragningen mellan kommitténs och beredningens uppgifter beträffande frågor av allmänstraffrättslig natur.

Kommitténs samarbete med den norska straffelovkomiteen av 1947 och den danska straffelovskommissionen har under året bestått i att de nämnda båda kommittéerna tillställts inom straffrättskommittén upprättade förberedande lagutkast till lagbestämmelser rörande allmänstraffrättsliga frågor och till ändrade straffbestämmelser rörande uppror och andra statsförbrytelser.

Efter begäran genom justitiedepartementet från en brittisk kommitté, the Royal Commission on Capital Punishment in Great Britain, har kommittén yttrat sig över ett antal av den engelska kommittén framställda frågor rörande brottsbeskrivningar och straffskalor vid brott mot liv.

Kommittén har den 6 mars 1950 efter remiss avgivit yttrande till riksdagens första lagutskott över *dels* en vid 1950 års riksdag väckt motion, nr 65 i andra kammaren, angående straff för fartygsbefälhavare som visat oförstånd eller varit försumlig i tjänsten, *dels* två vid riksdagen väckta, lika lydande motioner, nr 173 i första kammaren och nr 207 i andra kammaren, om skärpning av straffbestämmelserna för olovlig jakt.

7. *Strafflagberedningen* (1948: I 9; 1949: I 5; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 6 oktober 1938, den 31 december 1942, den 15 december 1944, den 21 januari 1949 och den 10 november 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1938, den 12 januari 1943 och den 3 januari 1945):

Schlyter, K., f. d. president, *ordförande*;

Bergendal, R., professor;

Eriksson, G. A., häradshövding (t. o. m. den 23 januari 1950);

Ersman, S., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 22 november 1950, för frågor om behandlingen av ungdomsbrottslingar);

Göransson, H., överdirektör, led. av I kamm.;

Heuman, M., riksåklagare;

Lassen, B., lagbyråchef (beträffande den åt beredningen anförtrodda utredningen rörande ändring i bestämmelserna om registrering av brott och förseelser);

Ohlsson, L. G., borgmästare (fr. o. m. den 12 juli 1950, för frågor om behandlingen av psykiskt abnorma brottslingar);

Strahl, I., professor.

Sakkunniga, utsedda att på kallelse av ordföranden delta i överläggningar med beredningen:

Agge, I., professor;

Eriksson, Torsten, byråchef;

Heckscher, G., professor (fr. o. m. den 24 januari 1950);
Hedlund, Gunnar, jur. dr, led. av II kamm. (fr. o. m. den 24 januari 1950);
Hedlund, Verner, f. d. fattigvårds- och barnavårdskonsulent, led. av II kamm.
(fr. o. m. den 24 januari 1950);

Jonsson, Gustav, leg. läkare;

Larsson, Bror, ombudsman;

Lindberg, Hugo, advokat;

Lindberg, Torgny, förste byråsekreterare;

Lundqvist, M., förste stadsfiskal;

Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;

Siljeström, G., häradshövding (fr. o. m. den 24 januari 1950);

Thurén, G., direktör för ungdomsanstalten å Skenäs.

Sekreterare:

Ersman, S., hovrättsfiskal (t. o. m. den 31 mars 1950);

Holmberg, C., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 13 februari 1950).

Lokal: Riddarhuskajen 1; tel. 10 16 58 (ordföranden) och 10 54 23 (sekreteraren).

Beredningen har jämväl under 1950 biträttats av förutv. Regieringsrat Dr jur. Gerhard Simson, vilken bl. a. utarbetat dels yttrande över förslag till internationell lag angående brott mot freden och mänsklighetens säkerhet, dels en promemoria angående konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide).

Direktiven för beredningen, se 1939: Ju 25, 1943: I Ju 9, 1945: I Ju 12 och 1950: I Ju 12.

Under 1950 ha hållits plenarsammanträden med ledamöterna eller ledamöter och sakkunniga den 2 och den 17 februari, den 27—den 29 april, den 6—den 10 oktober och den 11—den 15 samt den 18 december. Dessutom ha sammanträden hållits med subkommittéer inom beredningen, bestående av vissa ledamöter och sakkunniga, under sammanlagt ett 30-tal dagar.

En nordisk konferens om anstaltsbehandling av kriminell ungdom med särskild hänsyn till arbetsskola (ungdomsfängelse) och om åvägbringandet av större enhetlighet mellan de nordiska ländernas kriminalstatistik har hållits i Helsingfors den 8—den 11 februari 1950 med representanter för danska, finska, isländska och norska justitiedepartementen. Såsom representanter för beredningen deltog Schlyter, Heuman, Göransson, Torsten Eriksson och Ersman.

En nordisk konferens om bötesstraff och skadestånd har hållits i Reykjavik den 24—den 27 juni 1950 med representanter för nyssnämnda länder. Beredningen representerades av Schlyter och Strahl.

Vid en kongress anordnad av Association Internationale des Juges des enfants i Liège den 17—den 20 juli 1950 har Holmberg deltagit som svensk delegat.

I Ju: 7 Beträffande arbetet inom INTERNATIONELLA STRAFFRÄTTS- OCH FÅNGVÅRDSKOMMISSIONEN (CIPP) må i detta sammanhang meddelas följande. Kommissionen, vilken har en permanent byrå i Bern, adress Oberweg 12, består av delegater från de stater som anslutit sig och har till ändamål att studera frågor avseende förebyggande av brott och behandling av brottslingar för att kunna till medlemsstaternas regeringar lämna råd angående de åtgärder som böra vidtagas för att förhindra lagöverträdelse och för att utveckla fångvårdssystemen, särskilt med hänsyn till uppfostrande behandling och social återanpassning av brottslingar. Sveriges ombud i kommissionen äro Schlyter och Göransson, förordnade av Kungl. Maj:t resp. den 31 juli 1936 och den 24 februari 1939.

Kommissionen sammanträdde i Haag den 10—den 13 augusti samt anordnade där sin tolfte internationella kongress den 14—den 19 augusti 1950. I kongressen deltog såsom representanter för svenska justitiedepartementet Schlyter, Göransson och Torsten Eriksson. Från Sverige hade rapporter till kongressens förhandlingar lämnats i samtliga tolv överläggningsämnen. Göransson var generalrapportör för ämnet om »de korta frihetsstraffen och deras alternativ». Vid kongressen godkändes ett förslag, att kommissionen skulle uppgå i Förenta Nationernas organisation senast med utgången av år 1951.

Schlyter och Göransson ha deltagit i olika subkommissioner för utredning av kriminalpolitiska frågor samt i utarbetandet av olika från kommissionen infordrade utlåtanden, Schlyter därjämte såsom vice president i kommissionens direktion. Subkommissionerna och direktionen sammanträdde i Paris den 12—den 14 maj 1950.

Sedan yttranden inkommit över strafflagberedningens utkast till två kapitel i en planerad skyddslag, »Om villkorlig dom» och »Om skyddstillsyn», samt över utkast till ändringar i sinnessjuklagen, ha yttrandena — i det förra ärendet under medverkan av beredningens förutvarande sekreterare, hovrättsfiskalen Sten Walberg — bearbetats och de i utkastens behandlade frågorna ytterligare övervägts. Beredningen har vid det fortsatta arbetet med de skilda brottspåföljderna särskilt ägnat uppmärksamhet åt frågan om frihetsberövande åtgärder mot unga lagbrytare, varom ett principbetänkande är under utarbetande.

Inom beredningen har enighet uppnåtts rörande principerna för en reviderad lagstiftning om registrering av brott och förseelser. Lagtext i ämnet är under utarbetande.

Vid arbetet med översyn av reaktionssystemet har beredningen samrått med straffrättskommittén *dels* angående frågan om sammansmältning av fängelse och straffarbete till en straffart och *dels* angående gränsdragningen mellan straffrättskommitténs och beredningens arbetsområden i fråga om vissa allmänna spörsmål angående straff och andra påföljder. I anslutning härtill har beredningen systematiskt sammanfört bestämmelserna om på-

följder för brott till en II avd. i en Brottsbalk, vari straffrättskommittén I Ju: 8 utarbetar I avd.

Beredningen har upptagit kontakt med barnavårdslagstiftningskommittén och ungdomsvårdsskoleutredningen angående gränsdragningen mellan kriminalvårdens och socialvårdens områden vid behandlingen av unga lagbrytare.

Beredningen har under 1950 avgivit infordrade yttranden över socialvårdskommitténs betänkande med utredning och förslag till socialhjälpslag m. m. och över 1948 års länsstyrelseutrednings betänkande angående länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen.

Promemorior ha under året lämnats på framställning av Förenta Nationerna angående »juvenile delinquency», »probation and related measures» och »detention of adults prior to sentence».

8. Auktorrättskommittén (1948: I 10; 1949: I 6; 1950: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1938)

dels såsom sakkunniga:

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Eberstein, G. A., professor emeritus;

dels ock såsom representanter för olika intressen, som beröras av utredningen:

Hemming-Sjöberg, A., advokat, förutvarande ordförande i Sveriges författareförening och i Filmförfattareföreningen för Sverige;

Atterberg, K., sekreterare i musikaliska akademien, vice ordförande i Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.;

Ahlberg, A., fil. dr, rektor för Brunnsviks folkhögskola;

Grape, A., fil. dr, f. d. överbibliotekarie vid Uppsala universitetsbibliotek;

Flodin, H., advokat, juridisk rådgivare åt Skandinaviska grammophoneak-tiebolaget m. fl. företag;

Hugo, Y., fil. kand., f. d. verkst. direktör i Aktiebolaget Radiotjänst;

Lindberg, E., vice-professor, f. d. sekreterare i akademien för de fria konsterna;

Nordenfalk, J., f. d. revisionssekreterare, verkst. direktör i Aktiebolaget Sveriges litografiska tryckerier;

Siljeström, G., häradshövding, ordförande i styrelsen för Aktiebolaget Svensk filmindustri;

von Konow, U., advokat, ombudsman och sekreterare i Sveriges författareförening och i Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.

Sekreterare:

Hedfeldt, N. E., lagbyråchef.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

I Ju: 8   *Direktiven* för utredningen, se 1939: Ju 26.

Kommittén har fortsatt utarbetandet av motiv till det förslag till auktor-rättslagstiftning, varom de nordiska delegerade för samarbete på detta område enat sig.

I november 1950 har kommittén till chefen för justitiedepartementet överlämnat en promemoria med förslag till förlängning av lagen den 3 maj 1946 om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

Kommitténs arbete beräknas bli slutfört under år 1951.

9. *Ungdomsvårdskommittén* (1948: I 12; 1949: I 8; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 9 juni 1939, den 12 december 1941 och den 19 juni 1942 för att *dels* verkställa utredning rörande åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten och till utredning jämväl upptaga frågan om de missförhållanden som förefinnas inom det offentliga nöjeslivet och om botemedlen däremot, *dels ock* utreda frågan om åtgärder för en förbättrad ungdomsvård i enlighet med vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 juni 1942, nr 327, hemställt (se Post- och Inrikes tidn. den 8 augusti 1939 och den 3 juli 1942):

Wangson, O. R., barnavårdsdirektör, *ordförande*;

Hässelberg, A., folkskolinspektör;

Ronner, G., instruktör i Arbetarnas bildningsförbund;

Råberg, E., major, verkst. direktör i Sveriges riksidsrottsförbund;

Dahnberg, E., redaktör

Elfving, G., chefredaktör;

Berggren, A., byråchef.

Jämlikt bemyndiganden den 12 december 1941, den 19 juni 1942 och den 8 september 1944 utsedda att på kallelse av ordföranden delta i överläggningar med kommittén:

Lindström, Ulla G., redaktör, led. av I kamm.;

Rosén, Göta M., byråchef;

Eriksson, G. T., byråchef;

Sehlstedt, O., chefredaktör;

Hartmann, J. L., fil. lic., chefredaktör;

Holmstedt, I., direktörsassistent;

Eliasson, L., sekreterare;

Jonsson, G., leg. läkare;

Inghe, G., socialläkare vid Stockholms stads fattigvård;

Kälvesten, Anna-Lisa, fil. kand., tillika *sekreterare*;

Sundström, E., redaktör;

Jansson, A., redaktör.

Lokal: Vasagatan 23—25; tel. växel 22 55 00 (ordföranden).

Direktiven för utredningen, se 1940: Ju 27 och 1943: I Ju 13.

Kommittén torde komma att avgiva sitt slutbetänkande under januari månad 1951.

10. *Fastighetsbildningssakkunniga* (1948: I 13; 1949: I 9; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 9 juni 1939 och den 29 juni 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1939):

Malmberg, H., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.:

Berg, N. R., godsägare, ryttmästare;

Jonsson, L. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lundgren, J. B., byråchef (fr. o. m. den 29 juni 1950);

Lundström, H. E., distriktslantmätare (fr. o. m. den 29 juni 1950);

Nordfelt, Hj., revisionssekreterare, tillika *sekreterare*;

Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;

Odenocrants, J. O., häradshövding;

Wetterhall, H. C. B., överdirektör.

Den 25 maj 1946 med stöd av bemyndigandet den 9 juni 1939 utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Hagberg, A. E., civiljägmästare;

Myrbeck, K. D., professor;

Nannesson, P. L., professor emeritus;

Wennerberg, S. G., byråchef;

Örborn, A., agronom.

Förordnad att biträda de sakkunniga:

Hansén, P.-A. G., hovrättsråd.

Biträde med vissa sekreterargöromål m. m.:

Magnusson, E., byråchef.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 71 52.

Direktiven för de sakkunniga, se 1940: Ju 29.

De sakkunniga ha under år 1950 hållit 5 sammanträden.

De sakkunniga ha fortsatt arbetet med vissa partiella reformer av jorddelningslagstiftningen och därutinnan till chefen för justitiedepartementet avlämnat följande förslag: den 28 februari 1950 promemoria med förslag till lag om vissa fastighetsbildande åtgärders inverkan på kommun- och församlingsgränser m. m. samt den 15 november 1950 promemoria med förslag till lag om sammanföring med fastighet av samfällid vägmark. Dessutom är arbetet långt framskridet på en promemoria i särskilda punkter, innefattande förslag till vissa ändringar i lagen om delning av jord å landet. Efter färdigställandet av sistnämnda promemoria kan arbetet med partiella reformer betecknas som i huvudsak avslutat och de sakkunniga övergå till att utarbeta ett principbetänkande rörande grunderna för en ny fastighetsbildningslag.

I framställning till Kungl. Maj:t den 20 mars 1950 ha de sakkunniga gemensamt med lantmäteristyrelsen och lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga förslag om att kostnaderna för omskifte å Tybble by i Askers socken, Örebro län, måtte på visst angivet

I Ju: 10 sätt bestridas av statsmedel. Sedan proposition i ärendet avlåtits och av riksdagen bifallits har berörda omskifte påbörjats, därvid bl. a. undersökningar om en ny värderingsmetod bedrivs vid sidan av en gradering enligt gällande föreskrifter.

De sakkunniga ha avgivit infordrade utlåtanden i fyra särskilda, jorddelningslagstiftningen berörande eller närstående lagstiftningsärenden.

11. *Ärvdabalkssakkunniga* (1948: I 14; 1949: I 10; 1950: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1941 för att biträda med arbetet på sammanförande till en eller flera större enheter av det flertal lagar som gemensamt bruka betecknas som nya ärvdabalken (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1941):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Walin, A. G., justitieråd;

Henkow, K. H., hovrättsråd.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1942: I Ju 20.

För att deltaga i överläggningar med de sakkunniga vid utredning om kodifiering av lagstiftningen om arv, testamente samt boutredning och arvs-kifte ha den 29 juli 1949 med stöd av ovannämnda bemyndigande tillkallats:

Berglind, Ragnhild, fröken, f. d. inspektör i Stockholms barnavårdsnämnd;

Eriksson, Nancy, fru, led. av II kamm.;

Lodenius, V. G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Swartling, E. G., direktör i Stockholms stads rättshjälpsanstalt;

Wahlberg, E. C. A., direktör i Svenska socialvårdsförbundet.

Under år 1950 ha främst frågorna om utomäktenskapliga barns arvsrätt och om arvsrätten vid adoptivförhållande varit föremål för behandling. Den 16—den 20 september höllo de sakkunniga samt representanter för Danmark, Finland och Norge gemensamt möte i Stockholm rörande bl. a. dessa frågor. I mötet deltog även de personer som tillkallats för att deltaga i överläggningar med de sakkunniga.

12. *1945 års lufträttssakkunniga* (1948: I 17; 1949: I 13; 1950: I 17).

a) Förordnade av Kungl. Maj:t den 5 oktober 1945 att fullfölja utredningsarbetet rörande de nya privaträttsliga bestämmelser på lufträttens område, vilka kunna erfordras för anslutning till den i Rom den 29 maj 1933 avslutade internationella konventionen rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser om skador, som genom luftfartyg tillskyndas tredje man på jordytan (*den s. k. tredjemansskadekonventionen*), jämte tilläggsprotokoll till samma konvention:

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Wikander, H. Chr., f. d. hovrättsråd och divisionsordförande;

Folkard von Scherling, F. A. J., häradshövding;

Björklund, G. A., f. d. hovrättsråd;

Salén, A. T., lagman (t. o. m. den 31 maj 1950).

Expert, förordnad att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Hall, M., försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Sidenbladh, K. J. E., hovrättsassessor.

b) Förordnade av Kungl. Maj:t den 24 september 1948 att verkställa den vidare utredning, som erfordras beträffande frågan om Sveriges ratifikation av den i Genève den 19 juni 1948 avslutade konventionen om internationellt erkännande av rättigheter i luftfartyg (*den s. k. inskrivningskonventionen*):

Ekeberg, ordförande;

Wikander;

Björklund;

Salén (t. o. m. den 31 maj 1950).

Expert, förordnad att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Ljungberg, E. C. R., överdirektör;

Sekreterare:

Sidenbladh.

c) Förordnade av Kungl. Maj:t den 24 februari 1950 att såsom en särskild sektion inom de sakkunniga verkställa revision av förordningen den 26 maj 1922 om luftfart (*den s. k. luftfartsförordningen*) jämväl i de delar, som icke redan omfattas av de sakkunnigas uppdrag, samt att upptaga därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1950):

Ekeberg, ordförande;

Wikander, vice ordförande;

Björklund.

Experter, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 februari 1950 att på kallelse av sektionens ordförande eller vice ordförande deltaga i dess överläggningar:

Ljungberg;

Norman, E., ombudsman.

Sekreterare:

Sidenbladh.

d) Förordnade av Kungl. Maj:t den 25 augusti 1947, den 21 december 1949, den 21 april 1950 och den 15 september 1950 att vara från svensk sida utsedda medlemmar av den *internationella civila luftfartsorganisationens (ICAO) juridiska kommitté (Legal Committee)*:

Wikander;

Lindell, I. A., justitieråd (t. o. m. den 15 september 1950);

Björklund;

I Ju: 12 Salén (under tiden för kommitténs femte session i januari 1950);
Sidenbladh (under tiden för kommitténs sjätte session i maj och juni 1950
samt fr. o. m. den 15 september 1950).

Lokal: Riddarhuskajen 1; tel. 20 71 41.

Vid tillsättandet av den under c) omnämnda sektionen meddelades följande *direktiv* (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 24 februari 1950):

Hithörande offentligrättsliga frågor ha varit föremål för en förberedande enmansutredning (1950 års riksdagsberättelse I K: 5), vilken — — — numera är avslutad. Jag anhåller därför att få upptaga frågan om fullföljande av uppgiften att revidera de offentligrättsliga reglerna inom vår lufträtt.

Huvuduppgiften för en sådan utredning blir att tillskapa en efter luftfartens nutida utveckling anpassad motsvarighet till förordningen den 26 maj 1922 (nr 383) om luftfart.

Denna förordning tillkom under samverkan med Danmark, Finland och Norge. Vid den förberedande utredningens igångsättande betonades att, efter dess avslutande, samarbete borde upptagas med våra nordiska grannländer. I dessa länder har ådagalagts ett stort intresse för sådant samarbete, och två lufträttsmöten hava hållits med regeringsdelegerade för Finland, Island, Norge och Sverige samt representanter för den danska luftfartsstyrelsen.

1922 års luftfartsförordning är av företrädesvis offentligrättslig art. I förordningen äro emellertid upptagna vissa ämnen av privaträttslig betydelse. Såsom exempel kunna nämnas befälhavares rättsställning samt bärgning. De danska och norska luftfartslagarna upptaga dessutom stadganden om utomobligatoriskt skadestånd och trafikförsäkring. Ett nära samband föreligger vidare mellan den privaträttsliga frågan om inskrivning av fordran i luftfartyg och den offentligrättsliga registreringen av luftfartyg, som i viss mån motsvarar lagfart på fastighetsrättens område. Över huvud lär det knappast vara möjligt att uppdraga en skarp gräns mellan offentlig och privat lufträtt. Den kommitté, som i Norge tillsatts för revision av luftfartslagen, har ock erhållit bemyndigande att revidera jämväl lagens privaträttsliga bestämmelser, när kommittén så funne påkallat och ändamålsenligt.

Jag vill därför föreslå, att den hittills under utredningsarbetet iakttagna uppdelningen mellan privat och offentlig rätt icke vidhålls, utan att det fortsatta arbetet med revision av lufträtten helt och hållet förläggas till 1945 års lufträtts-sakkunniga. Dessa sakkunnigas uppdrag skulle i sådant fall utökas med uppgiften att revidera 1922 års förordning i dess helhet, oberoende av om bestämmelserna äro av privaträttslig eller offentligrättslig natur. I den mån ytterligare lagstiftningsfrågor på lufträttens område, sammanhängande med de till de sakkunniga för utredning hänskjutna spörsmålen, skulle bli aktuella innan utredningen avslutats, torde det böra ankomma på de sakkunniga att upptaga även dessa till behandling.

Utredningen bör bedrivas under kontakt med luftfartsstyrelsen, luftfartsbolagen och andra företrädare för hithörande intressen.

Inom 1945 års lufträtts-sakkunniga har redan skett en viss uppdelning av arbetet genom att vissa ledamöter och experter ha koncentrerat sig på mera begränsade uppgifter inom de sakkunnigas verksamhetsområde. Detta torde böra fullföljas så, att vid den nu föreslagna utvidgningen av uppdraget organiseras en särskild sektion av de sakkunniga för revisionen av 1922 års luftfartsförordning jämte därmed sammanhängande spörsmål. — — —

Chefen för justitiedepartementet torde — — — få bestämma arbetsfördelningen inom de sakkunniga vid handläggningen av sådana lagstiftningsfrågor, som ytterligare kunna komma att upptagas av dem.

Under tiden december 1949—november 1950 ha 2 nordiska lufträtts- **I Ju: 13**
möten hållits, det ena i Stockholm den 26 april—den 8 maj 1950 och det
andra, i vilket endast Wikander och Sidenbladh deltog såsom delegater
samt Ljungberg och Norman såsom experter, i Köpenhamn den 25 septem-
ber—den 6 oktober 1950.

Därjämte ha under förstnämnda tid hållits omkring 45 sammanträden
med endast svenska deltagare.

Dessutom ha bevistats, ICAO:s juridiska kommittés femte session i
Taormina av Salén och dess sjätte session i Montreal av Sidenbladh.

Beträffande det under a) nämnda uppdraget har med hänsyn till det
inom ICAO pågående arbetet på en ny tredjemansskadekonvention de sak-
kunnigas verksamhet varit begränsad till avgivande av yttranden över två
i ämnet framkomna förslag.

Med anledning av uppdraget under b) ha upprättats preliminära utkast
till lag om inskrivning av rättigheter i luftfartyg, lag om ändring i vissa
delar av luftfartsförordningen, lag i anledning av Sveriges tillträde till in-
skrivningskonventionen samt lagar om ändring i handelsbalken, konkurs-
lagen och utsokningslagen m. m. De sakkunniga äro sysselsatta med att
ytterligare bearbeta utkast.

Den under c) omförmälda sektionen har, i samarbete med sakkunnig-
beredningar inom övriga nordiska länder, utarbetat förberedande lagutkast
rörande offentligrättslig registrering, befälhavares rättsställning, markorga-
nisation och tillstånd till luftfartsverksamhet.

De under d) nämnda medlemmarna i ICAO:s juridiska kommitté ha ut-
arbetat ett flertal, av det pågående internationella lagstiftningsarbetet för-
anledda promemorior och yttranden.

De sakkunniga inrikta för närvarande sitt arbete i första hand på att
slutföra det under b) angivna uppdraget. Möjligen kan detta ske under år
1951. Detta är emellertid ovisst med hänsyn till den betydande omfatt-
ningen av påkallade författningar, delvis berörande centrala rättsområden.
Den under c) omnämnda sektionens arbete beräknas kunna avslutas under
år 1952. Med hänsyn till de under a) och d) avsedda uppdragens nära
samband med det pågående internationella lagstiftningsarbetet kan ej nå-
gon tidpunkt för dessa uppdrags slutförande angivas.

13. Utredning rörande offentliggörande av hemligstämplade protokoll och handlingar i mål rörande spioneri m. m. (1948: I 20; 1949: I 15; 1950: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945:

Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef;

Bergström, K. A. E., chefredaktör, led. av II kamm.

Sekreterare:

Gynne, N. A. S., vice assessor.

Lokal: Rådhuset; tel. 22 20 60, ankn. 24.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 32.

I Ju: 13 Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit ett sammanträde samt genomgått protokoll och andra handlingar i ett 10-tal under krigsåren avdömda mål, som förklarats hemliga på grund av förhållandet till främmande makt eller av militära och liknande skäl. I tre av dessa mål har Kungl. Maj:t på de sakkunnigas rekommendation hävt hemligstämpeln den 24 februari 1950.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet av år 1951.

14. *Utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen* (1948: I 21; 1949: I 16; 1950: I 19).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Walin, A. G., justitieråd, *ordförande*;

Andersson, K. J. B., svarvare, led. av II kamm.;

Berggren, N. C. W., advokat;

Bergström, I., byråchef (fr. o. m. den 25 september 1950);

Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;

Kleman, C. F., direktör;

Riben, K. O., hovrättsråd;

Rusck, J. Å., generaldirektör (t. o. m. den 24 september 1950);

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Bergsten, P. G., assessor.

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8; tel. 23 67 20.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 35.

Under tiden december 1949—november 1950 ha hållits 5 sammanträden med samtliga sakkunniga. Ett flertal överläggningar ha därjämte ägt rum inom delegationer bland de sakkunniga.

Utredningen har den 28 februari 1950 avlämnat en stencilerad promemoria med förslag om ändrade bestämmelser till skydd för fisket vid vattenkraft- och vattenregleringsföretag samt vid flottning.

Vidare har utredningen den 30 maj 1950 avlämnat en stencilerad promemoria med förslag till ändrade bestämmelser angående skyldighet för ägare av större vattenkraftanläggningar att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd.

Utredningen har därjämte den 23 februari 1950 till Konungen avgivit infortrat yttrande över en av länsstyrelsen i Jämtlands län överlämnad ansökan av Långfors Kraft Aktiebolag angående statsbidrag till elektrifiering av vissa delar av Offerdals kommun och en av länsstyrelsen i samband därmed gjord hemställan om bemyndigande att använda vissa vattenregleringsavgifter.

Utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser om ersättning med anledning av företag enligt vattenlagen m. m. har påbörjats och torde kunna avslutas i början av år 1951. Utredningens uppdrag beräknas därmed vara slutfört.

15. *Markutredningen* (1948: I 24; 1949: I 18; 1950: I 20).

I Ju: 16

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 juni 1946 för att inom departementet verkställa utredning av frågan om utformningen av en rationell markpolitik, såvitt angår jordens användning för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1946):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Lindström, S. A., arkitekt;

Nordenstam, B. A., generaldirektör;

Palander, T. F., professor;

Åhrén, U., professor.

För att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med utredningsmännen ha utsetts:

Ahlmark, S., advokat;

Bengtsson, O., ombudsman;

Beskow, G., professor;

Horney, N., redaktör;

Kaijser, F., sekreterare;

Larsson, O., f. d. borgarråd;

Meidner, R. A., fil. kand.;

Rodhe, S. O., sekreterare;

Sundahl, P. E., professor;

Sundström, E. V., byråchef;

von Sydow, Chr., disponent;

Wetterhall, H. C. B., överdirektör;

Wetterling, G. M., stadsarkitekt.

Biträdande sekreterare:

Leffler, S. B., e. föredragande, andre kanslisekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Ju 38.

Efter överenskommelse med departementschefen har utredningsarbetet vilat i avbidan på en omläggning av utredningens arbetsplan.

16. *Sakkunniga för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område* (1948: I 26; 1949: I 20; 1950: I 22).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 augusti 1946, den 27 februari 1948 och den 30 juni 1948:

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;

Edberg, R. F., chefredaktör, led av II kamm.;

Höjer, Signe, fru;

Kihlgren, R. W. W:son, kansliråd;

Laurin, J., president.

Sekreterare:

Nordström, T., e. o. hovrättsassessor.

I Ju: 16 Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Angående de sakkunnigas återstående *uppdrag*, se 1950: I 22.

Utredningsarbetet har vilat under år 1950.

17. *Delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område*
(1948: I 32; 1949: I 26; 1950: I 24).

Förordnade av Kungl. Maj:t den 26 september 1947 för att i samråd med delegerade för de övriga nordiska länderna verka för främjande av samarbete mellan länderna på lagstiftningens område (se Post- och Inrikes tidn. den 23 oktober 1947):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk;

Walin, A. G., justitieråd.

Sekreterare:

Edling, S. Å., statssekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för de delegerade, se 1948: I Ju 32.

Delegerade från de nordiska länderna ha den 23 och den 24 maj 1950 hållit möte i Stockholm.

De svenska delegerade ha under år 1950 besvarat ett flertal förfrågningar från de övriga nordiska länderna rörande den svenska lagstiftningens innehåll i olika hänseenden m. m.

Avsikten är att delegerade för de nordiska länderna skola sammankomma till nytt möte i Oslo under år 1951.

18. *Sakkunniga för lagstiftning rörande artificiell insemination*
(1948: I 33; 1949: I 27; 1950: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 december 1947 för att verkställa utredning rörande de rättsliga och medicinska frågor som ha samband med artificiell insemination (se Post- och Inrikes tidn. den 13 december 1947):

Edling, S. Å., statssekreterare, *ordförande*;

Beckman, Sigrid, advokat;

Hellsten, S. E., komminister;

Nordlander, E. O. W., med. dr, bitr. kliniskläkare;

Rosén, Göta M., byråchef.

Sekreterare:

Larson, B. G., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. 11 53 27 eller lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Ju 33.

Kommitté för utredning i ämnet har under 1950 tillsatts i Norge. I Finland har utredning ännu icke börjat. Gemensamma överläggningar mel-

lan de danska, norska och svenska kommittéerna samt en observatör från I Ju: 21 Finland ha hållits i Stockholm den 11—den 15 september 1950. Fortsatta nordiska överläggningar skola äga rum under 1951.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1951.

19. *Utredning rörande administrativa föreskrifter för tillämpning av straffbestämmelsen om folkrättsbrott* (1949: I 28; 1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 för att utarbeta förslag till sådana administrativa föreskrifter, som kunna erfordras för tillämpningen av den i 27 kap. 11 § strafflagen upptagna bestämmelsen om folkrättsbrott, ävensom till de åtgärder i övrigt, som lämpligen böra vidtagas för bekantgörande av folkrättens innehåll beträffande krig:

Wetter, F. G., professor emeritus, *ordförande*;

Gihl, K. S. T., professor;

Henkow, K. H., hovrättsråd;

Landqvist, A. D., kommandör.

Biträde med viss arbetsuppgift:

Österlind, G. B., sekreterare i utrikesdepartementet (fr. o. m. den 4 januari 1950).

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden.

Utarbetande av en handbok angående folkrättsliga regler för krig har påbörjats.

20. *Utredning om fördelning av kostnaderna för anordningar vid korsning mellan järnväg och ägoväg* (1950: I 27).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1948 för att verkställa av riksdagen i skrivelse den 17 april 1948, nr 116, begärd utredning av frågan rörande fördelning av kostnaderna för anordningar vid korsning mellan järnväg och ägoväg:

Bexelius, T. A., lagman.

Vid utredningsarbetet har hovrättsrådet A. H. V. Körlof biträtt med sekreteraruppgifter.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 572 50.

Arbetet med sammanställande av utredningens resultat har pågått under år 1950.

Utredningen beräknas kunna slutföras i januari 1951.

21. *1949 års utlänningskommitté* (1950: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 för att verkställa utredning om en revision av utlänningslagen och lagen om utlämning av förbrytare (se Post- och Inrikes tidn. den 11 mars 1949)

I Ju: 21 dels såsom medlemmar av kommittén:

Wieslander, I. L., president, *ordförande*;

Edberg, R. F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Hagelin, N. P., byråchef, ordförande i statens utlänningskommission;

Holmbäck, Å. E. V., professor, led. av I kamm.;

dels ock såsom sakkunniga att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med kommittén:

Brodén, E. H., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Bruno, C. G., expeditiöschef;

Casparsson, K. R., pressombudsman i Landsorganisationen;

Curtman, C. W., överdirektör;

Gärde, J. N., f. d. justitieråd;

Leche, H. J., överstelöjtnant;

Petrén, B. A. S., utrikesråd;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;

Wetterlundh, S. C. G., landssekreterare;

Wiman, O., byråchef.

Sekreterare:

Björling, J. E., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten, Malmö; tel. 277 94.

Direktiven för kommittén, se 1950: I Ju 28 samt anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 29 juni 1950:

Statens utlänningskommission började sin verksamhet den 1 juli 1944 och tillkom som ett provisorium i avbidan på erfarenheter från mera normala förhållanden i fråga om utlänningskontrollen. Vid kommissionens inrättande ålade Kungl. Maj:t innehavarna av vissa ordinarie och extra ordinarie befattningar på utrikesdepartementets expedition för utländska passärenden samt på socialstyrelsens utlänningsbyrå och avdelning för utlänningsförläggningar tjänstgöringsskyldighet i kommissionen. Denna antog därjämte såsom tjänstemän ett antal extra ordinarie befattningshavare hos socialstyrelsen, vilka beviljades tjänstledighet från sina befattningar hos styrelsen. Kommissionens personal i övrigt anställdes mot arvode.

I anledning av en av kommissionens ordförande Nils Hagelin såsom särskilt tillkallad utredningsman den 31 januari 1947 avgiven promemoria med förslag om inrättande av en utlänningsstyrelse upptogs frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation till behandling i proposition nr 270/1947. I det till propositionen fogade statsrådsprotokollet den 9 maj 1947 uttalade jag, att behov av någon form av utlänningskontroll syntes komma att föreligga under den tid, som då kunde överblickas, samt att det för att sammanhålla och tillämpa en efter tidsläget anpassad utlänningspolitik även framdeles erfordrades en central utlänningsmyndighet. Jag förutsatte emellertid tillika, att förändringar av systemet för utlänningskontrollen kunde böra vidtagas. Spörsmålet om en revidering av systemet ansågs lämpligen böra upptagas i samband med den översyn av utlänningslagen, som chefen för justitiedepartementet tidigare samma dag vid anmälan av fråga om förlängd giltighetstid för lagen funnit böra företagas. Enligt min mening borde frågan om inrättande av ett fristående permanent ämbetsverk för utlänningsärenden vila i avbidan på resultatet av den nämnda översynen. På grund av hänsynen till utlänningskommissionens personal samt de olägenheter, som skulle uppstå, om personalen i större utsträckning lämnade sina anställningar, fann jag dock erforderligt, att särskilda åtgärder vidtogos för att bereda

befattningshavarna tryggare anställningsförhållanden. I sådant syfte föreslogs, att extra ordinarie tjänster skulle inrättas för en del av personalen. Propositionen godkändes av riksdagen. I Ju: 21

Frågan om den centrala utlänningsmyndighetens ställning berördes därefter — sedan en ny organisationsutredning verkställdes — i proposition nr 154/1948. Jag framförde där samma uppfattning i principfrågan som i den tidigare propositionen. För att ytterligare förbättra personalens villkor föreslog jag dock, att de befattningshavare, som icke vore extra ordinarie, skulle anställas såsom extra tjänstemän. Riksdagen godtog förslagen.

I 1950 års statsverksproposition förordade jag viss ökning av den extra ordinarie personalen. Denna skulle därefter bestå av 160 befattningshavare. De extra tjänstemännens antal beräknades till 137. Ej heller mot dessa förslag gjordes någon erinran från riksdagens sida.

Utlänningskommissionen är alltså alltjämt endast provisoriskt organiserad och personalen har icke beretts samma trygga anställning som i allmänhet är förenad med statstjänst. Ordinarie befattningar ha icke inrättats inom kommissionen och endast några få av befattningshavarna inneha ordinarie tjänst hos annan myndighet. Inemot halva antalet befattningshavare saknar på grund av den extra anställningsformen pensionsrätt. Dessa förhållanden ha medfört, att kommissionen haft stora svårigheter att rekrytera och behålla personal. Under de två sista åren ha 140 befattningshavare slutat sin anställning, vilket motsvarar i det närmaste 50 % av det totala antalet anställda. De avgångna ha huvudsakligen utgjorts av biträden. Även vissa tjänstemän i högre lönegrad ha emellertid lämnat kommissionen och ytterligare sådana ha på senaste tid tillkännagivit sin avsikt att ansöka om anställning på annat håll. Den personal, som icke sökt sig från kommissionen, torde härvid i viss utsträckning ha påverkats av uppfattningen, att kommissionen skulle bli ett permanent ämbetsverk åtminstone fr. o. m. den 1 juli 1950, då den nya utlänningslagen tidigare beräknats skola träda i kraft.

Den kraftiga personalomsättningen inom kommissionen är — icke minst ur utlänningsklientlets synpunkt — särskilt allvarlig med hänsyn till att kommissionen har att handlägga bl. a. politiskt grannliga ärenden. Härtill kommer, att kommissionen åsamkas en avsevärd extra arbetsbelastning genom att nya befattningshavare ständigt måste utbildas.

Efter det att 1947 års organisationsförslag utarbetades har utlänningsstocken undergått en betydlig ökning. Totalantalet utlännningar uppgick den 1 april 1946 till 120 000 och vid samma tidpunkt år 1950 till 199 000. Antalet utlännningar med uppehållstillstånd har stigit från 63 000 till 97 000. Samtidigt har flyktingproblemet, vilket tidigare bedömts vara av övergående karaktär, allfort påkallat uppmärksamhet. Behovet av individuell kontroll av vissa utlännningar har också blivit väsentligt större än man tidigare förutsatt. För utlänningskommissionens del ha dessa förhållanden, särskilt sedan vissa enklare ärendesgrupper decentraliserats till andra myndigheter, medfört en försvåring av arbetsuppgifterna. Man torde få räkna med att utlänningsproblemet även under den tid, som nu kan överblickas, kommer att hålla sig vid samma storleksordning och erbjuda samma svårigheter som för närvarande.

Vad sålunda anförts motiverar enligt min mening, att frågan om den centrala utlänningsmyndighetens organisation nu bör upptagas till förnyad prövning.

Den översyn av utlänningslagstiftningen, som tidigare förebådats, har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 uppdragits åt vissa inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1949 års utlänningskommitté, väntas framlägga sitt betänkande under första hälften av år 1951. Det synes mig lämpligt, att åt kommittén uppdrages att utreda jämväl frågan om organisationen av den myndighet, på vilken skall ankomma att centralt tillämpa den nya lagstiftningen.

I Ju: 21 Vid fullgörande av uppdraget att utreda ifrågavarande organisationsspörsmål bör kommittén givetvis iakttaga, att organisationen anpassas efter de uppgifter, som anses böra åvila den centrala utlänningsinstansen. Det bör eftersträvas, att de med utlänningskontrollen sammanhängande uppgifterna i den mån så kan ske decentraliseras samt att centralmyndigheten organiseras så rationellt som möjligt. Kommittén bör utgå från att, även om lagstiftningen finnes böra bli tidsbegränsad, personalen vid den centrala instansen likväl bör erhålla tryggare anställningsförhållanden än för närvarande, så att sådana personalsvårigheter, som hittills gjort sig gällande, så långt möjligt förebyggas.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt 24 dagar, därvid de sakkunniga i viss omfattning deltagit. Kommittén har i det närmaste färdigställt förslag till ny utlänningslag jämte större delen av motiveringen därtill.

Kommittén beräknas kunna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

22. *Besvärssakkunniga* (1950: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 för att verkställa fortsatt utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949):

Herlitz, N., professor, led. av I kamm., *ordförande*;

Björkholm, S. H. H., regeringsråd;

Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Petrén, B. E. G., docent, hovrättsfiskal.

Biträdande sekreterare:

Eklund, E. G., förste amanuens.

Lokal: Riksdagshuset, första lagutskottet; tel. 22 46 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 29.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 32 sammanträden. Härunder ha de sakkunniga med ledning av inom de sakkunnigas kansli upprättade promemorior tagit preliminär ställning till huvuddelen av de spörsmål, som skola avhandlas i den med utredningsuppdraget avsedda lagstiftningen. Härjämte ha förberedande utkast till lagtext uppgjorts i vissa delar.

23. *Varumärkes- och firmautredningen* (1950: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949):

Eberstein, G. A., professor emeritus, *ordförande*;

Dahl, G., civilingenjör;

Hedfeldt, N. E., lagbyråchef;

Jacobsson, G., sekreterare;
Köhler, N. G., advokat;
Lindström, Ulla G., redaktör, led. av I kamm.;
von Zweigbergk, Å. C., byråchef.

Sekreterare:

Uggla, C. A., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel. 55 12 76 (ordföranden),
67 97 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 31.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 18 sammanträden. I maj månad 1950 hölls i Stockholm på utredningens inbjudan överläggningar med delegerade för Danmark, Finland och Norge om den blivande varumärkeslagstiftningens huvudgrunder.

24. *Utredning om erfarenheter från det praktiska rättslivet angående giftermålsbalkens tillämpning (1950: I 32).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 för att utarbeta en sammanfattning av erfarenheter och synpunkter från det praktiska rättslivet angående giftermålsbalkens tillämpning och behovet av ändringar däri (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juni 1949):

Beckman, Sigrid, advokat.

Lokal: Sveavägen 35—37; tel. 11 83 82, 11 83 85.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 32.

Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1951.

25. *1949 års rättshjälpskommitté (1950: I 34).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 juni och den 9 september 1949 för att verkställa utredning angående formerna för anordnandet av utomprocessuell rättshjälp åt mindre bemedlade m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1949):

Henkow, K. H., hovrättsråd, *ordförande*;

Andersson, E. G., sjukkassedirektör, led. av I kamm.;

Berggren, A., advokat, föreståndare för Örebro läns rättshjälpsanstalt;

Evers, G. T., kansliråd;

Gezelius, L. E. B., advokat, f. d. riksdagsman;

Hagströmer, P. J. G. S:son, revisionssekreterare, tillika *sekreterare*;

Sondén, L., tillsynslärare.

Lokal: Narvavägen 31; tel. 60 98 30.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 34.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 4 sammanträden. Preliminärt förslag till rättshjälpsorganisation har uppgjorts, varjämte utkast till författningstext utarbetats.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

I Ju: 26 26. *Sakkunniga för utarbetande av vissa tillämpningsföreskrifter i anledning av ändringar i lagen om expropriation m. m.* (1950: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 september 1949):

Hedfeldt, N. E., lagbyråchef, *ordförande*;

Aurén, N. E. J., kansliråd;

Bernhard, H. B., byråchef;

Ekdahl, O. G., kansliråd;

Klackenberg, O. H., expeditionschef.

Expert:

Lantz, H. V., förste byråingenjör.

Sekreterare:

Leffler, S. B., e. föredragande, andre kanslisekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 35.

De sakkunniga ha den 11 mars 1950 överlämnat förslag om tillsättande av ett centralt rådgivande organ för fastighetsvärdering, företrädesvis för rådgivning i expropriationsmål, kallat centrala fastighetsvärderingsnämnden (stencilerat).

Av uppdraget återstår utarbetande av en vägledning för tillämpningen av värderingsreglerna vid expropriation.

Arbetet beräknas bli slutfört under år 1951.

27. *Kriminalstatistikutredningen* (1950: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 juni och den 9 september 1949 för att verkställa utredning av frågan om kriminalstatistikens ordnande (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1949):

Heuman, C. H. M., riksåklagare, *ordförande*;

Groth, G. S., förste aktuarie;

Lindberg, E. T. G., förste byråsekreterare;

Agge, K. I., professor;

von Hofsten, E. A. G., byråchef.

Sekreterare:

Rengby, S. F. N., e. o. aktuarie.

Lokal: Riksåklagarämbetet, tel. 21 68 38 (ordföranden); Statistiska centralbyrån, tel. 10 66 28 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 36.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 17 sammanträden. Utredningen har slutfört sin undersökning av kriminalstatistikens möjligheter att bidra till de kriminologiska forskningarna angående brottslighetens orsaker och med ledning därav utarbetat ett preliminärt förslag om vilka uppgifter, som i detta syfte böra lämnas från domstolarna beträffande de dömda och från åklagarmyndigheterna beträffande personer,

som erhållit åttelseftergift. I anslutning härtill har behandlats frågan om utnyttjande — för tiden innan utredningens förslag kan komma att tillämpas — för statistiskt ändamål av de uppgifter rörande vissa åttelseftergifter, som från åklagarmyndigheterna ingivas till riksåklagarämbetet. Undersökning har även skett beträffande möjligheten att för kriminalstatistiken direkt utnyttja sådana handlingar som förundersökningsprotokoll, berättelser över särskilda förundersökningar, läkarintyg angående personer, som underkastats särskild förundersökning, samt utlåtanden från sinnesundersökningar. För närvarande sysslar utredningen med utarbetande av förslag till en återfallsstatistik.

Det i föregående års redogörelse nämnda förslaget till polisstatistik har enligt beslut av Kungl. Maj:t den 10 februari 1950 genomförts från och med den 1 januari 1950.

Utredningens synpunkter beträffande kriminalstatistiken och det nordiska samarbetet på detta område har av ordföranden framlagts vid IV nordiska kriminalvårdskonferensen i Helsingfors 1950.

Utredningen beräknas bli slutförd under första delen av år 1951.

28. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att verkställa utredning rörande frågorna om införande av beslutande folkomröstning, om reformering av det proportionella valsystemet vid andrakammarval och om revision av bestämmelserna om stads indelning i valkretsar (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1950):

Olsson, K. J., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Bergvall, J., borgarråd, led. av I kamm.;

Engqvist, C. O., borgmästare;

Håstad, E., professor, led. av II kamm.;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;

Wahlund, S., professor, led. av I kamm.;

Wallentheim, A., sekreterare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Widegren, B. G., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Öhlin, E., fil. lic.

Lokal: Lagberedningen, Rosenbad 2^v; tel. 11 53 30 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 20 januari 1950):

1948 och 1949 års riksdagar ha i skrivelser till Kungl. Maj:t begärt utredning av vissa författningsrättsliga spørsmål, vilka jag nu anhåller att få anmäla.

I skrivelse nr 199/1948 har riksdagen hemställt om utredning av frågan angående *införande av beslutande folkomröstning* i vår författning. — — —

Frågan om en reformering av *det proportionella valsystemet vid andrakammarval* har upptagits av riksdagen i skrivelsen nr 208/1949.

Det proportionella valsystemet infördes i Sverige i samband med 1909 års röst-

I Ju: 28 rättsreform. Tidigare tillämpades ett system med majoritetsval. I fråga om sättet för fördelning av mandat mellan partierna bygger vårt valsysteem med vissa modifikationer på en av belgaren d'Hondt utarbetad ordning. Tämligen snart efter systemets genomförande anmärktes, att det icke gäve full rättvisa partierna emellan, i det att dessa icke erhöles mandat i proportion till sina samlade röstsiffror. Detta sammanhänge, såvitt rör andrakammarvalen, delvis med att valkretsarna voro relativt många och små. En omreglering av valkretsarna varigenom de gjordes större skedde med anledning härav år 1921. En annan betydelsefull reform genomfördes åren 1924 och 1926, då det nuvarande systemet med kartell-, parti- och fraktionsbeteckningar tillkom.

Även efter dessa ändringar ha emellertid anmärkningar framställts mot det proportionella valsysteemets utformning. Senast vid 1949 års riksdag väcktes sålunda motioner i frågan. — — —

I sitt med anledning av motionerna avgivna, av riksdagen godkända utlåtande nr 20 redogjorde konstitutionsutskottet för de förslag som under årens lopp framställts om jämkningar i det proportionella valsysteemets, bl. a. för att åstadkomma en rättvisare mandatfördelning mellan partierna medelst ett utjämningsförfarande enligt det s. k. överföringssystemet, enligt metoden med tilläggsmandat eller enligt systemet med riksmandat. — — —

Formerna för folkets medverkan i statsstyrelsen uppvisa även i länder med väl utvecklad demokrati stora skiljaktigheter. Också i Sverige ha de växlat. Under nyare tid har emellertid det representativa draget varit förhärskande och riksdagen har varit folkets representation. Vår nuvarande regeringsform stadgar härom i § 49, att riksdagen representerar svenska folket. Efter hand som inskränkningarna i röst-rätten bortfallit har riksdagen också kommit att allt noggrannare avspegla det svenska folkets åsikter och sociala sammansättning.

Att det ej kan föreligga en fullständig överensstämmelse i åsikter mellan riksdagens ledamöter och väljarna är självklart och ligger i sakens natur. Vid val-tillfällena kunna ej samtliga de frågor överblickas, vilka kunna komma att föreligga till avgörande under valperioderna. Även om så kunde ske, vore det likväl olämpligt om de valda skulle vara i detalj bundna av föreskrifter som valmän-nen givit dem vid valet. Bl. a. skulle en sådan bundenhet omöjliggöra ett hän-synstagande till nya omständigheter och förändrade lägen. Riksdagsordningen har också i § 1 den bestämmelsen att riksdagsmännen icke kunna i utövningen av sin befattning bindas av andra föreskrifter än rikets grundlagar.

Denna möjlighet till en viss skiljaktighet mellan väljarnas åsikter och den inom riksdagen förhärskande meningen är givetvis i huvudsak teoretisk och formell. Eftersom riksdagsmannavalen grundas på partierna och föregås av en omfattande valkampanj på grundval av de skilda partiernas valprogram har man i själva verket en borgen för att riksdagsmännen under utövningen av sina mandat komma att följa vissa riktlinjer som uppdragits i respektive valprogram och vartill val-männen genom sina röster givit sin anslutning.

Vår författning känner tre möjligheter att underställa en konkret fråga valmän-nens direkta prövning. Den ena är riksdagsupplösning med åtföljande nyval. Om det är en särskild fråga som orsakat upplösningen, kan det tänkas att den kommer att intaga en central plats i valstriden och att valutgången kommer att redovisa valmännens inställning till frågan. Emellertid måste naturligtvis även ett dylikt val till stor del bli ett partival efter de allmänna program partierna uppställt.

Gällande bestämmelser om grundlagstiftning — att det erfordras beslut av två riksdagar med mellanliggande nyval till andra kammaren — bygga på tanken om en direkt prövning från valmännens sida av den vilandeförklarade grundlags-ändringen. I realiteten har väl emellertid knappast någon gång en vilande grund-lagsfråga spelat någon större roll vid ordinarie andrakammarval. Helt andra frå-gor ha dominerat, och valen ha därför ej kunnat sägas innebära något ståndpunkts-tagande från valmännens sida till just grundlagsfrågorna.

Folkomröstningsinstitutet däremot tar uteslutande sikte på att underställa en viss fråga valmännens omedelbara prövning. Detta instituts betydelse är emellertid enligt vår författning begränsad genom att folkomröstningen endast är fakultativ — beroende på särskilda beslut av statsmakterna — samt konsultativ, d. v. s. dess resultat har ingen omedelbar rättslig verkan utan utgör blott en anvisning som Kungl. Maj:t och riksdagen äga tillmäta den betydelse de finna för gott. Folkomröstning har ej heller ägt rum mer än en gång.

När yrkanden nu framställts om utredning rörande en påbyggnad av folkomröstningsinstitutet på det sätt att folkomröstning skulle kunna göras beslutande, har främst framhållits den förut omnämnda synpunkten, att det ej föreligger någon garanti för att den i riksdagen förhärskande meningen i en viss fråga motsvarar den aktuella folkmajoritetens åsikt därom samt vidare att vid en folkomröstning en fråga kan bedömas isolerad och utan den sammankoppling med andra spørsmål som i regel är oundviklig vid riksdagsmannaval. Det har också framhållits att genom beslutande folkomröstning folket skulle få större möjligheter att deltaga i och ansvara för mera ingripande samhällsreformer. I linje härmed ligger vad som yttrats i motionerna om ett sådant folkomröstningsinstituts politiskt uppfostrande betydelse. Flera motionärer ha sålunda gjort gällande, att folkrepresentationens beslut därigenom skulle kunna tänkas bli underkastade en mera omsorgsfull prövning, i det att folkrepresentationen för att undgå folkomröstning tvingades att starkare beakta skilda medborgargrupperns önskemål. Slutligen har anförts att folkomröstning vid skärpta politiska motsättningar skulle kunna bli en säkerhetsventil genom vilken det politiska trycket kunde lättas.

Å andra sidan torde man icke kunna bortse från att flera invändningar kunna riktas mot beslutande folkomröstning. Endast sällan torde sålunda den fråga som föreligger till avgörande vara av den art, att den kan bedömas fristående från andra viktiga spørsmål. Vid en folkomröstning torde man vidare i regel endast ha att välja mellan två alternativ, bifall eller avslag; någon möjlighet till sådana modifikationer eller kompromisser som kunna uppnås inom en representation föreligger icke vid en folkomröstning. Ett system med referendum kan också befaras leda till att frågor, som skulle väcka föga uppseende inom representationen, skulle kunna väsentligt förstöras i agitationen inför folkomröstningen. Därigenom skulle spelrum beredas för en onyanserad och förenklande propaganda, där de ekonomiska och tekniska resurserna kunde bli utslagsgivande. Helt allmänt kan man slutligen ifrågasätta om ett sådant institut som beslutande folkomröstning låter väl förena sig med vårt politiska system. Förhållandena i Schweiz och Amerikas förenta stater, de länder, där beslutande folkomröstning spelar någon större roll och som man främst åberopat som förebild, äro på väsentliga punkter andra än våra. Erfarenheterna därifrån av beslutande folkomröstning torde ej heller vara odelat gynnsamma. Bland annat har det visat sig att folkomröstningar ofta avgjorts av en mycket liten del av medborgarna och att de redan därigenom givit ett dåligt uttryck för folkmeningen.

De skäl som sålunda kunna anföras för och emot införande av institutet beslutande folkomröstning anser jag i likhet med riksdagen böra närmare utredas. Därest man därvid finner institutet böra införas, torde även frågan om dess närmare utformande böra upptagas till övervägande. I sistnämnda hänseende möta åtskilliga spørsmål såsom huruvida vetorätt bör föreligga mot beslut, fattade genom folkomröstning, om folkomröstning alltid bör vara blott fakultativ eller i vissa fall bör vara obligatorisk, huruvida s. k. folkinitiativ — d. v. s. rätt för visst antal röstberättigade medborgare att få en utanför representationen väckt fråga under folkomröstning — bör införas, o. s. v.

Riksdagen har velat begränsa utredningen till folkomröstning i statliga angelägenheter med den motiveringen att tillräckliga skäl ej föreläge att låta utredningen omfatta även kommunala angelägenheter. Därest emellertid nu frågan om

I Ju: 28 en utvidgning av folkomröstningsinstitutet upptages, synes mig mycket tala för att utredningen ej på detta sätt begränsas; någon ståndpunkt till frågan om lämpligheten av kommunalt referendum har jag givetvis icke härmed velat taga.

Även om beslutande folkomröstning skulle införas, måste dock strävandena efter att skapa ett uttryck för folkviljan framför allt inriktas på att få fram lämpliga regler för folkrepresentationens utväljande. Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår att det nuvarande valsystemet för andrakammarval ansetts icke ge full rättvisa. Häremot kan tydligen invändas att valsystemet avsiktligt utformats så att icke folkrepresentationen skall bli alltför mycket uppsplittad i småpartier. Även med tillbörligt beaktande av denna viktiga synpunkt kan det emellertid uppstå vissa icke nödvändiga ojämnheter genom vårt valkretssystem, särskilt därigenom att flera av valkretsarna äro väl små för att det proportionella systemet skall komma till sin rätt och hindra tillfälligheter från att spela en alltför stor roll för valresultatet.

I det förut nämnda utlåtandet av konstitutionsutskottet vid 1949 års riksdag (nr 20/1949) angivas olika utvägar för att vinna bättre proportionell rättvisa än för närvarande. I detta hänseende har utskottet bl. a. erinrat om de förslag att i en eller annan form anordna ett utjämningsförfarande, som vid skilda tillfällen framförts. Det är emellertid tänkbart att även andra än de av utskottet angivna möjligheterna kunna finnas. Utskottet har framhållit att det nuvarande systemet med kartellbildningar är förenat med uppenbara olägenheter. En av målsättningarna för utredningsarbetet bör enligt utskottets mening därför vara att kartellsystemet skall kunna avskaffas. Detta uttalande vill jag understryka.

I likhet med riksdagen anser jag att hela det hithörande problemkomplexet bör göras till föremål för en allsidig utredning.

Den särskilda fråga som innefattas i riksdagens skrivelse nr 207/1949, nämligen om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval, äger visst samband med det större problemet om en reform av det proportionella valsystemet. Även nyssnämnda specialfråga anser jag böra utredas. Såsom konstitutionsutskottet framhållit bör härvid övervägas, huruvida bestämmelserna om valkretsindelning böra antingen helt upphävas eller också ändras på så sätt, att valkretsindelning blir föreskriven endast för städer med högre invånarantal än enligt gällande bestämmelser. En utväg som utskottet jämväl påpekat är att göra valkretsindelningen fakultativ. Riksdagens framställning om utredning avser närmast stadgandet i 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad. Finnes detta stadgande böra upphävas eller jämkas, torde det böra övervägas om motsvarande omreglering bör företagas i vissa andra kommunallagar.

Till utredningen har riksdagens skrivelse den 11 mars 1950, nr 61, överlämnats för verkställande av begärd utredning av frågan om revision av 1930 års lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. i syfte att undanröja rådande olägenheter vid platsfördelning inom grupp med samma partibeteckning.

Konstituerande sammanträde med utredningen hölls den 1 mars 1950. Därefter och intill den 1 december 1950 ha hållits ytterligare 7 sammanträden.

I folkomröstningsfrågan pågår arbete med insamlande och bearbetning av material, särskilt rörande utländska förhållanden. För ändamålet ha bl. a. studieresor till utlandet under sommaren 1950 företagits av Hästad samt av sekreteraren och biträdande sekreteraren.

Frågan om valsättet vid andrakammarvalen har fr. o. m. juni 1950 upptagits till diskussion vid kommitténs sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

29. *Utredning av frågan om formerna för den information, som rätten i I Ju: 29 vissa fall skall lämna juryn i tryckfrihetsmål.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1950):

Gärde, J. N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Häckner, K. J. Y., advokat, led. av II kamm.;

Karlsson, O. G., f. d. lokomotivförare, led. av I kamm.;

Kjellin, B. T. M., lagbyråchef.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 20 januari 1950):

Då lekmän i egenskap av nämndemän deltaga i den allmänna rättsskipningen, avgöras målen av den lagfarne domaren och lekmännen gemensamt. Det åligger därvid den lagfarne domaren att upplysa lekmännen om lagens innehåll. Enligt bestämmelser i rättegångsbalken skall sålunda rättens ordförande, då nämnd har säte i rätten, vid rättens överläggning till dom framställa saken och vad lag stadgar därom. I tryckfrihetsmål däremot skall i regel uppgiften att bedöma, om den åtalade skriften är brottslig, ankomma på en jury, vilken överlägger utan medverkan av rättsbildad domare. Juryns mera fristående ställning är särskilt motiverad som en medborgerlig garanti för tryckfriheten. I den nya tryckfrihetsförordningen, vilken slutligt antogs vid 1949 års riksdag, ha vissa reformer genomförts i fråga om juryns befogenheter och sammansättning. Bl. a. skola jurymännen numera utses genom val av landsting och stadsfullmäktige i vissa städer. Eftersom reglerna om juryns tillsättning icke garantera att den lagkunskap, som är nödvändig för att juryn skall kunna fullgöra sin uppgift, finnes företrädd inom juryn, uppkommer ett behov av någon särskild anordning för att bereda juryn tillfälle att inhämta upplysningar om lagens innehåll.

Frågan om juryns möjligheter att vinna sådana upplysningar behandlades i en proposition till 1949 års riksdag (nr 18) med förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål m. m. Därvid föreslogs en bestämmelse, enligt vilken juryn, om det påkallades av någon bland jurymännen, under överläggningen skulle sammanträda med rätten för att inhämta upplysningar om vad lag stadgar. Bestämmelsen innehöll även en föreskrift att juryn ej i rättens närvaro finge överlägga angående sitt svar eller företaga omröstning.

Första lagutskottet, som behandlade propositionen samt i ämnet väckta motioner, anförde i sitt utlåtande (nr 14) att anordningar vore ofrånkomliga för att tillförsäkra juryn möjlighet att, när den så önskade, erhålla upplysning i rättsliga frågor. Beträffande sättet för upplysningarnas meddelande biträdde utskottet förslaget att denna uppgift skulle ombesörjas av rätten. Utskottet uttalade emellertid tvekan rörande de former, under vilka informationen skulle lämnas, samt framhöll att denna kunde givas på huvudsakligen tre stadier i processen, nämligen antingen omedelbart före huvudförhandlingen eller vid huvudförhandlingens slut i form av en sammanfattning i parternas närvaro eller ock senare under juryns överläggning. Olika kombinationer vore också möjliga. Vid frågans bedömande inverkade flera synpunkter. Framför allt måste juryns självständiga ställning bevaras. Vidare borde informationen meddelas under sådana former att rätten icke kunde misstänkas för att ha influerat juryns avgörande. Slutligen vore av vikt att informationen lämnades just i de hänseenden, där jurymännen funne sådan erforderlig. Mot den utväg som valts i propositionen, nämligen att låta informationen givas i samband med juryns överläggning, invände utskottet bl. a. att såväl jurymän-

I Ju: 29 ens frågor som domstolens svar helt undandroges offentligheten. I samband därmed erinrade utskottet att i vissa utländska processordningar vidtagits särskilda anordningar för att möjliggöra insyn i vad som förekom vid informationens meddelande. Utskottet ansåg sig icke kunna avgiva detaljerade förslag rörande de former, under vilka juryn skulle kunna erhålla önskade upplysningar. Enligt utskottets mening vore det angeläget att de olika möjligheter som utskottet anvisat närmare prövades. Utskottet ville därför för sin del förorda att detta spörsmål vidare övervägdes med beaktande av vad utskottet anfört. De förslag i ämnet som därvid kunde framkomma borde så snart som möjligt föreläggas riksdagen. Utskottet hade emellertid funnit tillgodoseendet av juryns behov av upplysningar vara en så viktig förutsättning för den förestående tryckfrihetsreformen, att bestämmelser i ämnet icke kunde avvaras i den föreslagna lagen ens under ett kortare övergångsskede. Därför föreslog utskottet riksdagen att på denna punkt antaga propositionens förslag i oförändrat skick som ett provisorium. Utskottets förslag antogs av båda kamrarna; ett i andra kammaren framställt yrkande om uteslutning av de delar av motiveringen, vari utskottet rekommenderat en ny utredning rörande frågan om rättsförhållandet mellan juryn och rätten, avsågs av kammaren.

I enlighet med riksdagens sålunda framställda begäran om utredning torde frågan om formerna för den information, som rätten i vissa fall skall lämna juryn i tryckfrihetsmål, böra ytterligare övervägas. Erforderliga utgångspunkter för utredningsarbetet lämnas av vad som hittills förevarit i detta ämne. Vad särskilt angår den av utskottet berörda frågan om insyn i vad som förekommer vid informationens meddelande bör det undersökas, huruvida de särskilda anordningar härför som förekomma i utländsk juryprocess äro ägnade att tagas till förebild för den svenska tryckfrihetsprocessen. I övrigt torde några särskilda direktiv för utredningen icke vara erforderliga.

Utredningen har under år 1950 hållit 2 sammanträden och beräknar slutföra sitt arbete under år 1951.

30. Partifinansieringssakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1950 för att utreda frågan huruvida organisationer, som bedriva politisk propaganda, böra bli bokföringsskyldiga samt förpliktas att offentligen redovisa sina inkomster och utgifter ävensom frågan huruvida utgivare av periodiska skrifter böra åläggas skyldighet att offentligt redovisa hur skrifterna finansieras (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juni 1950):

Lembke, C. M. B., borgmästare, *ordförande*;

Andersson, G. H., landshövding;

Eliasson, L., sekreterare;

Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm.;

Frithiofson, K., ombudsman;

Mannerskantz, A. F., kapten, led. av I kamm.;

Sehlstedt, O. A., redaktör, led. av II kamm.

Expert:

Modig, J.-O., direktör.

Sekreterare:

Schunnesson, P. H., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Rådhuset, Lund; tel. 10 762 (ordföranden).

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet I Ju: 30 den 5 maj 1950):

Enligt min mening är det ett självklart demokratiskt intresse att medborgarna erhålla bästa möjliga grundlag för att bedöma politiska organisationers verkliga syften. Härför måste det vara av värde att erhålla säker kännedom om vilka krafter som stå bakom en dylik organisation eller viss politisk propaganda. Vetskapen om vilka organisationer, samhällsgrupper och företag som ekonomiskt stödja ett visst partis verksamhet är ägnad att giva medborgarna vägledning i detta avseende.

Ur nu angivna synpunkter skulle det vara av stort värde att införa lagregler som medgiva insyn i politiska sammanslutningars ekonomiska förhållanden. Å andra sidan kan icke bortses från att betydande svårigheter äro förenade med att utforma en lagstiftning i detta syfte på sådant sätt att andra berättigade intressen icke trädas för nära. Denna sida av saken har från skilda håll kraftigt understrukits vid de olika tillfällen då frågan om en lagstiftning i ämnet behandlats. Huruvida en sådan lagstiftning lämpligen kan och bör genomföras torde därför knappast kunna tillförlitligen bedömas förrän samtliga de problem som sammanhånga härmed blivt ingående skärskådade. Jag anser därför i likhet med riksdagen, att en utredning bör komma till stånd av frågan, huruvida organisationer, som bedriva politisk propaganda, böra åläggas bokföringsskyldighet samt förpliktas att offentligen låta redovisa sina inkomster och utgifter.

Ett av de spörsmål, som först uppställer sig för en lagstiftning i ämnet, är att fastställa räckvidden av lagstiftningen. Det måste till en början klarläggas vad som skall anses falla under begreppet politisk verksamhet och politisk propaganda. Att härvid vissa svårigheter möta är tydligt. Vidare måste, såsom riksdagen framhållit, närmare angivas vilka organisationer lagstiftningen skall omfatta. Därest medborgarna skola kunna erhålla önskvärd vägledning beträffande den verksamhet och propaganda, som föres under lagstiftningen, bör den åsyftade redovisningen någorlunda fullständigt utvisa de primära källorna för bidragen. Lagstiftningen måste bl. a. gälla ej blott de politiska partiernas huvudorganisationer utan även deras lokala organ. Men man torde ej kunna stanna ens härvid. Även sådana organisationer och sammanslutningar som, ehuru de icke kunna betraktas som politiska partier eller organ för ett sådant, ha till enda eller huvudsaklig uppgift att stödja ett politiskt parti, synas böra falla under lagstiftningen.

Vidare måste utredas, huru omfattande och ingående den tilltänkta bokförings- och redovisningsplikten bör vara. Utredningen härom bör avse både inkomst- och utgiftssidan. Vad först inkomsterna beträffar synes det utan vidare vara klart, att den ifrågasatta skyldigheten bör omfatta medlemsavgifter och andra kontanta bidrag samt belopp, som inflyta genom försäljning av märken eller dylikt. För att redovisningen skall bli någorlunda fullständig torde den emellertid böra avse även bidrag i annan form. Understöd av sådan art att den bör redovisas synes i regel föreligga t. ex. då trycksaker tillhandahållas utan kostnad eller till väsentligt nedsatt pris, då transportmedel gratis ställas till förfogande och då personer med bibehållande av sin avlönning erhålla ledighet från sitt ordinarie arbete för att i stället arbeta för ett politiskt partis räkning. I fråga om redovisning av utgifterna har under den i ämnet förda debatten särskilt uppmärksamhetspartiernas kostnader för valrörelser. Vid utredningen bör denna fråga närmare behandlas; ett viktigt spörsmål är härvid att fastställa, huru noggrant sådana kostnader böra specificeras. Även i övrigt böra olika delar av utgiftssidan ägnas erforderlig uppmärksamhet.

Som ett huvudargument mot offentlig redovisning har ofta gjorts gällande, att man därigenom skulle bryta mot den allmänt vedertagna grundsatsen att medborgaren icke bör vara skyldig att yppa sin politiska uppfattning. Denna princip, som i svensk rätt kommit till uttryck i stadgandena om skydd för valhemligheten,

I Ju: 30 kunde enligt denna uppfattning kränkas genom ett offentliggörande av bidrag till partiernas finansiering. Räckvidden av denna anmärkning bör vid utredningen ägnas särskild uppmärksamhet. Tydligt är att den ifrågasatta lagstiftningen ej bör öppna möjligheter till trakasserier eller förföljelser mot någon på den grund att han understödjer ett visst politiskt parti. Det bör därför särskilt undersökas huruvida syftemålet med lagstiftningen kan tillgodoses, även om bokföringen och redovisningen av inkomsterna så utformas, att därav framgå endast inkomsternas sammanlagda storlek, de olika kategorier, till vilka bidragsgivarna höra, samt storleken av de bidrag, som härflyta från envar av de olika kategorierna.

Såsom riksdagen framhållit uppkommer vidare frågan huru den åsyftade offentligheten i bokföring och redovisning skall åstadkommas. En nära till hands liggande utväg synes vara att man ålägger de rättssubjekt som omfattas av lagstiftningen skyldighet att ingiva sina redovisningshandlingar till någon registreringsmyndighet hos vilken handlingarna bli att anse som offentliga.

Härvid uppkommer emellertid frågan, om det organ som har att emottaga redovisningshandlingarna skall utöva kontroll i en eller annan form över att redovisningsplikten behörigen fullgöres. Starka skäl synas mig tala emot införande av en sådan kontroll. Frånsett att man icke bör belasta samhället med omfattande arbetsuppgifter, som ej äro oundgängligen nödvändiga, kan den farhågan ej helt avvisas, att en dylik kontroll över det politiska livet i vissa lägen skulle kunna medföra principiellt betänkliga konsekvenser. Lagstiftningen synes därför i det väsentliga böra bygga på lojal medverkan av dem som beröras därav.

En annan uppkommande fråga som bör utredas är, om registreringsmyndigheten skall bearbeta de inkomna anmälningarna och i någon form offentliggöra resultatet av bearbetningen eller om anmälningarna endast skola förvaras hos registreringsmyndigheten för att vara tillgängliga för allmänheten.

Sedan nu angivna och andra hithörande frågor blivit utredda och klarlagda, torde det föreligga en säkrare grundval för att bedöma, huruvida man utan att inkräkta på valhemligheten och utan att otillbörligt beskära de politiskt verk samma organisationernas arbetsmöjligheter kan skapa en tillräckligt effektiv lagstiftning, som ger samhällsmedlemmarna den önskvärda vägledningen. Befinnes det, att sådan lagstiftning lämpligen kan genomföras, bör utredningen uppgöra förslag till lag i ämnet.

Vid utredningen bör även beaktas riksdagens anhållan i skrivelse den 20 juni 1945, nr 448, om utredning rörande skyldighet för utgivare av periodiska tidskrifter att offentligt redovisa hur skriften finansieras.

De problem som detta utredningskrav aktualiserar, äro i mycket desamma som här förut berörts. Därutöver måste emellertid hänsyn tagas till pressens speciella förhållanden, bl. a. till den princip om rätt till anonymitet, som enligt gällande lag tillkommer författare av tryckt skrift, vilken princip självfallet ej bör rubbas. — — —

De sakkunniga ha till och med utgången av november månad 1950 sammanträtt fyra dagar.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1951.

31. *Utredning av frågorna om omorganisation av förmyndarkontrollen i Stockholm samt om domstols skyldighet att verkställa inspektion hos överförmyndare.*

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 har chefen för justitiedepartementet den 7 juli 1950 tillkallat en utredningsman (se Post- och

Inrikes tidn. den 10 juli 1950), vilken sedermera entledigats. Ny utredningsman har ännu icke utsetts. **I Ju: 31**

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Under senaste tid ha ett par med förmyndarskapsvården sammanhängande spörsmål aktualiserats. Jag anhåller nu att få anmäla dessa.

Ett av spörsmålen gäller förmyndarskapsvården i Stockholm, som delvis är ordnad på annat sätt än i riket i övrigt. Enligt de allmänna reglerna i 17 kap. föräldrabalken står förmyndares förvaltning under tillsyn av överförmyndaren. I regel finnes för varje kommun en överförmyndare, som väljes för fyra år av stads- eller kommunalfullmäktige. Rätten skall vaka över att överförmyndaren fullgör sina åligganden (föräldrabalken 19 kap. 14 §). I åtskilliga fall erfordras för åtgärd av förmyndaren i fråga om förvaltningen av den omyndiges egendom tillstånd av överförmyndaren eller rätten. Den av förmyndaren utövade förvaltningen skall sålunda stå under kontroll av två andra organ, nämligen överförmyndaren och rätten, vilken senare också skall kontrollera överförmyndaren. Kontrollbestämmelserna i fråga om förmyndarskap gälla i huvudsak också beträffande godmanskap (föräldrabalken 1 kap. 8 §).

I fråga om Stockholm gälla emellertid vissa särbestämmelser. Där finnes nämligen icke någon överförmyndare utan dennes funktioner fullgöras i stället av ett särskilt organ, Stockholms förmyndarkammare (föräldrabalken 19 kap. 2 §). Vis-sa frågor om samtycke, tillstånd eller förordnande må dock, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, å förmyndarkammarens vägnar upptagas och avgöras av någon dess ledamot eller tjänsteman eller annan lämplig person som Stockholms rådhusrätt utser (samma lagrum).

Förmyndarkammaren är nära anknuten till Stockholms rådhusrätt. Närmare föreskrifter om dess verksamhet och personalens uppgifter äro meddelade genom kungl. brev till överståthållarämbetet den 24 november 1933 med däri sedermera — senast den 30 december 1947 — gjorda ändringar ävensom i den för Stockholms magistrat och rådhusrätt gällande stadgan och arbetsordningen. Enligt dessa föreskrifter består förmyndarkammaren av borgmästaren som ordförande samt fem assessorer, vilka jämväl äro ledamöter av rådhusrättens förmyndarskapsavdelning. I handläggning och avgörande av ärende, som skall upptagas av förmyndarkammaren men ej avser visst förmyndarskap eller godmanskap, deltaga samtliga ledamöter. Övriga ärenden, som ankomma på förmyndarkammarens prövning, skola handläggas av borgmästaren, den till tjänsteåren äldste av förmyndarskapsassessorerna samt den assessor, till vars rotel ärendet hör. Då fråga är om ärende tillhörande den äldste assessorns rotel, deltagar i ärendets handläggning och avgörande jämte borgmästaren och nämnde assessor den till tjänsteåren näst äldste av förmyndarskapsassessorerna.

Den skillnad som sålunda föreligger mellan Stockholm och riket i övrigt beträffande förmyndarvården är historiskt betingad. Stockholms förmyndarkammare tillkom redan på 1600-talet. Före tillkomsten av 1924 års lag om förmyndarskap utgjorde förmyndarkammaren den enda mera fasta organisationen för förmyndarkontroll i Sverige. Behovet av ett särskilt kontrollorgan var givetvis också störst i huvudstaden, där de flesta större förmögenheterna varit samlade. Tidigare omhändertade förmyndarkammaren i stor utsträckning också själva förvaltningen av de omyndigas egendom, i det att förmyndarna i Stockholm voro skyldiga att hos förmyndarkammaren insätta de omyndigas kontanta tillgångar och deponera deras värdepapper. Förmyndarkammarens uppgift som medelsförvaltare avvecklades efter ikraftträdandet av 1924 års lag om förmyndarskap. Därefter har förmyndarkammaren väsentligen utövat överförmyndares funktioner.

I Stockholms rådhusrätt handläggas mål och ärenden rörande förmyndarskap

I Ju: 31 och godmanskap vid förmynderskapsavdelningen, vilken utgör en underavdelning av rådhusrättens första avdelning. Förmynderskapsavdelningen består av borgmästaren som ordförande, magistratsrådmannen, de fem förmynderskapsassessorerna samt ytterligare två assessorer, vilka handlägga bouppteckningsärenden. När tre ledamöter skola tjänstgöra i rätten, utgöres denna av borgmästaren, magistratsrådmannen och den assessor å vars rotel målet eller ärendet förts. Rättens förmynderskapsavdelning består alltså till väsentlig del av samma personer som sitta i förmyndarkammaren. Med hänsyn härtill har genom en lagändring år 1942 föreskrivits, att den övervakningskyldighet, som enligt de allmänna reglerna åvilar rätten beträffande överförmyndarens verksamhet, i fråga om Stockholms förmyndarkammare skall utövas av Svea hovrätt. De funktioner rätten i övrigt har i fråga om förmyndarvården fullgöras däremot fortfarande av Stockholms rådhusrätt.

Frågan om förmyndarkammarens fortsatta bestånd har upptagits vid flera tillfällen utan att dock någon avveckling av kammaren kommit till stånd. De ändringsförslag som framkommit rörande förmyndarvården i Stockholm ha endast lett till vissa partiella reformer i fråga om kammarens organisation och uppsikten över dess verksamhet. Spörsmålet om förmyndarkontrollen i Stockholm har emellertid på senaste tid åter blivit aktuellt. Under åren 1948 och 1949 ha nämligen särskilda utredningsmän inom Stockholms stadskanslis organisationsavdelning i samråd med en av överståthållarämbetet tillsatt kommitté verkställt en rationaliseringsutredning rörande Stockholms magistrat och rådhusrätt och jämväl rörande förmyndarkammaren. Därvid ha utredningsmännen i sitt i april 1949 avgivna betänkande påpekat, att det material som förmyndarkammaren — med anledning av de år 1942 införda bestämmelserna om Svea hovrätts kontroll över kammarens verksamhet — insänder till hovrätten, icke kan utgöra underlag för någon kontroll från hovrättens sida. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag det påkallat, att organisationsfrågan nu göres till föremål för en förnyad utredning.

En omläggning av förmyndarkontrollen i Stockholm kan tänkas ske efter skilda linjer. En möjlighet är att i huvudsak bibehålla den nuvarande organisationen men förstärka den kontroll över överförmyndarverksamheten som skall utövas av domstol, så att den blir fullt effektiv. Den nyss omtalade, av Stockholms stadskanslis organisationsavdelning verkställda utredningen utmynnade, såvitt angår nu förevarande spörsmål, i ett förslag att förmyndarkammaren fortfarande skulle vara anknuten till rådhusrätten men att den skulle stå under ledning av särskilda överförmyndare, som icke skulle behöva ha domarkompetens men borde vara skolade och erfarna i ekonomiska frågor. Överförmyndarna skulle biträdas av revisorer. Kontrollen över överförmyndarna skulle verkställas av rådhusrätten. En annan lösning skulle vara att helt häva det organisatoriska sambandet mellan överförmyndarorganisationen och rådhusrätten. Detta behöver icke med nödvändighet utesluta en viss anknytning i fråga om arbetslokalerna, därest praktiska fördelar skulle stå att vinna därav.

Jag finner för min del, att övervägande skäl tala för att man bör söka en lösning efter den senare linjen. Vad därefter angår frågan, huruvida överförmyndaruppgifterna böra omhändershas av organ av samma slags typ som i riket i övrigt eller om en särskild förvaltningsorganisation bör tillskapas, kräver denna uppenbarligen noggrant övervägande. Antagandet att en lösning i enlighet med det förstnämnda alternativet vore möjlig att genomföra också för Stockholms vidkommande vinner visst stöd av att förmyndarkontrollen är ordnad på detta sätt i övriga större städer; givetvis skulle dock flera överförmyndare erfordras i Stockholm. Det är emellertid möjligt, att det med hänsyn till att förmyndarförvaltningen i Stockholm är vida mera omfattande än i någon annan stad kan finnas lämpligare att där giva överförmyndarkontrollen en fastare organisation. I så fall böra formerna härför närmare utredas.

I samband med den utredning som sålunda bör komma till stånd torde jämväl I Ju: 32 ett särskilt spörsmål som gäller förmyndarvården i allmänhet böra upptagas.

Vid innevarande års riksdag väcktes två motioner, vari hävdades att de nuvarande reglerna om domstolarnas kontroll av överförmyndarnas verksamhet äro mycket vaga samt efterlystes bestämmelser om en reell kontroll vid sidan av den nu skeende formella granskningen av överförmyndarnas årliga redovisningar.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, hemställde i sitt utlåtande (nr 9/1950) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under överbägande att meddela bestämmelser om skyldighet för domstol att med jämna tids mellanrum verkställa inspektion hos överförmyndare. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (skrivelse nr 59/1950).

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen om ökad kontroll över överförmyndarnas verksamhet torde lämpligen böra verkställas i samband med den tilltänkta utredningen om förmyndarskapsvården i Stockholm.

32. Strandutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 för utredning av frågan om en reglering av strandbebyggelsen i syfte att såvitt möjligt bevara ur friluftssynpunkt värdefulla strandområden såsom rekreationsplatser för allmänheten ävensom av därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1950):

Nordenstam, B. A., generaldirektör, *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av I kamm.;

Hansson, N. G., lantbrukare, led. av II kamm.;

Persson, R. V., läderarbetare, led. av II kamm.;

Åhman, F. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Brunnberg, A. O. R., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Riddarhuskajen 1; tel. 11 47 60 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Sveriges stränder och skärgårdar utgöra en naturtillgång av oskattbart värde för hela vårt folk. En ständigt ökad skara människor hämtar där nya krafter och vederkvickelse genom bad och friluftsliv. Det ökade behovet av sådan rekreation står i nära samband med den allt längre drivna mekaniseringen av arbetet inom ett stort antal yrkesområden och det alltmera tilltagande jäktet inom samhällslivet överhuvud taget. Behovet av ändamålsenliga tillflyktsorter under fritiden har blivit ännu mera framträdande genom att stora befolkningsgrupper erhållit en tidigare icke lagstadgad rätt till semester. Bland olika slag av fritidsområden och tillflyktsorter äro otvivelaktigt stränderna, såväl vid havet som vid insjöar och andra vattendrag, särskilt uppskattade och värdefulla.

Att strandområdena sålunda blivit alltmer och mer eftersökta har obestriddligen på många håll förorsakat en planlös exploatering och markslöseri. Därvid ha stora, vackra och i förhållande till tätorterna välbelägna strandområden blivit avstängda för andra än ett mindre antal tomtägare, utblicken över vattnet har blivit hindrad och landskapsbilden har i många fall blivit förändrad och förfulad. — — —

I Ju: 32 Mot bakgrunden av vad nu anförts framstår det som ett samhällsintresse av mycket stor vikt att bebyggelsen utmed våra strandområden icke tillåtes fortgå på ett sådant sätt, att den alltmer avstänger den icke strandägande befolkningen från tillträdet till de ur friluftssynpunkt mest värdefulla stränderna. — — —

Uppgiften att åstadkomma en laglig reglering till skydd mot ett olämpligt utnyttjande av strandområdena innefattar flera skilda problem och är delvis av mycket svårlöst karaktär. Det är därför uppenbart, att en definitiv lagstiftning i detta ämne icke kan komma till stånd utan en ingående utredning. Å andra sidan är det tydligt, att ett skyndsamt ingripande från lagstiftarens sida är nödvändigt. Därest de nuvarande stränga restriktionerna med avseende å sportstuge- och villa-bebyggelse komma att upphävas eller mildras, är det nämligen uppenbart, att en dylik bebyggelse kommer att sätta in i sådan omfattning, att många av de ännu orörda strandområdena bli exploaterade. Härtill kommer att redan tillkallande av sakkunniga för utredning av frågan kan väntas föranleda en avsevärd spekulation i obebyggda strandfastigheter. På grund härav har det befunnits angeläget att, i avbidan på en närmare utredning och en definitiv lagstiftning, provisoriska bestämmelser i ämnet snarast utfärdades. Inom justitiedepartementet utarbetades därför en i december 1949 dagtecknad promemoria med förslag till lag om tillfälligt byggnadsförbud inom vissa strandområden. Sedan detta förslag remissbehandlats och därvid tillstyrkts av det övervägande antalet instanser, har för årets riksdag framlagts en proposition (nr 223) med förslag till provisorisk strandlag. Enligt förslaget skall denna lag gälla till och med år 1952 eller den tidigare dag Konungen bestämmer. Såsom jag i proposition uttalat är det avsett, att denna lag skall avlösas av en definitiv lagstiftning i ämnet. Det utredningsarbete som erfordras för en sådan slutlig lagstiftning torde böra anförtros åt särskilda sakkunniga, vilka böra bedriva arbetet med sådan skyndsamhet, att förslag till definitiv lagstiftning i ämnet kan framläggas för 1952 års riksdag. — — —

Den nyss omnämnda provisoriska lagstiftningen syftar endast till att hindra en ur allmänna synpunkter icke önskvärd bebyggelse av strandområdena. Klart är emellertid, att de intressen som här böra skyddas, kunna bli skadade icke blott genom bebyggelse i egentlig mening utan även genom t. ex. uppsättande av stängsel eller genom schaktning, trädfällning eller därmed jämförliga åtgärder. Det bör därför ankomma på utredningen att upptaga det föreliggande frågekomplexet i hela dess vidd. Därvid måste naturligtvis tillses, att andra berättigade intressen icke trädas för nära, utan att behörig hänsyn tages exempelvis till lantbrukarnas behov av att hålla hägnader för kreaturen.

Även om denna lagstiftningsfråga alltså är ganska vittutseende, är det dock tydligt att vad det här främst gäller att hindra, är en olämplig bebyggelse och en sådan fastighetsbildning, som skulle kunna leda till en olämplig bebyggelse. Huvudprincipen i den blivande strandlagstiftningen bör därför vara att inom vissa ur friluftssynpunkt mera värdefulla strandområden tvinga bebyggelsen ett stycke upp från strandlinjen. I många fall behöver detta icke medföra skada för fastighetsägarna, när hela den bakomliggande marken får större värde, om strandremsan är fri än om den på långa sträckor är stängd genom strandtomtbebyggelse. Ej heller torde strändernas friläggande stå i sådan motsättning till villa- och sportstugeägarnas intressen, som man stundom föreställer sig. Erfarenheten från vissa håll i landet, där sommarnöjesbebyggelsen regelmässigt icke går ända ned till stranden, visar nämligen att en sådan anordning mycket väl låter sig genomföra utan att dessa kategoriers behov trädas för nära. I betraktande av de vidsträckta havsstränder samt de många insjöar och vattendrag, som vårt land äger, bör det dessutom på vissa håll, framför allt på längre avstånd från tätorterna, vara möjligt att jämväl tillgodose mera exklusiva intressen att få byggnader placerade alldeles intill stranden. Avvägningen mellan de olika intressena torde böra ankomma på länsstyrelserna, som därvid naturligtvis måste beakta icke blott det aktuella behovet utan även vad som kan tänkas bli erforderligt i framtiden.

Under arbetena på förslaget till den provisoriska strandlagen diskuterades, efter vilken av två tänkbara huvudlinjer lagen borde utformas. Det ena alternativet var, att alla strandområden belades med byggnadsförbud men att länsstyrelsen bemyndigades dispensera från förbudet i de fall, då en bebyggelse icke kunde anses komma att skada de intressen, för vilka i det föregående redogjorts. Det andra alternativet innebar återigen, att byggnadsförbud lades endast å vissa strandområden, som länsstyrelsen efter särskild prövning funnit speciellt värda att skyddas. Jag fann mig då böra förorda det senare alternativet och det förefaller mig, som om samma lösning låge ännu närmare till hands i en definitiv lag. Vilket alternativ som än väljes, torde emellertid vissa områden utan vidare undantagas från en blivande reglering. I första hand synes detta böra vara fallet med avseende å områden som ingå i fastställd stadsplan eller byggnadsplan, men det bör vidare undersökas om icke — på sätt som skett i förslaget till provisorisk lag — jämväl sådana områden böra undantagas från regleringen, som ingå i godkänd avstyckningsplan utan att tätbebyggelseförbud för dem utfärdats.

Regleringen torde böra avse strandområdena såväl vid havet som vid insjöar och vattendrag. Att undantaga de vid rinnande vatten belägna strandområdena skulle innebära att lagstiftningen icke finge den praktiska betydelse som är önskvärd och skulle dessutom medföra svårigheter vid gränsdragningen mellan älv samt hav eller sjö. I och för sig vore det måhända mest rationellt att icke i lagen angiva något bestämt avstånd från strandlinjen för de områden, där byggnadsrestriktioner skola få införas. Av hänsyn till markägarna synes det mig dock önskvärt att uppställa en bestämd maximigräns. Med ledning av de erfarenheter, som kunna vinnas om en provisorisk lagstiftning kommer till stånd, bör vid utredningen prövas, huruvida det föreligger anledning att jämka på den regel beträffande förbudsområdenas bredd som upptagits i den provisoriska lagen.

Enligt förslaget till provisorisk lag gäller, att byggnadsförbud som meddelats med stöd av lagen icke skall utgöra hinder för uppförande av byggnad som erfordras för försvarets, jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller den allmänna samfärdselns behov. Under remissbehandlingen av den till grund för förslaget liggande departementspromemorian hävdades från olika håll, att ett sådant undantag vore alltför vidsträckt och det föreslogs i stället, att dispens skulle krävas jämväl för dylik bebyggelse, men att det vid prövningen av dispensansökan skulle särskilt beaktas om byggnaden vore erforderlig för något av de angivna behoven. Jag fann icke tillräckliga skäl föreligga för att välja denna mera stränga linje, men såsom jag anförde i propositionen bör spørsmålet omprövas under den blivande utredningen, varvid särskilt får beaktas huruvida några försök att kringgå lagstiftningen visa sig ha skett under den provisoriska lagens giltighetstid.

Ett spørsmål av särskilt stor betydelse vid utredningen blir frågan om förutsättningarna för att ägare av mark, som beröres av lagstiftningen, skall få ersättning härför. Enbart den omständigheten, att marken faller under ett byggnadsförbud, kan tydligen icke bilda tillräcklig grund för ett ersättningsanspråk, eftersom det bör finnas möjlighet att erhålla dispens från förbudet. Om sådan dispens vägras, kan det emellertid uppstå ett men för markägaren. Frågan blir då, om och i vad mån det bör tillerkännas honom ersättning härför. Under förarbetena på den provisoriska lagen ha framkommit vissa synpunkter på denna fråga, vilka lämpligen kunna tjäna som utgångspunkt för utredningen. Det har sålunda framhållits såsom naturligt och överensstämmande med likartade fall i gällande rätt, att markägaren ej skall kunna göra gällande anspråk på ersättning för annat men än sådant som varit av viss större betydelse. Därjämte har jag understrukit angelägenheten av att den blivande utredningen skulle kartlägga och undersöka olika fall samt, om så befundes möjligt och befogat, söka differentiera dessa i ersättningshänseende. Det kan sålunda visa sig motiverat att skilja mellan å ena sidan den situation som föreligger, då någon förvärvat en större fastighet för att fram-

I Ju: 32 deles stycka den i strandtomter, samt å andra sidan det fall, att någon köpt en tomt inom ett strandområde i avsikt att för egen räkning bebygga den, men av någon anledning, t. ex. på grund av gällande byggnadsrestriktioner, icke fullföljt denna avsikt. Mellan dessa fall och vid sidan av dem kunna givetvis många olika lägen tänkas föreligga. Även andra slags principer för att åstadkomma en differentiering mellan olikartade fall kunna självfallet tänkas. En metod, som också diskuterats under den provisoriska lagens förarbeten, består i att i ersättningshänseende skilja mellan utebliven spekulationsvinst och verkligen liden förlust.

En annan omständighet, vilken i detta sammanhang synes vara av stor betydelse, är tidpunkten för förvärvet. Det bör övervägas, om sådana förvärv som skett efter den provisoriska strandlagens ikraftträdande eller eventuellt någon ännu tidigare tidpunkt (t. ex. då departementspromemorian remitterades eller propositionen framlades) och som icke äro av familjerättslig natur skola kunna berättiga till ersättning. Det bör också undersökas, om man bör genomföra en sådan ordning att endast ersättningskrav, som framställts inom viss tid efter det att byggnadsförbud för området utfärdats, skola beaktas. Utredningen bör vidare upptaga frågan, vem som skall gälda ersättning — stat eller kommun eller båda i förening — samt, därest ersättningen helt eller delvis finnes böra utgå av statsmedel, framlägga förslag till medelsanvisning för ändamålet. Slutligen måste det också utredas, i vilken ordning ersättningskraven skola prövas. Skäl synas tala för att lägga denna uppgift på de nyinrättade expropriationsdomstolarna.

På sätt jag i nyssnämnda proposition framhållit, får utredningen närmare pröva i vad mån ersättning skall utgå för det men, markägaren kan ha lidit genom ett byggnadsförbud som meddelats med stöd av en provisorisk lagstiftning.

Om man vill eftersträva ett skydd av strandområdena mot icke önskvärd bebyggelse, ligger det i sakens natur att man samtidigt eller, rättare sagt, i första hand måste begränsa möjligheterna att ytterligare uppdelna de fastigheter, som redan finnas inom dylika områden. Samspelet mellan fastighetsbildning och byggesreglering har också kommit till uttryck i stadganden i jorddelningslagen och fastighetsbildningslagen om att avstyckning inom område, för vilket det gäller särskilda bestämmelser med avseende å markens bebyggande, ej må verkställas så, att syftet med bestämmelserna motverkas. Uppenbart är, att dessa stadganden kunna bli tillämpliga genom sådana byggnadsförbud som meddelas med stöd av den provisoriska strandlagen. Med hänsyn härtill fann jag det icke påkallat att, på sätt lantmäteristyrelsen under remissbehandlingen av departementspromemorian yrkade, i den provisoriska lagen upptaga en uttrycklig regel om avstyckning inom förbudsområden. Jag framhöll emellertid, att hela frågan om fastighetsbildningen inom förbudsområdena och därmed sammanhängande problem givetvis vore ett ämne, som finge noggrant undersökas vid en blivande utredning. Det bör alltså närmare undersökas, huruvida ur de synpunkter, som aktualiseras av frågan om strändernas skydd, några kompletteringar i jorddelningslagstiftningen — icke blott beträffande avstyckning utan även med avseende å annan fastighetsbildning — kunna anses vara av behovet påkallade. Därjämte bör undersökas, om eljest några åtgärder böra genomföras med avseende å annan lagstiftning, främst beträffande reglerna om nyttjanderätt och servitut.

Vid utredningen bör prövas, om erforderliga regler skola upptagas i en speciallagstiftning eller inflyta i allmänna byggnadslagen och fastighetsbildningslagarna. Samråd bör, i den mån så finnes påkallat, äga rum med lagberedningen, fastighetsbildnings-sakkunniga, markutredningen och 1946 års naturskyddsutredning.

Utredningen har under tiden t. o. m. november månad 1950 hållit 3 sammanträden.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt arbete under år 1951.

33. Utredning rörande myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne- **I Ju: 33**
affären.

Sedan under diskussionen i pressen och bland allmänheten om den s. k. Kejneaffären påståenden framkommit om att polis- och åklagarmyndigheterna skulle gjort oriktiga ingripanden eller underlåtit att fullgöra sina skyldigheter till följd av direktiv från högre instanser eller av ovidkommande hänsyn, har Kungl. Maj:t funnit angeläget att en utredning rörande myndigheternas förhållande i denna sak genomfördes under medverkan av en allmän medborgerlig representation. Den 15 september 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt riksåklagaren att verkställa denna utredning samt förordnade att i utredningen skulle medverka (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1950):

Bengtson, T., riksombudsman, led. av I kamm.;

Gärde, J. N., f. d. justitieråd;

Harrie, I. O., fil. lic., publicistklubbens ordförande;

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.;

Lindberg, K. A., förutvarande ordförande i Landsorganisationen;

Sjöstrand, Helga, fru, led. av II kamm.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1950 har riksåklagaren till *sekreterare* för utredningen utsett:

Lännergren, E. B., assessor.

Utredningen har under tiden den 22 september—den 30 november 1950 hållit 34 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet 1951.

I U: 1

Utrikesdepartementet.

A. Kommitté som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. *Granskning av rapport om mordet på greve Folke Bernadotte af Wisborg* (1950: I 8).

Förordnad av Kungl. Maj:t den 3 juni 1949 att granska en av Israels regering avgiven rapport angående mordet på greve Folke Bernadotte af Wisborg ävensom att verkställa en kompletterande utredning, vartill rapporten må giva anledning från svensk sida (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juni 1949):

Heuman, C. H. M., riksåklagare.

Tillkallade att biträda såsom sakkunniga:

Danielsson, O., kriminalkommissarie;

Lundqvist, C. M., förste stadsfiskal;

Söderman, H., överdirektör (fr. o. m. den 9 februari 1950).

Sekreterare:

Lännergren, E. B., assessor.

Utredningsmannen har den 8 mars 1950 avgivit utlåtande (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

2. *Understödsnämnden för rysslandssvenskar* (1948: I 2; 1949: I 2; 1950: I 3).

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1934.

Ledamöter:

Petrén, B. A. S., utrikesråd, *ordförande* (fr. o. m. den 1 mars 1950);

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande* i statens lönenämnd;

Corin, G. E. M., kansliråd, tillika *sekreterare*;

Carlsund, A., f. d. överingenjör.

Lokal: Utrikesdepartementets rättsavdelning, Styrmansgatan 26; tel. 67 94 40.

Direktiven för nämnden, se 1936: U 1.

Nämnden har under år 1950 sammanträtt 8 gånger.

3. *Utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden* (1949: I 5; 1950: I 4).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1948:

Petrén, B. A. S., utrikesråd, *ordförande*;

Öbrink, J. H., byrådirektör;

Brusewitz, S. I., direktör;
 Svensson, J. U., ordförande i Svenska sjöfolksförbundet, led. av II kamm.;
 Söre, A. G. P., ordförande i Svenska maskinbefälsförbundet;
 Åkesson, N. H., sjökaptan, verkst. direktör i Sveriges fartygsbefälsförening.

I U: 5

Ersättare:

von Hartmansdorff, A. H., byråchef;
 Gerentz, S. T., amanuens;
 Forssblad, D., sjökaptan;
 Karlsson G., redaktör;
 Linderstam, B. Hj., ombudsman;
 Tufvasson, K. E., sjökaptan.

Sekreterare:

Högstedt, C. F., förste sekreterare (t. o. m. den 30 juni 1950);
 Odevall, B., attaché (fr. o. m. den 1 juli 1950).

Lokal: Utrikesdepartementets rättsavdelning, Styrmansgatan 26; tel. 67 94 40.

Direktiven för nämnden, se 1949: I U 5.

Nämnden har under tiden december 1949—november 1950 hållit 2 sammanträden.

4. *Beredningen för frågor rörande europeiskt ekonomiskt samarbete*
 (1949: I 6; 1950: I 5).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1948:
 Sahlin, S. E. G., envoyé, *ordförande*;

Browaldh, K. E., bankdirektör;
 von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;
 Johansson, K. A. A., direktör;
 Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, ordförande i Landsorganisationen, led. av I kamm.;
 Wetterlind, Å. J., direktör.

Sekreterare:

Stenström, C. J., byråchef.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 20.

Direktiven för beredningen, se 1949: I U 6.

Beredningen har under år 1950 sammanträtt 4 gånger.

5. *Rådgivande beredningen för frågor rörande den internationella atomenergikontrollen* (1950: I 6).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1948:
 Sandler, R. J., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Svedberg, T., professor;
 Bratt, B. A. E., byråchef, tillika *sekreterare*.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 20.

I U: 5 Beredningen har till uppgift att gemensamt med representanter för Danmark och Norge inkomma med yttranden angående de av Förenta Nationernas atomenergikommission framlagda och väntade förslagen till internationell kontroll av produktionen av atomenergi.

Beredningen samarbetar med i Danmark och Norge tillsatta beredningar med liknande sammansättning och uppgifter.

De tre skandinaviska beredningarna ha under år 1950 sammanträtt gemensamt en gång.

6. *Utrikesförvaltningens lönenämnd (1950: I 7).*

Tillsatt jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1948 för att biträda ministern för utrikes ärendena vid beredning av frågor, som sammanhånga med fastställande av löneförmåner till tjänstemän vid beskickningar och konsulat.

Uppgifterna härom ha ansetts icke vidare böra inflyta i riksdagsberättelsen.

Försvarsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1945 års elektronrörsutredning (1948: I 7; 1949: I 8; 1950: I 6).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande tillverkning inom landet av elektronrör samt därmed sammanhängande frågor:

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Crafoord, C. G., överste;

Magnusson, E. D. E., överingenjör;

Schleimann-Jenssen, C. A., direktör.

Sekreterare:

Yngström, N. G., förste byråsekreterare.

Utredningsmannen, som med hänsyn till ändrade förhållanden ansett det fortsatta utredningsarbetet böra ankomma på krigsmaterielverket, har den 30 november 1950 avgivit redogörelse för sin verksamhet.

2. Kommittén för frivilligt försvarsarbete (1949: I 18; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning rörande vissa spörsmål beträffande de frivilliga försvarsorganisationerna ävensom avgiva de förslag, vilka av utredningen för-
anledas (se Post- och Inrikes tidn. den 3 augusti 1948):

Ryman, F. S. A., generalmajor, *ordförande*;

Göthberg, K. I., överste, *ställföreträdande ordförande*;

Bjelle, E., direktör;

Lindberg, C. A. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Lindbergson, K. A., statskommissarie.

Experter:

Holmberg, S., överstelöjtnant;

Tillæus, A. V., överstelöjtnant;

Tynelius, E. G. A., major;

Gårdman, J. K. E., major;

Rosengren, E. O., major;

Almgren, C. E. Å., kapten.

Sekreterare:

Stiernstedt, L. J. T., t. f. förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fö 18.

I Fö: 2 Kommittén har under tiden december 1949—oktober 1950 sammanträtt 17 gånger under tillhoppa 28 dagar samt företagit en studieresa till Hallstavik och Uppsala.

Kommittén har den 18 oktober 1950 överlämnat utredning rörande frivilligt försvarsarbete (SOU 1950: 38). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

3. Försvarsdepartementets granskningsnämnd för byggnadsarbeten
(1948: I 4; 1949: I 5; 1950: I 4).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1943 med uppdrag att, på sätt i statsverkspropositionen till 1943 års riksdag förutsatts, inom försvarsdepartementet biträda vid prövning av skäligheten av från myndigheterna inkommande framställningar rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag eller markförvärv inom försvaret samt öva tillsyn över byggnadsföretagens överensstämmelse med fastställda ritningar och byggnadsnormer:

Wittrock, K. J. P., överingenjör.

Nämnden har intill den 1 december 1950 besvarat en remiss angående framställning från myndighet rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag för försvaret samt utfört för besvarandet erforderliga utredningar.

4. Fortsatt utredning rörande sjukhusfrågornas lösande vid vissa truppförband (1948: I 6; 1949: I 7; 1950: I 5).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1944 för att inom försvarsdepartementet biträda med fortsatt utredning rörande de sjukhusfrågor vid arméns truppförband, som finnas vara av sådan angelägenhetsgrad, att de böra nu upptagas till prövning:

Fast, J. E. G., led. av II kamm.

Experter:

Axén, T. R., arkitekt;

Clason, P., arkitekt;

Groth, C. E. L., medicinalråd;

Löfström, F., arkitekt;

Molin, F., arkitekt;

Stade, K. Y., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Melén, O. F. R., förste kanslisekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 27, 1946: I Fö 15 och 1948: I Fö 6.

Under tiden december 1949—november 1950 har utredningen hållit 3 sammanträden.

Utredningen har den 20 februari 1950 *dels*, med hemställan om godkännande, överlämnat ett mellan utredningsmannen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott, å andra sidan, villkorligt träffat avtal angående vård av vissa patienter å garnisonssjukhuset och lasarettet i Eksjö, *dels ock* avgivit förslag till ändring av mottagningsavdelningen för truppförbandssjukvården vid Göta ingenjörkår och av garnisonssjukhuset i Eksjö till truppförbandssjukhus för Norra Smålands regemente och Göta ingenjörkår.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1951.

5. *Biltraktorutredningen* (1948: I 8; 1949: I 9; 1950: I 7).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1945 för att verkställa utredning rörande konstruktion av ett drag-, last- och släp-motorfordon av beskaffenhet att kunna utgöra såväl standardmotorfordon inom försvaret som hästersättande fordon inom det svenska jordbruket samt rörande i samband därmed uppkommande spørsmål av ekonomisk, teknisk och administrativ natur (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Berggren, S. N. W., överste;

Hackelius, A., godsägare;

Moberg, H. A:son, agronom, direktör.

Sekreterare:

Palme, E. R. C., jur. kand., direktör.

Lokal: Storkyrkobrinken 4, 1 tr.; tel. 21 61 03.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 25.

Utredningen, som under år 1950 icke sammanträtt, har i skrivelse den 30 november 1950 underställt chefen för försvarsdepartementet frågan huruvida i nuvarande ansträngda ekonomiska läge ytterligare kostnader böra nedläggas på fortsatt utredningsarbete.

6. *Försvarets arkivkommitté* (1948: I 10; 1949: I 10; 1950: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 för att verkställa utredning rörande gallring av försvarets arkivalier:

Wadén, I. P. J., förste arkivarie, *ordförande*;

Andræ, S. K., kapten (t. o. m. den 31 januari 1950);

Insulander, E. I., kapten;

Swedberg, B. B. H., kamrerare.

Expert:

Åberg, A. R. E., e. o. arkivarie.

Sekreterare:

Broomé, J. R. B., e. o. arkivarie.

Lokal: Krigsarkivet, Stockholm 80, tel. 67 08 05.

Direktiven för kommittén, se 1947: I Fö 19.

Kommittén har icke sammanträtt under år 1950.

I Fö: 7

7. 1946 års militära förvaltningsutredning (1948: I 11; 1949: I 11; 1950: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 oktober 1946 för att inom departementet biträda med översyn av försvarets centrala förvaltningsmyndigheters organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 10 oktober 1946):

Widell, G. A., statssekreterare, *ordförande*;

Bergh, N. A. G., överstelöjtnant, verkst. direktör i Aktiebolaget Svenska pressbyrån;

Hagberg, K. H., redaktör, led. av II kamm.;

von Heland, K. E. H., godsägare, led. av I kamm.;

Hesselbom, K. E., driftsingenjör, led. av I kamm.;

Sällfors, C. T., generaldirektör.

Generalsekreterare:

Olsson, E., civilingenjör.

Biträdande sekreterare:

Höijer, G., förste byråsekreterare;

Söderberg, G., förste byråsekreterare.

Lokal: Statens organisationsnämnd, Sturegatan 24; tel. 67 07 75.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Fö 20.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 14 sammanträden.

Yttrande har avgivits över av 1949 års rationaliseringsutredning den 4 mars 1950 framlagt betänkande.

Utredningen avgav den 3 november 1950 betänkande med förslag angående försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (SOU 1950: 36 och 1950: 37). Det ursprungliga utredningsuppdraget är därmed slutfört.

Av utredningens arbete återstår att fullgöra ett till utredningen den 4 november 1950 lämnat uppdrag att på grundval av hittills vunna erfarenheter beträffande centraliseringen av tvätt- och reparationstjänsten närmare utreda det ekonomiska utfallet vid de anstalter som redan trätt i verksamhet. Detta senare uppdrag beräknas vara slutfört under år 1951.

8. 1947 års pansarhinderutredning (1948: I 13; 1949: I 12; 1950: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1946 för att verkställa utredning av frågan vilka åtgärder som böra vidtagas med avseende å befintliga pansarhinder på vägar:

Mannerskantz, A. F., godsägare, led. av I kamm., *ordförande*;

Jansson, B. I., folkskollärare, led. av II kamm.;

Murray, C. G. U. M., överstelöjtnant.

Utredningen har icke sammanträtt under år 1950.

9. *Försvarets skolutredning* (1948: I 15; 1949: I 14; 1950: I 11).

I Fö: 10

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 maj 1947 för att biträda med översyn av läroplanerna vid försvarets läroverk m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1947):

Jansson, B. I., folkskollärare, led av II kamm., *ordförande*;

Bergdahl, C. E., ombudsman;

Göthberg, K. I., överste (t. o. m. den 19 juni 1950);

Rapp, B. T., överste (fr. o. m. den 20 juni 1950);

Källquist, K. G. E., undervisningsråd;

Ryd, S. H., redaktör.

Experter:

Terner, J. E., rektor;

Bjelfvenstam, N. E., studierektor, armén;

Petterson, S. B. A., rektor;

Leander, S., studierektor, försvarsstaben;

Hultqvist, A. A., kapten;

Sandberg, E. O. O., adjunkt;

Ulne, J. O., byråchef;

Helgesson, A. G., studierektor, marinen.

Sekreterare:

Andersson, A. E., studierektor, flygvapnet.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fö 15.

Utredningen har under år 1950 hållit omkring 60 sammanträden samt företagit 2 studieresor. I samband med dessa ha överläggningar hållits.

Utredningsarbetet har under år 1950 omfattat principiell utredning rörande flottans och flygvapnets stamskolor. Utredningsmännen ha avgivit utlåtande i anledning av två remisser.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

10. *Utredning rörande översyn av krigsavlöningsreglementet* (1948: I 16; 1949: I 15; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1947 med uppgift att inom departementet biträda med översyn av krigsavlöningsreglementet med anledning av den fråga och med den 1 juli 1947 genomförda löneregleringen för statens tjänstemän ävensom avgiva de förslag, vilka av utredningen kunna föranledas:

Ericson, F. C. W., expeditionschef;

Almroos, A., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

De sakkunniga beräkna att kunna slutföra sitt arbete omkring årsskiftet 1950/51.

I Fö: 11

11. *Försvarets samarbetsutredning* (1949: I 16; 1950: I 13).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1948 för att biträda med utredning rörande formerna för samarbetet mellan militära och civila organ på förläggningssorterna:

Brinck, G. F., överste.

Sekreterare:

Rosenblad, U. S., socialvårdsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Törnbohm, O., kapten (fr. o. m. den 16 maj 1950).

Lokal: Försvarsstaben; tel. 67 95 20.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fö 16.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 9 sammanträden. Under samma tid har bearbetningen av tidigare insamlat material i stort sett avslutats. Redogörelser för i utlandet förekommande former av militärt-civilt samarbete av det slag som är föremål för ifrågavarande utredning ha erhållits och bearbetats. Utredningen har följt den inhemska utvecklingen på området bl. a. genom att delta i kontaktkonferenser, taga del av uppgifter i pressen och inhämta yttranden från vissa organisationer. Särskilda överläggningar med företrädare för de större folk-rörelserna och lokala organisationer ha anordnats i syfte att samla erfarenheter och synpunkter. I avvaktan på resultatet av de utredningar, som bedrivits av kommittén för frivilligt försvarsarbete m. fl., har arbetets slutförande uppskjutits.

Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under första delen av år 1951.

12. *Befälsutredningen* (1949: I 17; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 med uppdrag att verkställa utredning rörande befälsrekryteringen och befälsorganisationen vid armén samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 3 augusti 1948):

Bredberg, A., generallöjtnant, *ordförande*;

Aråmark, J. G., kassör;

Bergdahl, C. E., ombudsman;

Edenman, R. H. L., fil. dr, statssekreterare, led av II kamm.;

Källner, C. G. A., överste;

Myhrman, B. O., överstelöjtnant;

Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Experter:

Arvidson, E. S. Å., fil. dr;

Berg, B. G. A., major;

Berggren, G., f. d. överste;

Cavallin, T. S. G., major (fr. o. m. den 2 maj 1950);

von Mentzer, C. W. R. L., major (fr. o. m. den 3 maj 1950);

von Porat, S. A., t. f. byråchef (fr. o. m. den 1 september 1950);

Sjödin, I. V., kapten (fr. o. m. den 2 maj 1950);

Widegren, S. A., major.

Sekreterare:

Nord, C. H., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00; rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fö 17.

Utredningen har under år 1950 intill den 30 november hållit 12 sammanträden samt företagit 7 studieresor.

Under året ha vissa grundläggande utredningar avslutats. Större utredningsuppdrag ha anförtratts de tillkallade experterna samt vissa av utredningsmännen.

I fråga om utbildningen av värnplikligt befäl har utredningen samarbetat med utredningen rörande utbildning av värnpliktiga gruppchefer. I samråd med 1946 års skolkommision har förslag avgivits till utredning rörande s. k. praktiskt gymnasium. Vissa arbetskraftsfrågor av betydelse för befälsutredningens arbete utredas i samarbete med 1949 års arbetskraftsutredning.

Uppdraget torde kunna avslutas under år 1951.

13. 1948 års örlogsbasutredning (1949: I 20; 1950: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning rörande flyttning av Stockholms örlogsstation och örlogsvarv till plats inom Stockholms skärgård (se Post- och Inrikes tidn. den 3 augusti 1948):

Giron, M. E., konteramiral, *ordförande*;

Eriksson, J. E., ombudsman, led. av I kamm.;

Nielsen, H., direktör;

Norén, C. S., överstelöjtnant;

Odqvist, G. B., konteramiral (fr. o. m. den 31 januari 1950);

Persson, M. E., byråchef;

Wistrand, K. K:son, direktör, led. av I kamm.;

Åström, T. R., professor.

Experter:

Lindquist, E. G. W., förste ingenjör;

Rosenberg, S. O., kommendörkapten av 1. graden;

Hall, P. E., kommendörkapten av 2. graden;

Engström, T. I:son, marindirektör av 2. graden;

Hartzell, G., verkstadsdirektör (fr. o. m. den 2 maj 1950).

Sekreterare:

Höijer, G., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Kummel, L. S., byråsekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. ordföranden: växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00; sekreteraren: växel 22 15 60 eller 11 95 25.

I Fö: 13   *Direktiven för utredningen, se 1949: I Fö 20.*

Utredningen har under år 1950 intill den 1 december hållit 4 sammanträden, varjämte ett arbetsutskott inom utredningen under samma tid sammanträtt ett 30-tal gånger. I anslutning till vissa av arbetsutskottets sammanträden ha resor för studier och rekognosceringar företagits till olika platser i Stockholms södra skärgård.

Utredningsarbetet har under år 1950 huvudsakligen varit inriktat på att planlägga en från Stockholm utflyttad örlogsstation, att insamla och bearbeta uppgifter rörande omfattningen av en utflyttad varvsanläggning ävensom att undersöka vissa särskilda frågor, vilka sammanhånga med en sådan utflyttning, såsom kommunikations- och bostadsfrågor m. m.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1951.

14. *Marinens underofficerssakkunniga* (1949: I 21; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1948 för att biträda med utredningar rörande marinens maskinbefäl och marinens underofficerskårer i övrigt (se Post- och Inrikes tidn. den 3 augusti 1948):

Curtman, C. W., överdirektör, *ordförande*;

Bergelin, S. O., kommandörkapten av 1. graden;

Rydbeck, A. V. L., byråchef;

Sjöberg, K. G., flaggmaskinist (frågor rörande maskinbefälet);

Nyman, A. E. W., flaggradiomästare (frågor rörande underofficerskåreerna i övrigt).

Experter:

Cagnell, S. C., marindirektör av 2. graden (fr. o. m. den 27 januari 1949);

Wennerström, E., major (fr. o. m. den 31 maj 1949);

Larsson, Hj., förvaltare (fr. o. m. den 10 juli 1950);

Eklind, U. C., kapten (fr. o. m. den 3 oktober 1950);

Sjövall, K., förste revisor (fr. o. m. den 12 oktober 1950).

Sekreterare:

Sjövall, K., förste revisor (t. o. m. den 11 oktober 1950);

Ellhammar, G. L., amanuens (fr. o. m. den 12 oktober 1950).

Biträdande sekreterare:

Ellhammar, G. L., amanuens (fr. o. m. den 26 juni t. o. m. den 11 oktober 1950).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (sekreteraren ankn. 13 06), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fö 21.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 55 sammanträden och avlagt studiebesök vid marindistrikt, örlogsvarv och örlogsstation.

Utredningsarbetet har omfattat värdering och lönegradsplacering av be-

fattningar, vilka lämpligen böra bestridas av underofficerare, beräkningar I Fö: 15 över befordringsåldrar, befordringsmöjligheter m. m.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

15. 1949 års försvarsutredning (1950: I 18).

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 22 april 1949 för att verkställa en allmän omprövning av vårt försvarsväsen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1949):

Nothin, T. K. V., f. d. överståthållare, *ordförande*;

Andersson, O., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Gränebo, C. P. V., bankofullmäktig, led. av I kamm.;

Hjalmarson, J. H., direktör, led. av II kamm.;

Ståhl, M. D. E., redaktör, led. av II kamm.;

Thapper, G. F., metallarbetare, led. av II kamm.

Generalsekreterare:

Widell, G. A., statssekreterare.

Sekreterare:

Widmark, G. F. S., assessor.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt., växel 22 45 00 (ankn. 1287), rikssamt., växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fö 18.

I skrivelse den 4 juli 1950 (stencilerad) har utredningen lämnat en redogörelse för verkställda kostnadsutredningar rörande det militära försvaret och civilförsvaret. Härvid ha redovisats dels nuvarande kostnader för försvaret, dels kostnaderna under en tioårsperiod enligt vederbörande myndigheters beräkningar, dels ock kostnaderna under de närmaste åren för det militära försvaret vid hänsynstagande till bl. a. de utgifter, för vilka statsmakterna bundit sig genom tidigare anvisade reservationsanslag samt givna beställningsbemyndiganden.

I samma skrivelse har utredningen redogjort för sitt dittillsvarande arbete samt anfört vissa synpunkter på utredningsarbetets fortsatta bedrivande.

I början av juni 1950 förelåg inom utredningen ett fullständigt förslag till slutbetänkande, varav vissa delar voro i huvudsak justerade, medan återstoden avsågs skola upptagas till slutlig diskussion och justering under juni månad. Från militärt håll framfördes emellertid genom chefen för försvarsstaben en uttrycklig hemställan att de militära myndigheterna måtte beredas tillfälle att, innan försvarsutredningen fattade slutlig ståndpunkt, framlägga förslag till organisation av försvaret inom den kostnadsram, som kunde komma att angivas av försvarsutredningen. Utredningen ansåg sig icke böra avslå denna hemställan utan har, efter samråd med statsministern, den 16 juni 1950 hos överbefälhavaren begärt uppgörande av ett dylikt organisationsförslag rörande det militära försvaret.

Försvarsutredningens arbete kan icke slutföras förrän överbefälhavarens förslag avgivits och hunnit behandlas inom försvarsutredningen.

I Fö: 15 Antalet sammanträden under tiden december 1949—november 1950 uppgår till 30. Under samma tid har utredningen företagit vissa studieresor.

16. *Försvarets personalbehandlingsutredning* (1950: I 19).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 för att verkställa utredning rörande den militärpsykologiska forskningsverksamheten och dennas tillämpning på den pedagogiska och sociala verksamheten inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1949):

Lundberg, N. R. W., generaldirektör, *ordförande*;

Elmgren, J. K. G., professor;

Kempff, C. S. R., överste.

Experter (fr. o. m. den 14 mars 1950):

Ekblad, S. M., docent;

Husén, T., docent;

Liljedahl, N. A., fil. lic.;

Rosenblad, U. S., socialvårdsdirektör;

Wretblad, K. A. G., med. lic.

Sekreterare:

Hagvik, B. F., förste byråsekreterare (t. o. m. den 21 september 1950);

Härnqvist, K., fil. lic. (fr. o. m. den 22 september 1950).

Lokal: Försvarets civilförvaltning, Ämbetsbyggnaden å Gärdet; tel. 23 58 60 (ordföranden) och 23 70 80 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fö 19.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 22 sammanträden. Vidare ha ett flertal studiebesök gjorts vid institutioner och kurser såväl inom som utom försvaret och vid truppförband. Utredningen har företagit en studieresa till brittiska zonen i Tyskland, England, Frankrike och Nederländerna, varjämte ordföranden och en ledamot besökt amerikanska zonen i Tyskland och Schweiz.

Utredningen har den 3 oktober 1950 avgivit ett betänkande med förslag angående försvarets personaltjänst (stencilerat). Utredningsarbetet i övrigt beräknas bli slutfört under år 1951.

17. *Utredning rörande utbildning av värnpliktiga gruppchefer.*

Tillkallad den 7 oktober 1949 av chefen för försvarsdepartementet för att såsom utredningsman inom departementet biträda med ytterligare undersökning av frågan om gruppchefsutbildningen:

Lindholm, P. S., led. av II kamm.

Expert:

Brandberg, K. G., major.

Biträdande experter:

Borgquist, F., övningsskollärare (fr. o. m. den 19 maj 1950);

af Burén, H., major (fr. o. m. den 1 juni 1950).

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 23 januari 1950).

Lokal: Riksdagshuset; tel. 10 89 49.

Direktiv. En redogörelse för de för utredningen gällande direktiven har lämnats 1950 års riksdag i propositionen nr 224 (Inledningen, ss. 14—15). Departementschefen anförde härvid bland annat följande:

Det nu omnämnda uppdraget avsåg att ytterligare utreda frågan om gruppchefsutbildningens längd, närmast med tanke på möjligheten att åstadkomma större effektivitet vid utbildningen genom att bedriva denna avskild från övriga värnpliktiga för längre eller kortare tid. Därvid borde närmare upplysningar lämpligen inhämtas rörande de senaste erfarenheterna beträffande pågående gruppchefsutbildning. Något visst antal månader för gruppchefsutbildningens längd uppställdes icke som ram för uppdraget.

I skrivelse till chefen för försvarsdepartementet den 10 februari 1950 har utredningsmannen redogjort för resultaten av vissa undersökningar.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit ett trettiotal sammanträden ävensom under samma tid företagit ett flertal studieresor, i ett par fall tillsammans med representanter för befälsutredningen, med vilken utredningen under år 1950 samarbetat.

Under år 1950 har vidare, i avsikt att göra utredningen så allsidig och grundlig som möjligt, inrättats en studiegrupp, bestående av en civil pedagog och en truppofficer (förenämnda biträdande experter) med uppgift att följa utbildningen vid förband inom första militärområdet.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

18. Sakkunniga för översyn av inskrivningsförfordningen m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 september 1950 för att verkställa översyn av inskrivningsförfordningen ävensom därmed sammanhängande bestämmelser (se Post- och Inrikes tidn. den 2 september 1950):

Linden, K. G., byråchef, *ordförande*;

af Klintberg, C. G. F., överste.

Expert:

Gärdin, P. F., överstelöjtnant (fr. o. m. den 17 oktober 1950).

Sekreterare:

Ellhammar, G. L., amanuens.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1685 ordföranden, 1306 sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Uppdraget avser i första hand att omarbota inskrivningsförfordningen och därmed sammanhängande författningar m. m. till överensstämmelse med det nya system för inskrivningsförfordningar, som beslöts vid 1950 års riksdag samt med det nya folkbokföringssystemet.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1950 hållit 8 sammanträden.

De sakkunniga ha till närmare prövning upptagit vissa principiella frågor som ha samband med inskrivningsförfarandet, förhandlat med 1949 års

I Fö: 18 folkbokföringssakkunniga samt insamlat och bearbetat material för det fortsatta arbetet.

De sakkunnigas arbete skall vara slutfört under år 1951.

19. 1950 års utredning rörande försvarets forskningsanstalt.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1950 för att verkställa utredning rörande den centrala ledningen av forskningsanstalten och dess avdelningar ävensom att i samband därmed ägna uppmärksamhet åt frågan om de olika befattningshavarnas tjänsteåligganden:

Widell, G. A., statssekreterare.

Sekreterare:

von Schéele, C. G. F., amanuens.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Utredningen har under november månad 1950 haft ett antal sammanträden med befattningshavare vid forskningsanstalten m. fl. Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1951.

Socialdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1938 års arbetarskyddskommitté (1948: I 14; 1949: I 9; 1950: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1938):

Nordin, J. V., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
Andersson, G. L., pappersbruksarbetare, led. av II kamm.;
Fischer, Ida A. E., byrådirektör;
Hultman, P. G., verkst. direktör i Pappersmasseförbundet;
Löfvander, A., lantbrukare, f. d. riksdagsman;
Yllner, C. A. T., medicinalråd;
Olovson, O. E., redaktör, f. d. riksdagsman;
Vahlberg, G. E., generaldirektör.

Experter:

Alling, K. G., f. d. provinsialläkare;
André, L. B. H., byråchef;
Bergwall, G., bergmästare;
Blomqvist, G. G. T., försäkringsråd;
Christenson, A. C., förste byråsekreterare;
Fahlman, T., bergsingenjör;
Hansen, F. H. R., major i väg- och vattenbyggnadskåren;
Karlsson, K. V., gruvarbetare, f. d. riksdagsman;
Kvist, S., gruvarbetare;
Sæmund, A. G., verkst. direktör i Svenska lantarbetsgivareföreningen;
Welin-Berger, J. A. E., f. d. yrkesinspektör;
Östergren, T. R. S., krigsråd.

Experter beträffande arbetarskyddet ombord å fartyg:

Sjöholm, K. Hj., kommerseråd;
Öbrink, J. H., byrådirektör;
Forssblad, D., sjökaptan, ordförande i Sveriges redareförening;
Lindberg, C. A. E., ombudsman hos Svenska sjöfolksförbundets stockholms-
avdelning, led. av II kamm.

Expert beträffande arbetarskyddet inom byggnadsindustrien:

Lindqvist, R. H., tekn. dr, byggnadschef.
Teknisk sekreterare, tillika föredragande:
Starland, K. A. H., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Koch, C. O., förste byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1939: S 20.

I S: 1

Kommittén har under år 1950 hållit 5 kommittésammanträden och 21 expertsammanträden.

Kommittén har den 29 december 1950 avgivit dels betänkande med förslag till kungörelse med vissa föreskrifter för byggnadsarbete m. m., dels betänkande med författningsförslag rörande arbetarskyddet ombord å fartyg och om tillsynen å detta arbetarskydd och dels betänkanden med förslag till kungörelser angående ångpannor och andra tryckkärl samt angående hissar, andra lyftanordningar och lyftredskap. Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Kommittén för estlandssvenskarna* (1948: I 15; 1949: I 10; 1950: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1940:
Curman, J. S., f. d. riksantikvarie, *ordförande*;

Hafström, A. G. G:son, docent;

Östberg, L. F. P., advokat.

Sekreterare:

Ohlson, A. S., jur. kand.

Direktiven för kommittén, se 1941: I S 26 och 1944: I S 22.

Kommittén har under tiden december 1949—juni 1950 hållit 13 sammanträden.

Jämlikt 1950 års riksdags beslut har kommittén avslutat sin verksamhet den 30 juni 1950. Förvaltningen av genom kommittén utgivna bidrag och lån har från sagda tid övertagits beträffande studielånen av generalpoststyrelsen samt i övrigt av arbetsmarknadsstyrelsen. Kommittén har den 30 juni 1950 avgivit redogörelse över sin verksamhet 1940—1950. Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Statens flyktingsnämnd* (1948: I 16; 1949: I 11; 1950: I 11).

Nämnden inrättades den 1 oktober 1941 jämlikt kungörelsen den 12 september 1941 (SFS nr 753) om statlig och statsunderstödd flyktingshjälp.

Ledamöter:

Hagelin, N. P., e. o. byråchef, *ordförande* och chef för Statens utlänningskommission, *ordförande*;

Wahlberg, E. C. A., direktör i Svenska socialvårdsförbundet, *vice ordförande*;

Andersson, Ebon M. I., bibliotekarie, led. av I kamm.;

Lindström, H., tryckerimästare;

Skogh, S. A., byråchef.

Ersättare:

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm. (för Wahlberg);

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm. (för Ebon Andersson);

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm. (för Lindström);

Wahlström, K.-O. A., e. o. förste byråsekreterare (för Skogh).

Som nämndens kansli har arbetsmarknadsstyrelsens utlänningsbyrå tjänstgjort.

Nämnden har under år 1950 intill den 1 juli hållit 10 sammanträden.

I S: 5

Under tiden den 1 januari—den 30 juni 1950 har genom nämnden utbetalats understöd med tillhoppa 100 502 kronor 48 öre.

Jämlikt 1950 års riksdags beslut har statens flyktingsnämnds verksamhet upphört med utgången av juni månad 1950.

4. *Jordbrukets byggnadsstudiekommitté* (1948: I 17; 1949: I 12; 1950: I 12).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1943):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

von Bergen, J. A., f. d. byrådirektör;

Björkman, V., ordförande i Svenska murareförbundet;

Eriksson, G., kassör i Landsorganisationen;

Grewin, J., ordförande i Svenska byggnadsarbetareförbundet;

Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;

Sæmund, A. G., verkst. direktör i Svenska lantarbetsgivareföreningen;

Sjögren, K. E., direktör i Sveriges lantbruksförbund;

Strandberg, E., andre ordförande i Svenska byggnadsarbetareförbundet;

Örborn, K. A., agronom.

Expert:

Wale, H., civilingenjör;

Sekreterare:

Junæus, H. A. G., e. o. byrådirektör;

Österström, I. I:son, e. byråsekreterare.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 40.

Kommittén har under år 1950 färdigställt sitt betänkande, som avlämnas i början av år 1951. Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Synkravskommittén* (1948: I 22; 1949: I 17; 1950: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 februari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 februari 1946):

Ploman, K. G., professor, *ordförande*;

Larsson, S. W., professor;

Lingman, J., statsråd;

Pelow, M. E., generaldirektör;

Strömberg, A. E., rektor;

Strömberg, O. A. E., t. f. arméöverläkare;

Svahn, O. E., tekn. dr.

Sekreterare:

Ström, G. T. W., förste byråsekreterare.

Kommittén har den 17 juni 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. (SOU 1950: 19). Uppdraget är därmed slutfört.

I S: 6   6. 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården (1948: I 23; 1949: I 18; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1946):

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahnsjö, S., docent, bitr. skolöverläkare;

Alvén, Hildur M., fru, f. d. riksdagsledamot;

Höjer, T. Signe E., fru;

Lindblom, Helena, första inspektris;

Myrdal, Alva, fru;

Nordenfelt, P., leg. läkare.

Experter:

Olsson, Gertrud, konsulent;

Pellijeff, A., sekreterare;

Paulsen, Gunvor, amanuens.

Sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.

Direktiven för kommittén, se 1947: I S 34.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 2 november 1950 hållit 15 sammanträden.

Kommitténs slutbetänkande har justerats och arbetet avslutats hösten 1950. Betänkandet utkommer av trycket i början av år 1951. Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Beredningen för utländsk arbetskraft* (1948: I 26; 1949: I 21; 1950: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juli 1946 (se Post- och Inrikes Tidn. den 12 augusti 1946):

Thunborg, T. F., statssekreterare, *ordförande*;

Kugelberg, W. B., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Norrman, E., andre ordförande i Landsorganisationen;

Vahlberg, G. E., generaldirektör;

Äselius, K. Hj., verkst. direktör i Fagersta bruks aktiebolag.

Sekreterare:

Wahlström, K.-O. A., e. o. förste byråsekreterare.

Direktiven för beredningen, se 1947: I S 48.

Beredningen har under år 1950 hållit 1 sammanträde.

Beredningens verksamhet har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 december 1950 upphört med utgången av år 1950.

8. *Sakkunniga för utredning rörande folkpensionärernas bostadsförhållanden* (1948: I 29; 1949: I 24; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juli 1947:

von Hofsten, E. A. G., byråchef, *ordförande*;

Jonsson, E. V., länsbostadsdirektör, f. d. riksdagsledamot;
 Petterson, K., ordförande i Sveriges folkpensionärers riksorganisation.

I S: 10

Expert:

Hävermark, K. G. J:son, byråchef.

Sekreterare:

Wiberg, H. Elisabeth, t. f. aktuarie.

Direktiven för utredningen, se 1948: I S 29 och 1949: I S 24.

En redogörelse för den av de sakkunniga i samarbete med socialstyrelsen verkställda hushållsbudgetundersökningen för folkpensionärer har lämnats i Sociala Meddelanden 1950, nr 3.

De sakkunniga ha den 20 juni 1950 till socialdepartementet ingivit en skrivelse med förslag till föreskrifter för uträknandet av pensionspristal enligt lagen om indexreglerade folkpensioner. Uppdraget är därmed slutfört.

9. 1948 års järnbruksutredning (1949: I 25; 1950: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 april 1948):

Olsson, K. J., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Årdenstam, G. N., direktör i Järnbruksförbundet;

Westerlund, O., ordförande i Svenska metallindustriarbetareförbundet;

Vilhelmsson, E. E., ombudsman i Svenska metallindustriarbetareförbundet;

Åselius, K. Hj., verkst. direktör i Fagersta bruks aktiebolag.

Sekreterare:

Odlöw, A. H., länsarbetsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Buregren, T., förste assistent.

Direktiven för utredningen, se 1949: I S 25.

Utredningen har den 29 december 1949 avgivit sitt slutbetänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem (SOU 1950: 15). Uppdraget är därmed slutfört.

10. Kommittén för utredning av partsrepresentation inom yrkesinspektionens distrikt (1949: I 28; 1950: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juli 1948):

Thörnberg, E. B., kanslichef, *ordförande*;

Sjö, N. A., kassör, f. d. riksdagsman;

Hydén, S., direktörsassistent;

Collin, J. E., förbundssekreterare.

Sekreterare:

Lemne, L. G., t. f. andre kanslisekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1949: I S 28.

Kommittén har under tiden december 1949—8 september 1950 hållit 5 sammanträden.

I S: 10 Kommittén har den 8 september 1950 avgivit betänkande om partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt (SOU 1950: 30). Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1949 års skolbyggnadskommitté (1950: I 28).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 januari 1949):

Leo, H. V., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Rosén, N. G., generaldirektör;

Strokirk, E., civilingenjör;

Johansson, N. I., hemmansägare, led. av II kamm.;

Björklund, C. J., arkitekt.

Sekreterare:

Wejke, G. W., generaldirektör.

Biträdande sekreterare:

Taube, B. L. A. B., byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1950: I S 28.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—juli 1950 hållit 8 sammanträden samt till föredragande statsrådet i frågor om byggnadstillstånd avgivit dels en den 31 mars 1950 dagtecknad skrivelse med tillhörande anvisningar med lokalprogram och typskisser rörande utformningen av byggnader för lantmanna- och lanthushållsskolor och dels en den 5 juli 1950 dagtecknad skrivelse med tillhörande tre promemorior med anvisningar rörande lokalprogram och typskisser för utformningen av byggnader för folkhögskolor, med anvisningar rörande planläggning och utformning av läroverksbyggnader samt angående provisoriska lokaler för skolbyggnader. Uppdraget är därmed slutfört.

12. 1949 års statsbidragssakkunniga för ålderdomshem m. m. (1950: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 maj 1949):

Gillström, A. K., led. av I kamm., *ordförande*;

Backman, R., kommunalkamrerare;

Olsson, Anders, redaktör, led. av II kamm.;

Pettersson, A. P., lantbrukare, led. av II kamm.;

Svensson, A. E., ombudsman.

Experter:

Berggren, A., byråchef;

Elison, M. L., förste aktuarie.

Sekreterare:

Hammar, S., t. f. förste kanslisekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1950: I S 30.

De sakkunniga ha under tiden den 10 juni 1949—den 24 maj 1950 hållit 8 sammanträden.

De sakkunniga ha i juni 1950 avgivit betänkande med förslag till statsbidrag för ålderdomshem m. m. (SOU 1950: 22). Uppdraget är därmed slutfört. **I S: 13**

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

13. *Socialvårdskommittén* (1948: I 13; 1949: I 8; 1950: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1938):

Eriksson, J. B., f. d. landshövding, *ordförande*;
 Bexelius, E. G., generaldirektör;
 Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;
 Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;
 Hartmann, J. L., fil. lic., chefredaktör;
 Höjer, K. J., generaldirektör;
 Nordgren, Olivia L., fru, led. av II kamm.;
 Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;
 Pettersson, A. P., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Wagnson, O. R., barnavårdsdirektör.

Departementschefen har förordnat ledamoten Höjer att, räknat fr. o. m. den 29 september 1950, t. v. under den tid ordföranden till följd av sjukdom är förhindrad att fullgöra honom meddelat uppdrag, tjänstgöra såsom ordförande i kommittén.

Såsom sakkunniga att biträda kommittén vid översyn av 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete har departementschefen den 21 maj 1947 tillkallat:

Berg, O., ombudsman i Svenska gjutareförbundet;
 Broberg, R. H. J., byråchef;
 Hedenström, C. H., direktör i Svenska lantbrukarnes olycksfallsförsäkringsbolag;
 Hultman, P. G., verkst. direktör i Pappersmasseförbundet;
 Löfmark, E. B., försäkringsråd;
 Palmer, I., överläkare;
 Sölvén, K. O. A., advokat;
 Tegendal, O. E., byråchef (t. o. m. den 7 januari 1950);
 Östrand, D. O., f. d. generaldirektör.

Såsom sakkunnig att biträda kommittén vid utarbetande av lagtext till socialhjälpslag tillkallade departementschefen den 6 maj 1949:

Stern, E., kammarrättsråd.

Såsom sakkunniga att biträda kommittén vid utredning om begravningshjälpförsäkring tillkallade departementschefen den 18 oktober 1949:

Broberg, F. B. J., e. o. byrådirektör.

I S: 13 Sekreterare:

Engström, E. M., e. o. byrådirektör;
Lundberg, E. A., förste byråsekreterare.

Lokal: Torsgatan 4; tel. 10 83 22.

Direktiven för kommittén, se 1939: S 19.

Kommittén har under år 1950 intill den 15 november hållit 22 plenisammanträden. I övrigt har arbetet bedrivits inom delegationer.

I april 1950 avgav kommittén sitt betänkande XVII: Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. (socialhjälpslag) (SOU 1950: 11).

Översynen av den sociala olycksfallsförsäkringen och utredningen om begravningshjälpförsäkring ha fortgått. Betänkanden i dessa ämnen beräknas kunna avgivas under första halvåret 1951. Därmed avser kommittén att slutföra sitt arbete.

Kommittén har under året avgivit yttranden i ett flertal ärenden rörande sociallagstiftningen m. m.

14. *Barackförsäljningsnämnden* (1948: I 25; 1949: I 20; 1950: I 15).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 med uppgift att med ledning av avgivna anbud besluta till vilken anbudsgivare staten tillhöriga övertaliga baracker må försälas:

Sundström, N. W., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd;

Åsbrink, P. V., byråchef.

Sekreterare:

Widström, C.-F. A., tjänsteman.

Lokal: Centralpalatset; tel. 22 15 60 (sekreteraren).

Nämnden har under år 1950 hållit 10 sammanträden.

Under året har 1948 års försäljning definitivt avslutats varjämte ett antal baracker under hand avyttrats. Nämnden beräknar fortsätta sin verksamhet under år 1951.

15. *Arbetslidsutredningen* (1948: I 27; 1949: I 22; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 februari 1947 för att verkställa en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen (se Post- och inrikes tidn. den 17 mars 1947):

Hesselgren, O. G. G., häradshövding, *ordförande*;

Adamsson, H., ombudsman i Svenska industritjänstemannaförbundet;

Johansson, Elsa A., fru, led. av II kamm.;

Nilsson, C. O., trafikförman, led. av II kamm.;

Rudenstam, G. N., direktör i Järnbruksförbundet;

Vilhelmsson, E. E., ombudsman i Svenska metallindustriarbetareförbundet.

Experter:

a) för frågor rörande sjukvårdsarbete m. m.:

Andersson, A. J., ordförande i Civilförvaltningens personalförbund (t. o. m. den 31 oktober 1950):

Andersson, J. F. O., lasarettsläkare;

Andersson, T. A., f. d. ombudsman i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Bunne, E., byråchef i Göteborgs sjukhusdirektion;

Enmark, A. A., kassör i Statens sjukhuspersonals förbund (fr. o. m. den 1 november 1950);

Erup, Ellen B., ordförande i Svenska barnmorskeförbundet (fr. o. m. den 11 maj 1950);

Liedholm, Anna, sjuksköterska;

Olvén, B. G. E., landstingsdirektör;

Staafl, Astrid, sekreterare i Svensk sjuksköterskeförening;

b) för frågor rörande den yrkesmässiga trafiken:

Albinsson, Hj. N., direktör;

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av I kamm. (fr. o. m. den 31 januari 1950);

Christensson, J., ombudsman i Svenska transportarbetareförbundet;

Elmstedt, E., direktör i Biltrafikens arbetsgivareförbund;

Hjelm, V., trafikchef hos Göteborgs spårvägar;

Johansson, E. A., ombudsman vid Stockholms spårvägs- och busspersonals samorganisation;

Lindhé, C., direktör i Svenska droskbilägareförbundet;

Lundquist, K. H., verkst. direktör i Svenska järnvägsföreningen;

Malm, A. J., lokförare;

Påhlsson, A. W., f. d. överinspektör i järnvägsstyrelsen;

c) för frågor rörande hälsotillståndet bland järnvägspersonalen med särskild hänsyn till arbetstidens förläggning (tillkallade den 26 juni 1950):

Bjerner, B., med. dr;

Swensson, O. Å. I., docent;

d) för frågor rörande arbete, som bedrivs av staten:

Henriksson, S. H., ombudsman i Statstjänarkartellen, led. av II kamm.;

Lingman, J., statsråd (t. o. m. den 5 februari 1950);

Samuelsson, K. G., byrådirektör (fr. o. m. den 6 februari 1950);

e) för frågor rörande jordbruksarbete:

Jansson, N. E., sekreterare i Svenska lantarbetareförbundet;

Sæmund, A. G., verkst. direktör i Svenska lantarbetsgivareföreningen;

f) för frågor rörande handeln:

Johansson, S. A., ordförande i Svenska handelsarbetareförbundet;

Nordenskjöld, O. G., vice verkst. direktör i Handelns arbetsgivareorganisation;

g) för frågor rörande sjöfarten:

Larsson, H., sekreterare i Sveriges redareförening;

Swensson, J. U., ordförande i Svenska sjöfolksförbundet, led. av II kamm.

I S: 15 Huvudsekreterare:

Hessler, J. T. H., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Cassel (t. o. m. den 30 januari 1950);

Gustavsson, G. H., amanuens (fr. o. m. den 31 januari 1950).

Lokal: Stallgatan 3; tel. 10 03 10.

Direktiven för utredningen, se 1948: I S 27 och 1949: I S 22.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 16 plenisammanträden, vartill kommer ett antal sammanträden inom utredningens delegationer. Med departementschefens medgivande ha utredningens ledamöter och dess huvudsekreterare deltagit i en av Reso i Hålland den 23—25 januari 1950 anordnad konferens rörande »Organisations-Sverige och folksemestern». Representanter för sjukvårdsdelegationen ha företagit resor till olika kropps- och sinnessjukhus samt ålderdomshem för studium av arbetstidsförhållandena därstädes.

Utredningen har avslutat det under föregående år igångsatta arbetet med förslag till tre veckors semester och avgivit betänkande i detta ämne (SOU 1950: 32). Den har utfört undersökningar av möjligheterna att utsträcka den allmänna arbetstidslagens tillämpningsområde bl. a. till småföretag, till kropps- och sinnessjukhus samt ålderdomshem ävensom till arbeten som bedrivs av staten. I anslutning till dessa undersökningar har den påbörjat arbetet med en allmän revision icke endast av den allmänna arbetstidslagen utan även av arbetstidslagstiftningen i dess helhet. Under år 1950 ha undersökningar utförts rörande behovet av en förkortning av arbetstiden för viss järnvägspersonal. Undersökningar ha även igångsatts rörande kostnader och verkningar i övrigt av en förkortad arbetstid för viss trafikpersonal.

Utredningen avser att under år 1951 i första hand slutföra de år 1950 bedrivna undersökningarna. Då detta skett komma resultaten att läggas till grund för det fortsatta arbetet med en revision av arbetstidslagstiftningen.

16. *1947 års byggnadsmaterialutredning* (1948: I 28; 1949: I 23; 1950: I 18).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1947 för att inom departementet verkställa utredning i frågan om prissättning på och distribution av byggnadsmaterial och framlägga de förslag till åtgärder i syfte att möjliggöra en sänkning av byggnadsmaterialkostnaderna, vartill denna utredning kan giva anledning (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1947):

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Franzon, F. L., köpman, led. av I kamm.;

Olson, Hj., disponent vid Gustavsbergs fabriker aktiebolag;

Olsson, I. S., ombudsman hos Svenska riksbyggen;

Persson, S. E., f. d. borgarråd;

Wihlborg, E., byggmästare;

Åkerman, B. W., stadsbyggmästare.

Experter:

Dahlquist, G., intendent;
 Holm, P., pol. mag.;
 Linderoth, H. G., ingenjör;
 Magnuson, M., disponent (fr. o. m. den 1 oktober 1950);
 Tengvik, N., civilingenjör;
 Verner-Carlsson, S., direktör (fr. o. m. den 1 april 1950).

Amanuens:

Björk, B. B., ingenjör.

Sekreterare:

Gustavsson, J. W., byråchef.

Lokal: Roslagsgatan 14; tel. 30 78 57 (Holm), 31 70 74 (Dahlquist) samt 11 49 53 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1948: I S 28.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 icke hållit något sammanträde, men ett flertal sammanträden ha hållits av ett inom utredningen tillsatt arbetsutskott.

Inom utredningen pågå expertundersökningar rörande ett flertal byggnadsmaterialbranscher. Dessa beräknas bli färdiga under loppet av år 1951. Därjämte pågå undersökningar inom monopolutredningsbyrån angående priser och kostnader samt därmed sammanhängande förhållanden inom värme- och sanitetsbranschen.

17. 1948 års förhandlingsrättskommitté (1949: I 26; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1948 för utredning av frågan om vidgad förhandlingsrätt för stats- och kommunalanställda tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannansvar (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juli 1948):

Lingman, J., statsråd, *ordförande*;

Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef;

Anger, K. A. F., förste aktuarie;

Hallnäs, S., ombudsman i Svenska bankmannaförbundet;

Henriksson, S., ombudsman i Statstjänarkartellen, led. av II kamm.;

Nordenskiöld, O., förste sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;

Johnsson, B. E., statskommissarie, ordförande i statens lönenämnd;

Olsson, Anders, redaktör, led. av II kamm.;

Törngren, C. E., direktör i Svenska stadsförbundet.

Sekreterare:

Conradi, E. G. F., hovrättsassessor.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I S 26.

Kommittén har under år 1950 hållit 10 sammanträden, därav ett omfattande 5 dagar.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1951.

I S: 18 18. Sakkunniga rörande arbetsförmedlingstjänstemännens pensionering
(1949: I 29; 1950: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juli 1948):

Curtman, C. W., överdirektör, *ordförande*;

Jerdenius, K. E., statskommissarie;

Nordkvist, E., grosshandlare;

Thun, F. V., poststationsföreståndare, led. av I kamm.;

Sekreterare:

Jacobi, N. A., byrådirektör.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 54 05 20, rikssamt. växel 54 05 80.

Direktiven för utredningen, se 1949: I S 29.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 6 sammanträden.

De sakkunniga ha den 23 januari 1950 till chefen för socialdepartementet överlämnat en under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande träffad överenskommelse med Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet angående grunder för statens övertagande av de pensionsförpliktelser, som åligga arbetsförmedlingsanstalternas förutvarande huvudmän, samt förslag till tjänstetidsberäkning för befattningshavare hos arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen, som före 1948 varit anställda hos statens arbetsmarknadskommission eller arbetsförmedlingen. Sedan Kungl. Maj:t den 6 oktober 1950 meddelat beslut rörande dessa frågor och uppdragit åt de sakkunniga att träffa avtal med vederbörande landsting och kommuner om statens övertagande av nämnda pensionsförpliktelser, ha de sakkunniga utarbetat och tillställt ifrågavarande landsting och kommuner förslag till sådana avtal. Dessa skola enligt den träffade överenskommelsen vara godkända av samtliga kontrahenter före 1950 års utgång.

De sakkunnigas ursprungliga uppdrag är härmed slutfört.

Härutöver har Kungl. Maj:t den 1 september 1950 uppdragit åt de sakkunniga att avgiva förslag rörande tjänstårsberäkning för arbetsledare hos arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetet härmed kommer att upptagas under december 1950 och beräknas kunna slutföras före den 1 juli 1951.

19. Änkepensioneringskommittén (1949: I 30; 1950: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 juni 1948 och den 10 februari 1950 för utredning rörande änkepensioneringen samt stöd i andra former åt familjer vid försörjarens frånfälle m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juli 1948):

Nordgren, Olivia L., fru, led. av II kamm., *ordförande*;

Boman, Märta K., fru, led. av II kamm.;

Johansson, Helga M., förbundskassör, (t. o. m. den 9 februari 1950);

Lagby, E. Anna-Lisa, rikstelefonist (fr. o. m. den 10 februari 1950);
 Larsson, G. K. V., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Olofsson, Å. W., redaktör, led. av II kamm. (fr. o. m. den 10 februari 1950);
 Sandström, Ragnhild M. A., folkskollärarinna, led. av II kamm.;
 Sjö, N. A., kassör, f. d. riksdagsman.

I S: 19

Expert i arbetsmarknadsfrågor:

Starrin-Reindahl, Svea, förste byråinspektör (fr. o. m. den 25 april 1950).

Sekreterare:

Svensson, S. O., hovrättsassessor.

Lokal: Regeringsgatan 50; tel. 11 76 93 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1949: I S 30.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 17 sammanträden.

Under år 1950 har kommittén bearbetat utkast till ny eller reviderad lagstiftning om bidrag till änkor och deras barn under den närmaste tiden efter mannens frånfälle, om änkepension samt om fortlöpande bidrag till änkor med minderåriga barn. Undersökningar ha utförts rörande möjligheten att bereda frånskilda och ogifta mödrar ekonomiskt understöd och rörande utformningen av lagstiftningen om särskilda barnbidrag. Utredning pågår angående åtgärder för förbättring av förvärvsmöjligheterna för änkor och andra kvinnor, som längre tid varit borta från arbetsmarknaden.

Kommittén överväger att från övriga utredningsuppdrag utbryta frågan om bidrag till änkor och deras barn under den närmaste tiden efter mannens frånfälle och inom kort avlämna en promemoria härom.

Kommittén beräknar slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

20. Bostadskollektiva kommittén (1949: I 31; 1950: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 med uppdrag att biträda med utredning rörande kollektiva anordningar i samband med bostadsområden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 september 1948):

Larsson, Y. G. R., fil. dr, f. d. borgarråd, led. av II kamm., *ordförande*;

Arfwedsson, Ester, rektor;

Dyring, Rosa, fru;

Johnson, A., kommunalborgmästare;

Kypengren, S., ombudsman;

Sidenbladh, G., arkitekt;

Åkerman-Johansson, Brita, fil. lic.

Experter:

Dahlström, E., fil. lic.;

von Euler, R., t. f. aktuarie (fr. o. m. den 1 januari 1950);

Galfve, C.-H., amanuens;

Hamrin, Eva, fil. kand. (fr. o. m. den 1 juli 1950);

Liljegren, K., civilingenjör (t. o. m. den 31 maj 1950);

Åsvärn, G., DSI, sekreterare.

I S: 20 Sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.

Biträdande sekreterare:

Pellijeff, A., sekreterare (fr. o. m. den 1 januari 1950).

Lokal: Roslagsgatan 14; tel. 30 77 90, 30 77 83 (sekreteraren) och 44 04 60 (bitr. sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1949: I S 31.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 14 sammanträden in pleno, varjämte en särskild arbetsdelegation haft ett flertal sammanträden. En gemensam konferens har anordnats mellan kommittén och den inom arbetsmarknadskommittén arbetande likalönskommittén.

Kommitténs undersökningar inom det problemkomplex, som förelagts kommittén, ha fortsatt under år 1950 och utkast till olika kapitel i det blivande betänkandet ha färdigställts.

För att kartlägga gemensamhetsanordningar i nyare bostadsområden samt 1940-talets bostadsmiljö har en rundfråga gjorts till vissa större bostadsföretag i olika städer. I samband härmed har kommittén även sökt taga del av den amerikanska diskussionen kring den nya s. k. grannskapsplaneringen.

Frågorna om den samhälls- och privatekonomiska »lönsamheten» av olika kollektiva anordningar, bl. a. för de förvärvsarbetande kvinnorna, ha diskuterats och undersökts i samarbete med ekonomisk expertis. Undersökningar ha vidare utförts rörande olika problem i samband med husmödrarnas inköps- och matlagningssvanor i samverkan med bl. a. Hemmens forskningsinstitut och Svenska institutet för konserveringsforskning. Sålunda har kommittén låtit undersöka konsumtion och produktion av industriellt förberedda livsmedel, tids- och livsmedelsåtgången samt kostnader för matlagning, olika problem i samband med självbetjäningbutikerna, livsmedelshandelns rationalisering, djupfrysningen etc. En rundfråga har gjorts till den svenska konservindustrin för att erhålla en uppfattning om dess produktionsstruktur, efterfrågeförändringarna under 1940-talet etc. Vissa större personalrestauranger ha tillskrivits bl. a. för att söka bedöma behovet av en utvidgad service från deras sida.

Frågan om den sociala hemhjälps framtida organisation, hemassistentvåningar, städcentraler etc. liksom hemhjälpsproblemet i sin helhet har undersökts; i Stockholm har en rundfråga gjorts till olika städbolag för att kartlägga deras erfarenheter. En rad olika undersökningar om kollektiva tvätterier, hemtvättmaskiner, kemisk tvätt etc. ha utförts i samarbete med bl. a. Hemmens forskningsinstitut och bostadsstyrelsens tvätterisektion. Frågorna om fritids- och hobbylokaler samt skolan som samhällscentrum ha ägnats ingående uppmärksamhet. Olika specialundersökningar om kollektivhuset som bostadsform ha gjorts, varvid bl. a. vissa ekonomiska utredningar utförts av HSB:s kalkylavdelning. Behovet av åtgärder för att underlätta klädvården i familjerna, systugor och sömnadscentraler ha undersökts i samarbete med bl. a. Aktiv hushållning. De tekniska och rättsliga problemen vid

större panncentraler och centrala värmeverk etc. ha undersökts liksom frågorna om gemensamhetsanläggningar i äldre stadsdelar. De skilda problemen om anordningar för barn tillsynen ha behandlats i samarbete med 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. I samband härmed undersöker kommittén även behovet och utformningen av olika gemensamhetsanordningar för pensionärer och åldringar.

Ledamoten Brita Åkerman-Johansson har i mars 1950 företagit en studiereisa till England för att taga del av nyare erfarenheter om gemensamhetsanordningar och samhällsplanering. Studiebesök har gjorts av kommittén bl. a. i Näckrosområdet i Solna, varjämte sekreterarna samt vissa experter besökt bl. a. Konservforskningsinstitutet i Göteborg samt ungdoms- och bygdegårdar.

Kommittén beräknar kunna avlämna sitt betänkande i slutet av 1951.

21. 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor (1949: I 33; 1950: I 26).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1948 för att verkställa utredning rörande särskilda grunder för bostadsförbättringsstöd avseende bostäder på skogstorp, odlingslägenhet, kronatorp, kolonat eller fjällägenhet, som upplåtits på kronomark i vissa län eller på lägenhet, som för renskötselns drivande innehaves av lapp, ävensom rörande utvidgat stöd till såväl nybyggnad och därmed jämförlig ombyggnad som mindre genomgripande förbättringsarbete avseende enfamiljs- och tvåfamiljshus i vissa avlägsna belägna trakter i de nordligaste delarna av landet (se Post- och Inrikes tidn. den 6 november 1948):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

Jansson, B. I., folkskollärare, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.

Expert:

Ericsson, Y. A. R., kanslichef.

Lokal: Linnégatan 87; tel. 23 80 20.

Direktiven för ovan avsedda utredning, se 1949: I S 33.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 juni 1950 har åt de sakkunniga jämval uppdragits att utreda frågan om villkoren för egnahemslån och förbättringslån till bostadshus, som icke bebos av fastighetens ägare (Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1950). Föredragande departementschefen har därvid erinrat om den begränsning av långivningen i dylika fall, som föranledes av gällande villkor för erhållande av egnahemslån och förbättringslån, och funnit ifrågasvarande villkor böra bli föremål för en mera allmän omprövning. Departementschefen har härom anfört följande.

Såsom ett led i en dylik omprövning vill jag förorda, att åt 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor uppdrages att verkställa utredning rörande förevarande spörsmål.

Genom utredningen bör närmare klarläggas i vilka fall hinder för beviljande av egnahemslån och förbättringslån föreligga till följd av de i 1, 6 och 20 §§ egnahemslån- och förbättringslån-förelagda villkor.

I S: 21 hemslånekungörelsen intagna bestämmelserna, att låntagaren skall bebo huset och ställa in-teckningssäkerhet eller i fråga om förbättringslån annan godtagbar säkerhet. Beträffande *egnahemslån* bör i första hand undersökas i vad mån ifrågavarande hinder lämpligen kunna undanröjas genom att kravet att låntagaren skall bebo lägenheten eftergives. Därvid bör närmare angivas vilka grupper av fastighetsägare som böra kunna ifrågakomma för lån samt undersökas, huruvida med hänsyn till att låntagaren ej själv skall bebo huset särskilda garantier erfordras för att säkerheten för lånet icke skall äventyras. Förslaget torde böra utformas på sådant sätt att såväl det nuvarande särskilda stödet till lantarbetarbostäder som pågående försöksverksamhet beträffande *egnahemslån* till kommuner och därmed jämställda företagare kan slopas. Ett eftergivande av kravet att låntagaren skall bebo huset torde emellertid icke till alla delar undanröja förevarande hinder för beviljande av *egnahemslån* till ny- och ombyggnad av enfamiljs- och tvåfamiljshus. Utredningen bör fördenskull undersöka på vilka villkor *egnahemslån* skall kunna beviljas i sådana fall då in-teckningssäkerhet ej kan ställas.

Vad angår *förbättringslån* torde då fråga är enbart om räntebärande lån samma villkor böra uppställas beträffande säkerhet för lånet som må komma att fastställas för *egnahemslån*. Förbättringslån, som helt eller delvis är räntefritt och stående och fördenskull har karaktär av subvention, är till skillnad från *egnahemslån* och räntebärande förbättringslån behovsprövat. Huruvida räntefritt, stående förbättringslån skall utgå blir sålunda beroende på den boendes (låntagarens) ekonomiska förhållanden m. m. Dyligt förbättringslån torde därför icke böra beviljas annan än den, som bebor det hus, som är avsett att förbättras med hjälp av lånet. Fr. o. m. den 1 juli 1950 ställas då fråga är om räntefritt, stående förbättringslån icke krav på säkerhet i de fall lånet uppgår till högst 1 200 kronor eller eljest särskilda skäl föreligga. Utredningen bör med utnyttjande bl. a. av den erfarenhet beträffande ifrågavarande långivning länsbostadsnämnderna vunnit undersöka, huruvida bestämda undantag från regeln att säkerhet skall ställas lämpligen böra göras beträffande vissa grupper av fastigheter.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 har såsom ytterligare sakkunnig för att biträda med ifrågavarande utredning tillkallats: Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.

Den 6 februari 1950 avgåvo de sakkunniga utlåtande över en inom bostadsstyrelsen upprättad promemoria angående tillämpningen i vissa fall av bestämmelserna om förbättringslån m. m.

Utredningsarbetet i övrigt har, i avbidan på utvidgningen av sakkunniguppdraget och vissa ståndpunktstaganden på närliggande områden, begränsats till en del förberedelser för återstående uppgifter. De sakkunnigas sammanträden ha återupptagits i november 1950.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

22. Arbetsmarknadsstatistikkommittén (1950: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 januari 1949):

Uhnbom, I. T., byråchef, *ordförande*;

Björk, S. L., förste aktuarie;

Bohlinder, E. J. E., förste aktuarie, tillika *sekreterare*;

Engberg, I. R. F., civilingenjör;

Johansson, B. R., byrådirektör;

Rehn, L. G., sekreterare.

Experter:

Lundgren, I. A. O., aktuarie;

Aldestam, N. A., t. f. aktuarie.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 54 05 20, rikssamt. växel 54 05 80.

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 27.

Kommittén har under tiden den 20 november 1949—den 15 november 1950 hållit 9 sammanträden in pleno.

Kommittén har under år 1950 i samråd med representanter för 1949 års folkbokföringssakkunniga, näringsrättsutredningen, statistiska centralbyrån, kommerskollegium och riksförsäkringsanstalten verkställt fortsatt utredning rörande registrering av företag. Undersökningar ha företagits beträffande statistik över sysselsättning, arbetslöshet och arbetsförmedling. Uppgifter ha inhämtats rörande arbetsmarknadsstatistiken i främmande länder. Två av kommitténs ledamöter ha under året företagit en studiereisa till Danmark för att erhålla närmare upplysningar om där föreliggande planer på stickprovsundersökningar inom arbetsmarknadsstatistiken.

Kommittén beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

23. *Allmänna statsbidragsutredningen* (1950: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 mars 1949):

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd;

Humble, E. A. S., direktör i Svenska stadsförbundet;

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande* i statens lönenämnd;

Larsson, S., direktör i Svenska landskommunernas förbund.

Sekreterare:

Lindencrona, G., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Nyström, S. L. G., t. f. byråsekreterare.

Lokal: Kanslihuset; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 29.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 15 november 1950 sammanträtt 15 dagar.

Utredningen har den 19 juni 1950 avgivit utlåtande över kommunala skattelindringsutredningens betänkande med förslag till nya grunder för skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner.

Sedan Kungl. Maj:t den 2 juni 1950 lämnat i uppdrag åt utredningen att utarbeta förslag till de provisoriska ändringar av gällande bestämmelser rörande statsbidrag för speciella ändamål, som föranledas av riksdagens

I S: 23 beslut om höjning fr. o. m. den 1 januari 1952 av de kommunala ortsavdragen och om ett nytt allmänt statsbidrag till kommunerna, har utredningen genom skrivelse den 20 oktober 1950 (stencilerad) redovisat nämnda uppdrag.

Den planerade kartläggningen av det administrativa arbetet för stat och kommun, som är förenat med gällande statsbidragssystem, har under år 1950 i väsentliga delar utförts. Härjämte har utredningen införskaffat material till belysning av de speciella statsbidragens betydelse för de bidragsmottagande kommunernas ekonomi. I anslutning härtill undersöker utredningen de praktiska möjligheterna för en reform av bidragssystemet efter vissa riktlinjer, vilka innebära bl. a., att skattegraderingen av de speciella statsbidragen slopas och att en utjämning av kommunernas skiftande ekonomiska bärkraft i stället uppnås genom ett allmänt skattegraderat bidrag. Under förutsättning att dessa riktlinjer kunna följas, synes förslag i detta hänseende kunna framläggas under första halvåret 1951.

24. 1949 års arbetskraftsutredning (1950:I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1949):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;

Dahlén, O., sekreterare (fr. o. m. den 9 september 1950);

Heckscher, G. E., professor (fr. o. m. den 9 september 1950);

Johansson, B. R., byrådirektör;

Lundblad, H. R., undervisningsråd;

Magnusson, A. L., sekreterare;

Wadell, A. V. landstingsdirektör;

Experter:

Aldestam, N. A., t. f. aktuarie;

Larsson, Å., jur. dr (fr. o. m. den 1 maj 1950);

Nord, C. H., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 6 juni 1950);

Ohlson, S.-O., byråsekreterare.

Sekreterare:

Michanek, E., fil. kand.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 31.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 4 sammanträden.

Arbetet har hittills i stor utsträckning bestått av förberedande undersökningar, som utförts av eller under ledning av kommitténs sekreterare och experter.

På utredningens framställning har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att utföra en statistisk undersökning av den i offentlig tjänst anställda personalen. Bearbetning av resultaten från denna undersökning pågår.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1952.

25. 1949 års investeringskommitté (1950: I 32).

I S: 26

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1949):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Johansson, B., ombudsman;

Lundberg, E. F., professor;

Månsson, K. G., bankdirektör;

Wallenberg, J., bankdirektör.

Expert:

Murray, C. A., byråchef.

Huvudsekreterare:

Winberg, A. H., förste kanslissekreterare.

Sekreterare:

Lindberger, L., fil. lic.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 32.

Kommittén har hållit 17 sammanträden under år 1950.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete till den 1 mars 1951.

26. Sakkunniga för anstaltsvårdades rätt till folkpension m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1950):

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;

Olsson, Anders, redaktör, led. av II kamm.;

Backman, R., kommunalkamrerare.

Experter:

Björkquist, E. G. A., överdirektör;

Broberg, R. H. J., byråchef.

Sekreterare:

Holmquist, C. I. B., byrådirektör.

Lokal: Socialstyrelsen, tel. 22 12 00 (ordföranden); Pensionsstyrelsen, tel. 22 11 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Möller till statsrådsprotokollet den 2 december 1949):

Under de senaste åren har i olika sammanhang — såväl inom riksdagen som i framställningar till Kungl. Maj:t — aktualiserats ett flertal frågor om rätt till sociala förmåner för dem som vårdas å offentliga eller eljest av det allmänna understödda anstalter av skilda slag. Särskilt har spörsmålet om dessa personers rätt till folkpension uppmärksammats. Härvid har å ena sidan påtalats att det för en del av denna kategori kan uppkomma överskott å pensionen, sedan vårdavgiften erlagts, och att överskottet ej sällan överstiger vad som kan anses erforderligt för pensionstagarens personliga behov. Å andra sidan har anmärkts på att vissa av de folkpensionärer det här gäller av sin pension få för eget behov behålla mindre del än som vore avsett. Det har överhuvud gjorts gällande, att hithörande bestämmelser kännetecknades av bristande enhetlighet. — — —

I S: 26

Såsom inledningsvis anförts är det emellertid ej blott folkpensionen som i detta sammanhang tilldragit sig uppmärksamhet. Även beträffande rätten till allmänna barnbidrag ha yrkanden framställts om ändringar i gällande bestämmelser. — — — Bestämmelserna på detta område leda bl. a. till att allmänt barnbidrag ej utgår till barn, som äro intagna å statliga anstalter för blinda och dövstumma eller som inackorderats vid nomadskola, medan däremot barns vistelse på skolen eller arbetsstuga icke inverkar på rätten till sådant bidrag. — — —

Såsom från olika håll påpekats förhåller det sig onekligen så, att för de folkpensionärer, som under längre tid äro intagna å anstalter med låg vårdavgift, det i många fall, efter avdrag av vårdavgiften, uppstår ett överskott å folkpensionen, som är större än vad som kan anses motsvara den intagnes behov och som denne f. ö. stundom ej har möjlighet att tillgodogöra sig. Vad nu sagts gäller särskilt folkpensionärer å de statliga sinnessjukhusen. Hos fattigvårdsstyrelserna — som ofta i första hand få svara för kostnaderna för folkpensionärernas anstaltsvård — synes tvekan yppats om hur det bör förfaras med överskottsmedel av ifrågasvarande slag. I vissa fall ha medlen överlämnats till pensionstagaren; det torde även ha förekommit att de använts för att bereda fattigvårdssamhället ersättning för tidigare lämnad hjälp. Då det gäller sinnessjuka torde det emellertid ha varit mest vanligt, att medlen avsatts såsom besparingar för pensionstagarens räkning. I samband därmed har ofta föranstaltats om vederbörandes omyndigförklaring, varvid förvaltningen av hans tillgångar övertagits av förmyndaren.

Enligt gällande bestämmelser finns det icke någon allmän rätt för den, som är intagen på anstalt och vars vårdavgift erlägges med folkpension, att behålla viss del av pensionen för personligt bruk. Det kan därför inträffa att pensionstagare, som själv eller genom sin förmyndare erlägger vårdavgiften, kommer i sämre ställning än den pensionstagare, för vilken kommunal myndighet står för vårdavgiften. För pensionstagare, som är inskriven på centralanstalt för bildbara sinnesslöa, är nuvarande ordning särskilt oförmånlig, i det att anstalten uttryckligen äger uppbära hela folkpensionen såsom ersättning för vårdkostnaderna, även om denna möjlighet icke alltid utnyttjas. Allmänt torde kunna sägas att storleken av det belopp, som pensionstagaren får behålla för egen räkning, är ganska varierande.

Vad sist sagts torde äga motsvarande tillämpning beträffande rätten till bl. a. allmänt barnbidrag.

Sjukhusvårdsreformens genomförande kommer naturligen att i vissa hänseenden accentuera ifrågasvarande problem. — — — De spörsmål det här gäller avse emellertid icke blott sjukvårdsanstalterna utan uppkomma även när vederbörande vistas å offentliga eller eljest av det allmänna understödda anstalter av andra slag. Såsom från riksdagens sida uttalats är det önskvärt, att samtliga hithörande frågor prövas i ett sammanhang. — — — Det synes därför mest rationellt — — — att särskilda sakkunniga tillkallas för att utreda hela förevarande, delvis ganska svårbedömbara problemkomplex. — — —

Den av mig nu förordade utredningen bör ha karaktär av en allmän översyn av samtliga bestämmelser angående folkpension, allmänt barnbidrag och andra sociala förmåner till dem, som vistas på offentliga eller eljest av det allmänna understödda anstalter av olika slag. Utredningen bör sträva efter att systemet blir så enhetligt som med hänsyn till förhållandena kan anses påkallat. De sakkunniga böra beakta önskemålet, att alla de pensionstagare å anstalt, vilkas hälsotillstånd är sådant att de kunna ha någon glädje därav, få behålla någon mindre del av pensionen att användas efter vederbörandes eget gottfinnande eller eljest till att öka hans trivsel. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt det problem, som uppstått genom att vissa intagna f. n. ha möjlighet att av de förmåner staten ger samla överskottsmedel, varav vederbörande själv icke har något behov. Även frågan till vem utbetalning i olika fall skall ske bör övervägas av de sakkunniga. Överhuvud bör

det ankomma på de sakkunniga att med beaktande av vunna erfarenheter upptaga och pröva alla de frågor, som sammanhånga med anstaltsvårdade personers rätt till folkpension och andra sociala förmåner, såsom allmänna barnbidrag, särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn samt bidragsförskott. I S: 27

De sakkunniga, som t. o. m. november 1950 sammanträtt 8 dagar, beräkna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

27. 1950 års arbetsförmedlingsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 januari 1950):

Karlsson, K. Gustaf, redaktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Hultström, L., byråchef;

Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Åqvist, E. G., direktör, led. av II kamm.

Expert:

Aulin, Å. L.:son, förste byråinspektör (fr. o. m. den 27 mars 1950).

Sekreterare:

Ström, N., förste byråinspektör.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreterarens).

Direktiv (anförande av statsrådet Möller till statsrådsprotokollet den 9 december 1949):

Vid behandlingen av anslagen till den offentliga arbetsförmedlingen för budgetåret 1949/50 i 1949 års statsverksproposition anslöt jag mig till ett av arbetsmarknadsstyrelsen framlagt förslag att den första allmänna översynen av den av 1947 års riksdag fastställda kontorsindelningen borde äga rum år 1950. — — —

Översynen bör i första hand avse den offentliga arbetsförmedlingens kontorsorganisation. På grundval av material, som torde få tillhandahållas av arbetsmarknadsstyrelsen, bör klassindelningen för kontor och expeditioner överses med beaktande av de förändringar i olika hänseenden, som ägt rum sedan nu gällande indelning tillkom år 1947. Den nya indelningen bör om möjligt träda i kraft samtidigt med den nya kommunindelningen den 1 januari 1952. Kommunreformens inverkan för arbetsförmedlingens del bör alltså beaktas.

Översynen av arbetsförmedlingens organisation bör emellertid icke begränsas till en teknisk granskning av kontorsorganisationen. Även riktlinjerna för arbetsförmedlingens verksamhet böra upptagas till omprövning. Härvid bör undersökas, huruvida inskränkning eller förenkling i något hänseende av verksamheten kan anses försvarlig ur allmänna arbetsmarknadspolitiska synpunkter. Sälunda bör bl. a. prövas vilka anspråk som böra ställas på utbyggnaden av arbetsförmedlingens kontorsnät med hänsyn till arbetslöshetsförsäkringen. Ombudsorganisationen bör ägnas särskild uppmärksamhet såväl ur denna synpunkt som med tanke på dess effektivitet när det gäller arbetsanskaffning.

När nu gällande organisation tillkom år 1947 kunde personalbehovet för vissa grenar av arbetsförmedlingens verksamhet icke definitivt prövas. Detta gällde i främsta rummet yrkesvägledningen och arbetsvården för partiellt arbetsföra. Fortfarande föreligger icke förutsättningar för ett definitivt ställningstagande till organisationsfrågan för dessa grenar. Den nuvarande organisationen bör emellertid omprövas på den grundval som nu föreligger eller som kan tillkomma genom

7 Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml.

I S: 27 beslut av 1950 års riksdag. Om utredningsmännen komma till det resultatet, att organisationen för viss verksamhetsgren bör utbyggas, bör förslag härom framläggas.

Ett önskemål är allmänt taget att arbetsförmedlingens organisation göres så smidig, att den kan anpassas efter växlingar i arbetsuppgifternas omfattning inom olika grenar av verksamheten.

Översynen bör även avse arbetsmarknadsstyrelsen. När beslut år 1947 fattades om styrelsens inrättande förutsågs, att den då beslutade organisationen efter en kortare tid borde granskas och jämkas med ledning av vunna erfarenheter. I avbidan härpå inrättades t. ex. relativt få ordinarie tjänster inom styrelsen. Utredningsmännen böra pröva, huruvida den 1947 beslutade byråindelningen kan anses ändamålsenlig samt huruvida den för olika verksamhetsgrenar avsedda personaluppsättningen svarar mot arbetsuppgifterna. Den centrala organisationen för yrkesväglednings- och arbetsvårdsärenden samt ärenden rörande arkivarbeten bör särskilt uppmärksammas.

Utredningsmännen böra samråda med — förutom arbetsmarknadsstyrelsen — bl. a. statens organisationsnämnd, 1949 års tjänsteförteckningskommitté, 1947 års biträdesutredning, länsstyrelseutredningen samt den av arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen gemensamt tillsatta kommittén för vissa frågor rörande yrkesvägledningens handhavande.

Utredningen har under tiden 1 mars—16 november 1950 hållit 40 sammanträden. Därjämte ha avlagts besök hos länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsorgan.

Utredningen har i december 1950 avgivit betänkande angående den offentliga arbetsförmedlingens organisation (stencilerat).

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

28. Kommittén för social upplysningsfilm.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1949:

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;
 Björkman, C. N. G., fil. lic., bokförläggare;
 Elmén, Brita D., socialinspektör, led. av II kamm.;
 Knutsson, G. F. jordbrukskonsulent;
 Lundberg, J. I., ombudsman, led. av II kamm.;
 Thörnberg, E. B., kanslichef.

Sekreterare:

Skoglund, E., förste kanslisekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (kungl. brev till statskontoret den 21 december 1949):

Kungl. Maj:t föreskriver, att kommittén för social upplysning skall upplösas med utgången av år 1949 samt förordnar, att kommitténs uppdrag beträffande den med reservationsanslaget till social upplysningsfilm avsedda filmverksamheten skall fr. o. m. den 1 januari 1950 fullgöras av en kommitté för social upplysningsfilm, och skall sistnämnda kommitté övertaga kommitténs för social upplysning rättigheter och förpliktelser i anledning av de avtal eller överenskommelser, som må hava av kommittén för social upplysning avslutats under tiden för dess verksamhet. — — —

Det åligger kommittén att inhämta chefens för socialdepartementet godkännande av produktionsplaner och ämnesval för ifrågakommande filminspelningar. I övriga frågor rörande filmverksamheten äger kommittén att självständigt besluta. — — —

Kommittén har under tiden januari—november 1950 hållit 10 sammanträden.

När kommittén tillträdde sitt uppdrag, förelågo tre filmer inspelade, nämligen »Vi ska ha barn» (om samhällets stöd åt mor och barn vid havandeskap och barnsbröd samt om de abortförebyggande åtgärderna), »Vi vill ha arbete» (om de partiellt arbetslösa) och »Väg ur en kris» (med ämne från bostadspolitikens område). Under år 1950 ha ytterligare fyra filmer färdigställts, nämligen »Det gäller oss alla» (om allmänt arbetarskydd), »Folkhälsans detektiver» (om folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska verksamhet), »Den onödiga olyckan» (om jordbrukets arbetarskydd) samt »Att vara sjuksköterska» (om sjuksköterskeutbildningen och sjuksköterskeyrket).

Förslag till produktionsplan för filmverksamhetens fortsatta bedrivande under budgetåret 1950/51, omfattande tre filmer i olika sociala ämnen, har underställtts chefen för socialdepartementet för godkännande.

29. Ungdomsvårdsskoleutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1950):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;

Boalt, H. G. R., docent;

Boman, Märta K., fru, led. av II kamm.;

Elmén, Brita D., socialinspektör, led. av II kamm.;

Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;

Sjödén, O. B., med. lic., chef för Lövsta skolhem och yrkesskola;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Johnsson, N. O., byråsekreterare.

Lokal: Stallgatan 3; tel. 11 23 36 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Möller till statsrådsprotokollet den 16 juni 1950):

Förhållandena vid ungdomsvårdsskolorna ha under de senaste femton åren på ett genomgripande sätt omgestaltats. De under denna tid vunna erfarenheterna böra nu närmare granskas av en särskild utredning, på vilken det skall ankomma att avgiva förslag till förbättringar. Utredningsuppdraget bör icke begränsas till att avse faktorer, vilka kunna tänkas direkt eller indirekt medföra att rymningarna från skolorna minska, utan det bör stå utredningen fritt att framlägga förslag i samtliga ungdomsvårdsskolorna berörande spørsmål, i vad avser såväl anstalterna som eftervårdssystemet.

Rymningarna ha sedan en tid stått i förgrunden i debatten om ungdomsvårdsskolorna. Alla torde vara ense om önskvärdheten av att rymningsfrekvensen nedbringas. Åsikterna ha emellertid gått i sär, när det gäller att precisera vilka åtgär-

I S: 29

der, som böra vidtagas i detta syfte. För egen del har jag ansett, att man i första hand borde söka bemästra rymningsproblemen genom allmänna förbättringar inom ramen för den öppna vården. Denna målsättning bör prägla utredningens arbete. Jag vill dock understryka, att jag icke helt avvisat tanken på att slutna avdelningar dessutom kunna visa sig erforderliga. Skulle utredningen finna skäl för antagandet, att rymningarna icke komma att i tillräcklig mån begränsas genom åtgärder inom ramen för den öppna vården, bör utredningen vara oförhindrad att föreslå jämväl andra anordningar till rymningsproblemets lösande. Utredningen bör undersöka erfarenheterna från såväl den slutna avdelningen vid Långanäs, som de skolor, vilka sakna sådan avdelning. Finner utredningen slutna avdelningar behöfliga, böra riktlinjer angivas för avdelningarnas utformning och för de vårdmetoder, vilka skola tillämpas vid avdelningarna.

Vid behandlingen av rymningsfrågorna bör utredningen beakta, att dess arbete kan komma att påverkas av utvecklingen på kriminalvårdens område. Gällande lag medger icke, att personer under 18 års ålder dömas till ungdomsfängelse. Tidigare hade domstolarna möjlighet att döma lagöverträdare i åldrarna 15—17 år till tvångsuppfostran. Sedan tvångsuppfostringsinstitutet år 1947 avskaffades, återstår för brottslingar i angivna åldrar i händelse av urbota straff numera endast straffarbete eller fängelse; om villkorlig dom medges, kan denna kombineras med föreskrift därom att den dömda skall omhändertagas för skyddsuppfostran. När de allmänna uppfostringsanstalterna avskaffades, avsågs att ungdomsvårdsskolorna skulle träda i deras ställe. Det har emellertid visat sig, att antalet i vanligt fängelse intagna personer under 18 års ålder de senaste åren ökat. Denna utveckling torde i hög grad bero på att domstolar och åklagare icke velat medge villkorlig dom med hänvisning till skyddsuppfostran försävt icke plats funnits tillgänglig på slutna avdelning vid ungdomsvårdsskola. Enighet torde råda om det olämpliga i att ungdomar under 18 år intagas i vanligt fängelse. De angivna förhållandena torde emellertid icke i och för sig böra föranleda att den inom socialvården belägna sektorn av samhällets organ för omhändertagande av unga brottslingar gives en mera sluten karaktär än den hittills haft. För ett ställningstagande i dessa frågor kräves att en mångfald särproblem upptagas till granskning. Bland annat bör undersökas, huruvida icke bland klientelet finnas elever som överhuvud icke borde höra hemma inom ungdomsvårdsskoleorganisationen; tänkbart är att vissa grupper av skolornas klientel böra omhändertagas i andra — nya eller redan existerande — former. Här antydda frågor falla inom ramen för de allmänna uppgifter, vilka tillkomma den utredning för översyn av barnvårdslagstiftningen, om vars tillsättande jag denna dag gjort framställning. Jag vill vidare framhålla, att strafflagberedningen för närvarande sysslar med vissa frågor av grundläggande betydelse för gränsdragningen mellan socialvårdens och kriminalvårdens områden i vad rör unga brottslingar. Slutligen bör observeras, att en utredning pågår inom justitiedepartementet angående fångvårdens organisation. Ungdomsvårdsskoleutredningen bör bedriva sitt arbete med de här nämnda problemen i kontakt med strafflagberedningen och nämnda utredningar.

Ungdomsvårdsskolornas klientel fördelas på de skilda skolorna efter ett särskilt system. Barn i skolåldern intagas i skolhem, övriga elever — med undantag för mödrar — i yrkesskolor. Yrkesskoleeleverna fördelas huvudsakligen efter begåvningsgrad; särskilda skolor finnas för välbegåvade, normalbegåvade och debila elever. Vid skolhemmen — bortsett från Folåsa och Gräskärr, där psykiskt abnorma respektive psykiskt ömtåliga manliga elever placeras — är differentieringen grövre; de välbegåvade manliga eleverna omhändertagas i ett särskilt skolhem men i övrigt äro eleverna sammanförda oberoende av begåvningsgrad. Differentieringssystemet bör nu göras till föremål för översyn. Det bör ankomma på utredningen att närmare skissera de organisatoriska omläggningar vilka kunna föranledas av utredningens förslag i detta avseende.

Utredningen bör vidare taga upp frågan om vistelsetidens längd vid ungdomsvårdsskolorna. Sedan år 1936 har vistelsetiden alltmer förkortats och bör enligt socialstyrelsens mening än mera nedskäras, så att den i regel icke överstiger ett år. Det bör beaktas, att varje sänkning av vistelsetidens längd kolliderar med det allmänna intresset av att eleverna erhålla en tillfredsställande utbildning. Redan nu torde vissa svårigheter föreligga i detta avseende. Yrkeskolornas elever få i stor utsträckning lämna skolan så tidigt, att de hunnit tillägna sig endast en del av yrkesutbildningen; dessa brister kunna dock fyllas genom att studierna, med statligt stöd, fortsättas efter den villkorliga utskrivningen. Försåvitt det nuvarande målet för yrkesutbildningen i fortsättningen skall stå orubbat, måste sålunda en sänkning av vistelsetiden åtföljas av anordningar i syfte att möjliggöra för eleverna att fullfölja utbildningen. För bedömande av dessa spörsmål torde det vara erforderligt att undersöka i vilken omfattning den vid ungdomsvårdsskola påbörjade utbildningen av en eller annan orsak aldrig fullbordas. Av intresse vore vidare att erhålla en överblick över erfarenheterna i fråga om elevernas utsikter på arbetsmarknaden. Det är å andra sidan möjligt, att man icke bör fasthålla vid det mål, som för närvarande är satt för elevernas utbildning. Särskilda förhållanden i fråga om elevmaterialet kunna tänkas föranleda till att yrkesundervisningen bör ersättas med någon sysselsättningsform, som står närmare arbetsutbildning och arbetsterapi. En uppläggning efter dessa linjer förekommer redan nu vid Lövstaanstalten och kommer att prövas jämväl vid Magretelunds yrkeskola. Skulle utredningen finna denna väg vara att föredraga, bör utredningen om möjligt draga upp riktlinjer för verksamheten samt överväga med omläggningen sammanhängande problem. Utredningen bör jämväl ägna uppmärksamhet åt behovet av yrkesvägledning och yrkesvalstestning vid skolorna. — I viss utsträckning erhålla eleverna undervisning utanför ungdomsvårdsskolorna. I större skala kommer detta system att prövas vid Råby yrkeskola för den händelse ett planerat samarbete kommer till stånd mellan denna skola och den blivande centrala verkstadsskolan i Lund. Vid Johannisbergs yrkeskola tillämpas det motsatta systemet, i det bygdens ungdom erhåller yrkesutbildning vid ungdomsvårdsskolan. Även i andra avseenden söka ungdomsvårdsskolorna i sin verksamhet knyta an till ortens normala liv. Utredningen bör närmare undersöka erfarenheterna av samarbetet mellan skolorna och ortsbefolkningen samt möjligheterna att stärka detta.

Fritidssysselsättningarnas stora betydelse torde motivera en undersökning av möjligheterna att ytterligare förbättra skolornas fritidsverksamhet.

Såsom uppmuntran för väl utfört arbete kan elev tilldelas flitpenningar eller i vissa fall avlöning. I skrivelse den 5 november 1949 framhöll socialstyrelsen flitpenningarnas stora pedagogiska värde samt hemställde om ökat anslag till elevbelöningar. Styrelsen föreslog därjämte en utredning rörande de grunder efter vilka flitpenningar och avlöningar böra utgå till intagna på olika socialvårdsanstalter. Enhetliga principer för flitpenningssystemet vid skolorna ha vidare efterlysts av 1949 års riksdagsrevisorer. För egen del har jag ansett att en översyn av de tillämpade principerna borde ske; i avvaktan på utredningens resultat har en avsevärd höjning företagits av de för elevbelöningarna avsedda medlen (prop. 1950: 98, s. 17). Den förutskickade utredningen av dessa frågor bör nu komma till stånd; den bör tillsvidare begränsas till att avse endast ungdomsvårdsskolorna.

I skolhem meddelas skolundervisning motsvarande vad som förekommer i sju-årig folkskola. På åtskilliga håll inom det allmänna folkskoleväsendet har numera inrättats en åttonde klass. Det förekommer, att i ungdomsvårdsskolorna intagas elever, vilka vid tiden för omhändertagandet varit elever i folkskolans åttonde klass. Det synes fördenskull erforderligt att utreda behovet av och de organisatoriska förutsättningarna för en utbyggnad jämväl av ungdomsvårdsskolornas folkskoleorganisation med ytterligare en klass.

I S: 29

Vid sin behandling av den sociala ungdomsvården förordade 1949 års riksdagsrevisorer en omläggning av den statliga bidragsverksamheten på barna- och ungdomsvårdens område i syfte att bereda vidgat ekonomiskt stöd åt barnavårdsnämnderna för deras verksamhet för utplacering av för skyddsuppfostran omhändertagna i familjevård. Liknande synpunkter anfördes i motionerna I: 206 och II: 264 till 1950 års riksdag. Statsutskottet fann förslagen beaktansvärda; åt den förutskickade utredningen borde därför uppdragas att pröva förutsättningarna för vidgad vård i enskilda hem. Mot vad utskottet anförde, gjorde riksdagen ingen erinran. För egen del vill jag understryka det allmänna intresset ur såväl pedagogiska och humanitära som ekonomiska synpunkter av att anstaltsvård i största möjliga utsträckning ersättes av familjevård. Med hänsyn till den betydelse fosterhemsverksamheten äger för möjligheterna att begränsa klientelet vid ungdomsvårdsskolorna, synes det lämpligt, att frågan om åtgärder i syfte att utvidga denna verksamhet upptages till prövning i samband med den allmänna översynen av vården vid ungdomsvårdsskolorna. Utredningens förslag på denna punkt bör dock upprättas efter samråd med utredningen för den allmänna översynen av barnavårdslagstiftningen.

För skyddsuppfostran omhändertagen kan intagas i ungdomsvårdsskola så snart han inträder i skolpliktig ålder. Det bör undersökas, huruvida det icke ur skilda synpunkter är olämpligt att barn i vissa lägre åldrar vistas vid ungdomsvårdsskolorna; möjligt är att vissa åldersgrupper böra hänvisas till annan vård än den som lämnas vid sådan skola.

Utredningens förslag böra avgivas efter samråd med skolöverstyrelsen i vad angår verksamheten vid skolhemmen och den folkhögskolemässiga undervisningen samt med lantbruksstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i vad rör yrkesundervisningen. Samråd med utredningen för översyn av barnavårdslagstiftningen bör därjämte förekomma i alla frågor vilka bedömas ingå i det allmänna uppdrag som lämnats sistnämnda utredning.

Utredningsarbetet bör bedrivas med skyndsamhet under beaktande av att framförallt rymningsproblemen kräva snara åtgärder. I den mån särskilda förhållanden anses påkalla åtgärder innan utredningen slutfört uppdraget i dess helhet, böra separata förslag avgivas. Så bör om möjligt ske i frågan om flitpennings- och avlöningssystemet. — — —

Ungdomsvårdsskoleutredningen har intill den 15 november 1950 hållit 3 sammanträden.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1951.

30. Barnavårdskommittén.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 14 augusti 1950):

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;

Bursell, A. S., e. överläkare;

Ewerlöf, Elsa, fru, led. av II kamm.;

Larsson, S., direktör i Svenska landskommunernas förbund;

Lindberg, Hugo, advokat;

Lindgren, K., fil. lic.;

Mehr, H. L., borgarråd;

Sjöstrand, Helga, fru, led. av II kamm.;

Sjöström-Bengtsson, Anna, fru, led. av I kamm.

Expert:

Rosén, Göta, byråchef.

Sekreterare:

Nyman, N. R. I., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Stallgatan 3; tel. 21 67 42.

Direktiv (anförande av statsrådet Möller till statsrådsprotokollet den 16 juni 1950):

Under senare år ha på olika sätt aktualiserats frågor om ändringar berörande skilda delar av barnavårdslagen; det har även gjorts gällande att hela lagstiftningen på detta område borde bli föremål för översyn. — — —

Vad sålunda förekommit finner jag utgöra tillräckligt motiv för att hela den offentliga barnavårdslagstiftningen blir föremål för omprövning av särskilda sakkunniga. Med beaktande av utvecklingen på detta område under de gångna åren och därunder vunna erfarenheter böra dessa sakkunniga förutsättningslöst pröva alla de olika former av ingripanden, som från det allmännas sida anses böra ifrågakomma beträffande barn och ungdom. Under hänsyn till den förskjutning från det straffrättsliga systemet i riktning mot en vidgad användning av barnavårdslagstiftningens behandlingsformer, som efter hand skett, bör hela fältet av samhällsreaktioner undersökas, därvid uppmärksamhet bör ägnas gränsdragningen mellan socialvårdens och kriminalvårdens områden i vad angår unga brottslingar. Att märka är härvidlag att det enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 december 1944 ankommer på strafflagberedningen att utreda frågan om en höjning av straffbarhetsåldern. I denna del liksom i övrigt då det gäller social- och kriminalvårdens gränsområden bör utredningen söka kontakt med strafflagberedningen.

I fråga om de samhälleliga ingripandena inom socialvårdens ram synes den ledande principen även i fortsättningen böra vara, att anstaltsvård ej skall komma till användning i större utsträckning än som är oundgängligen nödvändigt. Med utgångspunkt härifrån böra de sakkunniga pröva i vad mån anstaltsvården kan ersättas av en friare vårdform, som tillfredsställande tillgodoser de av klienteletts beskaffenhet betingade kraven på övervakning och ledning. Särskilt bör undersökas om överlämnande av barn till enskilt hem kan ske i större utsträckning än som är fallet enligt den nuvarande barnavårdslagen.

I detta sammanhang vill jag erinra om att 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården under innevarande år torde komma att framlägga förslag rörande den halvöppna barnavården och därmed sammanhängande frågor. Frågan om tillsynen över de till denna gren av barnavården knutna anstalterna bör ses i samband med motsvarande spörsmål inom barnavården i övrigt. Vidare anser jag mig böra framhålla att jag har för avsikt att denna dag utverka Kungl. Maj:ts tillstånd att få tillkalla sakkunniga för att biträda med en särskild utredning angående vården vid de nuvarande ungdomsvårdsskolorna och vissa därmed förknippade problem. Vid den av mig nu förordade allmänna översynen av barnavårdslagen böra därför dessa frågor t.v. lämnas åsido. Uppenbarligen måste dock ett intimt samarbete äga rum mellan ifrågavarande båda utredningar.

Ett problem, som träder i förgrunden, avser själva proceduren vid samhälleliga ingripanden beträffande barn och ungdom ävensom formerna för samarbetet härvidlag olika myndigheter emellan t. ex. mellan barnavårdsnämnderna och de polisiära organen. Av särskild betydelse är att fullgoda garantier för rättssäkerheten föreligga vid frihetsberövanden, som ske genom barnavårdande myndigheters försorg. I detta hänseende uppkommer frågan om de nuvarande barnavårdsnämnderna äro organiserade på sådant sätt att de äro i allo väl skickade att inskrida även vid fall av grövre brottslighet från ett yngre klientels sida. Uppenbart är att

I S: 30 en höjning av straffbarhetsåldern liksom en vidgad tillämpning av socialvårdens behandlingsformer över huvud skärper kraven på de organ, som ha att pröva förut-sättningarna för de underårigas omhändertagande.

Frågan om barnavårdsnämndernas framtida organisation liksom angående deras arbetsuppgifter i övrigt påkallar — såsom den tidigare redogörelsen ger vid handen — uppmärksamhet även ur andra synpunkter än den senast berörda. De sakkunniga böra därför ingående pröva alla härmed sammanhängande problem. Även tillsynen över barna- och ungdomsvården liksom ock organisationen av denna vård över det rent lokala planet bör uppmärksammas.

Ett annat betydelsefullt spörsmål är frågan om åtgärder i syfte att bereda barn skydd mot sådan flyttning från fosterhem som kan lända barnet till men. Här böra de sakkunniga undersöka, om det är möjligt att komma tillrätta med förekommande problem genom att temporärt inskränka den legala vårdnadshavarens rättsliga möjlighet att utöva den i vårdnaden ingående befogenheten att bestämma barnets vistelseort. Vidare bör prövas huruvida inom barnavårdslagstiftningens ram åtgärder kunna vidtagas, som äro lämpliga för att åstadkomma ett förbättrat skydd för skilsmässobarn och styvbarn. Kostnadsfördelningen mellan lands-tingen och kommunerna bör även tagas under övervägande.

Utredningen bör emellertid icke begränsas till de av mig sålunda särskilt om-nämnda spörsmålen. Även övriga hithörande frågor böra prövas. Utredningen bör också innefatta en formell översyn. Utredningens arbete bör — utöver vad som framgår av det redan anförda — bedrivas i samråd med offentliga och enskilda organ och utredningar, som syssla med hithörande problem.

Kommittén har under tiden intill den 1 december 1950 hållit 4 samman-träden. Samarbeta med strafflagberedningen har upptagits.

31. 1950 års folkpensionsrevision.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 (se Post-och Inrikes tidn. den 29 augusti 1950):

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;
Andersson, Karl A., hemmansägare, led. av II kamm.;
Broberg, R. H. J., byråchef;
Damström, K. A., järnbruksarbetare, led. av I kamm.;
Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, f. d. riksdagsledamot;
Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;
Hartmann, J. L., fil. lic., chefredaktör;
Hydén, S. O., direktörsassistent.

Expert:

Arnstedt, N. J. C., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Granqvist, L. M., hovrättsassessor.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Möller till statsrådsprotokollet den 16 juni 1950):

Vid detta års riksdags vårsession väcktes två motioner (I: 327 och II: 389), vari påtalades, att de nu gällande bestämmelserna verka hämmande särskilt på den

enskilda arbetarpensioneringens utveckling. Andra lagutskottet, som behandlade motionerna och som bl. a. tog del av olika exempel på hur avdragsreglerna i förekommande fall verkade, fann i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 40, att avdragsreglerna vore i behov av översyn.

Jag ansluter mig till denna tanke. Det förhåller sig onekligen så, att gällande avdragsregler inom folkpensioneringen ofta kunna leda till resultat som ej äro tillfredsställande. Den främsta orsaken härtill torde vara att verkningarna av den i lagen föreskrivna inkomstprövningen avsevärt skärpts genom de avdragsregler, som kommunerna ansett sig böra föreskriva i fråga om rätt till de särskilda bostadstilläggen. Sälunda kan det inträffa, att en pensionstagare, som skaffar sig ökade inkomster vid sidan av pensionen, kan få sina sammanlagda pensionsförmåner minskade i så hög grad, att inkomstökningen bortfaller.

Vid utredningen böra samtliga de problem, som sammanhånga med inkomstprövningen, upptagas till allsidig granskning. Vad särskilt angår förtidspensionerna böra de sakkunniga, därest inkomstprövning finnes ej kunna undvikas, pröva i vad mån lagens inkomstgränser kunna höjas. De sakkunniga böra sträva efter att lösa problemen på ett sådant sätt, att å ena sidan befolkningens sparvilja och folkpensionärernas villighet att genom eget arbete skaffa sig inkomster vid sidan av pensionen ej motverkas samt den enskilda pensioneringens utveckling icke onödigtvis hindras. Å andra sidan måste hänsyn tagas till de statsfinansiella förhållandena.

Från dessa utgångspunkter böra även reglerna om inkomstprövning i lagen om särskilda barnbidrag till ankors och invaliders m. fl. barn överses.

Såsom framgår av det föregående är frågan om avdragsreglernas verkningar intimt förknippad med bestämmelserna om de särskilda bostadstilläggen. Men hänsyn till den omfattning och betydelse de särskilda bostadstilläggen fått kan det ifrågasättas, huruvida kommunerna även i fortsättningen böra ha full frihet att bestämma angående de grunder, efter vilka dylika tillägg skola utgå, eller om icke genom statens medverkan förhållandena härvidlag på ett eller annat sätt böra normeras. Frågan härom bör utredas av de sakkunniga.

Allteftersom de särskilda bostadstilläggen fått ökad betydelse ha de skäl, som vid folkpensioneringslagens tillkomst åberopades för avskaffande av den tidigare privilegieringen av vissa inkomster, förlorat i styrka, och det skulle därför kunna ifrågasättas, om det icke vore motiverat att åter införa någon form av privilegiering. Emellertid uppställer sig härvid ett flertal svårbedömda spörsmål, t. ex. vilka inkomster som böra privilegieras, om icke egen arbetsinkomst bör jämföras med inkomst av pension m. m. Utan att taga ställning till dessa spörsmål anser jag, att frågan om privilegiering bör uppmärksammas i samband med omprövningen av avdragsreglerna.

För att stimulera den äldre arbetskraften till produktiva insatser föreslogs i två motioner vid riksdagens vårsession (I: 250 och II: 293) en utredning av förutsättningarna för ett system med folkpensionsförmåner, differentierade efter pensionsålder. Andra lagutskottet, som i sitt förutnämnda utlåtande yttrade sig även över dessa motioner, anförde därvid åtskilliga skäl, som talade mot ett system med differentierade folkpensionsförmåner. Det oaktat ansåg utskottet, att jämväl denna fråga borde beaktas vid en översyn av avdragsreglerna. För egen del ansluter jag mig till denna uppfattning och förordar således, att spörsmålet prövas av utredningen.

Utskottet ifrågasatte vidare, huruvida det icke vore lämpligt att i samband med en översyn av avdragsreglerna upptaga frågan om bostadstilläggen och bostadskostnadsgrupperingen enligt det nuvarande systemet till omprövning. För egen del finner jag, att frågan om bostadstilläggens konstruktion bör prövas av de sakkunniga. Däremot anser jag skäl icke föreligga att sammankoppla bostadskostnadsgrupperingens problem med de huvudsakligen tekniska spörsmål varom nu är fråga.

I S: 31 Vidare torde det få uppdragas åt de sakkunniga att pröva två särskilda spörsmål, om vilka riksdagen i skrivelse den 20 maj 1950 (nr 291) begärt utredning, nämligen dels frågan om utvidgning av undantagsstadgandet i 8 § andra stycket lagen om folkpensionering till att även avse det fall, att mannen åtnjuter invalidpension eller sjukbidrag, och dels frågan i vad mån underskrift av gift sökandes make bör kunna undvaras å pensionsansökningar, som endast gälla allmän ålderspension eller grundpension. Dessutom ha inom socialdepartementet aktualiserats en del smärre ändringsfrågor avseende folkpensioneringslagen, bl. a. fråga om utbetalning av pensionen till annan än den pensionsberättigade och om besvär över pensionsstyrelsens beslut. Även ifrågavarande detaljfrågor torde få prövas av de sakkunniga.

Folkpensionsrevisionen har intill den 15 november 1950 hållit 4 sammanträden.

Revisionen beräknar slutföra sitt arbete under år 1951.

Kommunikationsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. Kraftledningsskadeersättningssakkunniga (1948: I 9; 1949: I 14; 1950: I 14).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 januari 1944):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Edén, J. A., jägmästare;

Hagberg, A. E., professor (för utarbetande av skogsnormerna);

Hagberth, N. E., domänintendent (för utarbetande av åkernormerna);

Hallmans, G., civiljägmästare (för utarbetande av skogsnormerna);

Pontén, S., rektor (för utarbetande av åkernormerna);

Strejffert, K. T., professor (för utarbetande av skogsnormerna).

Direktiven för utredningen, se 1945: I K 13.

Under tiden den 15 november 1949—den 15 november 1950 ha hållits 6 sammanträden. För ernående av så rättvisande skogsnormer som möjligt har en mängd undersökningar måst företagas. Ett stort antal diagram och värdetabeller har i utredningssyfte upprättats.

De sakkunniga ha i december 1950 avgivit betänkande och normförslag (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

2. Kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation (1948: I 23; 1949: I 23; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1947 för att biträda med utredning rörande det statliga stadsplaneväsendets arbetsuppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1947):

Mårtensson, J. W., överrevisor, led. av II kamm., *ordförande*;

Aurén, N. E. J., kansliråd;

Johansson, A. H., generaldirektör;

Quiding, H. A:son, byggnadsråd;

Sandblom, P. G., civilingenjör;

Åhrén, U. E., professor.

Sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.;

Åmark, S. O. F., t. f. förste kanslisekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1948: I K 23.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 sammanträtt 12 gånger.

I K: 2 Kommittén har avgivit ett den 15 november 1950 dagtecknat betänkande angående planväsendets uppgifter och organisation (SOU 1950: 45). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1947 års utredning rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket (1948: I 24; 1949: I 24; 1950: I 20).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1947):

Jansson, B. I., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Grahn, E., ombudsman;

Hall, G. V., byråchef;

Hjort, K.-G. M., generaldirektör;

Mannerfelt, A. T. W. A., vägdirektör;

Mattsson, V. J., hemmansägare, f. d. riksdagsman.

Experter:

Olsson, E. H., t. f. bitr. kamrerare;

Hjort, C. I. F., civilingenjör.

Sekreterare:

Tänneryd, S. A. S., t. f. byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1948: I K 24.

Utredningen, som sedan 1 december 1949 haft 5 sammanträdesdagar, har den 6 mars 1950 avgivit betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. (SOU 1950: 17). Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1947 års järnvägsutredning (1948: I 27; 1949: I 27; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juni 1947):

Wijnbladh, T. O. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Berger, O. A., kansliråd;

de Geer, J. G. G., friherre, bruksdisponent, led. av I kamm.;

Hesselbom, K. E., driftsingenjör, led. av I kamm.;

Lindahl, L. H., förste reparatör, led. av II kamm.;

Lundqvist, R., f. d. byråchef, led. av I kamm.

Sekreterare:

Ulf, B. L., e. o. byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1948: I K 27.

Utredningen har den 6 december 1949 avgivit sitt slutbetänkande (SOU 1949: 61). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

5. *Nämnden för behandling av vid statsinlösen av enskild järnväg uppkommande tvistefrågor om järnvägsegendomens värde m. m.*

(1948: I 4; 1949: I 9; 1950: I 10).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 4 augusti 1939.

Ledamöter:

Leo, H. V., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Bolinder, N. L., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Direktiven för nämnden, se 1940: K 16.

Nämnden har icke haft något sammanträde under år 1950.

6. *Elkraftutredningen av år 1943* (1948: I 6; 1949: I 11; 1950: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1943):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

Malm, N. P., f. d. kommerseråd;

Persson, P. H. Y., direktör;

Svensson, J. F. D., lantbrukare;

Sylwan, N. E., f. d. överdirektör;

Upmark, E. G. J., generaldirektör;

Zickerman, S. O. G., vattenrättsingenjör.

Experter (fr. o. m. den 15 december 1949):

Moberg, H. A:son, agronom, direktör;

Strand, T., kraftverksdirektör.

Kanslichef:

Nilsson, G. H., överdirektör.

Sekreterare:

Carle, B., länsnotarie.

Särskilda biträden:

Joachimsson, O., civilingenjör;

Wannheden, N. H. E., byråingenjör;

Hedefalk, B., ingenjör.

Lokal: Linnégatan 48 A; tel. 22 70 00.

Direktiven för utredningen, se 1944: I H 13.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt 30 dagar.

I den serie av länsredogörelser angående detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distributionen av elektrisk kraft, vars publi-

I K: 6 cering påbörjades 1947, ha under år 1950 utgivits redogörelser för Västmanlands och Örebro län (SOU 1950: 1 och 18).

Landsbygdens system- och standardiseringsfrågor ha varit föremål för fortsatt behandling inom samarbetskommittén för landsbygdsnätens standardisering. Kommitténs förslag till standard för transformatorer för ortsnät har i december 1949 fastställts av Svenska elektriska kommissionen. Vidare har den 25 april 1950 förslag framlagts till standard för linjemateriel för ortsnät och för lågspänningsnät.

I syfte att få vissa av utredningen enligt direktiven upptagna spörsmål erfarenhetsmässigt belysta ha sammanträden hållits med representanter för olika intressegrupper, bl. a. för vattenfallsstyrelsen, enskilda storkraftföretag, detaljdistributionsföretag på landsbygden, olika jordbrukarorganisationer, småindustri- och hantverksorganisationer samt konsulent- och installatörsorganisationer.

Särskilda undersökningar verkställas i flera inom uppdraget fallande specialfrågor, bl. a. angående dels personalbehov och kostnader vid distributionsverksamhet i förenings- resp. statlig regi, dels den nuvarande omfattningen av landsbygdens elektrifiering, dels utvecklingen under senare år inom jordbrukets eldrift beträffande tariffer, energiförbrukning och elektrisk utrustning, dels ock behovet av att den av utredningen föreslagna normaltariffen för detaljdistribution av elektrisk kraft kompletteras med prisregleringsklausul.

Utarbetandet av utkast till utredningens huvudbetänkande har fortskridit, därvid skilda alternativ avseende elkraftförsörjningens förstatligande resp. rationalisering genom andra åtgärder behandlats.

Utredningen har undersökt behovet och möjligheten av att en vidgad statlig verksamhet för landsbygdsdistributionens rationalisering igångsättes provisoriskt under en övergångstid i avvaktan på de resultat, vartill elkraftutredningens slutliga förslag kan leda. Framställning härom har överlämnats till chefen för kommunikationsdepartementet.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

7. 1943 års järnvägskommitté (1948: I 7; 1949: I 12; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1943):

Forslund, J. A., led. av I kamm., *ordförande*;

Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Malmkvist, E. V., byråchef;

Sandström, K. H., överingenjör;

Sundberg, C. G., bruksdisponent, led. av I kamm. (t. o. m. den 24 november 1950);

Söderling, E. G., direktör (avliden 1949).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 april 1945:

Blomberg, A. M. R., distriktschef.

Huvudsekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Biträdande sekreterare:

Svensson, J. S., förste byråsekreterare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. växel 22 60 00 (ankn. 13 39).

Direktiven för kommittén, se 1944: I K 9 och 1946: I K 10.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 7 sammanträden.

Kommittén har den 1 mars 1950 avlämnat betänkande rörande de smalspåriga Västgötabanorna (SOU 1950:14) samt den 18 november 1950 en på Kungl. Maj:ts uppdrag upprättad preliminär plan för ombyggnad av staten tillhöriga smalspåriga järnvägar m. m. (stencilerad). Beträffande de smalspåriga roslagsbanorna pågår utredningsarbetet.

8. *Utredning rörande revision av gällande regler om järnvägs ansvar för skada å gods m. m.* (1948: I 8; 1949: I 13; 1950: I 13).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1943 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Bagge, A. J. F., f. d. justitieråd.

Sekreterare:

Salomonson, C. S. R., t. f. andre kanslissekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1944: I K 11.

Frågan om ett internationellt genomgångskonossement i kombinerad trafik har med utgångspunkt från av utredningsmannen utarbetade promemorior och frågeformulär behandlats vid av honom hållna internationella överläggningar å ett flertal platser utomlands.

Då de prov, vilka omförmäldes i 1950 års berättelse, ännu icke slutförts, har frågan om de krav, som böra ställas på beskaffenheten av det pappemballage, som användes vid godstransporter å järnväg, icke närmare berörts under 1950.

Utredningsarbetet pågår.

9. *Vägmarksersättningssakkunniga* (1948: I 14; 1949: I 17; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1945):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Bexelius, T. A., lagman;

Hagberth, N. E., domänintendent (för utarbetande av åkernormerna);

Hallmans, G., jägmästare (för utarbetande av skogsnormerna);

Hedlund, G., jur. dr, led. av II kamm. (t. o. m. den 21 september 1950);

Håård, K. H., överinspektör;

I K: 9 Pontén, S., rektor (för utarbetande av åkernormerna);
Streyffert, K. T., professor (för utarbetande av skogsnormerna).

Sekreterare:

Önnesjö, K. E. A., sekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Direktiven för de sakkunniga, se 1946: I K 21.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 6 sammanträden.

De sakkunniga ha samarbetat med kraftledningsskadeersättningssakkunniga i fråga om utredningar och försök beträffande normer för ersättning av skog och skogsmark m. m.

De sakkunniga räkna med att kunna avgiva förslag till skogsnormer vid årsskiftet 1950/51.

10. 1945 års *Gotlandskommitté* (1948: I 18; 1949: I 18; 1950: I 16).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 oktober 1945):

Malmkvist, E. V., byråchef, *ordförande*;

Pettersson, G., ombudsman, led. av I kamm.;

Svennberg, T., civilingenjör;

Wahlgren, Å., direktör.

Sekreterare:

Leijon, T., direktör.

Lokal: Nybrogatan 3; tel. 61 08 55.

Direktiven för utredningen, se 1946: I K 31.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 6 sammanträden. Utredningen beräknas vara slutförd under de första månaderna av år 1951.

11. 1946 års *vatten- och avloppssakkunniga* (1948: I 19; 1949: I 19; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1946):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led av II kamm.;

Bexelius, T. A., lagman;

Petreljus, B., byråchef.

Experter:

Körlof, A. H. V., hovrättsråd;

Lantz, H. V., förste byråingenjör;

Riben, K. O., hovrättsråd;

Vallin, S. A., överinspektör;

Åberg, R. G. H., byråingenjör.

Sekreterare:

I K: 13

Smedman, G., förste byråsekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1338), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1947: I K 30.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 42 sammanträden och beräknas slutföra sitt arbete omkring årsskiftet 1950/1951.

12. 1947 års tågfarjekommitté (1948: I 22; 1949: I 22; 1950: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1946):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Berger, T., byråchef;

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Malmkvist, E., byråchef;

Schütz, E., distriktschef.

Sekreterare:

Öster, M. N., e. o. förste aktuarie.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. 22 60 00 (ankn. 1338).

Direktiven för utredningen, se 1948: I K 22.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 1 sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under budgetåret 1950/51.

13. 1947 års byggnadsstyrelseutredning (1948: I 28; 1949: I 28; 1950: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1947):

Leo, H. V., f. d. generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 28 augusti 1950);

Giertz, L. M., arkitekt;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Wirseen, Å., kansliråd;

Zetterberg, G. L., civilingenjör.

Sekreterare:

Henriksson, E. V., förste byråsekreterare.

Lokal: Byggnadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 54 05 60 (ankn. 218), rikssamt. växel 54 06 60.

Direktiven för utredningen, se 1948: I K 28.

Utredningen har under år 1950 hållit ett sammanträde till vilket samtliga ledamöter kallats. Därjämte har ett antal överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och sekreteraren.

Utredningen beräknar kunna avsluta sin verksamhet i början av år 1951.

I K: 14

14. 1948 års järnvägstaxekommitté (1949: I 30; 1950: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 februari 1948):

Sahlin, O. E., direktör, *ordförande*;

Agri, A. B. F., överingenjör (fr. o. m. den 17 oktober 1950);

Berger, T., byråchef;

Cedercrantz, B., direktör;

Degerstedt, C. Hj., direktör;

Jacobsson, C. A., direktör (t. o. m. den 16 oktober 1950);

Lindahl, E. R., professor;

Lindström, K. J. O., godsägare;

Ohlson, I., direktör.

Huvudsekreterare:

Sjöberg, E. A., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Hellström, K. H., byrådirektör;

Svensson, J. S., förste byråsekreterare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. 10 67 51 eller växel 22 60 00 (ankn. 1342).

Direktiven för utredningen, se 1949: I K 30.

Direktiven ha sedermera utvidgats (anförande av statsrådet Nilsson till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Genom beslut den 16 januari 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t mig att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning rörande nya person- och godstaxor för statens järnvägar m. m. I direktiven för de sakkunnigas arbete uttalade jag bl. a., att de sakkunniga borde utarbeta sådana förslag till person- och godstaxor, som kunna förväntas medgiva skälig avkastning å det bokförda statsbanekapitalet. Uppmärksamhet borde därvid ägnas frågan, huruvida avskrivningarna enligt hittills tillämpade grunder stå i tillfredsställande förhållande till kapitalkostnaderna.

De av mig tillkallade sakkunniga, vilka antagit namnet 1948 års järnvägstaxekommitté, ha sedermera i skrivelse den 17 augusti 1949, vilken varit föremål för remissbehandling, redovisat vissa resultat av sitt arbete i vad avser avskrivningsfrågan vid statens järnvägar. Kommittén har i denna del ansett erforderligt, att kommittén erhåller direktiv beträffande det avskrivningsförfarande, som skall ligga till grund för beräkning av statens järnvägars kostnader och intächtsbehov samt föreslagit, att detta förfarande i princip grundas på återanskaffningspriser (nupriser).

Jag har icke något att erinra mot att kommittén upprättat sina taxeförslag på förslaget sätt. Slutlig ståndpunkt till avskrivningsfrågorna torde få tagas i samband med prövningen av kommitténs blivande förslag till nya person- och godstaxor för statens järnvägar.

Jag får vidare anmäla, att överrevisorerna vid statens järnvägar i sin berättelse rörande granskning av statens järnvägars räkenskaper och förvaltning under budgetåret 1947/48 under punkten 13 ifrågasatt, om ej det nuvarande kravet på avkastning av statsbaneföretaget är alltför ringa. I direktiven för den nu arbetande taxekommittén har, uttala överrevisorerna, endast det rena förräntningskravet uppställts såsom norm vid arbetet. Överrevisorerna förorda, att spörsmålet om det anspråk på avkastning, som under numera rådande förhållanden skäligen bör av statsmakterna ställas å statsbaneföretaget, omprövas innan arbetet med taxerevisionen avslutas.

Jag finner lämpligt, att den av överrevisorerna upptagna frågan behandlas av taxekommittén. Överrevisorernas berättelse i denna del bör överlämnas till kommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av dess utredningsarbete. **I K: 16**

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden, till vilka samtliga ledamöter kallats, samt dessutom ett antal överläggningar mellan ordföranden, enskilda ledamöter och sekretariatet samt mellan kommittén och representanter för järnvägsstyrelsen.

Kommittén har under år 1950 fortsatt sina undersökningar rörande nedläggningar i de ordinarie taxorna för person- och godsbefordring. Vidare pågå i samarbete med järnvägsstyrelsen allmänna utredningar om person- och godstrafikens struktur, kostnader m. m., vilka erfordras för taxerevisionen. Genom en rundskrivelse till olika sammanslutningar inom näringslivet har kommittén sökt erhålla en såvitt möjligt fullständig inventering över förefintliga synpunkter på och önskemål beträffande utformningen av statens järnvägars godstaxa. Bearbetningen av de härvid erhållna svaren pågår. En liknande inventering beträffande statens järnvägars persontaxa planeras.

15. *Utredning angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg, till vilken statsbidrag utgår (1949: I 32; 1950: I 24).*

Förordnad av Kungl. Maj:t den 9 juli 1948:

Bexelius, T. A., lagman.

Sekreterare:

Henkow, K. G. I., hovrättsfiskal.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland; tel. Sundsvall 572 50.

Direktiven för utredningen, se 1949: I K 32.

På grund av sitt samband med den utredning, som verkstälts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och skogsstyrelsen angående statligt stöd till byggande och underhåll av enskilda vägar, har utredningsarbetet vilat under större delen av år 1950. Sedan styrelserna den 20 oktober 1950 avgivit betänkande med förslag till kungörelse angående statsbidrag till enskild väghållning, har utredningsarbetet återupptagits. Utredningsuppdraget beräknas kunna slutföras under första halvåret 1951.

16. *1948 års vinterväghållningsutredning (1949: I 33; 1950: I 25).*

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 augusti 1948:

Andersson, G. H., landshövding, *ordförande*;

Andersson, K. H., stenhuggare, led av I kamm.;

Bexelius, T. A., lagman;

Hjort, K.-G. M., generaldirektör;

Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Nylin, B. E., vägingenjör;

Körlof, V., hovrättsråd.

I K: 16

Expert:

Lindström, E., f. d. landssekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. 22 96 60.*Direktiven* för utredningen, se 1949: I K 33.

Genom beslut den 9 juni 1950 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att verkställa av riksdagen år 1950 genom skrivelse nr 198 begärd översyn av bestämmelserna rörande vägförening i 1939 års lag om enskilda vägar.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 avhållit 9 sammanträden, deltagit i av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anordnade vintervägdagar i Östersund samt under två dagar företagit studieresa i Kopparbergs län.

17. 1948 års personalkommission vid statens järnvägar (1949: I 34; 1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 augusti 1948 för att undersöka förhållandet mellan arbetsuppgifter och löneställning för personal vid statens järnvägar (se Post- och Inrikes tidn. den 13 september 1948):

Berger, O. A., kansliråd, *ordförande*;

Alström, A. E., överinspektör, utsedd av järnvägsstyrelsen;

Christiansson, K. G. S., ombudsman, utsedd av Svenska järnvägsmannaförbundet;

Tillinger, K. H. I., distriktschef, utsedd av järnvägsstyrelsen (t. o. m. den 30 april 1950);

Eriksson, N. G., förste trafikinspektör (fr. o. m. den 1 maj 1950);

Vilmont, S. B. E., e. o. förste byråsekreterare, utsedd av Statens järnvägars befälsförbund.

Sekreterare:

Ulf, B. L., e. o. byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Jonasson, S. S., e. o. byråassistent.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. växel 22 60 00 (ankn. 1442 eller 1085).

Kommissionen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 sammanträtt 118 gånger.

Mellan sammanträdena har utredningsarbete utförts dels genom tillkallade experter, dels inom sekretariatet. De verkställda specialundersökningarna äro föremål för studium och överväganden inom utredningen.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört i början av år 1951.

18. Järnvägsutredningen Ljusdal—norska gränsen (1949: I 35; 1950: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1948:

Frisell, E. G., direktör, *ordförande*;

Eriksson, C. E., f. d. möbelhandlare, led. av I kamm.;

Malmkvist, E. V., byråchef;

Skantze, L. O., direktör;
Streyffert, K. T., professor.

I K: 20

Expert:

Dillén, B. O., kanslichef (fr. o. m. den 1 april 1950).

Sekreterare:

Åhrberg, H.-H. H., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Statens biltrafiknämnd; tel. 20 12 39.

Direktiven för utredningen, se 1949: I K 35.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden, varjämte enskilda ledamöter, experter och sekreteraren företagit studieresor inom det av utredningen berörda området.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete omkring utgången av budgetåret 1950/51.

19. Busslinjeutredningen (1949: I 36; 1950: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1948 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Nilsson, G. V., statsbibliotekarie, led. av II kamm., *ordförande*;

Hulterström, A. N. O., länsassessor;

Lydén, G., direktör;

Nilsson, R., direktör;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.

Sekreterare:

Stoltz, A. W., hovrättsassessor.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1259), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I K 36.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 5 sammanträden, därav ett i förening med studieresa. Mellan sammanträdena har utredningsarbete utförts dels genom tillkallad expertis och dels inom utredningen genom särskilda delegerade.

Utredningen, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1949 t. v. är remissinstans i ärenden angående tillstånd för juridisk person att utöva linjetrafik för personbefordran med omnibus eller att från fysisk person övertaga dylikt tillstånd, har under den nu redovisade tidsperioden avgivit yttrande i ett 90-tal sådana ärenden.

Utredningsarbetet pågår.

20. 1949 års skärgårdstrafikkommission (1950: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1949):

Bolinder, N. L., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Berglund, H. J., borgarråd;

Thun, F. V., poststationsföreståndare, led. av I kamm.

I K: 20 Sekreterare:

Åsbrink, P. V., byråchef.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1235), rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för kommissionen, se 1950: I K 29.

Åt kommissionen uppdragna förhandlingar samt därav föranledda undersökningar pågå.

21. *Stor-Stockholms trafikutredning av år 1949* (1950: I 30).

Ordförande, förordnad av Kungl. Maj:t den 18 mars 1949 med anledning av överståthållarämbetets skrivelse den 15 oktober 1948:

Nerell, Å. N. J., direktör.

Ledamöter, utsedda av berörda kommuner och trafikföretag:

Berg, G. A., kommunaldirektör;

Berglund, H. J., borgarråd;

Björlin, E. G. A., direktör;

Eliasson, N. J. L., kommunalnämndsordförande;

Elwing, B. G. O., distriktschef;

Helin, M. S., direktör;

Markelius, S. G., stadsplanedirektör;

Sandström, K. H., överingenjör;

Wahlstedt, G. V. R., direktör.

Sekreterare:

Samuelson, S. J. E., förste byråingenjör.

Lokal: Vasagatan 24; tel. 10 04 19.

Av kostnaderna för utredningen bestrides endast arvodet till ordföranden av statsmedel, medan övriga utgifter betalas av de i utredningen representerade parterna.

Beträffande utredningens *program*, se 1950: I K 30.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 14 plinarsammanträden, varjämte ett flertal sammanträden ägt rum mellan de i de speciella frågorna närmast berörda ledamöterna av utredningen och representanter för olika stats- och kommunalförvaltningar.

På grundval av uppgifter från Stockholms stad och övriga kommuner inom Stor-Stockholm har sammanställning gjorts över den hittillsvarande och förutsedda befolkningstillväxten i Stor-Stockholm fram till omkring år 1960. Uppgifterna ha närmast varit avsedda att ge underlag för en beräkning av de nuvarande och blivande trafikområdena för olika infarter till den inre staden.

I syfte att närmare klarlägga hur trafiken till och från de utanför den inre staden belägna förortsområdena nu försiggår har verkställt ett flertal trafikundersökningar och trafikräkningar. Genom att undersöka periodbiljettrafikanternas resmål och färdsätt i den inre staden har sålunda erhållits material för en ungefärlig bedömning av förortstrafiken till och från

Stockholm under rusningstiderna. Detta material har sedan tillämpats på de siffror, som framkommit vid en samtliga trafikmedel omfattande trafikräkning, som företagits i mitten av februari 1950 vid infarterna till den inre staden. I K: 22

I samråd med bostadsstyrelsen har trafikutredningen haft överläggningar med representanter för Stockholms stad och förortskommunerna angående de aktuella exploateringsplanerna och de närmaste årens utbyggnad av bostadsområdena inom kommunerna. På grundval av de vid dessa överläggningar och senare lämnade uppgifterna sammanställs för närvarande en promemoria angående möjligheterna till en av trafikskäl betingad ökning eller omfördelning av bostadsproduktionen i Stor-Stockholms förortskommuner under de närmaste åren.

I samråd med järnvägsstyrelsen har igångsatts en undersökning angående den nuvarande Centralstationens kapacitet och möjligheterna att genom omläggningar i trafiken bättre utnyttja det tillgängliga utrymmet. Under arbetet härmed har en forcerad utredning verkställts i samråd med järnvägsstyrelsen och Stockholms stad angående en framtida Centralstations placering och utformning. Utredningen, som av särskilda skäl måste färdigställas inom loppet av tre månader men ändå innehålla vissa bedömningar av trafikomfattningen och behovet av gatuanslutningar för framtiden, har verkställts av en särskild delegation.

Trafikutredningen har vidare deltagit i överläggningar med bl. a. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen angående dubbleringar av Liljeholmsbron och Danviksbron. I syfte att få närmare kännedom om veckoslutstrafiken sommartid över den trånga Danviksbron har utredningen verkställt en räkning under tiden 5—8 augusti 1950.

Därjämte har utredningen medverkat till en lösning av Björknäsbusarnas stationsfråga. Ett flertal liknande frågor äro föremål för överväganden och trafikutredningen kommer successivt att ta upp aktuella trafikproblem till diskussion med de berörda organen i avsikt att i första hand söka åstadkomma lättnader i den allt besvärligare trafiksituationen i innerstaden.

22. 1949 års trafiknykterhetsutredning (1950: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juni 1949):

Lindell, I. A., justitieråd, *ordförande*;

Englund, E. W., fil. dr, led. av I kamm.;

Goldberg, L., laborator;

Krügel, R. F., landsfiskal, led. av I kamm.;

Segerstedt, T., professor.

Sekreterare:

Nelker, H. G., aktuarie.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1350), rikssamt. växel 23 62 00.

I K: 22 *Direktiven för utredningen, se 1950: I K 31.*

Utredningen har under år 1950 hållit 15 sammanträden samt deltagit i Första internationella konferensen om alkohol och trafik i Stockholm den 30 augusti—den 1 september 1950.

Utredningen har utfört statistiska undersökningar beträffande dels de personer som under tiden den 1 juli 1948 till och med den 30 juni 1949 dömts för rattfylleribrott och dels motorförarnas inom olika alkoholvane-grupper belastning med förseelser mot gällande trafikförfattningar m. m. En undersökning pågår angående metoden för bestämning av alkohol i blod.

Utredningen beräknar kunna avsluta sitt arbete under budgetåret 1950/51.

23. Kommittén för utredning om norrlandskustens biltrafik (1950: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1949):

Lundberg, A. S., statssekreterare, *ordförande*;
Andersson, K. H., stenhuggare, led. av I kamm.;
Bergh, K. R., folkskolinspektör, led. av I kamm.;
Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av II kamm.;
Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;
Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Stoltz, A. W., hovrättsassessor.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1259), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I K 32.

Kommittén har den 8 september 1949 hos järnvägsstyrelsen anhållit om förslag angående organiserandet av stambillinjer omfattande person- och godstrafik på sträckan Härnösand—Haparanda. Ett av styrelsen i anledning härav upprättat, i maj 1950 dagtecknat förslag har därefter behandlats vid sammanträde med kommittén, varefter förslaget utställts till yttrande av länsstyrelserna i de tre nordligaste länen. Sedan begärda yttranden influtit, kommer kommittéarbetet att fortsättas.

24. Utredningen om översyn av gällande regler för beräkning av ersättning till vissa icke fast statsanställda arkitekter.

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 för att utreda frågan om behovet av en omarbetning av de genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 november 1926 fastställda reglerna för beräkning av ersättning till arkitekter, vilka utan att vara anställda i statens tjänst mot fast lön eller arvode anlitas vid statliga byggnadsföretag:

Cardelius, E. C. F., kanslichef.

Sekreterare:

Wihlborg, H. H., t. f. byrådirektör.

Lokal: Statens sakrevision, Smålandsgatan 12; tel. 23 53 40.

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas bli slutfört under år 1951.

25. Utredningen angående organisationen och personalbehovet inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kansli- och kameralbyråer. I K: 25

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 augusti 1950:

Berger, O. A., kansliråd, *ordförande*;

Cardelius, E., kanslichef;

Nelander, J. E., överdirektör.

Sekreterare:

Hedin, S. E. R., förste byråsekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. 22 96 60.

Direktiv (Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 25 augusti 1950):

I en den 19 juli 1949 dagtecknad promemoria har chefen för väg- och vattenbyggnadsverket, generaldirektören Hjort, föreslagit, att en utredning genom särskilda sakkunniga måtte verkställas beträffande organisationen och personalbehovet inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kansli- och kameralbyråer.

I promemorian anföres bl. a., att den organisation, som fastställdes för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid vägväsendets förstatligande år 1944, i väsentliga delar varit utformad med tanke på de till omfånget begränsade arbetsuppgifter som förelegat inom styrelsens ämbetsområde under krigsåren. Sedermera hade emellertid i samband med återgången till fredsförhållanden en översyn skett av vissa delar av styrelsens organisation. Denna översyn, som huvudsakligen avsett de tekniska avdelningarna, resulterade i en jämförelsevis omfattande omorganisation och upprustning av ifrågasvarande avdelningar och genomfördes efter riksdagsbeslut år 1946. Däremot hade någon liknande översyn icke skett beträffande styrelsens kansli- och kameralbyråer. De båda byråerna hade visserligen successivt fått en viss personalförstärkning i samband med den fortgående ökningen av arbetet men någon mera ingående undersökning av deras arbete och arbetsätt samt av uppgifternas fördelning mellan byråerna hade icke skett.

Kanslibyrån omfattar för närvarande tre avdelningar, nämligen ombudsmannaexpeditionen, personalavdelningen samt avdelningen för arbetarärenden. Kameralbyrån består av ett kamrerarkontor och ett revisionskontor.

I promemorian framhölls, att kanslibyrån vore sammansatt av till arbetets art så vitt skilda avdelningar, att det med den arbetsmängd, som byrån numera hade, vore omöjligt för en person att på det sätt som krävdes leda densamma. Behovet av en uppdelning av byrån accentuerades enligt promemorian ytterligare av det förhållandet, att kanslibyråchefen hade att i egenskap av styrelsens chefsjurist deltaga i praktiskt taget alla ärenden inom styrelsen, som icke vore av rent teknisk eller kameral natur. Denna uppgift hade blivit den helt dominerande och byråchefens möjlighet att leda och övervaka samt deltaga i byråarbetet hade härigenom blivit i hög grad beskuren. Beträffande kameralbyrån ifrågasattes i promemorian en viss omläggning av arbetet och organisationen inom revisionskontoret i syfte att minska det rent formella granskningsarbetet och i stället inrikta kontoret på att i samarbete med de tekniska byråerna företaga ekonomiska utredningar m. m.

Kungl. Maj:t förordnade den 25 augusti 1950, att översyn skulle verkställas av organisationen och personalbehovet inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kansli- och kameralbyråer. Vid översynen borde bl. a. beaktas att för de olika befattningsarna icke böra avses tjänstemän med högre formell kompetens än som arbetsuppgifterna oundgängligen krävde.

Utredningen har intill den 1 december 1950 hållit 5 sammanträden och företagit två studieresor till vägförvaltningar.

Utredningsarbetet pågår.

I K: 26 26. *Utredningen angående revision av tillämpningskungörelsen till luftfartsförordningen.*

Förordnad av Kungl. Maj:t den 13 oktober 1950 att utarbeta förslag till revision av kungörelsen den 20 april 1928 (SFS nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (SFS nr 383) om luftfart:

Sidenbladh, K. J. E., hovrättsassessor.

Särskilda sakkunniga för samråd:

Berglund, H., kansliråd;

Nylén, T., byråsekreterare.

Lokal: Riddarhuskajen 1; tel. 20 71 41.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Finansdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1945 års fastighetstaxeringssakkunniga (1948: I 25; 1949: I 22; 1950: I 22).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1944 och den 12 april 1945:

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör;

Höijer, E. J., f. d. överdirektör.

Uppdraget innebar verkställande av sådan undersökning med avseende på 1945 års allmänna fastighetstaxering, som avses i 71 § taxeringsförordningen, för utrönande huruvida vid taxeringen av jordbruksfastighet å landsbygden jämnhet och likformighet blivit uppnådd.

Utredningen har den 5 juli 1950 avgivit betänkande under titeln Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering (SOU 1950: 34). Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1947 års löneutredning avseende vissa biblioteksbiträden (1948: I 36; 1949: I 7; 1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 januari 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1947):

Holmberg, A., fil. dr, bibliotekarie;

Öhman, G. B., byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 36.

Utredningen har den 8 maj 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag rörande löneställningen för biträdespersonalen vid de statliga vetenskapliga specialbiblioteken (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1947 års lärarpensionssakkunniga (1948: I 46; 1949: I 36; 1950: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 oktober 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 18 oktober 1947):

Kjellén, T. B., direktör i statens pensionsanstalt, *ordförande*;

Jerdenius, K. E., statskommisarie;

Ulne, J. O., byråchef.

Sekreterare:

Kalén, O. H., t. f. förste aktuarie.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1948: I Fi 46; 1949: I Fi 36; 1950: I Fi 30.

De sakkunniga ha under år 1950 hållit 15 sammanträden.

I Fi: 3 De sakkunniga ha den 11 mars 1950 avgivit betänkande, innefattande utredning angående pensioneringen av övningslärare jämte förslag till pensionsbestämmelser, utredning angående pensioneringen av kyrkomusiker jämte förslag till pensionsbestämmelser samt utredning angående pensionering vid deltidsarbete, jämte de sakkunnigas hemställan i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1948 års universitetslönekommitté (1949: I 40; 1950: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1948):

Ekelöf, P. O., professor;

Larsson, S. B., f. d. föreståndare, led. av I kamm.;

af Malmborg, N. M., kansliråd, tillika *huvudsekreterare*.

Biträdande sekreterare:

Simonsson, N. V., e. o. förste byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1949: I Fi 40.

På grund av direktiv från departementschefen har utredningsarbetet legat nere fr. o. m. 1950 års ingång.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 tillkallades en särskild utredningsman för utredning av vissa frågor angående anställnings- och avlöningsförhållanden för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor, m. m. Härefter förordnade Kungl. Maj:t den 16 juni 1950, *dels* att universitetslönekommittén skulle till nämnde utredningsman överlämna vissa handlingar av betydelse vid den senares utredning, *dels ock* att universitetslönekommittén skulle nedlägga sin verksamhet.

Kommitténs uppdrag är sålunda slutfört.

5. 1948 års utredning angående restitution i vissa fall av skatt för bensin (1949: I 50; 1950: I 39).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1948 för att utreda frågan om rätt till restitution av skatt för bensin, som användes vid jordbrukets drift eller för yrkesmässigt bedrivet fiske m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november och den 1 december 1948):

Magnusson, R. A. H., landssekreterare, *ordförande*;

Palmi, S., byråchef i statens livsmedelskommission;

Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Utbult, K. B., affärsföreståndare, led. av II kamm.;

Falk, K. H., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Rosenberg, K. G., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fi 50.

Utredningen har under tiden december 1949—maj 1950 hållit 7 sammanträden.

Utredningen, som den 20 december 1949 avgivit betänkande (stencilerat) **I Fi: 7** beträffande vissa till densamma överlämnade utredningsspörsmål, har beträffande utredningsuppdraget i övrigt avgivit skrivelse den 26 maj 1950. Uppdraget är därmed slutfört.

6. Lönekommittén för kust- och gränsbevakningen (1950: I 40).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 februari 1949):

Nevrell, B. A., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, H. B. W., ombudsman;

Holm, N. E., byråinspektör.

Sekreterare:

Grendin, K. V., revisor.

Direktiven för kommittén, se 1950: I Fi 40.

Kommittén har under tiden november 1949—juni 1950 hållit 23 sammanträden.

Kommittén har den 14 juni 1950 avgivit betänkande med förslag angående löneställningen för kust- och gränsbevakningspersonalen vid tullverket (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

7. Ortsavdragskommittén (1950: I 43).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1949 för att verkställa utredning angående omläggning av de kommunala ortsavdragen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949):

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Anderberg, H. R., stationsmästare, led. av I kamm.;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Kärrlander, E. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Persson, N., lantbrukare, led. av II kamm.;

Velander, C. G., f. d. rådman, led. av I kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.

Statistisk expert:

Bredal-Bauer, J. F., t. f. förste aktuarie.

Sekreterare:

Åbjörnsson, C. V., assessor.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 43.

Kommittén har den 1 februari 1950 avgivit betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. (SOU 1950:5). Det genom ovan nämnda direktiv lämnade uppdraget är därmed slutfört.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 har chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda utredningsmän för att i samråd med kommittén göra en översyn av grunderna för skatteutjämningsunderstöd åt synnerligt skattetyngda kommuner samt utarbeta förslag till bestämmelser om övergångsbidrag i samband med kommunindelningsreformen. Så-

I Fi: 7 dant samråd har ägt rum vid 14 sammanträden. Samrådet har jämväl omfattat ett åt nämnda utredningsmän lämnat uppdrag att inkomma med förslag till förfarande vid omräkning av 1951 års skatteunderlag och fastställande av provisorisk skatteersättning till kommun i anledning av ortsavdragsreformen.

Enligt av ovannämnda utredningsmän lämnat besked kommer samråd med ortsavdragskommittén icke att av dem påkallas efter utgången av år 1950. Därmed är ortsavdragskommitténs arbete avslutat jämväl i denna del.

8. Utredning angående företagsdemokrati m. m. (1950: I 52).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1949):

Lingman, J., statsråd (t. o. m. den 9 februari 1950);

Samuelson, K. G., byrådirektör (fr. o. m. den 10 februari 1950).

Utredningen har bedrivits i samråd med representanter för statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund och tjänstemännens centralorganisation.

Utredningsmannen har den 26 juni 1950 överlämnat en promemoria jämte förslag till bestämmelser i ämnet. Uppdraget är därmed slutfört.

9. 1950 års dissenterskatteutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 januari 1950 för att verkställa ytterligare utredning rörande vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattesporsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1950):

Levinson, K. S., landshövding, *ordförande*;

Hassler, O. L. I., teol. dr, domkyrkosyssloman;

Josefson, K. E. T., uppbördsdirektör;

Norgren, C. A., assessor;

Eeg-Olofsson, A. O. C., läroverksadjunkt.

Expert:

Åhrström, G. O., häradskrivare (fr. o. m. den 23 september 1950).

Sekreterare:

Eliæson, Å. T., assessor.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 13 januari 1950):

Dissenterlagskommittén — — — har den 21 maj 1949 avlämnat betänkande med förslag till religionsfrihetslag m. m. I betänkandet föreslås, bl. a., rätt till fritt utträde ur svenska kyrkan. Kommittén förordar vidare — — — att den rätt till skattelindring, varom stadgas i lagen den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, icke längre skulle bliva beroende av att samfundet vunnit Kungl. Maj:ts erkännande. — — — Rätt till sådan skattelindring skulle i stället tillkomma envar, som utträtt ur svenska kyrkan, oberoende av om vederbörande inträtt i annat religiöst samfund eller ej. — — —

Dissenterlagskommittén har förordat, att skattelindringen alltjämt skulle avse blott sådana avgifter, som utgå för inkomst, samt tillkomma allenast fysiska personer. I avseende å skattelindringens storlek — — har kommittén förordat en skattelindring av samma storlek som den nu gällande.

I fråga om det tekniska förfaringssättet för skattelindringens genomförande har kommittén diskuterat olika möjligheter. — — —

För närvarande åtnjuta de församlingar, som i följd av bestämmelserna i 1908 års lag erhålla minskning i skatteintäkterna, icke någon compensation härför i form av bidrag av statsmedel. Rätt till sådant bidrag har visserligen tidigare förelagat, men denna rätt avskaffades vid 1942 års riksdag. — — — Dissenterlagskommittén har emellertid till prövning upptagit frågan om täckandet av de skatteförluster för församlingarna, som kunde uppkomma vid ett genomförande av kommitténs skattelindringsförslag. Därvid — — — har kommittén förordat, att församlingarna skulle kompenseras av medel, uttagna å statsbeskattningens grund.

Över dissenterlagskommitténs förslag ha yttranden inhämtats från ett flertal myndigheter och organisationer. I åtskilliga av dessa yttranden ha riktats invändningar mot förslaget. Sålunda har från några håll ifrågasatts det principiellt riktiga i att anknyta skattelindringen till utträdet ur svenska kyrkan; farhågor ha i samband därmed uttalats för att en sådan bestämmelse kunde föranleda utträdesanmälningar av skäl, som icke hade med religionsfrihet att skaffa. I flertalet av de yttranden, vari frågan om skattelindringen uttryckligen berörts, har framhållits, att den föreslagna skattelindringens storlek finge anses oriktigt avvägd. De borgerliga bestyren inom kyrkan vore numera av sådan omfattning att kostnaden för den rent religiösa verksamheten motsvarande en avsevärt mindre andel än hälften i den kyrkliga uttaxeringen. Önskemål har i samband därmed framställts om en närmare utredning av denna fråga. Vidare har uttalats farhågor för att ett genomförande av skattelindringsförslaget skulle medföra en tyngande ökning av arbetsuppgifterna för de av förslaget berörda myndigheterna. I åtskilliga yttranden ha invändningar även riktats mot förslaget att församlingarna skulle för inkomstbortfallet kompenseras genom bidrag av statsmedel.

Enligt min mening böra de här berörda skatteproblemen ytterligare utredas innan statsmakterna taga ställning därtill. Med hänsyn till vad i remissyttrandena framhållits synes därvid böra ytterligare övervägas frågan om det principiella sambandet mellan rätten till fritt utträde ur svenska kyrkan och rätten till lindring i skattskyldigheten för kyrkligt ändamål. — — — Vidare bör i detta sammanhang beaktas att, om församlingarna skulle på sätt kommittén föreslagit kompenseras av medel, uttagna på statsbeskattningens grund, de ur kyrkan utträdde medborgarna finge, trots utträdet, på en omväg betala en viss del av församlingarnas utgifter för de rent kyrkliga ändamålen.

Oavsett om de nyssnämnda övervägandena ge till resultat att frågan om rätt till skattelindring lösas ur principiella synpunkter eller att den bör betraktas som en skälighetsfråga — därvid mot varandra få vägas, å ena sidan, skattelindringens ekonomiska betydelse för den enskilde och, å andra sidan, de praktiska olägenheter och det administrativa merarbete med därav föranledda kostnader, som skattelindringen skulle medföra — böra vid utredningen vissa ytterligare frågor närmare belysas. Det är sålunda önskvärt att — så långt detta låter sig göra — en utredning göres huru de medel, som erhållas genom den kyrkliga uttaxeringen, fördelas å uppgifter av rent religiös natur respektive å uppgifter av annan art; därvid böra till uppgifter av det senare slaget hänföras bl. a. handhavandet av frågor, som röra församlingarnas begravningsplatser. En relativt god uppfattning av förhållandena i nu nämnda hänseenden skulle troligen kunna erhållas även om utredningen begränsades till ett antal ur förevarande synpunkt representativa församlingar. Å andra sidan lär man utan en dylik utredning över huvud icke kunna taga ställning till frågan om omfånget och storleken av en eventuell skattelindring.

I Fi: 9 Med hänsyn till den kritik, som riktats mot dissenterlagskommitténs förslag att församlingarna skulle för inkomstbortfallet kompenseras av statsmedel, bör frågan om församlingarnas ekonomiska ställning efter genomförandet av ett förslag om skattelindring omprövas. Frågeställningen bör därvid vara om det är skäligt att församlingarna beredes ersättning av statsmedel eller om församlingarna själva böra vidkännas förlusten. Därest ersättning icke anses böra lämnas, torde böra övervägas att genom kyrkofonden eller på annat därmed likartat sätt åstadkomma viss utjämning mellan församlingarna; därvid bör beaktas att kyrkofonden i princip bör användas för statskyrkans behov.

Slutligen torde ytterligare överväganden vara erforderliga angående det tekniska förfarings sättet för genomförandet av en eventuell skattelindring. Vid dessa överväganden bör beaktas, att den dominerande synpunkten vid reformer på uppbördsväsendets område i nuvarande läge bör vara strävan att vinna förenklingar och att sålunda undvika allt, som är ägnat att ytterligare komplicera förfarandet. Det synes emellertid naturligt att man i första hand närmare prövar den av dissenterlagskommittén framförda tanken att för ifrågavarande ändamål utnyttja de tryckande registren; därvid bör även undersökas, huruvida en sådan anordning samtidigt kan underlätta framställandet av den kyrkliga röstlängden. Skulle det visa sig att ett förfarande, anordnat enligt dissenterlagskommitténs förslag, skulle för mycket tynga myndigheternas arbete — och därvid torde särskilt förhållandena i Stockholm och andra större städer böra beaktas — få andra utvägar prövas. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att det under vissa förhållanden synes kunna diskuteras att bryta ut den kyrkliga uppbörden från det allmänna uppbördsförfarandet och konstruera den kyrkliga uppbörden som ett fristående förfarande, som handhaves av församlingarna själva.

Utredningen har den 20 oktober 1950 avgivit betänkande angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattespörsmål (SOU 1950: 41). Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1950 års besparingsutredning.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 för att verkställa en översyn av statsutgifterna i syfte att åstadkomma besparingar (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1950):

Wärn, T., direktör, f. d. statssekreterare.

Experter:

Lindencrona, G., byråchef;

Lindström, S. G. S., kontorschef;

Olsson, K. H., byråchef;

Sylwan, Å. H:son, länsassessor.

Sekreterare:

Sommar, C. O., förste kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Lindh, S., t. f. andre sekreterare;

Poppius, H. D., amanuens.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 29 juni 1950):

Inom finansdepartementet pågå för närvarande — delvis i anslutning till den nyligen igångsatta utredningen om ett ekonomiskt långtidsprogram — vissa under-

sökningar rörande statsfinansernas utveckling under femårsperioden 1951/52—1955/56. Vid uppgörandet av prognosen för utgifterna under denna tid har det ansetts angeläget att söka särskilja å ena sidan sådana utgiftsförändringar, vilka kunna betecknas som automatiska och sålunda äga rum inom ramen för gällande grunder för anslagsberäkningen eller äro betingade av redan fattade beslut, och å andra sidan övriga utgiftsförändringar. Undersökningarna tyda på att det statsfinansiella läget budgetåret 1951/52 kommer att vara i hög grad ansträngt. Trots att en viss ökning av statsinkomsterna kan förväntas äga rum i takt med den allmänna inkomststegringen i samhället, föreligga, även om hänsyn tages enbart till de automatiska utgiftsstegringarna, uppenbara risker för en så stark försämring av det statsfinansiella läget att, därest inga särskilda åtgärder vidtagas, en betydande underbalansering av budgeten kommer att inträda. En dylik underbalansering i rådande utpräglade högkonjunkturläge måste inge de allvarligaste betänkligheter och bör därför i möjligaste mån med olika medel motverkas.

Att täcka ett uppkommande budgetunderskott genom skatteskärpningar framstår som föga tillrädligt i nuvarande läge. Med hänsyn härtill torde en allmän översyn nu böra företagas av driftbudgetens utgiftssida i syfte att åstadkomma besparingar. Det torde i detta sammanhang få erinras om de uttalanden som 1949 års skatteutredning i en nyligen avgiven skrivelse gjort om nödvändigheten att hålla statsutgifterna nere.

Åstadkommandet av besparingar förutsätter till en början, att en begränsning av anslagskraven sker redan i petita för budgetåret 1951/52. Härvid torde få nämnas, att skrivelser utgått från de olika departementen till samtliga statliga verk och myndigheter, vari dessa uppmanas att iakttaga största möjliga återhållsamhet i fråga om utgifter. I skrivelserna har understrukits angelägenheten av att myndigheterna på eget initiativ företaga åtgärder för ett effektivare utnyttjande av disponibel arbetskraft eller sådana rationaliseringsåtgärder, varigenom behovet av arbetskraft minskas eller åtgången av förnödenheter begränsas. Det har också framhållits, att ökade utgiftskrav komma att vid budgetbehandlingen bedömas strängt restriktivt.

Mot bakgrunden av det allvarliga statsfinansiella läge, som sålunda kan förutses för budgetåret 1951/52, synes det emellertid nödvändigt att verkställa en utredning genom särskilt tillkallad utredningsman rörande möjligheterna att åstadkomma ytterligare besparingar inom nu utgående anslag på riksstaten.

På denne utredningsman bör ankomma att utifrån en granskning av den för budgetåret 1950/51 fastställda riksstatens olika huvudtitlar framlägga konkreta förslag till besparingar som kunna genomföras i första hand från och med budgetåret 1951/52. Denna översyn av anslagen å riksstaten måste utgå från svårigheterna att vid nu emotsedda statsinkomster inom budgetramen för 1951/52 rymma alla de utgifter, som föranledas av ett uppehållande av hittillsvarande statlig och statsunderstödd verksamhet. Det måste sålunda undersökas i vad mån möjligheter föreligga att ernå besparingar genom att begränsa eller slopa understödet från statens sida till sådan verksamhet, som på grund av utvecklingens gång icke längre är i samma behov av stöd från det allmännas sida som tidigare. Härutöver bör undersökas, huruvida utan alltför allvarliga olägenheter viss statsverksamhet eller statsbidrag till viss verksamhet kan åtminstone temporärt helt eller delvis upphöra.

Utredningsmannens arbete bör bedrivas i nära kontakt med höstens budgetarbete inom finansdepartementet och i samråd med de olika fackdepartementen. Utredningsmannens förslag bör begränsas till ett framläggande av huvudlinjerna i den erforderliga besparingsaktionen, medan däremot detaljerna torde få ankomma på resp. departement att beakta vid utformningen av på utredningsmannens rekommendationer grundade förslag till riksdagen. I utredningsmannens uppdrag bör icke ingå att ingripa i de statliga verkens arbete med petita utan dessa torde få utformas och prövas i vanlig ordning med beaktande av de riktlinjer som anbe-

I Fi: 10 fallts i förutnämnda skrivelser. Utredningsmannens arbete bör bedrivas med sådan skyndsamhet att resultaten åtminstone delvis successivt kunna utnyttjas under utarbetandet av statsverkspropositionen till 1951 års riksdag.

Utredningen har avlämnat skrivelser (samtliga stencilerade)

den 10 oktober 1950 angående vissa besparingsåtgärder inom statsförvaltningen;

den 30 oktober 1950 med vissa förslag berörande riksstatens reservationsanslag;

den 31 oktober 1950 angående vissa besparingsåtgärder på kommittéväsendets område;

den 2 november 1950 angående frågan om höjning av pensionsåldern för statliga befattningshavare;

den 2 november 1950 angående vissa besparingsåtgärder på den statliga bostadspolitikens område;

den 13 november 1950 angående viss begränsning av statsbidragen till kommunerna;

den 14 november 1950 angående möjligheter till begränsning av länsstyrelsernas arbetsuppgifter m. m.;

den 14 november 1950 med promemoria angående riksstatens femte huvudtitel;

den 14 november 1950 med promemoria angående riksstatens tionde huvudtitel;

den 16 november 1950 med promemoria angående riksstatens nionde huvudtitel;

den 20 november 1950 angående lån från värnpliktslånefonden;

den 22 november 1950 med promemoria angående riksstatens sjätte huvudtitel;

den 25 november 1950 med promemoria angående riksstatens andra huvudtitel;

den 28 november 1950 med promemoria angående riksstatens åttonde huvudtitel;

den 5 december 1950 angående prisreglerande åtgärder m. m. på jordbrukets område;

den 6 december 1950 med promemoria angående riksstatens elfte huvudtitel;

den 8 december 1950 med promemoria angående riksstatens tredje huvudtitel; samt

den 19 december 1950 med sammanfattande redogörelse för utredningens förslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1950 års Bogesundskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 för att utreda frågan, huruvida Bogesunds slott bör för framtiden bevaras som kul-

turhistoriskt byggnadsminnesmärke (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli I Fi: 13 1950):

Malmberg, O. J. N., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Ahrbom, N. O., professor (t. o. m. den 3 oktober 1950);

Wetterling, G. M. W., stadsarkitekt (fr. o. m. den 4 oktober 1950).

Sekreterare:

Löfqvist, I., förste kanslissekreterare.

Utredningen, som hållit 7 sammanträden under tiden augusti—november 1950, har den 28 november 1950 avgivit skrivelse i ärendet. Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

12. *Sakkunnig för utredning av frågan om den rättsliga vården och förvaltningen av kronans fasta egendom* (1948: I 15; 1949: I 15; 1950: I 15).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1935:

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektsgatan 13; tel. 11 46 99.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under år 1951.

13. *Svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet* (1948: I 20; 1949: I 18; 1950: I 18).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 10 mars 1944 med uppgift att leda och samordna samt, i mån av behov, stödja sådana humanitära åtgärder till hjälp åt av kriget berörda länder, som vidtagas av olika på området verkamma sammanslutningar eller eljest på enskilt initiativ, ävensom att i övrigt verka för tillgodoseendet av utom landet föreliggande behov av stöd i humanitärt avseende.

Ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t:

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Bjelle, E. A., direktör;

Cedergren, Elsa, fru;

Goude, S. N., ombudsman;

Holmgren, F. J. D., kyrkoherde;

von Horn, K. R. L. R., kammarherre;

Levinson, Margit R., fru;

Nyström, E. G., professor;

Stenberg, K. J. E., folkskolinspektör;

Waldenström, M. E., direktör.

Sekreterare:

Virgin, E., förste sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Kuylenstierna, Brita, fröken.

I Fi: 13 Lokal: Hovslagargatan 2; tel. 20 85 17.

Kommittén har under år 1950 sammanträtt in pleno 2 gånger.

Över 50 hjälporganisationer äro registrerade hos kommittén. Kommittén har liksom tidigare år vidtagit åtgärder för åstadkommande av samarbete mellan dessa beträffande verksamheten såväl inom som utom Sverige. Intimt samarbete har upprätthållits med Svenska Europahjälpen, Svenska Röda korset, Föreningen Rädda barnen, Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet och Samarbetskommittén för demokratiskt uppbyggnadsarbete. Kommitténs arbete har under år 1950 framförallt inriktats på fullföljande av den under år 1947 igångsatta kulturella hjälpverksamheten. Denna har utgått efter huvudsakligen tre linjer: studentbеспisningar, hjälpsändningar i form av studiematerial och medicinska instrument samt inbjudningar av utländska vetenskapsmän och ungdomsledare från krigshärjade länder.

Under 1950 har för kommitténs ändamål förfogats över i runt tal 100 000 kronor av anslaget till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete.

Kommittén har upprätthållit kontakt med andra internationella hjälporganisationer samt med representanter för främmande beskickningar i Stockholm.

Kommittén har i och med utgången av augusti månad 1950 avslutat sin verksamhet i vad avser fördelning av medel för hjälpändamål. En redaktionskommitté har tillsatts med uppgift att utarbeta en översikt över kommitténs verksamhet under och efter det andra världskriget. Översikten är samtidigt avsedd att ge en sammanfattande bild av den svenska hjälpinsatsen gentemot krigshärjade länder under denna tid.

14. 1944 års allmänna skattekommitté (1948: I 22; 1949: I 19; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 för att verkställa utredning rörande inadvartenser i nuvarande skattesystem (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1944):

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Browaldh, K. E., bankdirektör;

Hjohlman, E. V., revisionsintendent;

Lindahl, E. R., professor;

Sivert, E. D., f. d. kammarrättsråd;

Strand, A. W., ordförande i Landsorganisationen, led. av I kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Lindquist, N. G., kammarrättsråd.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1535), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1945: I Fi 30.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 4 sammanträden, varjämte ett inom kommittén för speciella utredningar tillsatt arbetsutskott sammanträtt 14 gånger.

Kommittén har den 23 juni 1950 avlämnat betänkande, del IV, med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m.

Kommittén, som till behandling upptagit frågan om avdragsrätt för studieskulder beräknas hava slutfört sitt uppdrag i början av år 1951.

I Fi: 15

15. 1944 års nykterhetskommitté (1948: I 24; 1949: I 21; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 för att verkställa utredning rörande nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1944):

Danielson, B. G. E., statsråd, *ordförande*;

Bergvall, J. H., borgarråd, led. av I kamm.;

Englund, E. W., fil. dr, led. av I kamm.;

Furuskog, K. J., rektor;

Hagberg, E. R., direktör, riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Larsson, Karin, fru;

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;

Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, f. d. riksdagsman;

Svensson, Valborg, redaktör;

Svensson, W., agronom, riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Åkerberg, O. H., redaktör, led. av I kamm. (avliden den 30 augusti 1950);

Öberg, Märta, kassörska, led. av II kamm.

Experter:

Almgren, S. G., överdirektör;

Eklund, E., avdelningschef;

Klackenberg, O. H., expeditionschef;

Nitelius, H., hovrättsråd, lagbyråchef;

Sjögren, K. G. T., professor;

Wiklund, D., byråinspektör, led. av II kamm.

Sekretariat:

Elmér, Å. B. A., fil. mag.;

Nelker, H. G., t. f. aktuarie;

Ström, K. W., assessor.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1388), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för kommittén, se 1945: I Fi 39.

Kommittén har under år 1950 hållit 4 plenarsammanträden, omfattande 15 dagar. En betydande del av arbetet har utförts inom särskilda delegationer, vilka tillsatts för beredning av särskilda frågor. En delegation, bestående av ordföranden, ledamöterna Englund och Onsjö samt experterna Almgren, Eklund, Nitelius och Wiklund, har haft till uppgift att närmare utreda vissa problem av organisatorisk och teknisk natur i fråga om rusdrycksförsäljningens och nykterhetsvårdens framtida utformning. En annan delega-

I Fi: 15 tion, bestående av ledamöterna Furuskog och Sefve samt experten Sjögren, har behandlat vissa frågor rörande nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning. Vidare ha några ledamöter deltagit i en konferens i Köpenhamn med representanter för motsvarande utredningskommittéer i Danmark, Finland och Norge.

Av kommitténs publikationer föreligga vid årsskiftet 1950/51 tre i korrektur, nämligen en undersökning rörande verkningarna av olika slag av maltdrycker, en undersökning rörande alkoholvanor, alkoholmissbrukets omfattning och restriktionssystemets verkningar samt ett betänkande rörande undervisning, folkupplysning och forskning på alkoholfrågans område. Ett betänkande rörande tillverkning och försäljning av maltdrycker är slutredigerat och färdigt att uppsättas i tryck. Ett betänkande rörande rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård m. m. är under utarbetande och väntas föreligga i manuskript i början av år 1951. Då dessa betänkanden färdigställts är kommitténs arbete slutfört.

16. 1946 års upphandlingssakkunniga (1948: I 31; 1949: I 26; 1950: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 21 juni och den 20 september 1946 för att verkställa utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande det statliga upphandlingsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli och den 26 september 1946):

Hammarskiöld, S. L., direktör, *ordförande*;

Antoni, N. F. G., byråchef;

Ehnbom, C. J. G., intendent, tillika *sekreterare*;

Jerdenius, K. E., statskommissarie;

Lindqvist, R. H., byggnadschef;

Palme, E. R. C., direktör.

Biträdande sekreterare:

Norrman, Å. S., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Centralpalatset; tel. 22 15 60 (bitr. sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1947: I Fi 40.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden. Förslag till författningstext har varit föremål för granskning av ledamöterna, varjämte vissa av dessa haft olika sammanträden och konferenser med myndigheter och näringslivets organisationer.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt uppdrag under januari månad 1951.

17. Sakkunnig angående frågor berörande organisationen av kameralt arbete och expeditionstjänst m. m. inom statsdepartementen (1948: I 41; 1949: I 32; 1950: I 27).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1947: Magnander, E. E. A., förste kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1309), **I Fi: 19** rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 41.

Under medverkan av statsdepartementens organisationsavdelning, vilken förestås av utredningsmannen, sker numera rationalisering av statsdepartementens kontorsarbete kontinuerligt. Utredningsmannen har den 28 februari resp. den 10 juni 1950 avgivit dels en promemoria (V) med förslag till vissa omläggningar i statsdepartementens expeditionella organisation (stencilerad) och dels en promemoria (VI) med redogörelse för vissa erfarenheter i samband med organisationsundersökningar vid statsdepartementen (stencilerad).

Under år 1951 kommer utredningsmannen att i viss utsträckning ställas till justitiedepartementets förfogande för organisationsundersökningar vid domstolsväsendet.

18. 1948 års blankettkommitté (1949: I 41; 1950: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 februari 1948 för att verkställa utredning om statsförvaltningens blankettväsende (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1948):

Dahlberg, G. W., överdirektör, *ordförande*;

Lindholm, G. A., tryckeriintendent;

Magnander, E. E. A., förste kanslissekreterare;

Tångeberg, O. H., chef för ASEA:s blankettbyrå.

Sekreterare:

Kronvall, A. G. B., jägmästare.

Lokal: Statens organisationsnämnd, Sturegatan 24; tel. 67 07 75.

Direktiven för kommittén, se 1949: I Fi 41.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 32 sammanträden.

Kommittén har den 13 juni 1950 avgivit ett betänkande i två delar, benämnt Blankettrationalisering (stencilerat). Del I upptager förslag till organisatoriska åtgärder. Del II är utformad som en illustrerad handledning vid det blankettekniska revisionsarbetet.

Uppdraget beräknas i huvudsak bli slutfört i början av år 1951.

19. 1948 års statistikutredning (1949: I 44; 1950: I 33).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1948 för att verkställa utredning angående den statliga statistikens omfattning och utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 26 april 1948):

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kam.

Sekreterare:

Jönhagen, S. B., fil. lic., förste aktuarie.

I Fi: 19 Biträdande sekreterare:

Karlander, S. W. V., fil. kand.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1661 och 1720), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fi 44.

Undersökning av statistikarbetet har huvudsakligen pågått inom statistiska centralbyrån, socialstyrelsen och kommerskollegium.

Utredningen har den 28 augusti 1950 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av statistiska centralbyrån (stencilerat).

Statistikutredningen har fungerat som övervakande och koordinerande organ för den officiella statistiken, avgivit remissutlåtanden i statistiska frågor och jämväl konsulterats av olika myndigheter i ärenden av statistisk natur.

Utredningens arbete beräknas i huvudsak bli slutfört under år 1951.

20. 1948 års budgetutredning (1949: I 48; 1950: I 37).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa vissa undersökningar rörande gällande budgetträtt och nuvarande budgetpraxis (se Post- och Inrikes tidn. den 27 augusti 1948):

Murray, C. A., byråchef;

Renlund, R. G., byråchef.

Sekreterare:

Sommar, C. O., förste kanslisekreterare (t. o. m. den 30 juni 1950).

Från och med den 1 juli 1950 ha sekreteraruppgifterna övertagits av 1950 års budgetträttskommittés sekretariat — jfr I Fi 30.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1719), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fi 48.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1951.

21. 1948 års sparbankssakkunniga (1949: I 49; 1950: I 38).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning angående sparbankernas organisation och verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 16 september 1948):

Rosander, K. E., bankdirektör, *ordförande* (t. o. m. den 10 april 1950);

Strandell, G. H. F., borgmästare, *ordförande* (fr. o. m. den 11 april 1950);

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;

Forsberg, O. M. I., redaktör, led. av II kamm.;

Johnsson, J. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lagerkvist, E. E., sparbanksinspektör;

Sahlin, O., direktör i Svenska sparbanksföreningen;

Westborg, E., direktör i Kronobergs läns sparbank.

Sekreterare:

Karleby, O., förste kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1334), **I Fi: 23** rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1949: I Fi 49.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 7 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1951.

22. *Realkreditutredningen* (1950: I 41).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 januari 1949 för att utreda frågan rörande den bundna fastighetsbelåningens rationalisering (se Post- och Inrikes tidn. den 4 februari 1949 och den 24 februari 1950):

Hall, D. E., bankofullmäktig, led. av II kamm., *ordförande*;

Eriksson, K., f. d. livförsäkringsdirektör;

Stenmarck, N. E. A., hypoteksdirektör (t. o. m. den 23 februari 1950);

Lemne, M. H., v. riksbankschef (fr. o. m. den 24 februari 1950 t. o. m. den 3 november 1950);

Södermark, S. T., advokat (fr. o. m. den 24 februari 1950);

Zotterman, J. A., direktör (fr. o. m. den 24 februari 1950);

Månsson, K. G., bankdirektör (fr. o. m. den 4 november 1950);

Sekreterare:

Fredricsson, K. Å., aktuarie.

Lokal: Konungariket Sveriges stadshypotekskassa; tel. 23 14 85 växel (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 41.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 24 november 1950 hållit 15 sammanträden, varjämte en delegation inom utredningen hållit 2 sammanträden.

Utredningen beräknar att kunna avsluta sitt arbete under budgetåret 1950/51.

23. *1949 års uppbördssakkunniga* (1950: I 42).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari och den 1 april 1949 för att verkställa en allmän översyn av gällande uppbördssystem (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949):

Wigert, A. G. A., landskamrerare, *ordförande*;

Alin, G. M. E:son, häradsskrivare;

Jarnerup, S. E., skattedirektör;

Åkerstedt, B. E. V., kronokamrerare;

Prydz, P., ekonomidirektör;

Sätterberg, E. A., ombudsman.

Experter:

Bäcklund, C., skatteuppbördsman;

Ehnbom, E. B. A., byråchef;

Josefson, K. E. T., uppbördsdirektör;

I Fi: 23 Lindvall, K. E., förste revisor;
Rydhagen, N. B., förste stadsfogde.

Sekreterare:

Edström, K. S., taxeringsintendent.

Biträdande sekreterare:

Morén, A. E., länsbokhållare av första klass.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 42.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt in pleno 12 gånger, därvid även experterna närvarit. Vidare har de sakkunnigas arbetsutskott, bestående av ordföranden och ledamoten Jarnerup jämte sekreteraren, sammanträtt ett fyrtiotal gånger. Bland de sakkunniga och experterna ha därjämte två särskilda delegationer utsetts, vilka jämväl hållit ett antal sammanträden.

De sakkunniga ha den 2 februari 1950 avgivit betänkande, del I, med förslag till vissa ändringar i uppbördsförordningen. Vidare ha de sakkunniga avgivit yttranden över sambeskattnings-sakkunnigas betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar, ortsavdragskommitténs betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m., framställning från Borås stad angående tillstånd att tillämpa ändrat indrivningsförfarande i staden, framställning från kronokamreraren i Norrköping om befrielse från åliggandet att verkställa mer än en avskrift av inkomstlängd, framställning från kronokamreraren i Östersund om viss ändring av 23 § 3 mom. uppbörds-kungörelsen, framställning från Stockholms stad om ändrad lydelse av 17, 56, 57 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm, framställning från Föreningen Sveriges kronokamrerare angående förlängd tid för inbetalning av kvarstående skatt enligt 1950 års taxering, landskamreraren E. Brandels promemoria med betänkande och förslag rörande översyn av förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter samt länsstyrelseutredningens betänkande angående länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. De sakkunniga ha även avlämnat förslag till ny fögderiindelning inom riket.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

24. 1949 års folkbokföringssakkunniga (1950: I 44).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1949 för att verkställa en allmän översyn av gällande bestämmelser rörande folkbokföringsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949):

Rylander, A. O. E., borgmästare, led. av II kamm., *ordförande*;

Carlsson, G. R., länsassessor (fr. o. m. den 5 september 1950);

Dahlquist, S. M. kontraktsprost, kyrkobokföringsinspektör;

Lindblad, S. J. H., räntmästare (t. o. m. den 4 september 1950);

Olsson, A. E., byråchef;
Åhström, G. O., häradsskrivare.

Experter:

Lindblad, S. J. H., räntmästare (fr. o. m. den 5 september 1950);
Lindholm, G. A., tryckeriintendent;
Lindström, A. H., förste byråsekreterare;
Stern, E., kammarrättsråd;
Uhnбом, I. T., byråchef.

Sekreterare:

von Otter, S. F., kammarrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 4 IV tr.; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1730), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 44.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 7 sammanträden om 18 sammanträdesdagar, varjämte en särskild delegation hållit ett antal sammanträden.

Efter vederbörligt tillstånd av chefen för finansdepartementet har sekreteraren företagit studieresor för att inhämta närmare kännedom dels om sättet för folkbokföringsarbetets bedrivande hos olika myndigheter, dels ock om de erfarenheter som gjorts under den tid det nuvarande folkbokföringssystemet tillämpats.

De sakkunniga ha avgivit yttranden över bl. a. 1949 års uppbördssakkunnigas betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet, socialvårdskommitténs betänkande med förslag till socialhjälpslag m. m. och 1948 års länsstyrelseutrednings betänkande med förslag angående länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1951.

25. 1949 års skatteutredning (1950: I 45).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april och den 10 juni 1949 för att verkställa en översyn av skatterna till staten och deras verkningar (se Post- och Inrikes tidn. den 28 april 1949):

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Bladh, E. H., ämneslärare, led. av II kamm.;

Franzon, F. L., köpman, led. av I kamm.;

Hagberg, E. R., direktör, riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Henriksson, S. H., ombudsman, led. av II kamm. (fr. o. m. den 30 oktober 1950);

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lemne, M. H., v. riksbankschef (t. o. m. den 30 oktober 1950);

Petrén, B. E. F., överingenjör, led. av I kamm.;

Rehn, L. G., sekreterare hos Landsorganisationen;

Sandberg, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Söderlund, G., bankdirektör;

Åkerström, E. O., pappersmassarbetare, led. av II kamm.

I Fi: 25   Experter:

Crabo, S. G., taxeringsrevisor (fr. o. m. den 1 april 1950);
Michanek, E., sekreterare (fr. o. m. den 25 november 1950).

Sekreterare:

Wilkens, S. P. A., länsassessor.

Lokal: Finansdepartementet, Storkyrkobrinken 14; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1712), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 45.

Direktiven ha utvidgats till att avse även frågan om principerna för beskattning av äkta makar (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 17 mars 1950):

Med hänsyn till de krav på ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar, som framkommit såväl inom riksdagen som i andra sammanhang, utverkade dåvarande chefen för finansdepartementet den 14 juni 1946 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av dithörande frågor. De med stöd av bemyndigandet tillkallade sakkunniga (sambeskattningssakkunniga) ha den 2 september 1949 avgivit betänkande i ämnet. De sakkunnigas majoritet har därvid förordat bibehållandet av sambeskattningen av äkta makar efter i huvudsak samma grunder som de vilka för närvarande gälla. I flera punkter föreslås emellertid ändringar av de nuvarande bestämmelserna.

Vid betänkandet ha fogats särskilda yttranden av två av de sakkunniga. I det ena av dessa yttranden förordas ett system med särbeskattning av äkta makar, därvid tillika framhålls att en dylik reform givetvis förutsätter ytterligare överväganden samt en överarbetning av gällande Ortsavdragsregler. I det andra yttrandet förordas ett bibehållande i princip av sambeskattningen, därvid denna dock föreslås ordnad på annat sätt än vad för närvarande gäller. Sålunda föreslås, att skatten skall uträknas på grundval av ett belopp, motsvarande hälften av makarnas sammanlagda inkomster, varefter skattebeloppet fördubblas och fördelas mellan makarna i förhållande till deras taxerade inkomster.

Över sambeskattningssakkunnigas betänkande ha remissyttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. I de flesta yttrandena har betänkandet kritiserats i olika hänseenden och i många yttranden har framställts yrkande om att frågan måtte göras till föremål för ytterligare utredning. I flera yttranden har bl. a. framhållits, att utformningen av beskattningen av äkta makar måste påverka skattefördelningen mellan olika inkomstgrupper och att frågan därför måste ses i ett större sammanhang.

Med hänsyn till den sålunda framkomna kritiken bör sambeskattningssakkunnigas betänkande enligt min mening icke nu läggas till grund för proposition i ämnet. Då spörsmålet om beskattningen av äkta makar emellertid alltjämt är en av de mest aktuella skattefrågorna, bör en förnyad utredning i ämnet utan dröjsmål igångsättas.

Av den redan verkställda utredningen framgår, huru begränsat valet av tänkbar lösning är så länge problemet om äkta makars beskattning behandlas isolerat från frågan om utformningen av Ortsavdragen för äkta makar respektive för ensamstående. Vid den förnyade utredningen bör därför sistnämnda fråga samtidigt göras till föremål för omprövning. Vid sådant förhållande kommer emellertid utredningen att delvis omfatta samma frågor, som redan äro föremål för utredning genom de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1949 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa en översyn av skatterna till staten och deras verkningar (1949 års skatteutredning). Det är därför enligt min mening mest praktiskt, att den fortsatta utredningen av frågan om äkta makars beskattning uppdrages åt sistnämnda sakkunniga.

Vid den förnyade utredning i ämnet, som i enlighet härmed bör komma till stånd, bör med utgångspunkt från den samlade skattesumma, som finnes böra uttagas av de skattskyldiga, prövas olika möjligheter att lösa frågan om äkta makars beskattning. Sålunda bör en närmare undersökning komma till stånd bland annat angående möjligheterna att lösa frågan enligt särbeskattningslinjen. Man synes därvid böra utgå från att samtliga skattskyldiga skola tillerkännas ett lika stort ortsavdrag och att make skall äga rätt att utnyttja avdrag, som andre maken på grund av bristande inkomst icke kan utnyttja. Den skärpta beskattning av ensamstående, vilken följer av att ortsavdraget för dessa skattskyldiga minskar allt efter som inkomsten ökar, kan vid ett så anordnat särbeskattningssystem icke bibehållas.

Vid utredningen bör vidare prövas en modifierad sambeskattningslinje, innebärande att makarnas sammanlagda inkomst vid skattläggningen i lämplig proportion uppdelas mellan makarna och skatt beräknas särskilt å vardera delen av inkomsten. Emellertid synes en dylik överflyttning av inkomst från den ena maken till den andre icke böra tillåtas i obegränsad omfattning utan allenast intill visst angivet belopp.

Skatteutredningen bör givetvis vara oförhindrad att söka en lösning av sambeskattningsproblemet även efter andra linjer än de här angivna. Vilket system som än förordas måste emellertid beaktas angelägenheten av att systemet låter sig väl förena med källskattens avdragsregler.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 26 sammanträden.

Utredningen har avgivit yttranden över betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar m. m., över ortsavdragskommitténs betänkande och över socialstyrelsens förslag om statligt bidrag till barn i åldern 16—18 år. Vidare har utredningen till chefen för finansdepartementet överlämnat *dels* den 30 maj 1950 en skrivelse om besparing i de statliga utgifterna och *dels* den 16 november 1950 en promemoria rörande jämkning av den statliga inkomstskatteskalan i anledning av den kommunala ortsavdragsreformen (stencilerad).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

26. 1949 års banklagsakkunniga (1950: I 46).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1949 för att verkställa en översyn av gällande banklagstiftning (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1949):

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande* (t. o. m. den 15 juni 1950);

Wulff, K. E., bankinspektör, *ordförande* fr. o. m. den 16 juni 1950;

Engfors, B. G. O., bankdirektör;

Hagbergh, C. E., revisionssekreterare;

Severin, F. F., chefredaktör, led. av II kamm. (fr. o. m. den 16 juni 1950).

Sekreterare:

Algott, S. A., byråchef.

Lokal: Bank- och fondinspektionen, Sturegatan 16; tel. 62 43 12.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I Fi 46.

I Fi: 26 De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 17 sammanträden om tillhoppa 20 sammanträdesdagar. Härvid har huvuddelen av lagen om bankrörelse varit föremål för genomgång, varefter arbetet med utarbetande av förslag till ny lag fullföljes.

Utredningen beräknas bli slutförd under första hälften av år 1951.

27. *Utredning om vidgad rätt att vid taxering erhålla avdrag för utländska skatter (1950: I 48).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 oktober 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 13 oktober 1949):

Kuylenstierna, C. W. U., regeringsråd, *ordförande*;

Ekenberg, O. J., f. d. kammarrättsråd;

Ohlin, P. H., ekonomidirektör.

Sekreterare:

Villard, B., t. f. kammarrättsfiskal.

Lokal: Storkyrkobrinken 2; lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1729), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 48.

Utredningen, som under tiden december 1949—november 1950 hållit 27 sammanträden, har den 21 oktober 1950 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1950: 35).

Till utredningen har den 12 juni 1950 överlämnats en av Sveriges Allmänna Exportförening och Internationella Handelskammarens Svenska Nationalkommitté den 22 maj samma år till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse, vilken föranleder vissa undersökningar. Sedan dessa verkställts, vilket beräknas kunna ske under januari månad 1951, är uppdraget slutfört.

28. *Utredning angående grunderna för skatteutjämningsunderstöd åt synnerligt skattetyngda kommuner m. m. (1950: I 50).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1949):

Klackenberg, O. H., expeditionschef, *ordförande*;

Järdler, S., sekreterare hos Svenska landskommunernas förbund.

Sekreterare:

Skiöld, E. R., andre kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementet: tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1344), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningsmännens uppdrag, se 1950: I Fi 50.

Genom beslut den 7 juli 1950 har chefen för finansdepartementet uppdragit åt utredningsmännen att undersöka förefintliga möjligheter till förenkling av förfarandet vid övergången till det nya ortsavdragssystemet och vid fastställande av statsbidrag för täckande delvis av kommunernas skatteunderlagsförluster i samband därmed.

Utredningsmännen ha under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt 75 dagar, varav 14 sammanträden hållits tillsammans med den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1949 tillsatta ortsavdragskommittén. **I Fi: 29**

Utredningen har under år 1950, förutom yttrande angående ortsavdragskommitténs förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m., avgivit *dels* den 5 april betänkande med förslag till nya grunder för skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner (stencilerat), *dels ock* den 20 november betänkande med förslag till förfarande vid omräkning av 1951 års skatteunderlag och fastställande av provisorisk skatteersättning till kommun i anledning av ortsavdragsreformen (stencilerat).

Utredningsmännen avse att framlägga utredning med förslag rörande övergångsbidrag i samband med kommunindelningsreformen vid årsskiftet 1950/51. Därefter återstår av utredningsuppdraget endast överväganden rörande införande av särskild straffskatt för vissa åtgärder före ikraftträdandet av nyssnämnda reform. Uppdraget beräknas vara slutfört under första delen av år 1951.

29. 1950 års skattelagssakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1950 för att biträda med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 mars 1950):

Dahlgren, R. B., generaldirektör, *ordförande*;

Björne, F. H., kammarrättsråd;

Granlund, S. Å., kammarrättsassessor.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 17 mars 1950):

Kungl. Maj:t har förut denna dag på min föredragning förordnat, att det uppdrag, som lämnats åt de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1949 tillkallade sakkunniga för verkställande av en översyn av skatterna till staten och deras verkningar (1949 års skatteutredning), skall utvidgas till att avse jämväl frågan om principerna för beskattning av äkta makar.

Samtidigt med de utredningar, som sålunda verkställas genom 1949 års skatteutredning, torde ytterligare utredning i fråga om inkomstbeskattningen böra ske genom särskilda sakkunniga. Denna utrednings huvudsyfte bör vara en genomgripande teknisk revision av såväl kommunalskattelagen som förordningen om statlig inkomstskatt. Det mål, som åsyftas med denna revision, torde kunna angivas såsom en anpassning av beskattningsreglerna till det nya uppborrdssystemet. Under årens lopp ha åtskilliga delreformer åstadkommit en försvarad översikt av sammanhanget i lagstiftningen. I dylika fall är en förenkling nödvändig. Dessutom förekomma sedan gammalt i skattelagarna åtskilliga bestämmelser, som avse att åstadkomma en långt driven rättvisa olika skattskyldiga emellan eller att befordra behjärtansvärda samhällsföreteelser av för beskattningsväsendet i grund och boten ovidkommande natur. Som exempel i förra avseendet kan nämnas rätten till avdrag vid den statliga inkomsttaxeringen för kommunala utskylder och i det

I Fi: 29 senare rätten till avdrag för vissa försäkringspremier med högst 200 kronor. Dylika bestämmelser äro ägnade att försvåra beräkningen av källskatten. Det bör därför övervägas att utmönstra dessa.

Vid en teknisk genomgång av inkomstskattelagstiftningen faller det sig naturligt att samtidigt beakta och bringa till lösning aktuella reformfrågor inom detta område. Härvidlag kan i främsta rummet nämnas frågan om den kommunala fastighetsbeskattningen, beträffande vilken förslag föreligger i kommunalskatteberedningens betänkande av den 18 juli 1942. Även i andra avseenden föreligger redan ett samlat utredningsmaterial, som de sakkunniga böra erhålla i uppdrag att överarbeta. Likaledes böra andra, tidigare väckta frågor om ändringar i beskattningen kunna överlämnas till de sakkunniga för fortsatt utredning. Det torde lämpligen få ankomma på chefen för finansdepartementet att träffa avgörande härutinnan.

Här berörda utredning kan givetvis icke hinna slutföras till den tidpunkt, då 1949 års skatteutredning avslutar sitt arbete. De sakkunniga böra likväl hålla sig fortlöpande underrättade om nämnda skatteutrednings arbete och taga hänsyn härtill, där omständigheterna så påfordra.

Jag vill redan nu förutskicka att det är min avsikt att sedermera — när resultaten av den här förordade utredningen föreligga och det sålunda blivit klarlagt i vad mån arbetsuppgifter av enklare beskaffenhet på denna väg kunna avlastas från taxeringsmyndigheterna — upptaga frågan om en översyn av taxeringsorganisationen i syfte att mera effektivt inrikta denna på kvalificerat taxeringsarbete med därav följande bättre taxeringsresultat.

De sakkunniga ha intill utgången av november månad 1950 hållit 27 sammanträden.

De sakkunniga ha den 18 november 1950 avgivit en promemoria med förslag till vissa författningsändringar i anslutning till den år 1950 beslutade omläggningen av det kommunala ortsavdragssystemet.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1951.

30. 1950 års budgeträttskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 för att utreda frågan om en revision av grundlagarnas bestämmelser rörande budgeten och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1950):

Nevrell, B. A., generaldirektör, *ordförande*;

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.;

Lindholm, P. S., järnsvarvare, led. av II kamm.;

Murray, C. A., byråchef, tillika *huvudsekreterare*;

Renlund, R. G., byråchef.

Experter:

Runemark, P. S., f. d. generaldirektör;

Faxelius, A., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Oredsson, S. M., t. f. revisor.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1719), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 28 april 1950): **I Fi: 30**

Av de spørsmål, som böra ankomma på den av riksdagen begärda utredningen, synes frågan om en översyn av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen vara de väsentligaste. Såsom i riksdagsskrivelsen framhållits äro regeringsformens bestämmelser i ämnet — vilka i stort sett förblivit oförändrade sedan vårt nuvarande statsskicks tillkomst — i flera hänseenden föråldrade. Det är därför naturligt, att dessa bestämmelser icke helt överensstämna med den budgetteknik, som efter hand kommit att utbildas på grundval av de vid skilda tillfällen av riksdagen genomförda delreformerna samt särskilda detaljbesluten i fråga om budgeten. Det torde böra erinras om att i utskottsutlåtandet till nämnda riksdagsskrivelse uttalats, att i en kommande utredning borde beaktas, att den makt över finanserna, som riksdagen under 1800-talet och under 1900-talet erhållit, komme till otvetydigt uttryck i de nya grundlagsbestämmelserna.

Spörsmålet om särskild lagstiftning i anslutning till nämnda grundlagsbestämmelser har vid flera tillfällen övervägts. Redan 1910 års riksstatskommitté hade ifrågasatt, huruvida icke vissa principer för budgetens uppställning hos oss liksom i flera andra länder borde fastställas i lag. Riksstatskommittén fann, att en sådan lagstiftning borde ha grundlags karaktär. Det kunde emellertid i så fall befaras att statsmakternas handlingsfrihet skulle komma att bindas i alltför hög grad. Kommittén ansåg därför, att det skulle varit ett fåfängt och, i den mån det skulle lyckas, riskabelt företag att i lagparagrafer söka fastlåsa principerna för riksstatsens uppställning.

Även 1939 års finansfullmaktssakkunniga funno en översyn av nuvarande grundlagsbestämmelser önskvärd. I samband härmed borde enligt de sakkunniga övervägas möjligheterna att till en särskild stadga om budgeten sammanföra sådana regler, vilka icke voro av den betydelse att de borde införas i grundlagarna.

I den redogörelse rörande gällande budgetträtt och tillämpad budgetpraxis som utarbetas av 1948 års budgetutredning — jfr I Fi 20 — ha vissa av dessa spørsmål beaktats. Utredningsmännen ha kommit till den uppfattningen, att de svårigheter att överblicka för svensk budgetteknik nu gällander regler och föreskrifter, som för närvarande föreligga, till väsentlig del synas bero på att dessa äro splittrade i en mängd olika riksdagspropositioner, riksdagsskrivelser och författningar. Även mig synes det uppenbart att det är förenat med avsevärda olägenheter att budgetbestämmelserna icke finnas samlade i en enhetlig stadga.

Sedan 1948 års budgetutredning fortskridit så långt att en sammanfattande redogörelse för gällande bestämmelser inom den närmaste tiden kan väntas föreligga, torde särskilda sakkunniga böra tillkallas för att överse grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen. I anslutning härtill bör spørsmålet om en eventuell budgetstadga prövas. Det bör ankomma på de sakkunniga att undersöka dels i vilken omfattning hithörande bestämmelser böra intagas i regeringsformen eller i en budgetstadga, dels ock på vad sätt en sådan stadga kan utformas utan att de av 1910 års riksstatskommitté befarade olägenheterna uppkomma. Därvid synes särskilt böra övervägas, i vilken omfattning nu gällande bestämmelser angående bestridande av utgifter och användning av riksstatsanslag, angående redovisning av statsinkomsterna mot budgeten m. m. böra intagas i en av riksdagen beslutad eller godkänd stadga. Vidare torde böra undersökas huruvida och i vilken omfattning de övriga bestämmelser i hithörande ämnen, som icke underställas riksdagens prövning, böra sammanfattas såsom tillämpningsföreskrifter till en sådan stadga. Det torde därvid även böra ankomma på de sakkunniga att taga ställning till frågan huruvida en even-

I Fi: 30 tuell budgetstadga bör givas formen av samfällt stiftad lag eller om beslut angående sådan stadga bör fattas i annan ordning.

Vid 1937 års riksdag beslöts en genomgripande omläggning av riksstatsens uppställning. Sedan detta beslut genomförts har den svenska budgeten undergått avsevärda förändringar såväl till sin storlek som till sitt materiella innehåll. Vissa ändringar i riksstatsens formella uppställning kunna befinnas påkallade. Av särskild betydelse äro de önskemål angående grupperingen av vissa inkomster och utgifter, som framkommit vid pågående arbeten för upprättande av nationalbudgeten. Vissa förslag härom ha bl. a. framförts i en från konjunkturinstitutet inkommen skrivelse vilken för närvarande remissbehandlas. Frågan har även beaktats av 1948 års budgetutredning. Delvis torde de önskemål som i dessa sammanhang framkommit kunna tillgodoses genom finansstatistiska undersökningar. Det är likväl uppenbart att vissa ändringar i fråga om olika posters gruppering och redovisning i riksstaten kunna tjäna syftet att åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan budgetens formella uppställning och dess materiella innehåll. Jag förutsätter att de sakkunniga även uppmärksamma hithörande spörsmål.

De sakkunniga äro oförhindrade att, därest anledning därtill förekommer, även ompröva frågor om det efter beslut av 1944 års riksdag tillämpade systemet för redovisning av kapitalbudgeten.

Vid utredningsuppdragets fullgörande torde samråd böra sökas med 1949 års investeringskommitté, som bl. a. anförtrotts uppgiften att överväga vissa frågor rörande den budgettekniska behandlingen av anslag av investeringsnatur med hänsyn till önskemålet att i framtiden bibehålla samhällsinflytandet över realkapitalbildningen.

Den av mig nu förordade utredningen torde även komma att beröra vissa frågor, som sammanhånga med riksdagens budgetarbete. Riksdagen har i skrivelser den 3 juni 1939, nr 343, och den 8 maj 1946, nr 218, hemställt om utredning angående formerna för riksdagens budgetarbete. Ställningstagande till en särskild utredning härom torde lämpligen böra anstå till dess nu förordade utredning slutförts eller utredningsarbetet fortskridit så långt att resultaten kunna överblickas.

Utredningsarbetet bör bedrivas så att de förslag till ändringar i grundlag, som finnas erfordrerliga, kunna med hänsyn till bestämmelserna i 64 § riksdagsordningen framläggas senast för 1952 års riksdag. — — —

Kommittén har under tiden juni—november 1950 hållit 18 sammanträden. Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

31. 1950 års filmutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 med uppdrag att utreda frågan om statligt stöd åt svensk filmproduktion (se Post-och Inrikes tidn. den 19 maj 1950):

Hagberg, E. R., direktör, riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm., *ordförande*;

Andersson, G. I., redaktör, led. av II kamm.;

Detlofsson, N. R., revisor i riksräkenskapsverket;

Dyfverman, G. H., regissör;

Edgren, E. G., regissör.

Sekreterare:

Skoglund, E., förste kanslisekreterare.

Lokal: Kanslihuset; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 28 I FI: 32 april 1950):

Vid 1949 års riksdag väcktes dels en motion (I: 217) angående sänkning av nöjesskatten för biografföreställningar, dels ock en motion (II: 271) angående stöd åt svensk filmproduktion genom överföring till vederbörande producent av 20 procent av de skattebelopp, som influtit vid visning av svensk film. I sitt betänkande nr 41 yttrade 1949 års bevillningsutskott, såvitt angår nämnda båda motioner, att det enligt utskottets mening vore önskvärt att frågan om statligt stöd åt svensk filmproduktion närmare övervägdes. Vilka åtgärder, som i sådant hänseende borde ifrågakomma, kunde utskottet icke utan närmare undersökning yttra sig om. Utskottet förordade därför att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde, att en utredning verkställdes i fråga om möjligheterna att bereda statligt stöd åt svensk filmproduktion.

1949 års riksdag, som godkände bevillningsutskottets betänkande, hemställde i skrivelse nr 254, att Kungl. Maj:t ville, såvitt nu är i fråga, verkställa utredning beträffande de i förenämnda båda motioner berörda spörsmålen samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den av 1949 års riksdag begärda utredningen torde nu böra verkställas. Den första fråga, som därvid bör bliva föremål för undersökning, är huruvida det aktuella produktions- och kostnadsläget är sådant att statliga stödåtgärder överhuvud kunna anses påkallade. Vid jakande svar på denna fråga bör vidare prövas, i vilken form ett eventuellt stöd åt den svenska filmproduktionen bör lämnas.

För egen del anser jag det angeläget att man såvitt möjligt söker undvika de olägenheter och svårigheter, som ofrånkomligen äro förenade med en anordning, enligt vilken stöd beredes allenast åt produktionen av såsom högklassig ansedd film. Detta skulle kunna ske om eventuella stödåtgärder komme att avse all svensk filmproduktion. Därest denna princip godtages — och man alltså avvisar tanken att göra stödåtgärderna beroende av en kvalitetsbedömning av filmerna — kan stöd åt den svenska filmproduktionen knappast ifrågakomma i annan form än såsom restitution av viss del av den nöjesskatt, som influtit vid visning av filmerna i fråga. Frågan om storleken av den andel av nöjesskatten, som sålunda skulle restitueras till vederbörande producent, kan självfallet icke besvaras utan en närmare utredning.

Därest statliga stödåtgärder överhuvud finnas böra ifrågakomma, torde utredningen i första hand böra avse en närmare undersökning av möjligheterna att lösa frågan enligt den nyss skisserade linjen. Även andra möjligheter till lösning av frågan torde emellertid böra prövas, i den mån anledning därtill anses förefinnas. Vid prövningen av de hithörande spörsmålen torde bl. a. böra beaktas de åtgärder, som vidtagits i våra grannländer i syfte att stödja inhemsk filmproduktion.

Utredningen har intill utgången av november månad 1950 hållit 10 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

32. *Utredning av frågan om fastställande av definitioner på metriska enheter m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att verkställa utredning av frågan om fastställande av definitioner på metriska enheter m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 maj 1950):

I Fi: 32 Siegbahn, M., professor, *ordförande*;
 Borelius, G., professor;
 Edlén, B., professor;
 Granholm, J. H., professor;
 Hallén, E., professor;
 Hulthén, E., professor;
 Rudberg, E., professor;
 Swensson, T., myntdirektör;
 Tandberg, J., professor;
 Waller, I., professor;
 Wetterblad, T. V., rektor, fil. dr.

Lokal: Nobelinstitutet; tel. 34 09 30.

Utredningen har hållit ett sammanträde under år 1950.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

33. 1950 års långtidsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1950 för att verkställa utredning angående långtidsplaneringen på det samhällsekonomiska och statsfinansiella området (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1950):

Lundberg, A. S., statssekreterare, *ordförande*;

Nordenson, J., fil. lic.;

Westerlind, E. A., byråchef, tillika *sekreterare*.

Experter:

Juréen, L. J. F., byråchef;

Lindberger, L., fil. lic.;

Meidner, R. A., fil. kand.;

Ohlsson, P. T. I., sekreterare;

Wennersten, P. G., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Siegbahn, B. L. G., t. f. förste sekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. sekreteraren 1865 och bitr. sekreteraren 1126), rikssamt. 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 9 juni 1950):

I anslutning till propositionen nr 222 till 1946 års riksdag med anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten framlades vissa beräkningar rörande den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen under perioden 1946/47—1951/52. Sålunda redogjordes för olika kalkyler beträffande nationalinkomstens utveckling under den närmaste efterkrigstiden. Vidare redovisades uppskattningar angående utvecklingen av inkomsterna och statsutgifterna, ävensom av de beräknade kostnaderna för olika aktuella reformer m. m.

Som ett led i landets deltagande i Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete utarbetades sedermera ett svenskt långtidsprogram, avseende tiden 1947—1952/53. Detta program är i motsats till 1946 års beräkningar helt inriktat på den samhällsekonomiska utvecklingen och inrymmer icke någon analys av de statsfinansiella frågorna.

De flerårsplaner, jag här erinrat om, ha varit ett värdefullt stöd för de senaste årens ekonomiska politik. Vid sidan av sin betydelse som allmän riktning för folkhushållets gemensamma ansträngningar att nå jämvikt och förbättrad försörjning ha dessa planer utgjort underlaget för samordningen av den ekonomiska politiken. De ha i sistnämnda avseende givit vissa hållpunkter för de detaljplaneringar som bildat en del av utgångsmaterialet till de nationalbudgetkalkyler, vilka numera uppgöras för varje kalenderår. I anslutning härtill ha de uppgjorda långtidsplanerna varit vägledande vid handhavandet av regleringarna på de olika punkterna i det ekonomiska livet. Emellertid hålla berörda långtidsplaner nu på att bli väsentliga stycken föräldrade. Nationalinkomstproduktion och export, för att taga de avgörande faktorerna, ha gestaltats gynnsammare än man vid tidpunkterna för planernas uppgörande vågade antaga. I fråga om 1946 års uppskattningar har sålunda det gynnsammare alternativet för nationalinkomstens stegring mer än väl uppfyllts. Vad gäller långtidsprogrammet uppnåddes det däri uppställda exportmålet år 1949, och det kan förutses, att produktionsmålet kommer att förverkligas i år. Även på övriga områden av det ekonomiska livet finnes anledning till justeringar av tidigare prognoser. Det uppkomna läget innebär, att det icke finnes någon aktuell, sammanfattande analys av utvecklingstendenserna under de närmaste åren och än mindre någon sådan preciserad plan för den ekonomiska politiken på längre sikt, som kan tjäna såsom bakgrund till samordningen av de löpande åtgärderna på det ekonomiska området eller till de årliga nationalbudgetkalkylerna. Med hänsyn härtill erfordras nya utredningar beträffande de samhällsekonomiska framtidsutsikterna och därav betingade överväganden rörande den fortsatta ekonomiska politiken. Även för det fortsatta reformarbetet på socialpolitikens område gör sig behovet av aktuella beräkningar beträffande det framtida ekonomiska utrymmet starkt gällande. Samtidigt har inom den statsfinansiella sektorn i viss mån nya problemställningar trätt i förgrunden, vilka påkalla en förnyad översyn av det framtida budgetläget.

Av det anförda framgår, att läget motiverar en ny utredning angående långtidsplaneringen på såväl nationalbudgetens som statsbudgetens område. Detta stod klart redan under arbetet med innevarande års nationalbudget. Vid anmälan av frågan om komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1950/51, m. m. i propositionen den 31 mars 1950 (nr 237) till årets riksdag tillkännagav jag min åsikt att låta föranstalta om en utredning angående ett långtidsprogram för den ekonomiska politiken i syfte att erhålla ett fastare grepp om möjligheterna att avveckla efterkrigstidens detaljregleringar och övriga i stabiliseringssyfte tillkomna åtgärder. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 20) i anledning av väckta motioner om framläggande för riksdagen av en plan för övergången till en friare ekonomi efter ingången av år 1951, m. m. har bankoutskottet uttalat sin tillfredsställelse över att en utredning angående ett långtidsprogram för den ekonomiska politiken kommer till stånd.

Den sålunda bebadade utredningen torde nu böra igångsättas. Utredningen, vilken bör avse utvecklingen under den närmast femårsperioden, torde i princip få uppläggas på samma sätt som den år 1946 verkställda. Utgångspunkten bör vara ett effektivt och rationellt utnyttjande av samtliga produktiva krafter i samhället under hög och jämn sysselsättning av arbetskraften samt en sådan hushållning med de tillgängliga resurserna, att kravet på samhällsekonomisk balans och stabiliserat penningvärde uppfylles.

Med beaktande av denna allmänna målsättning bör i enlighet med vad jag nyss anfört, material framläggas som medger en fastare bedömning av förutsättningarna för en fortsatt avveckling av efterkrigstidens regleringar. Likaså bör utrymmet för socialpolitiska och övriga reformer av samhällsekonomisk räckvidd belysas. I anslutning till utredningarna på det samhällsekonomiska planet är det vidare angeläget att få de statsfinansiella konsekvenserna av den förutsedda ut-

I Fj: 33 vecklingen klarlagda, varvid även resultaten av vissa förberedande undersökningar inom finansdepartementet i fråga om statsutgifterna under femårsperioden 1951/52—1955/56 stå till förfogande.

Ett viktigt avsnitt av det frågekomplex, som måste beaktas vid en ekonomisk långtidsplanering, utgöres av investeringsverksamheten med hänsyn till dennas strategiska roll i konjunktursammanhanget och i hela den ekonomiska utvecklingen. Jag får erinra om att frågan om möjligheterna att upprätthålla en effektiv och ur konjunkturutjämningsynpunkt ändamålsenlig investeringspolitik utan detaljreglering av byggnadsverksamheten för närvarande är föremål för utredning av 1949 års investeringskommitté, vilken tillkallats enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949. Även om sålunda formerna för statsmakternas kontroll över investeringsverksamheten falla under ett annat utredningsuppdrag, måste givetvis frågan om investeringsverksamhetens omfång och fördelning tagas upp till behandling i samband med en allmän ekonomisk planering på längre sikt. Självfallet bör härvid samråd ske med investeringskommittén. Liksom beträffande 1947 års långtidsprogram, böra utredningarna angående investeringsverksamheten icke begränsas till frågan om den totala investeringsvolymen och det ömsesidiga sambandet mellan denna och den allmänna ekonomiska utvecklingen, utan även gälla vilka konkreta mål för utbyggnaden av produktionsapparaten som lämpligen böra uppställas. I synnerhet torde det starka expansionsbehovet i den statliga investeringssektorn motivera, att specificerade investeringsplaner på längre sikt uppgöras för de statliga investeringarna efter överväganden angående ifrågavarande investeringsbehovs inbördes betydelse ur samhällsekonomisk synvinkel. Det torde likaledes vara nödvändigt att som ett led i långtidsplaneringen ställning toges till bostadsbyggandets plats inom den totala investeringsramen.

Slutligen får jag anmäla, att Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, i anslutning till en redan igångsatt amerikansk undersökning om jämvikten i världsekonomin efter år 1952, förbereder en rapport angående den ekonomiska utvecklingen i deltagarländerna med tyngdpunkten på utsikterna för Europas ekonomi under de närmaste åren efter Marshallhjälpens upphörande. Det synes vara naturligt, att det uppdrages åt den av mig förordade utredningen att från svensk sida följa ifrågavarande arbete inom Paris-organisationen och lämna de uppgifter som kunna komma att begäras. — — —

De sakkunniga ha under år 1950 intill den 20 november sammanträtt 35 gånger, i samband varmed konferenser hållits med företrädare för såväl branschorganisationer som enskilda företag.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första hälften av år 1951.

Ecklesiastikdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. Prisenämnden för granskning av tävlingsförslag till restaurering av Uppsala domkyrka (1948: I 17; 1949: I 12; 1950: I 10).

Tillkallade den 15 juli och den 8 december 1944 för granskning av tävlingsförslag vid den allmänna pristävling för svenska arkitekter rörande restaurering av Uppsala domkyrka, som enligt beslut förstnämnda dag skulle anordnas:

Bagge, G., professor, f. d. riksdagsman, *ordförande*;
 Anderberg, A. H., domprost;
 Boëthius, Gerda, professor;
 Curman, J. S., f. d. riksantikvarie;
 Eidem, E., f. d. ärkebiskop;
 Hedqvist, P. G., f. d. professor;
 Leo, H. V., f. d. generaldirektör;
 Lundberg, E. J., professor;
 Noreen, Ä., intendent;
 Thiis, H., domkyrkoarkitekt;
 Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare:

Tengelin, Å. E., byrådirektör.

Direktiven för nämnden, se 1945: I E 27.

Den 20 februari 1947 avslutade prisenämnden bedömningen av de inkomna tävlingsförslagen, varvid nämnden förordade omtävling mellan vissa förslag. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 har nämnden anordnat en sådan omtävling.

Bedömning av de vid denna omtävling inlämnade förslagen påbörjades under 1949, men kunde icke slutföras under detta år.

Under december 1949 höll nämnden 4 sammanträden och under februari 1950 ytterligare 2 sammanträden. Nämnden avgav sitt slutomdöme över tävlingsförslagen den 25 februari 1950, varvid dess majoritet förordade att förslaget med motto »Reflexion», författat av arkitekten Sigurd Lewerentz, skulle tagas till utgångspunkt för domkyrkans restaurering. Häremot avgavs två reservationer, nämligen av ledamöterna Bagge, Boëthius och Leo, vilka förordade det av arkitekt Cyrillus Johansson författade förslaget med motto »Korsblomma», samt av ledamoten Eidem, vilken icke fann något av de inlämnade förslagen ägnat att läggas till grund för restaureringsarbetet.

Nämnden föranstaltade sedermera att samtliga tävlingsförslag offentligen utställdes i Uppsala och Stockholm, varefter den överlämnade förslagen till byggnadsstyrelsen den 4 maj 1950. Nämndens arbete är därmed slutfört.

- I E: 2 2. 1944 års lönekommitté för privatläroverken (1948: I 18; 1949: I 13; 1950: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 augusti 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1944):

Pauli, I. H. E., lektor, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Aurivillius, Monica L., ämneslärare;

Lundh, H. T., rektor;

af Malmborg, N. M., kansliråd.

Sekreterare:

Blomberg, D. Ingeborg, förste byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E 28 och 1946: I E 18.

Kommittén har efter den 1 december 1949 hållit 9 sammanträden, varjämte enskilda medlemmar och sekreteraren haft särskilda överläggningar.

Kommittén har den 10 februari 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag angående dels lönereglering m. m. för lärarpersonalen vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, dels provisorisk löneförbättring för lärare vid övriga enskilda handarbets- och skolköksseminarier (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1945 års folkskolesakkunniga (1948: I 22; 1949: I 16; 1950: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1944, den 20 december 1946 och den 8 april 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 december 1944 och den 12 april 1949):

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd, *ordförande*;

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Granér, P. E., f. d. folkskolinspektör;

Haage, E. H., folkskolinspektör;

Hedlund, Anna, överlärare (t. o. m. den 16 maj 1950);

Kyling, K. F. F., folkskollärare, led. av II kamm.;

Lund, B. A., kyrkoherde;

Sehlstedt, O. A., redaktör, led. av II kamm. (t. o. m. den 16 maj 1950);

Wedlund, K. E., överlärare (t. o. m. den 16 maj 1950), tillika *huvudsekreterare*;

Widén, A., lantbrukare, led. av II kamm. (t. o. m. den 16 maj 1950);

Wikström, Ruth I. C., småskollärlarinna.

Expert:

Ahlberg, G. A., överlärare.

Biträdande sekreterare:

Cederstrand, O., e. o. andre kanslisekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1945: I E 33, 1947: I E 24 och 1950: I E 13.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—juni 1950 hållit 6 sammanträden om sammanlagt 8 sammanträdesdagar. Därjämte ha ordföranden och sekreterarna samt enskilda ledamöter sammanträtt ett flertal gånger.

De sakkunniga ha den 20 mars 1950 avgivit utredning och förslag rörande av folkskolans lokal- och lärarbrist påkallade provisoriska åtgärder (stencilerat) och den 15 juni 1950 *dels* hos Kungl. Maj:t gjort framställning om vidtagande av åtgärder i syfte att åstadkomma något ökade förflyttningsmöjligheter för lärare inom folkskoleväsendet, *dels ock* till chefen för ecklesiastikdepartementet överlämnat från statens folkskolinspektörer inkomna uppgifter rörande förefintligheten av skolor och läraravdelningar med så ringa lärjungeantal, att frågan om deras upprätthållande kunde anses böra tagas under övervägande. Därjämte ha de sakkunniga avgivit utlåtanden över framställningar av skolöverstyrelsen om rätt för lärarkårens representant i skolstyrelse att deltaga i sammanträde med av skolstyrelse tillsatt nämnd eller delegation, av Sveriges folkskolläraryrkesförbund rörande utfärdande av ny folkskolestadga och angående ändring av § 24 mom. 1 folkskolestadgan, av Sveriges småskolläraryrkesförbund om ändring av § 8 folkskolestadgan, av Göteborgs allmänna folkskolestyrelse om ändringar av §§ 19 och 24 folkskolestadgan samt av distriktsöverläraren J. A. Eriksson om komplettering av § 36 folkskolestadgan.

Sedan 1948 års länsstyrelseutrednings betänkande rörande länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen remitterats till de sakkunniga, ha de sakkunniga den 14 september 1950 avgivit yttrande i anledning av remissen. Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Sakkunnig för utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området m. m.* (1948: I 26; 1949: I 19; 1950: I 16).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1945):

Osvald, Ingrid M., byråchef, f. d. riksdagsledamot.

Särskilda sakkunniga för överläggningar och samråd (ämnesrepresentanter):

Virgin, Ebba E. S., konsulent;

Davidsson, Greta, konsulent;

Smedberg, Anna-Lisa M., slöjdkonsulent;

Norup, Ruth B:son, rektor;

Wiklund, Signild, vävlärlarinna;

Jonzon-Eliasson, Ester L., hemkonsulent;

Lundberg, Bertha J., konsulent;

Brodén, Märta, hemslöjds-konsulent;

Carlson, Ann-Beat, vävlärlarinna.

Sekreterare:

Sjöberg, O. T. E. V., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 31.

Under tiden december 1949—november 1950 ha överläggningar ägt rum med vissa av ämnesrepresentanterna.

I E: 4 Den sakkunniga har den 1 december 1950 avgivit betänkande angående utbildningen av lärarinnor inom det husliga området (SOU 1950: 46). Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1945 års dövstumutredning (1948: I 29; 1949: I 22; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande dövstumskolväsendet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 oktober 1945):

Wagnsson, R., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Larsson, S. B., f. d. föreståndare, led. av I kamm.;

Malmberg, O. J. N., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Malm, N. T. B., rektor.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 38.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 haft 3 sammanträden, varjämte ordföranden och sekreteraren haft ett antal överläggningar.

Utredningen har under november 1950 avgivit utlåtande över 1946 års prästlönekommittés förslag angående dövstumprästernas löneplacering med särskilt beaktande av frågan om en omprövning av tjänsteorganisationen på dövstumvårdens område. Likaledes under november månad har utredningen avgivit förslag till stadga för vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte, förslag till ny instruktion för inspektören för dövstumundervisningen samt förslag till ändrade bestämmelser angående utbildning av lärare för dövstumundervisningen. Utredningens uppdrag är därmed slutfört.

6. 1946 års prästlönekommitté (1948: I 35; 1949: I 28; 1950: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 mars 1946):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Berger, Å. B. H., kyrkoherde;

Helander, D. A. V., professor;

Mårtensson, J. W., överrevisor, led. av II kamm.;

Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Wohlin, T. H., kammarråd.

Experter:

Hörjel, N. J., t. f. länsbokhållare av 2:a klass;

Kalén, O. H., t. f. förste aktuarie.

Sekreterare:

Brolin, N.-E., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Bohman, H. Å., e. o. byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1947: I E 43.

Kommittén har under tiden december 1949—den 3 november 1950 hållit 11 sammanträden. Dessutom ha sammanträden hållits mellan enstaka ledamöter av kommittén, sekreterarna och experterna. **I E: 8**

På särskilda uppdrag har kommittén den 23 december 1949 avgivit utlåtande med förslag angående provisorisk avlönings- och pensionsförbättring för prästerna för tiden 1 juli 1950—30 juni 1951 samt utlåtande över 1946 års kyrkomötes skrivelse, nr 29, angående dövstumprästernas lönegradsplacering.

Kommittén har den 3 november 1950 avgivit betänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m., del II (SOU 1950: 43). Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Sakkunniga för utredning av frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster* (1948: I 37; 1949: I 30; 1950: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1946):

Bohlin, T. B., biskop, *ordförande* (avliden den 27 augusti 1950);

Bredberg, E. Greta M., fru;

Göransson, H. P., överdirektör, led. av I kamm.;

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm., *vice ordförande*;

Hartman, C. O., direktör;

Helander, D. A. V., professor;

Junker, Eva Gunilla (Eva-Gun) E., teol. och fil. kand.;

Leijon, Märta K., författarinna;

Lemark, O. W. M., komminister, e. o. lektor;

Lutteman, Ester, teol. och fil. kand.;

Scheutz, Elsa H., församlingsdiakonissa;

Sjöberg, E. K. T., lektor;

Ström, T. V., kyrkoherde emeritus;

Svedberg, Ellen S. A., fru, led. av II kamm.

Sekreterare:

Kjellberg, G. S. E., e. o. byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1947: I E 45.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 2 sammanträden.

De sakkunniga ha utarbetat betänkande angående frågan om kvinnas behörighet till kyrkliga ämbeten och tjänster (SOU 1950: 48), vilket emellertid på grund av dröjsmål med tryckningen ännu icke kunnat avlämnas. De sakkunnigas uppdrag är därmed slutfört.

8. *1947 års skoldisciplinutredning* (1948: I 47; 1949: I 35; 1950: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1947 för att biträda med utredning och avgiva förslag rörande disciplinära åtgärder mot lärjungar i folkskolan och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1947):

I E: 8 Liander, M. N., folkskolinspektör, *ordförande*;
Lindahl, A. R. A., rektor;
Spångberg, Nina Hildur Viktoria, folkskollärarinna;
Åstrand, R. S., rektor.

Sekreterare: .

Dahlström, B., folkskollärare (tel. Göteborg 15 18 34).

Direktiven för utredningen, se 1948: I E 47 och 1949: I E 35.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 1 sammanträde.

Utredningen har den 20 januari 1950 avgivit betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. (SOU 1950: 3). Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredning om ändrade bestämmelser beträffande prästmöte m. m.*
(1948: I 50; 1949: I 38; 1950: I 31).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 november 1947 för att biträda med utredning och avgiva förslag dels om översyn av gällande bestämmelser beträffande prästmöte, dels ock om utredning i syfte att i kap. 25 kyrkolagen måtte införas bestämmelser om stiftsråd och stiftsmöte samt att i 2 § lagen den 30 juni 1930 om församlingsstyrelse bland kyrkliga angelägenheter måtte upptagas bidrag till stiftsråd och stiftsmöte samt andra för stiftet gemensamma kyrkliga ändamål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1947):

Ljungberg, H. D., teol. dr, kyrkoherde.

Utredningsmannen har den 9 mars 1950 avgivit betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. (SOU 1950: 31). Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Utredning om upprättande av ett institut i Lund för utbildning av sjukgymnaster* (1950: I 38).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 januari 1949 för att biträda med utredning rörande upprättande av ett statligt eller statsunderstött institut i Lund för utbildning av sjukgymnaster:

Wiberg, G., professor.

Expert:

Örtengren, P. I., akademisekreterare.

Utredningsmannen har den 15 april 1950 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Svenska Unescokommittén* (1950: I 42).

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 27 maj 1949 för att *dels* utreda frågan om organisation och arbetsuppgifter för ett blivande svenskt Unescoråd, *dels*,

intill dess ett dylikt råd kommit till stånd, fullgöra de åligganden som jämlikt Unescos stadga ankomma på nationella samarbetsorgan samt de uppgifter i övrigt, som av Kungl. Maj:t må komma att bestämmas, *dels ock* I E: 12
vidtaga erforderliga åtgärder för att frågan om nedsättning av Sveriges avgift för medlemskap i Unesco må i vederbörlig ordning komma under omprövning (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1949):

Düring, H. I., professor, *ordförande*;

Goude, S. N., ombudsman, *vice ordförande*;

Degerman, A., rektor;

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm.;

Granberg, G. K. L., verkst. direktör;

Gärde-Widemar, Ingrid, advokat, led. av II kamm.;

Hillman, B., folkskollärare;

Håstad, E. W., professor, led. av II kamm.;

Jödahl, O. E., byråchef;

Lindberg, G. A., rektor;

Lindblad, B., professor;

Ståhl, M. D. E., redaktör, led. av II kamm.;

Theдин, N. E., redaktör;

Wikström, Ruth I. C., småskollärlarinna;

Åman, O. V., led. av I kamm.

Sekreterare: .

Eriksson, C. E. R., fil. kand.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 5 sammanträden.

Kommittén har den 30 september 1950 avgivit betänkande med förslag angående arbetsuppgifter och organisation för ett svenskt nationellt Unescoråd (stencilerat).

Kommittén fungerar numera som provisoriskt svenskt Unescoråd, varför redogörelse icke vidare lämnas för kommitténs verksamhet i riksdagsberättelsen.

12. *Utredning rörande ökning av antalet medicine studerande vid universitetet i Uppsala.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1950 för att utreda förutsättningarna och kostnaderna för en ökning av antalet medicine studerande vid universitetet i Uppsala:

Blix, F. G., professor, *ordförande*;

Grönwall, A. J. T., laborator;

Wejke, G. W., generaldirektör.

De sakkunniga ha hållit 5 sammanträden. De båda i Uppsala bosatta sakkunniga ha därutöver haft ett flertal överläggningar.

De sakkunniga ha den 5 september 1950 avlämnat utredning i ämnet (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

I E: 13

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

13. Utredning rörande stipendier för högre vetenskapliga studier
(1950: I 44).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1949 för att verkställa en översyn av nu gällande bestämmelser rörande stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier:

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm.

Sekreterare: .

Håkansson, H. E. V., fil. mag. (fr. o. m. den 23 oktober 1950).

Utredningsmannen kommer att avlämna sitt betänkande (stencilerat) i januari 1951.

14. Chalmerska byggnadskommittén (1948: I 12; 1949: I 9; 1950: I 8).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936 och den 15 juni 1937 tillsattes en särskild byggnadskommitté för uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid dåvarande Chalmers tekniska institut.

Genom beslut den 18 november 1938 förordnade Kungl. Maj:t, att Chalmerska skeppsbyggeriinstitutionens byggnadskommitté icke vidare skulle äga bestånd samt att det i stället skulle inrättas en kommitté, benämnd Chalmerska byggnadskommittén, för handhavande av de byggnadsföretag vid Chalmers tekniska högskola, som Kungl. Maj:t kunde komma att uppdraga åt densamma.

Instruktion för kommittén fastställdes av Kungl. Maj:t den 18 november 1938.

Byggnadskommitténs sammansättning under år 1950:

Larsson, E. G., direktör, *ordförande*;

Steen, S. O., arkitekt (t. o. m. den 31 oktober 1950);

Hultin, S., professor, *kassaförvaltare*;

Hössjer, K. G. N., professor, rektor;

Friberger, E. G., länsarkitekt;

Hansson, G. H., civilingenjör (fr. o. m. den 1 november 1950);

ledamöter av kommitténs sektion för maskinteknik:

Karlson, K. G., professor (t. o. m. den 30 juni 1950);

Hammar, O. G., professor (fr. o. m. den 1 juli 1950);

ledamöter av kommitténs sektion för elektroteknik:

Dahr, K., professor;

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Rydbeck, O. E. H., professor;

ledamot i kommitténs sektion för statens skeppsprovsningsanstalt:

Nordström, H. F., överdirektör.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., kamrer.

Kommitténs arkitekt:

Wernstedt, C. M., professor.

Därjämte arbetar kommittén med en sektion för textilt teknik för uppförande av byggnad för svenska textilforskningsinstitutet, en sektion för silikat-kemi för om- och tillbyggnad av silikatkemiska institutionen vid högskolan samt en sektion för fysik för tillbyggnad av högskolans fysikinstitution, alla med samma ledamöter som huvudkommittén.

Lokal: Gibraltargatan 5, Göteborg; tel. 18 74 40 (arkitektkontor, prof. Wernstedt); Chalmers tekniska högskolas kamrerarkontor, Storgatan 43, Göteborg; tel. 11 63 19 (kamrer Nordwall).

Kommittén har under år 1950 anlitat följande sakkunniga: professor O. Hammar för värme- och kraftcentralen, W. Fagerströms Ingenjörbyrå för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar, Mellersta och Norra Sveriges ångpanneförening och Karl G. Eliassons Ingenjörbyrå för elektriska anläggningar samt civilingenjör A. Lidholm för planläggande av de elektriska laboratoriernas utrustning.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 9 sammanträden.

De byggnadsföretag som under året främst bearbetats av kommittén äro nybyggnad för avdelningen för maskinteknik och nybyggnad för avdelningen för elektroteknik.

Nybyggnaden för maskinteknik: Den byggnadsdel som innehåller föreläsningssal och ritsalar har färdigställts och tagits i bruk. Vissa kompletteringsarbeten återstå. I källaren planeras provisoriska laboratorier, i avvaktan på att härför avsedd byggnad kan uppföras. I kungl. brev den 2 juni 1950 anbefalld översyn av förslaget till nybyggnad för maskinlaboratoriet pågår.

Nybyggnaden för elektroteknik: Den del av detta byggnadskomplex, som huvudsakligen skall inrymma institutionen för elektroteknik, är i det närmaste färdig. Byggnadsarbetena å den del, som skall innehålla föreläsningssal och ritsalar samt övriga svagströmstekniska laboratorier, ha nyligen igångsatts. Anskaffandet av utrustning pågår. För svagströmsinstitutionerna ha förmånliga inköp av surplusmaterial gjorts i USA. För starkströmslaboratoriernas tyngre utrustning, som i allmänhet betingar mycket lång leveranstid, ha vissa beställningar gjorts inom landet.

Arbetena för statens skeppsprovninganstalt, Svenska textilforskningsinstitutet samt för institutionerna för fysik, silikat-kemi och kärnkemi vid högskolan äro i det närmaste avslutade.

I kungl. brev den 2 juni 1950 anbefalld översyn av förslaget till tillbyggnad för högskolans kemiavdelning har påbörjats.

I E: 15

15. 1940 års arkivsakkunniga (1948: I 13; 1949: I 10; 1950: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1940 och den 3 oktober 1947 att biträda med utredning och avgiva förslag angående gallring av statsmyndigheternas arkivalier m. m.:

Knös, B. A. O., f. d. statssekreterare, *ordförande*;

Andersson, C. I., riksarkivarie;

Arvidsson, K. A. V., kanslichef;

Hedar, F. S., arkivråd;

Staf, N. O. B., förste arkivarie.

Sekreterare:

Holm, N. F., arkivarie.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamtal växel 22 45 00 (ankn. 1225 ordföranden), rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1941: I E 19 och 1948: I E 13.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 29 sammanträden. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet bedrivits av ordföranden och sekreteraren, delvis tillsammans med olika ledamöter. Överläggningar och samråd ha vid skilda tillfällen ägt rum med representanter för olika förvaltningsområden.

De sakkunniga ha under 1950 avgivit följande framställningar och utlåtanden: den 6 februari angående gallring i statistiska centralbyråns arkiv; den 30 mars angående gallring i utlänningskommissionens arkiv; den 30 mars angående gallring av verifikationer till medicinalstyrelsens räkenskaper; den 15 maj angående gallring av verifikationer till fångvårdsstyrelsens räkenskaper; den 15 maj angående gallring av verifikationer till lantbruksstyrelsens räkenskaper; den 15 maj angående gallring av verifikationer till kommerskollegii räkenskaper; den 15 maj angående gallring av verifikationer till riksförsäkringsanstaltens räkenskaper; den 12 juni angående ytterligare gallring i statens bränslekommissions arkiv; den 16 oktober angående förtecknande av gallringsbara handlingar; den 1 november angående gallring i pensionsstyrelsens arkiv; den 22 november med förslag till kungörelse angående utgallring av obehövliga handlingar hos vissa statliga myndigheter samt den 28 december angående gallring i kammarrättens arkiv.

Enligt för de sakkunniga utfärdade direktiv ha de att mot bakgrunden av givna och föreslagna gallringsföreskrifter taga under bedömande frågan om de statliga arkivinstitutionernas lokalförhållanden, varvid särskilt borde uppmärksammas frågan om tillgodoseende av riksarkivets utrymmesbehov. Arbeten härutinnan beräkna de sakkunniga kunna slutföras under första delen av år 1951.

16. *Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté* (1948: I 19; 1949: I 14; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Kreüger, H., professor emeritus, *ordförande*;

Woxén, R., professor, rektor, *vice ordförande*;

Alexanderson, K. E., revisionssekreterare, t. f. byråchef;

Dahl, D., byggnadsråd;

Hellström, B. M., professor;

Larsson, S. B., f. d. föreståndare, led. av I kamm.;

Sundahl, P. E., professor.

Arkitekter:

Ahrbom, N. O., professor;

Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., högskoleintendent.

Lokaler: Tekniska högskolan; tel. växel 23 65 20 till sekreteraren och kassaförvaltaren; 20 84 12, 20 85 12, 20 85 31, 20 85 32 till arkitektkontoret.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E 30 och 1947: I E 21.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1946 utfärdat särskild instruktion för kommittén.

Följande särskilda experter ha under år 1950 biträtt kommittén, nämligen professorn G. Löfgren i frågor rörande högskolans elektriska anläggningar, professorn L. V. L. Malm i frågor rörande ny värme- och kraftcentral för högskolan, professorn E. J. Lundberg i frågor rörande park- och trädgårdsanläggningar, Hugo Theorells ingenjörbyrå aktiebolag i frågor rörande uppvärmnings- och sanitetsanläggningar samt ingenjörfirman Jacobson och Widmark i statistiska konstruktionsfrågor. Dessutom ha olika vid högskolan anställda lärare såsom experter anlåtats i frågor rörande utrustning av nya laboratorier.

På kommitténs arkitektkontor voro under året anställda åtta arkitekter och ingenjörer samt ett skrivbiträde.

Att biträda de särskilda experterna i frågor rörande högskolans elektriska anläggningar voro under året tre ingenjörer och ritare anställda.

Under tiden december 1949—november 1950 har kommittén sammanträtt 4 gånger.

Nybyggnaderna för kemisk apparathall och kemiskt laboratorium ha färdigställts och tagits i bruk för sitt ändamål med ingången av vårterminen 1950.

Nybyggnad av ångkraftcentral har påbörjats och arbetet beräknas fortskrida i sådan takt, att monteringen av den första ångpannan kan påbörjas i februari månad 1951.

Ombyggnaden av vissa delar av gamla maskinlaboratoriebyggnaden och av den byggnad, där institutionerna för livmedelskemi och jäsningslära ha sina lokaler, har slutförts.

Ombyggnaden av vissa delar av huvudbyggnaden, där avdelningen för bergsvetenskap har sina lokaler, beräknas vara slutförd vid början av vårterminen 1951.

Ombyggnaden av gamla kemiska laboratoriet har fortgått hela året, varvid större delen av arbetet slutförts.

I E: 16 Arbetet med högskolans starkströmselektriska ledningssystem samt med vissa planeringsarbeten har fortsatt. Till dessa senare hör bl. a. sprängningsarbeten för flyttning av del av Märtavägen för framtida tillbyggnad av biblioteket, vilket arbete slutförts.

17. 1945 års universitetsberedning (1948: I 24; 1949: I 17; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 22 juni 1945 och den 15 november 1945 för att biträda med utredning och avgiva förslag beträffande universitetsorganisationen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1945):

Andrén, G., professor, led. av I kamm., *ordförande*;

Agge, K. I., professor;

Aspelin, G., professor;

Blix, F. G., professor;

Gunnarsson, G. O. I., professor;

Hadding, A. R., professor;

Hult, W. P. A., professor;

Höjer, T. A. M., professor;

Kjöllnerström, S. G., professor;

Ohlon, S. J. E., rektor, led. av I kamm.;

Pauli, I. H. E., lektor, f. d. riksdagsman;

Rodhe, C. O. W., laborator;

Svensson, G. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Wallén, C. C., fil. dr, t. f. förste statsmeteorolog;

Wistrand, K. K-son., direktör, led. av I kamm.

Expert:

Kleberg, J. V. B. T., överbibliotekarie.

Huvudsekreterare:

Lönnroth, N. E. M., professor.

Biträdande sekreterare:

Bruno, C. A., e. o. förste kanslisekreterare;

Östergren, B., fil. mag.

Lokal: Riksdagshuset, utrikesutskottet; tel. 11 39 68 eller 11 84 99.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 28.

Beredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 5 sammanträden om sammanlagt 16 dagar. Mellan sammanträdena har arbetet bedrivits på delegationer och av enskilda ledamöter.

Beredningen har under år 1950 utarbetat ett betänkande rörande den vetenskapliga publiceringsverksamheten, personal-, institutions- och stipendiefrågor samt det akademiska befordringsväsendet. Betänkandet är under tryckning.

18. *Handelsutbildningskommittén* (1948: I 25; 1949: I 18; 1950: I 15).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 juni och den 31 augusti 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1945) samt den 23 januari 1948:

Törnqvist, K. G. G., professor, *ordförande*;

Alfort, A. M., direktör;

Andersson, G. O., rektor;

Elldin, H., rektor;

Hedvall, J. G., rektor;

Jönsson, A., ombudsman;

Larsson, G. I., rektor;

Lindblom, Edith M., f. d. försäkringstjänsteman;

Lindforss, K. B. R., ombudsman;

Olsson, S. S., auktoriserad revisor, rektor;

Rosenberg, G. D., direktör;

Wiklund, H. W., rektor.

Experter:

Bohlinder, E. J. E., förste aktuarie;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Holmstrand, F. M., rektor;

Isoz, N. P. E., förste byråsekreterare (t. o. m. den 11 april 1950);

Lindblad, C. W., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1950);

Åstrand, B. I., ämneslärare.

Sekreterare:

Lindblad, C. W., förste byråsekreterare (t. o. m. den 30 juni 1950);

Holmstrand, F. M., rektor (fr. o. m. den 1 juli 1950).

Lokal: Sveriges köpmannaförbund; tel. 23 12 40; sekreterarens tel. även Kristinehamn 121 71.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 29.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 4 plenarsammanträden, varjämte kommitténs sektion 1 sammanträtt 1 gång sektion 2 11 gånger och sektion 3 12 gånger.

Kommittén har den 11 april 1950 avgivit betänkande, I, handelsgymnasierna (SOU 1950: 12). Kommitténs sektion 1 har därmed upphört.

Arbetet med ett andra betänkande, som förutom vissa pedagogiska frågor kommer att behandla den lägre handelsundervisningen, har fördröjts, då slutlig ställning icke kunnat tagas till åtskilliga spörsmål förrän 1946 års skolkommission, närmast dess yrkesutbildningsdelegation, framlagt förslag rörande den lägre yrkesundervisningens ordnande.

Kommittén räknar med att kunna slutföra sitt arbete under år 1951.

I E: 19   19. *Kollektutredningen* (1948: I 27; 1949: I 20; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1945):

Cullberg, J. O., biskop, *ordförande*;

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Mogård, J. A. B., kyrkoherde, led. av I kamm.

Tillkallad att såsom sakkunnig deltaga i granskningen av de ändamål, för vilka rikskollekterna till lutherska världskonventets svenska landskommitté och allmänna svenska prästföreningens evangeliska utskott hittills använts:

Ljunggren, Å. V., fil. stud.

Sekreterare:

Sunnerfelt, B. G., stiftsnotarie.

Lokal: Västerås domkapitel; tel. Västerås 302 64.

Dir. ktiven för utredningen, se 1946: I E 35 och 1947: I E 32.

Utredningen har i huvudsak slutfört sitt arbete. Den 27 oktober 1950 har Ljunggren till utredningen överlämnat en sammanfattning av en av honom utförd speciell undersökning beträffande Lutherakademien i Sondershausen.

20. *1945 års lärobokskommitté* (1948: I 28; 1949: I 21; 1950: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för förbättring av läroböcker m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 oktober 1945):

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Mattsson, J. G. A., f. d. rektor, sekreterare i Målsmännens riksförbund;

Rönn, Solveig A. O., fru, f. d. riksdagsledamot;

Sefve, S. I., rektor, f. d. riksdagsman;

Wikström, N. K., redaktör.

Sekreterare:

Colleen, P. T., jur. kand. (t. o. m. den 31 december 1950);

Tegner, G., pol. mag. (fr. o. m. den 1 januari 1951).

Lokal: Roslagsgatan 14; tel. 30 77 90 och 30 77 83.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 37.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit dels ett sammanträde med representanter för hjälpklassundervisningen, dels ock ett sammanträde med representanter för B-skolor.

Ordföranden och ledamoten Wikström företogo den 26—29 mars 1950 en resa till Luleå för att med överlärarna i vederbörande skoldistrikt överlägga om läroboksförhållanden inom skoldistriktet i Tornedalen.

Kommittén ingav den 6 februari 1950 tillsammans med bokutredningen till Kungl. Maj:t framställning om viss utredning genom priskontrollnämndens försorg rörande såväl distributionen som produktionen av läroböcker. I avvaktan på resultatet av denna utredning har kommitténs arbete i övrigt varit vilande.

21. *Sakkunniga för utredning rörande omorganisation av utbildningen av I E: 22 gymnastiklärare och sjukgymnaster m. m.* (1948: I 31; 1949: I 24; 1950: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 10 december 1945):

Larsson, O. E., f. d. borgarråd, *ordförande*;
 Allard, K. Å. H., annonschef, led. av II kamm.;
 Blomquist, K. S., överlärare;
 Christensen, E. H., professor;
 Fischer, Ingrid, gymnastikdirektör;
 Holmdahl, D. E., professor;
 Råberg, E., major;
 Thorson, G. A., förste gymnastikkonsulent.

Experter:

Amylong, Tora, gymnastikdirektör;
 Lindau, G. H., gymnastikdirektör;
 Sandberg, G. T. B., förste kanslisekreterare.

Sekreterare:

Högberg, J. P., gymnastikdirektör.

Lokal: Gymnastiska centralinstitutet; tel. 11 51 35, 21 25 51.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 40.

Förutom sammanträden mellan ordföranden och sekreteraren ha under tiden december 1949—november 1950 hållits 14 plenarsammanträden och 25 sammanträden med 1—4 ledamöter och sekreteraren.

De sakkunnigas utredningsuppdrag beräknas bli slutförda under våren 1951.

22. *1946 års skolkommision* (1948: I 32; 1949: I 25; 1950: I 21).

Genom beslut den 12 januari 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommission att verkställa fortsatt utredning rörande skolväsendets organisation m. m. och att framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1946).

Ledamöter:

Weijne, J. J. E., statsråd, *ordförande*;
 Düring, H. I., professor, *vice ordförande*;
 von Friesen, O. B., leg. läkare, led. av II kamm.;
 Färm, H. G. E. A., organisationssekreterare;
 de Laval, Märta, redaktör;
 Myrdal, Alva, fru;
 Nilsson, G. E., lantbrukare, f. d. riksdagsman;
 Näsström, E. E., fattigvårdsordförande, led. av I kamm.;
 Olsson, K. M. G., redaktör;
 Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

I E: 22 Sjöström-Bengtsson, Anna M., lärarinna, led. av I kamm.;
Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Arvidson, E. S. Å., lektor.

Lokal: Hantverkargatan 26; tel. växel 52 83 70, 52 85 30, 52 88 70, 52 92 35.

Direktiven för kommissionen, se 1947: I E 38.

Till kommissionens förfogande för överläggningar och samråd har stått ett expertråd (se 1947: I E 38; 1948: I E 32; 1949: I E 25; 1950: I E 21). Under 1950 har departementschefen till nya ledamöter av expertrådet kallat direktören E. J. Bengtsson, adjunkten T. S. Björkblom och ombudsmannen Bror Johansson. Ombudsmannen G. E. Eriksson och förbundssekreteraren E. L. Thorin ha entledigats från uppdraget att vara experter.

Kommissionen har i stor utsträckning fördelat sitt arbete på delegationer. Av dessa har under år 1950 *småskoleseminariedelegationen* avslutat sin verksamhet. Under året ha *kursplanedelegationen*, *yrkesutbildningsdelegationen*, *folkhögskoledelegationen* och *lärarhögskoledelegationen* varit i verksamhet.

Under år 1950 ha följande förändringar i delegationernas sammansättning vidtagits: till nya ledamöter av yrkesutbildningsdelegationen ha utsetts E. J. Bengtsson och Bror Johansson i stället för E. L. Thorin och G. E. Eriksson.

Till sekreterare inom kursplanedelegationen har från den 1 augusti 1950 utsetts civilekonomen Rut Grenholm, från den 1 september folkskolläraren Herbert Wanre och från den 1 november fil. lic. Greta Christiansson. Till sekreterare i folkhögskoledelegationen har från den 1 december 1949 utsetts ämnesläraren H. Ternblad i stället för fil. mag. Ella Jönsson, som begärt entledigande.

Kommissionen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden. Dessutom ha delegationerna under denna tid hållit sammanlagt 50 sammanträden, sammanträden med subkommittéer ej medräknade.

Kommissionen, som den 19 oktober 1949 avlämnade utredning beträffande privata skolor för yrkesutbildning med förslag till bestämmelser om tillsyn (SOU 1949: 55), har under år 1950 avlämnat utredning med förslag till statsbidragsgrunder för kommunala och enskilda yrkesskolor (under tryckning), en promemoria om planläggningen av den förberedande yrkesutbildningen vid försöksverksamheten med nioårig enhetsskola samt en promemoria om den s. k. prognosutredningen. Dessutom ha underdåniga yttranden avgivits över ett stort antal betänkanden.

Småskoleseminariedelegationen har slutfört arbetet med utarbetandet av studieplaner avsedda främst att användas vid småskoleseminarierna, sedan dessas arbete enligt kommissionens förslag blivit föremål för provisorisk omläggning.

Kursplanedelegationen har under år 1950 inriktat sitt arbete främst på utarbetandet av s. k. huvudmoment och studieplaner för försöksverksam-

heten med en nioårig enhetsskola. Med ledning av erfarenheterna från försöksverksamhetens första år (läsåret 1949—50) har en reviderad upplaga av huvudmoment och studieplaner för klasserna 1—6 utarbetats. Arbetet med timplaner, huvudmoment och studieplaner för klasserna 7—9 pågår.

Yrkesutbildningsdelegationen har ägnat sin uppmärksamhet åt förberedelserna för försöksverksamheten med nioårig enhetsskola i fråga om utformningen av den praktiska yrkesorienteringen i klasserna 7—8 och den förberedande yrkesutbildningen i klass 9. Representanter för delegationen ha besökt ett antal försöksdistrikt och vissa distrikt, som anhållit om försöksverksamhet. Arbetet med studieplaner i de nämnda ämnena pågår. Delegationen inriktar sitt arbete på frågor som sammanhånga med yrkesskolväsendets omorganisation och utbyggnad. En inventering av yrkesutbildningen inom näringslivet (art och omfattning) har verkställts.

Folkhögskoledelegationen har ägnat uppmärksamhet åt folkhögskolelära-
rarnas lönefrågor samt förberett kommissionens betänkande om folkhögskolans problem, vilket beräknas kunna avges under år 1951.

Lärarhögskoledelegationen har inriktat sitt arbete på utformandet av den första lärarhögskolan och avvaktar riksdagens principbeslut om lärarutbildningen för att kunna utforma förslag till kommissionens betänkande om lärarhögskolornas detaljutformning. Delegationens arbete beräknas kunna slutföras under år 1951.

23. *Utredning angående upprättande av ett arkeologiskt museum i Stockholm* (1948: I 34; 1949: I 27; 1950: I 22).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1946 för att inom departementet verkställa överarbetning av det av 1935 års museisakkunniga avgivna betänkandet angående sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från medelhavsländerna och främre Orienten samt i samband därmed beakta den av de sakkunniga berörda frågan, huruvida inom en och samma museiinstitution lämpligen böra inrymmas, förutom nämnda samlingar, jämväl andra samlingar av övervägande arkeologisk karaktär:

Curman, J. S., f. d. riksantikvarie.

Experter:

Tesch, N., arkitekt;

Vessberg, G. O., docent, föreståndare för Cypernsamlingarna (fr. o. m. den 28 juni 1950).

Sekreterare:

Westholm, D. A., docent.

Lokal: Haga, Stockholm 6; tel. 27 24 32 (den sakkunniges bostad) eller vitterhetsakademien; tel. 67 66 97.

Utredningen rörande cypernsamlingarna, egyptiska museet och samlingarna från Iran samt övriga samlingar från medelhavsländerna och främre Orienten är numera slutförd och ritningsförslag till lokaler för dessa samling-

I E: 23 ar äro utarbetade och kostnadsberäknade. Det har emellertid vid den under år 1950 företagna slutgranskningen visat sig önskvärt att omarbete vissa delar av detta ritningsförslag med hänsyn till framställda önskemål från de ifrågavarande samlingarnas föreståndare.

Undersökningar pågå rörande lämpligaste sättet att lokalt sammanföra de östasiatiska samlingarna och vissa inom nationalmuseum och statens etnografiska museum befintliga, huvudsakligen kinesiska, föremålsgrupper från äldre tid med de ovannämnda samlingarna. Ritningsförslag härtill är under utarbetande.

Den sakkunnige beräknar kunna avlämna sin utredning under första delen av år 1951.

24. *Kommittén för utrustning av tandläkarinstitutet i Malmö, m. m.*
(1948: I 38; 1949: I 31; 1950: I 25).

Den 20 september 1946 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för att handha frågan om utrustning av tandläkarinstitutet i Malmö och därmed sammanhängande spörsmål. Den 26 juli 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att jämväl handha anskaffningen av erforderlig utrustning för tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Den 16 januari 1948 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt kommittén att i samråd med 1944 års utredning rörande tandläkarutbildningen vidtaga de åtgärder, som kunde finnas erforderliga i syfte att tillgodose behovet av bostäder och provisoriska lokaler åt personal vid tandläkarhögskolan i Malmö.

Av Kungl. Maj:t den 20 september 1946 förordnade ledamöter:

Andrée, T. E., landstingsman, led. av I kamm., *ordförande*;

Asker, N. E. P., sjukhusdirektör;

Ehnbom, C. J. G., intendent, tillika *sekreterare*;

Lönnerblad, T., tandläkare;

Pålsson, F., chefstandläkare;

Westin, G. E. N., professor.

Av byggnadsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande förordnad ledamot:

Lindqvist, R. H., tekn. dr, byggnadschef.

Lokal: Tandläkarhögskolan i Malmö; tel. 727 20.

Direktiven för kommittén, se 1947: I E 49.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden.

Anskaffandet av bostäder åt personal har i det stora hela lyckats.

25. *1947 års sakkunniga för utredning rörande Stockholms högskolas framtida ställning* (1948: I 43; 1949: I 33; 1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1947 för att inom departementet biträda med utredning rörande Stockholms högskolas

framtida ställning, med uppdrag tillika att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad och högskolan rörande statens, Stockholms stads och högskolans framtida inbördes förhållanden i ekonomiskt och organisatoriskt hänseende (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1947):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Dillner, H. J., kansliråd;

Hadding, A. R., professor;

Larsson, S. B., f. d. föreståndare, led. av I kamm.

Experter:

Wieselgren, O. H., riksbibliotekarie;

Willers, U. E. W., kansliråd.

Sekreterare:

Ugglå, C. A., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel. 67 97 00.

Direktiven för utredningen, se 1948: I E 43.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 icke sammanträtt. Arbetet, som huvudsakligen bestått i undersökningar rörande vissa med högskolans juridiska och matematisk-naturvetenskapliga bibliotek samt smärre humanistiska institutionsbibliotek sammanhängande problem, har främst bedrivits av kanslirådet Willers. Ett led i arbetet har varit konferenser mellan denne och skilda lärar- och studentrepresentanter för högskolan. De slutliga resultaten ha försenats genom den oklarhet, som ännu råder rörande högskolans byggnadsfråga.

Uppdraget beräknas vara slutfört under första kvartalet av år 1951.

26. 1947 års musikutredning (1948: I 45; 1949: I 34; 1950: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1947 för att verkställa utredning rörande åtgärder för att främja det svenska musiklivets utveckling (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1947):

Lindbom, T. L., fil. dr, *ordförande*;

Bengtsson, L. I. O., fil. lic.;

Härén, Y., folkskollärare;

Lundén, L., kapellmästare;

Rabe, J. J., programchef;

Ralf, E. Chr., professor;

Sandberg-Norrlander, Alva, musklärare;

Sundström, N. W., folkskollärare, led. av II kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.

Experter (fr. o. m. den 4 april 1950):

Gustafsson, I. A. S., musikdirektör;

Ullman, C. E., byråsekreterare.

Sekreterare:

Ahlberg, T. V. A., byråsekreterare.

I E: 26

Lokal: Malmskillnadsgatan 33; tel. 10 31 71 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1948: I E 45.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 19 sammanträden, varjämte överläggningar mellan ordföranden och ledamöter samt sekreteraren ägt rum.

Vidare ha överläggningar ägt rum med representanter för åtskilliga myndigheter, undervisningsanstalter och organisationer.

Yttranden ha avgivits i ett antal av Kungl. Maj:t remitterade ärenden.

Ordföranden och en ledamot av utredningen ha under november månad 1950 anträtt en resa till vissa länder i Europa för studier av den högre musikundervisningen m. m.

Utkast till betänkanden rörande amatörmusik, yrkesorkestrar, militärmusik m. m. ha utarbetats.

27. *1947 års sakkunniga angående den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande* (1948: I 48; 1949: I 36; 1950: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 november 1947 och den 2 juni 1950):

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

Bergstrand, K. J. H., rektor;

Glimstedt, E. G., professor (fr. o. m. den 2 juni 1950);

Strömbeck, J. P., professor;

Westin, G. E. N., professor;

Romberg, N. W. A., kanslichef, tillika *sekreterare* (tel. 51 38 10).

Lokal: Tandläkarhögskolan i Stockholm; tel. 10 30 92.

Direktiven för utredningen, se 1948: I E 48.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit ett sammanträde in pleno, varjämte utredningsarbetet bedrivits av en särskild delegation.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

28. *Sakkunniga för fortsatt utredning rörande reglering av församlingsindelningen i Stockholm* (1948: I 49; 1949: I 37; 1950: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1947 för att biträda vid fortsatt handläggning av frågan om ändringar av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm med uppdrag tillika att, med beaktande av föreliggande utredningsmaterial, överlägga med vederbörande intressenter rörande de ändringar i församlingsindelningen, som finnas kunna ifrågasättas, samt att därefter till Kungl. Maj:t avgiva yttrande och förslag i ämnet, avseende jämväl den lämpliga tidsordningen för de ändringar i nämnda avseende, som finnas böra genomföras (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1947):

Hassler, N. H. Å., professor, *ordförande*;

Johansson, E. G., förbundskassör;

Zetterberg, K. Å. H., kyrkoherde.

Sekreterare:

Edling, N. P. J., t.f. advokatfiskal (tel. 23 45 60).

Direktiven för utredningen, se 1948: I E 49.

De sakkunniga, som under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden, ha fortsatt utredningen beträffande tidigare icke behandlade församlingar och uppnått vissa preliminära resultat.

Utredningsuppdraget beräknas vara slutfört under år 1951.

29. 1948 års konstutredning (1949: I 39; 1950: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 juni 1948 för att inom departementet biträda med utredning rörande åtgärder för att främja svenskt konstliv över huvud taget och konstbildningsverksamhet i synnerhet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juni 1948):

Eckerberg, E. L., regeringsråd, *ordförande*;

Lind, A., redaktör;

Lindgren-Fridell, Marita G:dtr, fil. lic.;

Norlén, A., överlärare;

Sjögren, N. A. G., f. d. professor;

Strömbom, S. G. M., professor;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.

Experter:

Ahnsjö, S. O. R., docent, bitr. skolöverläkare;

Borrman, M. Kristina O., småskollärarinna;

Davidsson, Greta, slöjdekonsulent;

Lindahl, Annie, folkskollärarinna;

Strandman, O., teckningslärare.

Sekreterare:

Lindhagen, N., amanuens.

Lokal: Nationalmuseum; tel. 10 51 06 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 39.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit sammanträden 22 dagar, varjämte överläggningar mellan delegationer av enskilda ledamöter samt sekreteraren ägt rum.

På grund av remiss ha de sakkunniga den 9 december 1949 avgivit utlåtande över nationalmuseiutredningens betänkande. Utredningen har vidare avlåtit promemorior dels till skolkommissionen angående den estetiska fostran vid den planerade lärarhögskolan, dels till byråchefen Ingrid Oswald angående den estetiska fostran för de lärarinnekategorier som beröras i den åt byråchefen Oswald uppdragna utredningen rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området. Tre medlemmar av utredningen ha under året företagit en studieresa till Statens Slöyd- og Tegnelaererskole i Notodden, Norge.

I E: 30

30. 1948 års tekniska skolutredning (1949: I 40; 1950: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 26 juni 1948 och den 27 maj 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1948):

Lundquist, O. R., överdirektör, *ordförande*;

Ericsson, Å. H., ingenjör;

Hellman, O. A., överingenjör;

Josephson, K. O., byråchef;

Karlbom, T. O., studierektor;

Lien, M., lektor;

Nordhult, A., rektor;

Rosenberg, N. R. W., fabrikör, led. av I kamm.;

Sandberg, K. E. E., ingenjör;

Skantze, L.-O. H., civilingenjör (fr. o. m. den 14 januari 1950);

Westman, J. O., ingenjör.

Sekreterare:

Källström, P.-E., amanuens.

Lokal: Överstyrelsen för yrkesutbildning, Valhallavägen 135; tel. 67 93 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 40.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 12 sammanträden, varav 5 i samband med studieresor till vissa tekniska läroanstalter.

Under 1950 har utredningen påbörjat en översikt över tillgången på ingenjörsutbildad personal samt fortsatt undersökning av olika tekniska skolformers studiemål m. m.

31. Bokutredningen (1949: I 41; 1950: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juni 1948 för att verkställa utredning rörande åtgärder för att ge större spridning åt god litteratur samt rörande författarnas ställning och villkor (se Post- och Inrikes tidn. den 30 augusti 1948):

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm., *ordförande*;

Bonnier, K., bokförläggare;

Englund, C.-E., författare;

Hallbeck, O. A., studiesekreterare;

Johannesson, E. G. V., direktör, led. av I kamm.;

Josephson, G. A., bokhandlare;

Larsson, Maj G., fru;

Svensson, G. A., redaktör.

Sekreterare:

Forsström, E. G. A., amanuens.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 12 06 ordföranden eller 17 52 sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 41.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt under 15 dagar. I E: 33

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1951.

32. 1948 års läkarutbildningskommitté (1949: I 42; 1950: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1948):

Nevrell, B. A., generaldirektör, *ordförande*;
Andrée, T. E., landstingsman, led. av I kamm.;
Larsson, S. W., professor;
Malmros, H., professor;
Nosslin, B., med. kand.;
Rexed, B. A., prosektor;
Sjögren, K. G. T., professor;
Waldenström, J., professor;
Wulff, H. B., professor.

Experter:

Bergman, R. K., medicinalråd;
Bergsten, Elisabeth, kurator;
Fischer, G. A. V., professor;
Forssman, S. P. M., professor;
Höjer, J. A., generaldirektör;
Inghe, P. G., socialläkare;
Lundquist, G. A. R., överläkare.

Sekreterare:

Gottlieb, J. V. C., andre kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Bruhn-Möller, Å. W., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 42.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden om sammanlagt 21 sammanträdesdagar. Mellan sammanträdena har arbetet bedrivits av särskilda arbetsutskott och av enskilda ledamöter.

Kommittén beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

33. Sakkunniga för utredning av de juridiska och statsvetenskapliga examina m. m. (1950: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 3 januari och den 8 april 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 7 januari 1949):

Bergendal, R. S. D., professor, *ordförande*;

I E: 33 Ahrnberg, B. S., advokat;
 Ekelöf, P. O., professor;
 von Hofsten, E. A. G., byråchef;
 Langendorf, K. B. I., jur. kand. och pol. mag.;
 Lindstedt, G. F., f. d. lagman;
 Ljungman, K. S. B., professor;
 Löwegren, G. H., pol. mag.;
 Montell, J. E. O., expeditionschef;
 Palander, T. F., professor;
 Persson, K. G., förste stadsfiskal;
 Wickman, Å. G., ryttmästare, direktör;
 Wählstrand, R. A., docent, rektor.

Experter:

Enequist, Gerd M., professor;
 Kristensson, F., professor;
 Quensel, C.-E., professor;
 Segerstedt, T., professor.

Sekreterare:

Girell, B. H., t. f. andre kanslisekreterare;
 Witting, N.-O., e. o. byråinspektör.

Lokal: Hantverkargatan 7; tel. 52 11 44.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 36.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 7 plenarsammanträden om sammanlagt 18 sammanträdesdagar samt 9 sektionssammanträden om sammanlagt 12 sammanträdesdagar. Mellan sammanträdena har arbetet bedrivits av ordföranden och sekreterarna delvis tillsammans med olika ledamöter.

Delegationer från de sakkunniga ha under april—maj sammanträtt sammanlagt 11 dagar i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg för överläggningar med akademiska lärare och studenter angående av de sakkunniga framlagda preliminära förslag till examina, kursfordringar i olika examensämnen m. m. De sakkunniga ha vidare utarbetat förberedande utkast till allmän förvaltningspraktik samt till viss praktisk juridisk utbildning under studietiden. Dessa utkast ha legat till grund för överläggningar med av praktiken berörda intressenter.

De sakkunniga ha låtit utföra en statistisk undersökning rörande betygs- och ämneskombinationer i avlagda politics magisterexamina samt i filosofie kandidatexamina med samhällsvetenskapliga ämnen. På grundval av en enquête ha dessutom utexaminerade politics magistrars synpunkter på bl. a. examens utformning insamlats och bearbetats. Vid av ledamöter företagna resor ha ytterligare uppgifter angående de juridiska och statsvetenskapliga studierna i andra länder insamlats.

På grund av remiss ha de sakkunniga den 2 november 1950 avgivit utlåtande över 1948 års länsstyrelseutrednings betänkande.

Uppdraget beräknas vara slutfört under år 1951.

34. 1949 års filmkommitté (1950: I 37).

I E: 35

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1949 för att verkställa översyn av filmgranskningsverksamheten samt utredning av frågan om för barn lämpad film (se Post- och Inrikes tidn. den 28 januari 1949):

Ohlon, S. J. E., rektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Dymling, C. A., direktör;

Klackenberg, G. S., t. f. direktör;

Landberg, J. G., rektor;

Rynnel, H. E., överlärare;

Wigforss, Eva, fru;

von Zweigbergk, Eva, redaktör.

Sekreterare:

Arvidsson, Ingrid, fil. kand.

Lokal: Riksdagen; tel. 40 18 30 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I E 37.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 13 sammanträden.

Ledamoten av kommittén Klackenberg har under oktober och november 1950 för kommitténs räkning gjort en sammanställning av den medicinska forskningens resultat beträffande den psykiska påverkan av film på barn. Kommittén beräknas slutföra första delen av sitt uppdrag, angående filmgranskningen, under år 1951.

35. *Sakkunniga för förhandlingar med Stockholms stad och Malmö stad rörande visst samarbete mellan dessa städer och vederbörande tandläkarhögskolor* (1950: I 39).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 11 februari och den 29 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 februari 1949):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Glimstedt, E. G., professor (endast för förhandlingar med Malmö stad);

Johansson, O. F., sjukhusintendent, tillika *sekreterare*;

Sellman, S. P. H., professor (endast för förhandlingar med Malmö stad);

Westin, G. E. N., professor.

Lokaler: Patent- och registreringsverket; tel. 67 97 00; Tandläkarhögskolan i Stockholm; tel. 23 36 50; sekreteraren tel. 34 05 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I E 39.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 15 sammanträden, varav vid 7 förhandlingar med Stockholms stads och vid 1 förhandlingar med Malmö stads delegerade ha ägt rum. Förhandlingarna med Stockholms stads delegerade rörande samordnande av tandläkarhögskolans i Stockholm patientvårdande verksamhet med stadens folktandvård och därmed sammanhängande frågor torde komma att slutföras under

I E: 35 första kvartalet 1951. De sakkunniga avse att upptaga förhandlingar rörande samarbete med kommunala sjukhus för tandläkarstuderandenas utbildning i vissa medicinskt-kliniska ämnen. Slutgiltig ställning till frågan kan dock icke tagas, förrän organisationen och omfattningen av den prekliniska undervisningen är fastställd. Utredning härom verkställes av 1947 års sakkunniga rörande den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande — jfr I E 27.

36. *Utredning om författningsbestämmelser för tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö (1950: I 40).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1949 för att i samråd med rektorsämbetena vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö utarbeta förslag till för tandläkarhögskolorna erforderliga författningsbestämmelser:

Nordström, J. H. M., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Lokal: Utredningsmannens bostad, Äppelviksvägen 33, Bromma; tel. 25 13 30.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 40.

Utredningsarbetet har legat nere under en stor del av år 1950.

Förslag till stadgar för tandläkarhögskolorna (stencilerat) har avgivits den 21 december 1950.

Arbetet med uppgörande av förslag till särskild odontologisk examensstadga beräknas vara slutfört med budgetåret 1950/51.

37. *1949 års Nääsutredning (1950: I 41).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 för att utreda August Abrahamsons stiftelses ekonomi och fortsatta verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1949):

Lundvik, V. G., f. d. landshövding, *ordförande*;

Arvas, C. G. B., byråchef;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Falck, K. R., undervisningsråd;

Karlbom, K. A., revisor;

Kyling, K. F. F., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Sönnerlind, A. S., amanuens.

Lokal: Värtavägen 8; tel. 60 98 74 (ordföranden).

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 41.

Utredningen har under tiden november 1949—november 1950 hållit 4 sammanträden.

38. Utredning rörande riksheraldikerämbetet (1950: I 43).

I E: 39

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1949 för att verkställa av riksdagen i skrivelse den 30 april 1946, nr 179, begärd översyn av riksheraldikerämbetets former för organisation och finansiering: Ehrensvärd, A., greve, kansliråd.

Sekreterare:

Bruhn-Möller, Å. W., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 12 18), rikssamt. växel 23 62 00.

Under januari—november 1950 har insamlat material bearbetats.

Utredningen beräknas vara slutförd i början av år 1951.

39. Skolöverstyrelsesakkunniga (1950: I 45).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 för utredning rörande skolöverstyrelsens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juli 1949):

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Dahlberg, G. W., överdirektör;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.

Experter:

Flinck, H. L., folkskolinspektör;

Karnell, N. B., undervisningsråd;

Norinder, Y. H. D., undervisningsråd;

Sjöstedt, C.-E., undervisningsråd;

Söderbäck, N., byråsekreterare.

Huvudsekreterare:

Ulne, J. O., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Haglund, Ågot B., byråsekreterare.

Lokal: Skolöverstyrelsen; tel. 22 24 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 45.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 37 sammanträden. Överläggningar ha ägt rum med representanter för skolöverstyrelsens ledamöter, inspektörer, konsulenter och övriga befattningshavare ävensom rektors- och lärarföreningar, statens folkskolinspektörer, folkhögskolornas rektorer, läroboksnämnden, 1948 års statistikutredning, 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården och tillsynskommittén. De sakkunniga företogo under tiden den 20—22 april 1950 en resa till Eksjö, Lund och Växjö för studier av blind-, dövstum- och sinnesslöskolor.

Utredningen är i huvudsak slutförd.

I E: 40 40. 1949 års sakkunniga rörande arkiv- och biblioteksfilmning (1950: I 46).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949 för att biträda med utredning angående mikrofilmningens användning i svenska bibliotek och arkiv (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1949):

Boëthius, S. B., f. d. riksarkivarie, *ordförande*;

Andersson, C. I., riksarkivarie;

Bäckström, K. G. H., professor;

Jerdenius, K. E., statskommissarie;

Kleberg, J. V. B. T., överbibliotekarie;

Sekreterare:

Jägerskiöld, O., förste arkivarie.

Lokal: Riksarkivet; tel. 10 73 56.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 46.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden. Utredningsarbetet har i övrigt bedrivits av ordföranden och sekreteraren. Professor Bäckström har utarbetat en promemoria rörande frågor i samband med fotografiska bilders permanensförhållande.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

41. 1949 års universitetskanslersämbets-sakkunniga (1950: I 47).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 november 1949):

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

Ehrensvärd, A., greve, kansliråd;

Larsson, S. B., f. d. föreståndare, led. av I kamm.

Experter:

Rektorerna vid universiteten i Uppsala och Lund, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolan i Stockholm samt Stockholms och Göteborgs högskolor;

Topelius, G. Z., kanslerssekreterare, kansliråd;

Östergren, B., fil. mag. (representant för Sveriges förenade studentkårer).

Sekreterare:

Karlström, H. Å., amanuens.

Lokal: Universitetskanslersämbetet; tel. 10 01 71.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 47.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första hälften av år 1951.

42. Läroverkens krisutredning (1950: I 48).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1949):

Kärre, K., undervisningsråd, *ordförande*;
Ekman, E. V., rektor;
Herrström, N. G., adjunkt;
Lindberg, G. A., rektor (t. o. m. den 14 oktober 1950);
Mellbourn, G. L. A., lektor (fr. o. m. den 15 oktober 1950);
Ohlon, S. J. E., rektor, led. av I kamm.;
Sehlstedt, O. A., redaktör, led. av II kamm.

Expert (i lönefrågor):

Ulne, J. O., byråchef.

Sekreterare:

Blomberg, D. Ingeborg, förste byråsekreterare.

Lokal: Skolöverstyrelsen; tel. 22 24 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 48.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 5 sammanträden, varjämte ordföranden, enskilda medlemmar och sekreteraren haft särskilda överläggningar.

Utredningen har den 4 mars 1950 avgivit dels framställning angående löne- och tjänstgöringsförhållanden för lärare vid högre skolor, dels utredning och förslag angående anställnings- och avlöningsförhållanden för folkskollärare, som tjänstgöra i högre skolor (stencilerat). Vidare har utredningen den 22 september 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag angående praktisk lärarkurs för blivande ämneslärare vid högre skolor (stencilerat).

De sakkunnigas arbete beräknas fortgå under år 1951.

43. 1950 års prästvalskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 för att verkställa en översyn av prästvalslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1950):

Göransson, H. P., överdirektör, led. av I kamm., *ordförande*;

Brolin, N.-E., kansliråd;

Gustafsson, F. E., f. d. banvakt, led. av II kamm.;

Hassler, O. L., teol. dr, domkyrkosyssloman;

Malmeström, E. A. C., biskop.

Sekreterare:

Hörjel, N. J., t. f. länsbokhållare av 2:a klass.

Lokal: Drottninggatan 30, Karlstad; tel. 15100.

Direktiv (anförande av statsrådet Quensel till statsrådsprotokollet den 3 mars 1950):

Genom proposition nr 204 förelade Kungl. Maj:t 1949 års riksdag förslag till nya grunder för avlöningen av präster m. m. I skrivelse den 9 december 1949 har riksdagen anmält, att riksdagen — med vissa avvikelser — godkänt de i propositionen föreslagna grunderna för prästernas avlöning och pensionering, avsedda att träda i tillämpning å tidpunkt, som framdeles bestämmes.

I E: 43

Riksdagens beslut innebär bl. a. att för ordinarie församlingspräster skall införas en förflyttningsskyldighet av i princip samma räckvidd som den, vilken för närvarande är stadgad för civilstatstjänstemän i allmänhet och för folkskollärare. Detta rättsinstitut gäller som bekant företrädesvis det fall, att förflyttningen påkallas av organisatoriska skäl men är även avsett att — undantagsvis — kunna tillämpas, då eljest synnerliga skäl för en förflyttning föreligga.

I det betänkande av 1946 års prästlönekommitté (SOU 1948:44), som låg till grund för propositionen, erinrade kommittén därom, att frågan angående förflyttning av ordinarie präster icke kunde regleras allenast genom bestämmelser i ett avlöningsreglemente om en generell förflyttningsskyldighet för befattningshavarna. För att kunna i full utsträckning tillämpas förutsatte nämligen — framhöll kommittén — ett sådant stadgande en häremot svarande ändring i gällande prästvalslagstiftning, varigenom pastorat förpliktas att — utöver för närvarande förekommande fall — såsom ordinarie präst mottaga prästman, som pastoratsmenigheten icke själv valt.

I mitt anförande till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet för den 1 april 1949 framhöll jag — under erinran om nödvändigheten att underlätta ecklesiastika indelnings- och organisationsändringar — att en uppmjukning av prästvalsbestämmelserna i detta begränsade syfte vore nödvändig och att denna fråga borde lösas, så snart den hunnit nöjaktigt utredas. Men även skälen för att bereda möjlighet att förflytta ordinarie präst av andra orsaker än organisatoriska fann jag vara så vägande, att den behövliga översynen av prästvalslagstiftningen även borde taga sikte på sådant fall.

Nämnda uttalanden ha godkänts av riksdagen.

Det har — under remissen av prästlönekommitténs betänkande — framhållits, att de s. k. tredjegångstillsättningarna av kyrkoherdetjänsterna kunde giva visst utrymme för förflyttning av ordinarie prästmän, som av organisatoriska eller andra skäl icke kunna bibehållas vid sina tjänster. Å andra sidan har — bland annat i det av riksdagen godkända utskottsutlåtandet i prästlönefrågan — understrukits angelägenheten av att tredjegångstillsättningarna icke utnyttjades för detta ändamål på sådant sätt, att möjligheterna att genom detta institut tillgodose de ändamål, för vilka detsamma införts, avsevärt försämrades. Jag saknar givetvis anledning att här taga ställning till utformningen av de nya bestämmelser, som kunna visa sig erforderliga för att lösa förevarande fråga. Jag vill endast erinra om att motsvarande spörsmål på folkskoleväsendets område lösts medelst en allmän regel av innebörd, att kyrkostämmans respektive folkskolestyrelsens rätt att genom val utse ordinarie folkskollärare alltid skall vara beroende av att Kungl. Maj:t icke beslutat att tjänsten skall tillsättas genom förflyttning. Jag hänvisar härom till 19 § 1 d) folkskolestadgan samt 4 § 3 mom. tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet för folkskolan. Härmed vill jag dock ej hava sagt, att förhållandena på de båda områdena äro så ensartade, att ej svårigheter kunna möta för nu ifrågavarande problems lösning efter nyssnämnda linje.

Den av statsmakterna numera i princip beslutade genomgripande omläggningen av avlöningsförhållandena för prästerna tvingar emellertid fram ett slutligt ställningstagande till ett annat spörsmål på prästvalsområdet, av ojämförligt större praktisk räckvidd än den i det hela formellt-tekniska fråga jag härförut berört. Jag syftar härvid på frågan om det s. k. stiftsbandet.

Gällande huvudförfattning på prästvalsområdet — lagen den 7 december 1934, nr 573, om tillsättning av prästerliga tjänster — kan sägas vila på två huvudprinciper. Den ena är pastoratsmedlemmarnas rätt att själva välja kyrkoherde och komminister. Den andra principen är att prästmans befodringsrätt är inskränkt till det stift, för vilket han prästvigs — stiftsbandet. I båda dessa principer finnes ett flertal modifikationer.

Få företeelser inom den kyrkliga organisationen torde vara sedan länge så om-

stridda som stiftsbandet. Jag får härom hänvisa till den redogörelse för denna frågas tidigare behandling, som lämnats i prästlönekommitténs betänkande. Kommittén fann det icke oundgängligt, att frågan om stiftsbandets vara eller icke vara avgjordes i omedelbart sammanhang med avlöningsreformen, och den framlade av denna anledning ej heller något direkt förslag i ämnet. Kommittén gav emellertid för egen del ett tydligt uttryck för sin uppfattning, att detta för vårt land egenartade rättsinstitut numera spelat ut sin roll. Det är enligt min mening i varje fall ovedersägligt, att avlöningsreformen på flera väsentliga punkter skapat ett nytt läge för denna gamla frågas allsidiga bedömande. Jag finner mig redan med hänsyn härtill böra förorda, att frågan nu upptages till ny prövning.

Ännu en fråga på prästvalslagstiftningens område är aktuell. I skrivelse den 4 december 1948, nr 11, har nämligen kyrkomötet hemställt om utredning och förslag till ändrade bestämmelser beträffande tillsättningen av ordinarie prästerliga tjänster i de s. k. privilegierade territoriella pastoraten. Den av mig nu ifrågasatta utredningen erbjuder ett naturligt tillfälle att närmare undersöka även denna fråga, detta så mycket mera som den praktiska innebörden av de s. k. prästvalsprivilegierna icke saknar samband med stiftsbandet. Jämväl i denna del synes mig utredningen böra bedrivas förutsättningslöst.

Utredningen har intill den 1 december 1950 hållit 6 sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

44. *Pastoratsindelningssakkunniga.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 för att biträda med översyn av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1950):

Schalling, E. H., kammarråd, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Andersson, L. E., hemmansägare, led. av I kamm.;

Brolin, N.-E., kansliråd;

Hultgren, G. A. E., biskop;

Hylander, I., domprost.

Sekreterare:

Arfvidson, A. I., e. o. byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Löwbeer, H., amanuensaspirant.

Lokal: Vasagatan 36; tel. 23 45 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Quensel till statsrådsprotokollet den 3 mars 1950):

Den 1 april 1949 avlät Kungl. Maj:t proposition till riksdagen (nr 204) angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. I skrivelse den 9 december 1949 har riksdagen anmält, att riksdagen — med vissa avvikelser — godkänt de i propositionen föreslagna grunderna för prästernas avlöning och pensionering, avsedda att träda i tillämpning å tidpunkt, som framdeles bestämmes.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet för förstnämnda dag hade jag anledning att med viss utförlighet beröra frågan om pastoratsindelningen i riket och den prästerliga organisationen inom dessa kyrkliga indelningsenheter. Jag lämnade en del uppgifter rörande det omfattande administrativa arbete, som sedan åtskilliga

I E: 44 årtionden tillbaka nedlagts för en fortgående rationalisering på hithörande avsnitt av den kyrkliga förvaltningen, men framhöll, att detta arbete hämmats av särskilda omständigheter av rättslig natur. Prästerna vore nämligen — i motsats till vad som numera gällde för så gott som alla större grupper av befattningshavare i allmän tjänst — icke underkastade förflyttningsskyldighet vid fall av organisationsändringar, och gällande lagstiftning om tillsättning av prästerliga tjänster vore icke avpassad för ett utkrävande av en sådan skyldighet. Jag underströk emellertid, att de kyrkliga indelnings- och organisationsfrågorna — oaktat de arbetsresultat som på detta område hittills nåtts — måste under den närmaste framtiden påkalla en förstärkt uppmärksamhet, bland annat med hänsyn till utfallet av den beslutade allmänna kommunreformen. För att de här mötande problemen skulle kunna med någon högre grad av effektivitet praktiskt angripas och få en lösning inom rimlig tid, måste de rättsliga hinder, jag nyss berört, först undanröjas. Vad anginge förflyttningsskyldigheten komme så att ske i och med genomförandet av den föreslagna avlösningsreformen. Beträffande prästvalsbestämmelsernas anpassning till det uppkomna nya rättsläget borde en utredning snarast möjligt igångsättas.

Mina här återgivna uttalanden ha godkänts av riksdagen.

Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t i syfte att underlätta framtida indelnings- och organisationsändringar genom cirkulär den 11 november 1949 till domkapitlen m. fl. myndigheter förordnat, att i fullmakt å ordinarie prästerlig tjänst inom territoriellt pastorat eller vid Skeppsholms församling i Stockholm eller Karlskrona amiralitetsförsamling eller vid svensk församling i utlandet skall intagas förbehåll om skyldighet för den till tjänsten utnämnde att underkasta sig de ändringar i fråga om tjänstgöring och lönevillkor, som kunna bli en följd av efter hans utnämning ikraftträdande ändring i den ecklesiastiska indelningen och därav påkallad omorganisation av den prästerliga tjänstgöringen eller av ändrad prästlönelagstiftning.

I detta sammanhang kan också nämnas, att Kungl. Maj:t i de under de senaste månaderna meddelade besluten om lönereregleringar för prästerskapet i särskilda pastorat givit endast provisorisk giltighet åt besluten i de fall, då den nya kommunindelningen kan tänkas komma att aktualisera ecklesiastik indelnings- och organisationsändring.

För beredningen av lagstiftningsfrågan på prästvalsområdet har Kungl. Maj:t förut denna dag bemyndigat mig att tillkalla särskilda sakkunniga. Ett rådrum, som lämpligen synes böra tillvaratagas, erbjuder sig just nu att även upptaga pastoratsindelningsfrågorna och de församlingsprästerliga organisationsfrågorna till en förberedande omprövning från mera allmänna och principiella utgångspunkter. I själva verket har sedan länge förelegat ett behov av fastare riktlinjer för det administrativa arbetet på detta område. Till belysning av några av de problem, som här möta, får jag i korthet erinra om följande.

Det otillfredsställande i vår nuvarande pastoratsindelning plägar illustreras med några statistiska sifferuppgifter. Det finns ett antal pastorat med mycket obetydlig folkmängd — den 1 januari 1948 funnos sålunda 5 pastorat med mindre än 600 och 210 pastorat med mindre än 1 500 invånare. Å andra sidan förekommer ett antal storstadspastorat med mycket stor folkmängd, i några fall uppgående till inemot och i ett fall överstigande 100 000.

Kostnaderna för den prästerliga organisationen i de särskilda pastoraten bestridas till mycket väsentlig del av medel som uttagas för riket i dess helhet genom beskattning efter lika grund. Det måste med hänsyn härtill vara ett särskilt riksintresse att tillse att samhällets ekonomiska uppoffringar för ifrågavarande ändamål ge bästa möjliga utbyte. Detta kan endast ske om de vid varje tidpunkt tillgängliga prästerliga arbetskrafterna så fördelas att arbetskrafterna fullt och effektivt utnyttjas.

Ojämnheten i den nu gällande pastoratsindelningen, som här förut med några exempel belysts, innebär icke blott en ojämn fördelning av kyrkoherdetjänsterna utan har även medfört en markerad ojämnhet i fördelningen å pastoraten av prästerliga biträdesbefattningar och därmed alltså i fråga om den folkmängd, som belöper på varje tjänstgörande präst. Problemet om den prästerliga organisationen är därför i lika hög grad en fråga om den lämpligaste indelningen av riket i pastorat som en fråga om prästernas lämpliga fördelning på folkmängden i landet.

Av grundläggande betydelse för en prästs tjänstearbete är givetvis storleken av den folkmängd, som han har att betjäna. Ett ställningstagande är därför ofrånkomligt till frågan om det ungefärliga folkmängdstal, för vilket anställandet av särskild präst i normala fall skall anses motiverat. Givet är emellertid, att församlingarnas särskilda struktur (geografiska och kommunikatoriska förhållanden) också kräver beaktande. Våra rent agrara församlingar, församlingar med en eller flera markerade tätorter, stads- och storstadsförsamlingarna samt de särpräglade ödeviddsförsamlingarna i de norra provinserna utgöra här huvudtyperna.

Även för landets indelning i pastorat äro dessa geografiska förhållanden av betydelse. Härvid kan emellertid även böra tagas skälig hänsyn till de historiska förhållanden, som i många fall betingat den nuvarande pastoratsindelningen.

Bland de övriga problem, som i detta sammanhang aktualiseras, kan nämnas frågan om principerna för inrättande av särskilda kyrkobokföringsdistrikt samt för de biträdande prästernas stationering inom vederbörande pastorat.

Slutligen får jag framhålla, att en provindelnings utredningens gång av några stift av olika typer kan tänkas giva ytterligare synpunkter på de problem, som jag här berört.

De sakkunniga ha under tiden till och med november 1950 hållit 4 sammanträden, omfattande tillhoppa 12 dagar.

Historik har utarbetats över vad tidigare förekommit i ämnet.

De sakkunniga ha föranställt om en undersökning av prästerskapets arbetsförhållanden, syftande att klarlägga dels den totala arbetsbördan, dels dennas fördelning på arbetsuppgifter av olika slag. Vidare har från de prästerliga befattningshavarna inom vissa pastorat, ett femtontal pastorat av olika struktur inom varje stift, infodratts uppgifter rörande den tid, varje befattningshavare under oktober månad 1950 ägnat åt andra, närmare angivna arbetsuppgifter. Avsikten är att upprepa sistnämnda undersökning för någon månad under år 1951, förslagsvis maj.

Promemorior ha upprättats och preliminärt debatterats rörande dels den borgerligt kommunala indelningens betydelse för pastoratsindelningen, dels pastoratsindelningen med hänsyn till den prästerliga organisationen och dels pastoratsindelningen och befolkningsutvecklingen.

Uppgifter från rikets biskopar rörande prästrekryteringen ävensom visst statistiskt material i samma ämne ha införskaffats och bearbetats.

De sakkunniga beräkna att slutföra sitt arbete under år 1951.

45. 1950 års lärarutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att såsom experter åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté — jfr I C 13 — verkställa utredning angående vissa organisatoriska och pedagogiska frågor

I E: 45 rörande det statliga och statsunderstödda skolväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 25 maj 1950):

Lundblad, H. R., undervisningsråd, *ordförande*;

Sundelin, G. V., lantbrukare, led. av I kamm.;

Söderberg K. L., folkskolinspektör.

Sekreterare:

Ahlberg, G. A., överlärare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ordföranden), rikssamt. 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Weijne till statsrådsprotokollet den 19 maj 1950):

Särskilda sakkunniga synas nu böra tillkallas för att utreda de pedagogiska och organisatoriska frågor, som jämte de lönetekniska synpunkterna måste få avgörande betydelse för tjänsteförteckningskommitténs ställningstagande till lärarnas lönefråga, vilken fråga är betydelsefull ur rekryteringssynpunkt. Dessa sakkunniga böra avlämna sin utredning till tjänsteförteckningskommittén. — — De sakkunniga böra ock vara beredda att i mån av behov stå till tjänsteförteckningskommitténs förfogande såsom experter såväl vid dess behandling av de sakkunnigas utlåtande och lärarlönefrågan i dess helhet, som ock dessförinnan, när tjänsteförteckningskommittén finner behov av experternas råd och hjälp.

Den ifrågavarande expertutredningen bör upptaga samtliga pedagogiska och organisatoriska frågor, som den själv under arbetets gång finner vara av intresse och vikt för lönefrågans behandling i tjänsteförteckningskommittén. Emellertid vill jag påpeka vissa frågor, som expertutredningen enligt min mening bör undersöka. Sälunda böra experterna uppmärksamma de av 1946 års skolkommission berörda frågorna om ökning av möjligheterna till befordran inom de stora lärarkårerna. Vid anmälan av propositionen nr 219 till 1950 års riksdag angående riktlinjer för lärarutbildningens ordnande har jag förklarat mig övertygad om att det med hänsyn till de föreliggande arbetsuppgifternas art och det med dem förknippade ansvaret är önskvärt med en längre gående differentiering av lärartjänsterna än den nuvarande. Denna fråga bör nu närmare undersökas av ifrågavarande särskilda sakkunniga. Vidare synas specialutredningar bli erforderliga i fråga om befördringsgången för icke-ordinarie lärare. Vad angår frågan om biförmåner utanför den egentliga lönen synas för tjänsteförteckningskommitténs ställningstagande härtill erfordras åtskilliga specialundersökningar, vilka böra ske genom de särskilda sakkunnigas försorg. Detta gäller exempelvis beträffande arvoden till bibliotekarier och rektorssekreterare samt de särskilda arvoden vid provårsläroverken. — — För folkskolornas del föreligger bl. a. specialproblemet, huruvida eventuellt en och samma årliga lästid numera bör genomföras i samtliga skoldistrikt eller om vid bibehållande av kortare årlig lästid i vissa skoldistrikt där anställda lärare böra erhålla större tjänstgöringsskyldighet än lärarna i övriga distrikt; en ändring i nuvarande förhållanden enligt något av dessa alternativ skulle kunna medföra, att en enhetlig lönegrad bleve gällande för alla folkskol-lärare.

Jag förutsätter, att tjänsteförteckningskommittén uppmärksammar riksdagens år 1942 gjorda uttalande rörande löneställningen för småskolans lärare. — — Därest vid en prövning av lönefrågorna i enlighet härmed organisatoriska frågor skulle uppkomma, som böra speciellt utredas, torde en dylik utredning lämpligen böra verkställas av nu förevarande experter. För folkskoleväsendets del bör vidare frågan om överlärarorganisationen upptagas till förnyad prövning, detta framför allt med hänsyn till att efter kommunindelningsreformens genomförande skyldig-

het att anställa distriktsöverlärare torde komma att föreligga i praktiskt taget alla skoldistrikt. **I E: 46**

Slutligen bör expertutredningen även göra en undersökning rörande olika lärargrupperns faktiska arbetsbörd. En sådan undersökning synes mig nödvändig ej endast för att åstadkomma ett sådant avvägande av olika lärares tjänstgörings-skyldighet, att rättvisa skapas mellan lärarna inbördes, utan även för att åstadkomma en hållbar utgångspunkt för jämförelse mellan lärarnas arbetsbörd å ena sidan och andra tjänstemannagrupper å den andra. Vid en dylik undersökning bör helt naturligt hänsyn tagas till alla de uppgifter, som åligga lärarna i tjänsten, även sådana som det är svårt att tidsmässigt bestämma.

Den nu ifrågakommande expertutredningens arbete synes icke böra omfatta yrkesundervisningsväsendet och ej heller abnormskolorna. — — — Utredningen synes ej heller böra omfatta folkskolinspektionen. — — —

Under utredningsarbetets gång böra experterna lämna lärarorganisationerna tillfälle att framlägga sina synpunkter på berörda frågor. — — —

De sakkunniga ha t. o. m. november 1950 hållit 3 sammanträden. Arbetet har därvid planlagts. Några av de anbefallda utredningarna ha påbörjats.

46. Utredning om vidgat tillträde till högre studier.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 för att verkställa utredning rörande villkoren för tillträde till högre utbildning för personer utan studentexamen (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1950): Schmidt, F. F., professor.

Expert och sekreterare:

Neymark, N. G. E., byråchef.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen; tel. 54 05 20.

Direktiv (anförande av statsrådet Weijne till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Kravet på studentexamen har uppställts för att vinna garanti för att de studerande vid universitet och högskolor ha de nödvändiga förhållanden och de intellektuella förutsättningarna för att bedriva högre studier. Dessa garantier äro givetvis nödvändiga men det kan samtidigt icke förnekas, att kravet på avlagd studentexamen utestänger många med studiebegåvning och goda kunskaper, som av olika skäl icke haft tillfälle att följa skolan genom gymnasiet. Väl har var och en möjlighet att avlägga studentexamen som privatist, men de långa förstudierna i ett stort antal skolämnen verka ofta avskräckande, särskilt för dem som redan nått mogen ålder.

Det nu berörda spørsmålet får en särskild aktualitet, emedan det för närvarande på ett flertal områden råder brist på akademiskt utbildad arbetskraft. Från samhällets synpunkt torde det därför vara ett intresse att begåvade personer under vissa förutsättningar kunna få tillträde till högre utbildning, även om de icke skulle ha en föregående skolutbildning som helt motsvarar studentexamen. Detta gäller särskilt under övergångsperioden, innan skolreformen hunnit tillföra gymnasierna nya grupper av ungdomar. Att skapa vidgade möjligheter för personer utan formell skolkompetens att bedriva högre studier vore en åtgärd helt i linje med statsmakternas strävanden att på olika sätt bredda rekryteringsbasen till de högre utbildningsanstalterna. En utredning rörande villkor för tillträde till högre utbildning för personer, som icke avlagt studentexamen och som uppnått högre ålder än den för gymnasiestudier normala, synes därför böra företagas. Uppdraget torde böra lämnas åt särskild utredningsman.

E: 46 Utredningsmannen bör i första hand taga ställning till frågan, om man i fortsättningen skall gå fram på de individuella dispensernas väg eller om man skall ge särskilt kvalificerade grupper generell rätt att under vissa bestämda villkor avlägga akademisk examen. — — — Skulle det visa sig olämpligt eller omöjligt att fastställa bestämda villkor för avläggande av akademisk examen, bör utredningsmannen framlägga anvisningar rörande de allmänna principer och de normer som böra läggas till grund för prövningen av den sökandes lämplighet. Härvid torde som en allmän grundsats böra gälla, att frågan om en person skall anses behörig att avlägga viss examen avgöres, innan han börjar sina studier eller efter en kortare provtid.

Utredningen bör i första hand avse rätten att avlägga teologiska, juridiska, medicinska, filosofiska och statsvetenskapliga examina. Utredningen bör emellertid icke begränsas härtill utan jämväl avse en översyn av bestämmelserna om inträde till alla högskolor, där studentexamen är det vanliga inträdesvillkoret.

Utredningsmannen torde böra söka kontakt med representanter för universitet och högskolor i syfte att för varje utbildningslinje utreda vad som fordras i förkunskaper, för att en person skall kunna tillgodogöra sig undervisningen. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas kravet på språkkunskaper. Frågan i vad mån man bör uppställa krav på kunskaper motsvarande studentexamen i vissa allmänorienterande ämnen bör likaledes särskilt övervägas.

Det bör vidare utredas, huruvida den nuvarande ordningen för dispensprövning vid kanslersämbetet bör behållas eller om prövningen i stället bör anförtros åt en särskild nämnd eller vilken anordning som eljest kan anses som den mest ändamålsenliga.

Utredningsuppdraget bör icke omfatta frågan om villkoren för utläningar att bedriva studier vid svenska universitet och högskolor.

Det bör slutligen stå utredningsmannen fritt att föreslå provisoriska lösningar för särskilda grupper av studerande i avvaktan på realiserandet av en mera allmän reform.

Utredningsmannen har intill utgången av december månad 1950 hållit 32 sammanträden med bl. a. representanter för olika utbildningsanstalter, elevkårer och organisationer, som beröras av utredningen.

47. *Utredning angående anställnings- och avlöningsförhållanden m. m. för vissa lärare vid skolor i försöksdistrikt.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 oktober 1950 för att verkställa utredning av frågan om avlöande av lärare i försöksdistrikt m. m.:

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd.

Experter:

Källquist, K. G. E., undervisningsråd;

Wedlund, K. E., överlärare.

Sekreterare:

Fältheim, Å. A., t. f. undervisningsråd.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1379), rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen beräknas vara slutförd i början av år 1951.

Jordbruksdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. Statens sockernämnd (1948, 1949, 1950: I 9).

Tillsatt den 22 februari 1932. Instruktion utfärdad den 10 maj 1940 (SFS nr 377), ändrad den 30 augusti 1941 (SFS nr 710), den 28 juni 1946 (SFS nr 515) och den 24 september 1948 (SFS nr 638).

Ledamöter:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;
Carlborn, C. Hj., direktör;
Degerstedt, Hj., direktör;
Backman, H. R., lagman.

Föredragande i frågor rörande ekonomisk-teknisk granskning av svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet:

Ljunggren, A. A., auktoriserad revisor.

Sekreterare:

Jacobsson, G., jur. kand.

Nämnden har under år 1950 sammanträtt 5 dagar.

Jämlikt sin instruktion har nämnden utövat fortlöpande kontroll över svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet. Nämnden har bedrivit viss upplysningsverksamhet beträffande betarbetarelöner. Vidare har nämnden haft att handlägga vissa ärenden rörande lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter.

Nämnden har upphört med utgången av juni månad 1950. Dess arbetsuppgifter ha anförtratts åt statens jordbruksnämnd.

2. Statens linnämnd (1948: I 22; 1949: I 11; 1950: I 11).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 24 maj 1940. Instruktion för nämnden utfärdades den 31 maj 1940 (SFS nr 448).

Ledamöter:

Nilsson, Joh., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;
Larsson, N., lantbrukare;
Paues, E. W., direktör;
Sundelin, H., major;
Svensson, D., lantbrukare;
Åkerman, E. Å., professor.

Sekreterare:

Heidendahl, N. M., agronom.

Under budgetåret 1949/50 har nämnden hållit 6 sammanträden.

Linnämnden har följt utvecklingen av spånadsväxtodlingen och föreslagit

I Jo: 2 åtgärder till förbättrande av denna odling. Vidare ha lin- och hampperedningsverken undersökts för att konstatera, att verksamheten därstädes bedrivs på mest ändamålsenliga sätt. Efter förhandlingar mellan nämnden samt representanter för linne- och hampindustrien har överenskommelse träffats om avsättning av svensk spånadsväxtfiber.

Linnämnden har upphört med utgången av juni månad 1950 och dess arbetsuppgifter ha överflyttats å statens jordbruksnämnd.

3. *Utredning rörande skogsvårdslagstiftningen m. m.* (1948: I 25; 1949: I 13; 1950: I 13).

Genom beslut den 5 juni 1942 har Kungl. Maj:t bland annat förordnat, att de arbetsuppgifter, som åvilade 1936 års skogsutredning, skulle, sedan denna avslutat den inom utredningen pågående undersökningen rörande skogsbrukets transporter på vägar och järnvägar, övertagas av skogsstyrelsen.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 24 november 1944 och den 4 maj 1945 tillkallade att inom skogsstyrelsen biträda vid överarbetning av vissa föreskrifter rörande virkesmätning och därmed sammanhängande frågor

dels såsom särskild utredningsman:

Palmquist, L. P. O., hovrättsråd;

dels såsom särskilda sakkunniga:

Boberg, S., försäljningschef;

Edström, Th. G. F., direktör;

Englund, A., ombudsman;

Hellström, A., disponent;

Herlitz, N. A., direktör;

Jonsson, L. J., skogsarbetare, led. av II kamm.;

Magnusson, M., disponent;

Nordquist, M., jägmästare;

Strömbäck, C., direktör;

Wesslén, G., skogschef;

Winbladh, A. Th., jägmästare.

Av skogsstyrelsen tillkallade att såsom särskilda experter inom styrelsen biträda vid viss del av utredningen rörande virkesmätningen:

Ahnlund, B., disponent;

Bäcklund, O., jägmästare;

Djurberg, G., disponent;

Nordquist, M., jägmästare;

Ålund, H., forstmästare.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Jo 17 (jfr 1942: I Jo 12).

Sedan skogsstyrelsen den 30 augusti 1946 avlämnat betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m., är utredningens arbete slutfört i fråga om det legala ordnandet av virkesmätningen.

Den tekniska delen av utredningen, som avser åstadkommandet av såvitt möjligt enhetliga, aktuella och ändamålsenliga föreskrifter för mätning av de vanligaste virkessortimenten, har fortsatt under år 1950. Beträffande regler för kvalitetsbestämning av sågtimmer av barrträd har skogsstyrelsen avvaktat resultaten av vissa kompletterande expertutredningar, som virkesmätningrådet erbjudit sig att utföra och bekosta. Ehuru dessa resultat och andra undersökningar kunna föranleda överläggningar med ifrågavarande eller annan expertis, torde dock dylika expertutredningar ingå i skogsstyrelsens normala arbetsuppgifter i fråga om virkesmätning.

Utredningens arbete torde till följd härav kunna anses slutfört även beträffande den tekniska delen av virkesmätningen. De fortsatta undersökningar och överväganden, som befinnas nödvändiga, synas därför icke böra vidare redovisas i riksdagsberättelsen.

4. *Utredning rörande frågan om rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader m. m.* (1948: I 33; 1949: I 19; 1950: I 17).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 att utreda frågan om rationaliseringens inverkan på jordbrukets arbetskostnader jämte de spörsmål, som äga samband därmed:

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, A., sekreterare;

Cederwall, G. F. E., fil. lic.;

Meidner, R., fil. kand.;

Stensgård, A. A. H., direktör;

Experter vid vissa undersökningar:

Holmström, S. J. R., agron. lic.;

Lemne, L., fil. dr.;

Svärdström, K. F., professor;

Sekreterare:

Olsson, K. H., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Swedborg, E. H., förste aktuarie.

De sakkunniga ha under år 1950 hållit 7 sammanträden.

De sakkunniga ha slutfört sina undersökningar. Dessa ha avsett jordbrukets kostnader för maskiner och redskap, ekonomibyggnader och grundförbättringar ävensom jordbrukets arbetskostnader, räntekostnader och elkostnader samt vidare jordbrukets inkomster av fältmässiga köksväxtodlingar. Undersökningsresultaten ha delgivits statens livsmedelskommission, allteftersom de förelegat färdiga, och ha utnyttjats vid upprättandet av totalkalkylerna över jordbrukets inkomster och kostnader.

De sakkunniga ha redovisat sitt arbete i ett betänkande under titeln Arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen (SOU 1950: 29). Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

I Jo: 5 5. *Utredning rörande vissa fiskerättsliga förhållanden inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker* (1948: I 36; 1949: I 21; 1950: I 19).

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa fiskerättsliga förhållanden i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker:

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Utredningsmannen har den 10 november 1950 till tryckning avlämnat betänkande i ämnet. Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredning rörande avhorning av tjurkalvar* (1949: I 27; 1950: I 21).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning rörande avhorning av tjurkalvar (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1948):

Norup, B. S., lantbrukare, led. av II kamm., *ordförande*;

Johansson, A., förbundsordförande;

Lagerlöf, N., professor;

Schale, S. H., kapten;

Svensson, G. L., hemmansägare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hessel, N. O., sekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Jo 27.

Kommittén har under år 1950 intill den 1 december hållit 3 sammanträden.

Kommittén har den 22 augusti 1950 avgivit betänkande med förslag angående avhorning av tjurkalvar (stencilerat). Utredningens arbete är därmed slutfört.

7. *1948 års utredning om torrlägningsverksamhetens organisation* (1950: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 november 1948):

Hermansson, J. A., hemmansägare, led. av I kamm., *ordförande*;

Hägglund, J. M., byråchef;

Almlöf, E. V., lantbrukskonsulent.

Sekreterare:

Danielsson, A. A., amanuens (t. o. m. den 21 december 1949);

Kollberg, B., direktör (fr. o. m. den 9 februari 1950).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 24.

Utredningen har under tiden december 1949—oktober 1950 hållit 10 sammanträden om tillhoppa 20 dagar.

Utredningen har den 19 oktober 1950 avgivit betänkande med förslag angående decentralisering av beslutanderätten i fråga om bidrag och lån till torrlägningsverksamheten (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

8. Lånenämnden för sekundär jordbrukskredit (1948: I 20; 1949: I 10; 1950: I 10).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 7 juni 1935 för handhavande av ärenden angående statens sekundärlånefond för jordbrukare. Instruktion utfärdad den 2 april 1937.

Ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

utsedd av fullmäktige i riksgäldskontoret:

Magnusson, K. H., f. d. riksgäldsfullmäktig och riksdagsman;

utsedd av styrelsen för Sveriges allmänna hypoteksbank:

Allstrin, L. B., bankdirektör;

utsedd av styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan:

Björkman, Th., direktör.

Suppleanter resp.:

Berger, O. A., kansliråd;

Hallagård, G. A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, led. av I kamm.;

Stjernberg, S. T., direktör;

Cederström, A., friherre, godsägare.

Lokal: Näckströmsgatan 1; tel. 20 03 20.

Kansligöromålen hos nämnden handhas enligt Kungl. Maj:ts medgivande av Sveriges allmänna hypoteksbank.

Nämnden har under år 1950 sammanträtt 8 gånger.

Verksamheten, vari ett flertal kreditinrättningar medverka såsom låneförmedlare, har under året fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare tillämpade riktlinjer.

Under 1950 ha i anledning av från låneförmedlare inkomna medelsrekvisitioner till dessa utanordnats sammanlagt 112 750 kronor för bestridande av lån till ett antal av 44 stycken.

För besiktning av belånade eller till belåning ifrågasatta egendomar ha nämndens ledamöter företagit vissa resor.

9. Elektrifieringsberedningen (1948: I 23; 1949: I 12; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1941, den 29 januari 1943, den 9 mars och den 26 oktober 1945 samt den 28 januari 1949:

Berggren, B. E. L., kommerseråd, *ordförande*;

Helleberg, N., byråchef, *vice ordförande*;

Granström, E. A., byråchef;

Blomqvist, E. A. E., civilingenjör.

I Jo: 9 Sekreterare:

Lund, R. N., byråingenjör.

Lokal: Birger Jarls torg 5; tel. 22 36 00.

Direktiven för beredningen, se 1942: I Jo 32 och 1949: I Jo 12.

Under tiden den 25 november 1949 — den 29 november 1950 har beredningen hållit 25 sammanträden samt fattat beslut eller avgivit utlåtanden i 369 ärenden rörande elektrifieringsbidrag och därmed sammanhängande förhållanden. 4 ärenden ha bordlagts på grund av höga specifika anläggningskostnader.

10. *Kommittén för maskinell täckdikning* (1948: I 28; 1949: I 15; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1944):

Berglund, N. H., professor, *ordförande*;

Almlöf, E. V., lantbrukskonsulent;

Moberg, H. A:son, agronom, direktör.

Sekreterare:

Persson, P. E. S., laborator.

Lokal: Jordbrukstekniska institutet, Uppsala 7; tel. 250 80.

Såsom experter ha anlitats agronomen E. Y. Andersson, civilingenjören N. R. M. Weibull och jordbrukskonsulenten A. Norrgård.

Kommittén har under år 1950 hållit 4 sammanträden. Dessutom ha överläggningar hållits inom kommittén och med tekniska experter.

Kommittén har under året insamlat kompletterande uppgifter till sitt betänkande, bl. a. genom att studera dikningsmaskiner i arbete i olika delar av Sverige och Finland. Den har vidare medverkat vid planläggningen av maskinhållarverksamhet för maskindikning. Dessutom har den granskat förslag till nya typer av dikningsmaskiner.

Kommitténs betänkande föreligger i tryck sedan början av december 1950. Avsikten är att framdeles utarbeta ett komplement till detta betänkande, bl. a. beträffande kostnaden för maskindikning samt maskindikningsverksamhetens organiserande.

11. *1946 års tryckeriutredning* (1948: I 31; 1949: I 17; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av statens reproduktionsanstalt m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1946):

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande* (avliden den 14 juni 1950);

Hernlund, C. A. V., överdirektör;

Leche, H. J., överstelöjtnant;

Murray, C. A., byråchef;

Sandberg, A. G. N., f. d. byråchef;

Thunborg, T. F., statssekreterare.

Att såsom expert biträda de sakkunniga vid vissa utredningsuppdrag har **I Jo: 13** tillkallats:

Lindholm, G. A., tryckeriintendent.

Sekreterare:

Edling, N. P. J., t. f. advokatfiskal.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Jo 28.

Departementschefen har den 28 juni 1949 uppdragit åt Hernlund att med generalstabens litografiska anstalt upptaga förhandlingar om ändringar i gällande avtalsvillkor angående tryckningen av de officiella kartorna för att söka för statsverket uppnå bättre ekonomiskt utbyte än för närvarande av kartförsäljningen. Dylika förhandlingar pågå. Resultatet av dessa torde kunna framläggas senast i början av år 1951. I övrigt har utredningsarbetet vilat.

12. *Utredning rörande indragning av ströängar å kronomark ovan odlingsgränsen inom Norrbottens län, m. m.* (1948: I 32; 1949: I 18; 1950: I 16).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari 1946 att verkställa utredning och avgiva förslag rörande indragning av ströängar å kronomark ovan odlingsgränsen inom Norrbottens län m. m.:

Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektsgatan 13; tel. 11 46 99.

Under år 1950 har utredningsmannen färdigställt utredning angående vissa fiskerättsliga frågor i lappmarkerna m. m., vilken utredning i viss mån har samband med uppdraget om fortsatt ströängsindragning ovan odlingsgränsen. Arbetet beträffande frågan om ströängsindragning väntas bli avslutat under första halvåret 1951.

13. *Naturskyddsutredningen* (1948: I 35; 1949: I 20; 1950: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1946 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1946):

Elliot, K. E., president, *ordförande*;

Dahlbeck, N., fil. dr, sekreterare i Svenska naturskyddsföreningen;

Florin, C. R., professor;

Gustafson, K. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindström, S. A., arkitekt;

Nilsson, G. H., överdirektör;

Westman, K. J. A., överingenjör.

Sekreterare:

Spens, E. V., häradshövding.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 572 50.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Jo 39.

Utredningen har under tiden december 1949—oktober 1950 hållit 8 sammanträden om tillhoppa 15 dagar.

I Jo: 13 Utredningen har den 18 september 1950 erhållit trycklov å sitt betänkande. Detta beräknas kunna avlämnas omkring årsskiftet 1950/51.

14. *Utredning rörande frågan om samhällsintressets bevarande i samband med exploateringen av Fjärås Bräcka* (1948: I 39; 1949: I 23; 1950: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 oktober 1947):

Elliot, K. E., president, *ordförande*;

Dahlbeck, N., fil. dr, sekreterare i Svenska naturskyddsföreningen;

Lindström, S. A., arkitekt.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 572 50.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Jo 39.

Markundersökningarna av Fjärås Bräcka ha under år 1950 fortsatt och, vad beträffar fältarbetena, avslutats. Bearbetningen av borrningsresultat m. m. väntas bli färdig i början av år 1951. Vissa ekonomiska undersökningar måste därefter göras.

Utredningen kan beräknas bli slutförd tidigast under senare halvåret 1951.

15. *1948 års kronolägenhetsutredning* (1949: I 28; 1950: I 22).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande de bestämmelser, som skola gälla i fråga om upplåtelse av kronolägenheter (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1948):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

Alm, M. F., f. d. byråchef;

Jacobson, U. R., handlande, led. av II kamm.;

Olsson, Albin, kronotorpare.

Expert, tillika sekreterare:

Ericsson, Y. A. R., kanslichef.

Lokal: Linnégatan 87; tel. 23 80 20.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Jo 28.

Sedan utredningen den 14 oktober 1949 avlämnat betänkande angående upplåtelsevillkoren för kronotorp m. fl. lägenheter (stencilerat), har för utredningen endast återstått att såsom ett särskilt ärende överväga förutsättningarna för att bilda en sambruksförening på Meselebergets kronopark samt lämpliga anordningar härför. Utredningen torde omkring årsskiftet 1950/51 kunna avlämna betänkande rörande sistnämnda fråga.

16. *Potatisindustriutredningen* (1950: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 november 1948):

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm. (fr. o. m. den 20 januari 1950);

Brahmer, H. T., f. d. överingenjör;
 Elofsson, G. S., lantbrukare, led av I kamm.;
 Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Magnusson, R. A. H., landssekreterare;
 Sjö, N. A., kassör, f. d. riksdagsman;
 Virgin, G. I., godsägare, kapten;
 Wintzell, T., överingenjör.

Sekreterare:

Asplund, K. T., e. förste byråsekreterare.

Lokal: Kommerskollegium; tel. 20 65 73 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 23.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 5 sammanträden.

Vid en studieresa i Danmark under 5 dagar har utredningen besökt danska stärkelse- och spritfabriker samt försöksodlingar ävensom haft överläggningar med företrädare för de danska potatisindustrierna och odlarna av industripotatis.

En delegation av utredningen har i samråd med experter bedrivit kalkyleringsarbete, avseende de ekonomiska betingelserna för olika alternativ av driftskoncentration och tillverkningsmetoder. Kalkylerna ha till större delen färdigställts.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete i slutet av år 1951.

17. Småbruksutredningen (1950: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1948 för att verkställa utredning rörande småbrukens möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 november 1948):

Örborn, K. A., agronom, *ordförande*;
 Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Hæggholm, E. E., rektor, led. av II kamm.;
 Jonsson, J. S., skogsarbetare, led. av II kamm.;
 Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Larsson, G. K. V., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Olsson, H., byråchef;
 Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Högström, E. A., kamrerare.

Lokal: Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader, Kyrkogatan 2, Lund; tel. 146 90.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 25.

Kommittén har under år 1950 intill den 1 december hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första hälften av år 1951.

I Jo: 18

18. 1949 års jaktutredning (1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1949)

dels såsom utredningsman:

Kling, E. H., statssekreterare (t. o. m. den 7 december 1950);

Hegrelius, A. O. R., expeditionschef (fr. o. m. den 8 december 1950);

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar och i övrigt biträda vid utredningen:

Grill, C. L. C:son, direktör;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;

Sköldin, P. A., metallarbetare, led. av II kamm.;

Wennmark, J. T. D., byråchef;

Wikström, C. direktör.

Att såsom expert biträda utredningen har den 29 juni 1950 tillkallats: Hegrelius, A. O. R., expeditionschef (t. o. m. den 7 december 1950).

Sekreterare:

Rhedin, C. W. E., e. o. andre kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 26.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 8 sammanträden under sammanlagt 11 dagar.

Den 11 november 1950 har utredningen avgivit betänkande med förslag till ändringar i jaktlagstiftningen (SOU 1950: 40). Av arbetsuppgifterna kvarstår därefter frågan om införande av obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1951.

19. 1949 års ägofredsutredning (1950: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 mars och den 21 december 1949 för utredning rörande revision av lagen om ägofred (se Post- och Inrikes tidn. den 21 mars 1949):

Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande*;

Alm, M. F., byråchef;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Andersson, E. O., lantbrukare, led. av II kamm.;

Andrén, T. S., skogsvårdschef;

Braunstein, Å. G. V., häradsövding (fr. o. m. den 1 januari 1950);

Ericsson, Y. A. R., kanslichef;

Pålsson, P. O., lantbrukare, led. av I kamm.;

Åström, H., förbundssekreterare.

Sekreterare:

Nilsson, O. F., fil. lic.

Lokal: Birger Jarlsgatan 9^{II}; tel. 10 22 74 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 27.

Under 1950 har utredningen hållit 2 sammanträden samt företagit tvenne studieresor. Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

20. 1949 års växtskyddsutredning (1950: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1949 för att verkställa översyn av organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 2 april 1949):

Andersson, J. A., bankofullmäktig, led. av II kamm., *ordförande*;

Lanke, B. T., sekreterare;

Osvald, K. H., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Ekström, P. E., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Artillerigatan 42; tel. 22 55 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 28.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 12 sammanträden samt haft överläggningar med av utredningsarbetet berörda myndigheter, institutioner, kommittéer och organisationer.

Det huvudsakliga utredningsmaterialet har sammanbragts och bearbetats. Utredningen beräknar kunna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

21. 1949 års försöksgårdskommitté (1950: I 29).

Den 11 februari 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök att utreda frågan om den fortsatta utbyggnaden av försöksgårdsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 18 februari 1949).

Den 26 mars 1949 uppdrog styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök åt en kommitté att verkställa berörda utredning. I anslutning därtill meddelade Kungl. Maj:t den 13 maj 1949 bestämmelser om kommittén.

Kommitténs sammansättning:

Gustafsson, Y. H., professor, överinspektör för lantbrukets försöksväsen, *ordförande*;

Brofalk, G. H., lantbrukare;

Hovgard, T. Å., direktör;

Jonsson, Jon N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Nilsson-Leissner, G., professor, föreståndare för statens centrala frökontrollanstalt (t. o. m. den 15 september 1950).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1949 för att såsom sakkunniga biträda vid utredningen:

Carlsson, C. G. E., förvaltare;

Vieweg, O. K. H., direktör;

I Jo: 21 Örborn, K. A., agronom, ledamot av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader.

Sekreterare:

Eliasson, N. G. I., agron. stud.

Lokal: Överinspektörens kansli, Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Uppsala 7; tel. 25 155 och 25 137.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 29.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 8 sammanträden om tillhoppa 10 dagar.

Kommittén har den 20 december 1949 till styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök avgivit betänkande i två delar (stencilerat). Detta har styrelsen med eget yttrande överlämnat till Kungl. Maj:t den 17 januari 1950.

Huvuduppdraget är därmed slutfört. Kommittén har under 1950 bearbetat vissa specialfrågor. Detta arbete beräknas bli slutfört under januari månad 1951.

22. 1949 års jorderosionskommitté (1950: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 för att verkställa utredning av frågan om en intensifiering av verksamheten för bekämpande av sand- och jordflykt (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1949):

Ytterborn, G. R., överdirektör, *ordförande*;

Netzén, G., chefredaktör, led. av II kamm.;

Petersson, S. S. W., försöksgårdsföreståndare;

Elofsson, G. S., lantbrukare, led. av I kamm.;

Bergström, L. B. V., länsjägmästare;

Björklund, C. M., jordbrukskonsulent.

Sekreterare:

Vixell, N. F., direktör.

Lokal: Drottninggatan 27, tel. 20 18 65 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 30.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 januari 1950 har kommitténs uppdrag utvidgats att jämväl avse annan erosion än vinderosionen.

Såsom experter att biträda kommittén i fråga om det utvidgade utredningsuppdraget har Kungl. Maj:t förordnat professorerna F. Hjulström, Uppsala, och T. A. G. Torstensson, Ultuna.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt under 28 dagar, delvis i samband med studieresor i de av jordflykt berörda områdena.

Arbetet under år 1950 har i första rummet omfattat det kommittén först lämnade uppdraget. Ett flertal överläggningar ha härvid hållits bl. a. med de lokala lantbruksorganen och skogsvårdsstyrelserna i Sydsverige även med representanter för de privata plantskolorna.

Kommittén har den 29 april 1950 avgivit yttrande till Kungl. Maj:t över en framställning från länsstyrelsen i Malmöhus län angående utförande av visst strandskydd söder om Kyrkbackens hamn på ön Ven ävensom den 10 juli 1950 till Svenska FAO-kommittén avlämnat en promemoria angående jordförstöringen i Sverige i anledning av ett av FAO-organisationen anordnat expertmöte i Amsterdam den 19—21 juli 1950 rörande jorderosionsfrågorna. I Jo: 24

Under december månad 1950 har kommittén avlämnat betänkande med förslag till intensifierade åtgärder för sand- och jordflyktens bekämpande (stencilerat). Det fortsatta arbetet avser ett andra betänkande berörande erosionsproblemet i övrigt.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1951.

23. Skogsstatistikutredningen (1950: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 att verkställa utredning och avgiva förslag angående utformningen av den skogliga statistiken (se Post- och Inrikes tidn. den 23 september 1949):

Lange, N. G., statssekreterare, *ordförande*;

Näslund, H. M. E., professor och föreståndare för statens skogsforskningsinstitut;

Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;

Strindlund, G., överdirektör;

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., aktuarie.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 31.

Under tiden den 1 november 1949—den 31 oktober 1950 har utredningen hållit 13 sammanträden. Utredningen har i första hand undersökt alternativa möjligheter att anordna en avverkningsstatistik. Vidare har utredningen till behandling upptagit andra skogsstatistiska frågor såsom pris- och omkostnadsstatistik för rundvirke och lönestatistiken för skogsarbetare.

Uppdraget beräknas bli slutfört under sommaren 1951.

24. Utredning om fortsatt stöd åt lin- och hampodlingen m. m. (1950: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1949):

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;

Ahlsten, C. J., led. av II kamm.;

Kullgren, E., direktör;

Nilson, Hj. R., led. av II kamm.;

Näsström, E. E., led. av I kamm.;

I Jo: 24 von Schwerin, W. C. P. B., kanslichef;
Stensgård, A. A. H., direktör.

Sekreterare:

Ekström, P. E., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Artillerigatan 42; tel. 22 55 60.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 32.

Utredningen har intill utgången av november 1950 sammanträtt 32 dagar samt har med vederbörligt bemyndigande besökt de statsunderstödda beredningsverken för lin och hampa ävensom två fabriker för framställning av linnevaror. Med anlitande av särskilda sakkunniga har utredningen låtit undersöka odlingsförutsättningarna för lin och hampa i skilda landsdelar ävensom lin- och hampberedningsverkens ekonomiska förhållanden samt tekniska utrustning och kapacitet.

Utredningen beräknas framlägga ett principförslag före utgången av år 1950 samt slutföra sitt arbete under år 1951.

25. *Utredning om skydd för pollenöverförande insekter mot faran av vissa bekämpningsmedel mot skadeinsekter och ogräs (1950: I 33).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 23 september 1949):

Åkerman, E. Å., professor, *ordförande*;

Hammar, C. A., f. d. folkskollärare;

Nilsson, Hj., rektor;

Torssell, B. R. M., professor.

Sekreterare:

Sjöborg, N. E., sekreterare.

Lokal: Hushållningssällskapet, Kalmar; tel. 10 289.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 33.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 4 sammanträden. Statens växtskyddsanstalt har för kommitténs behov utfört undersökningar rörande olika bekämpningsmedels skadeverkningar. Kommitténs arbete beräknas bli slutfört i början av år 1951.

26. *Producentbidragsutredningen (1950: I 34).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 för att verkställa översyn av bestämmelserna om producent- och kontantbidrag för mjölk till vissa mindre jordbruk (se Post- och Inrikes tidn. den 5 december 1949):

Malmfors, N., generaldirektör, *ordförande* (t. o. m. den 14 juni 1950);

Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 15 juni 1950);

Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Hæggbloom, E. E., rektor, led. av II kamm.;

Jonsson, Jon N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Jönsson, N., hemmansägare, led. av II kamm.;

Olsson, H., byråchef;

Svensson, W., agronom, led. av II kamm.;

Sekreterare:

Swedborg, E. H., förste aktuarie.

Lokal: Artillerigatan 42; tel. 22 55 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 34.

Utredningen har under år 1950 intill den 1 december hållit 9 sammanträden.

Genom beslut den 2 juni 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt de sakkunniga att jämväl utreda frågan, vad vissa prishöjningar på oljekraftfoder m. m. i realiteten kunde komma att betyda för det mindre jordbruket samt vilka möjligheter som funnes att bereda detta kompensation därför. Efter att den 17 oktober 1950 ha till Kungl. Maj:t överlämnat Promemoria angående fodermedelsfördyringen och det mindre jordbruket (stencilerad) har utredningen fullgjort nu ifrågavarande uppdrag.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt huvuduppdrag under år 1951.

27. Utredning angående utbyggnaden av den centrala forskningsinstitutionen för norrländska jordbruksfrågor m. m. (1950: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 5 december 1949):

Lindeberg, E. F. L., generaldirektör, *ordförande*;

Gustafsson, Y., professor, överinspektör för lantbrukets försöksväsen;

Sjögren, E., direktör i Sveriges lantbruksförbund.

Sekreterare:

Åkerberg E., docent vid lantbrukshögskolan med statens lantbruksförsök.

Biträdande sekreterare:

Gustafsson, K., agr. stud. (fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 31 oktober 1950).

Lokal: Lantbrukshögskolan, Uppsala; tel. 25 121.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 35.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden samt företagit en resa till Norrland under tiden den 22—den 26 maj.

Utredningen har den 12 december 1950 avgivit betänkande med förslag rörande organisationen av försöksgården vid Röbäcksdalen. Arbetet i övrigt beräknas bli slutfört under år 1951.

28. Fiskebåtsförsäkringsutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att verkställa utredning om försäkring av fiskebåtar (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1950):

I Jo: 28 Apelqvist, S., direktör, *ordförande*;
 Henriksson, N. T., direktör;
 Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;
 Skoglund, G. T., folkskolärare, led. av II kamm.;
 Utbult, K. B., affärsföreståndare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., e. o. aktuarie.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 20 januari 1950):

I överensstämmelse med den uppfattning, som — — — kommit till uttryck vid skilda tillfällen, finner — — — jag det önskvärt, att frågan om försäkring av fiskebåtar skall lösas på ett sätt, som gör det möjligt för fiskarna att utan alltför stora kostnader skaffa sig säkerhet för det kapital, som båtarna representera. Jag anser därför att — — — en utredning i saken bör igångsättas. Vid utredningen bör man i första hand sträva efter att finna en lösning av frågan, som gör det möjligt att ordna ett tillfredsställande försäkringsskydd för fiskarna utan ekonomiskt stöd från det allmännas sida. Skulle sådant stöd visa sig erforderligt, bör detsamma begränsas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt för att en godtagbar lösning skall uppnås utan att fiskerinäringen blir betungad i alltför hög grad. Om möjligt bör man i dylikt fall även söka giva stödet engångskaraktär, företrädesvis i form av organisationsbidrag. Bortsett från vad nu anförts bör utredningen vara förutsättningslös.

Utredningen har under tiden intill den 1 november 1950 hållit 5 sammanträden.

• Uppdraget beräknas vara slutfört i början av år 1951.

29. Svenska kommittén för Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (Svenska FAO-kommittén).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 20 januari 1950.

Ledamöter:

Lange, N. G., statssekreterare, *ordförande*;
 Juréen, L. J. F., byråchef;
 Nordlander, C.-H., statssekreterare;
 Näslund, H. M. E., professor;
 Olsson, K. H., byråchef;
 Svärdström, K.-F., professor.

Expertråd:

Abramson, E. L., professor;
 Corneliussen, S., ombudsman;
 Hjärre, A., professor;
 Hult, N. E. J., överdirektör;
 Jansson, N. E., förbundssekreterare;
 Johansson, F. L. H., direktör;

Nilsson, N. R., professor;
 Olhammar, G. F. N., direktör;
 Osvald, Ingrid, M., byråchef;
 Plym Forshell, W. N., byråchef;
 Stensgård, A. A. H., direktör;
 Svensson, N. A., sekreterare;
 Winroth, C. E. E., förbundsordförande;
 Ytterborn, G. R., överdirektör;
 Örborn, K. A., agronom.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., e. o. aktuarie.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift skall det åligga kommittén att avgiva yttranden och förslag i frågor rörande Sveriges deltagande i Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations verksamhet; att uppgöra de rapporter till organisationen, som det enligt dess stadga åligger medlemsstaterna att avlämna; samt att i övrigt lämna biträde eller, där så kan befinnas påkallat, taga initiativ i angelägenheter av betydelse för det internationella samarbetet på förevarande område.

Kommittén har under tiden intill den 1 november 1950 hållit 12 sammanträden.

30. 1950 års hushållningssällskapsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1950 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående ändrade grunder för fördelningen av hushållningssällskapens omkostnadsanslag m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1950):

Nordlander, C.-H., statssekreterare, *ordförande*;
 Granström, E. A., byråchef;
 Zachrisson, S. J. G., direktör.

Sekreterare:

Elfving, Y. M., förste byråagronom.

Lokal: Lantbruksstyrelsen; tel. 23 46 20 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 12 maj 1950):

Hushållningssällskapens verksamhet finansieras dels genom statliga bidrag, dels genom medlemsavgifter, ersättningar för utförda uppdrag och avkastning av egna fonder, dels genom diverse andra inkomster, i främsta rummet bidrag av lands-ting. Av dessa inkomstkällor spela de statliga bidragen den ojämförligt största rollen. Dessa bidrag lämnas framför allt ur två å riksstaten upptagna anslag, nämligen Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar och Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader. Från det förra utgår statsbidrag med belopp, motsvarande lönen till vissa befattningshavare av olika kategorier vid varje särskilt sällskap. Bidragen till sällskapens omkostnader fördelas efter bestämda, schematiska regler och ha karaktären av ett allmänt tillskott till sällskapen, vilket dessa efter

I Jo: 30 eget gottfinnande få använda för att finansiera de olika grenarna av sin mångskiftande verksamhet.

Hushållningssällskapen i Norrland samt i Värmlands och Kopparbergs län erhålla sedan ett antal år tillbaka vid sidan av nu nämnda bidrag även vissa belopp ur den del av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, som är avsedd till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. — — —

Beträffande riktlinjerna för utredningen vill jag först framhålla, att det icke torde böra ifrågasättas att man skulle göra avsteg från den nuvarande principen med schematiska och automatiskt verkande fördelningsregler, där bidragsbeloppen bestämmas utan någon prövning av de olika sällskapens statförslag eller ekonomiska ställning. Ett frångående av denna princip skulle nämligen enligt min uppfattning icke stå i god överensstämmelse med det beslut, som år 1947 fattades angående sällskapens framtida ställning.

Frågan om fördelningsgrunderna står vidare uppenbarligen i mycket nära samband med spørsmålet om anslagets storlek över huvud taget. Det synes därför nödvändigt att det i förväg klargöres, i vad mån man under utredningsarbetet bör gå in på sistnämnda spørsmål, vilket såsom redan anförts, ännu ej blivit definitivt löst. — — —

Det är tydligt att det, med de stora och varierande uppgifter som föreligga för hushållningssällskapen, är svårt för att ej säga omöjligt att angiva någon exakt gräns för sällskapens behov av statsbidrag. Snarare kan man säga, att omfattningen av sällskapens verksamhet måste anpassas efter storleken av de medel, som vid varje särskild tidpunkt kunna ställas till förfogande.

Då det statsfinansiella läget icke under den närmaste tiden torde komma att medgiva någon egentlig utvidgning av sällskapens verksamhet, bör utredningen ej heller i samband med omprövningen av grunderna för fördelningen av omkostnadsanslaget räkna med någon sådan utvidgning. Utredningen bör vidare undersöka möjligheten att med den nuvarande anslagsramen i huvudsak bibehållen effektivt utnyttja befintlig personal.

Det nuvarande omkostnadsanslaget innefattar även viss gottgörelse till sällskapen för de s. k. ortsbidrag, vilka sällskapen lämna till olika åtgärder på husdjursskötselns område. Förslag ha tidigare väckts om att dessa bidrag skulle avvecklas och staten i stället direkt påtaga sig sällskapens andel i kostnaderna för sagda åtgärder. Dessa förslag ha emellertid hittills förverkligats endast såvitt gäller vissa bidrag till hästaveln och i den proposition, som till årets riksdag framlagts angående det statliga stödet till kontrollföreningsverksamheten bland nötkreatur och till tjurföreningsverksamheten, förutsattes att systemet med ortsbidrag skall bibehållas tills vidare. Vid utredningen angående grunderna för fördelningen av omkostnadsanslaget torde man böra utgå från att ortsbidragen skola bibehållas tills vidare i nuvarande omfattning. Samtidigt bör det emellertid närmare undersökas, vilken belastning de utgöra för de olika sällskapen och vad ett slopande av desamma skulle få för inverkan på bidragsbehovet och på grunderna för fördelningen av omkostnadsanslaget.

Vid sidan av omkostnadsanslaget erhålla, såsom inledningsvis nämnts, hushållningssällskapen i Norrland samt i Värmlands och Kopparbergs län årligen vissa belopp ur den del av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, som är avsedd till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Av flera skäl synes det lämpligt, att dessa särskilda s. k. norrlandsbidrag skola inarbetas i de allmänna omkostnadsbidragen. Riksdagen har även redan år 1944 i princip tillstyrkt en dylik åtgärd. Denna fråga bör därför närmare övervägas under utredningen.

Jag har förut angivit att utredningens primära uppgift bör vara att ompröva grunderna för fördelningen av hushållningssällskapens omkostnadsanslag och att utredningen ej bör ingå på frågan om kostnaderna för en utvidgning av sällska-

pens verksamhet. I enlighet härmed bör utredningen ej heller upptaga några frågor om sällskapens personalbehov eller om personalens avlöningsförhållanden. På en punkt torde dock undantag böra göras från det sist sagda nämligen i fråga om sällskapens behov av kontorspersonal. Det beslut, som riksdagen år 1947 fattade angående sällskapens organisation, innebar i fråga om dylik personal att statsbidrag — i enlighet med vad som föreslagits i propositionen nr 76 till sagda års riksdag — skulle utgå till avlönande av två befattningshavare av kontorspersonal-kategorien vid varje sällskap. I nämnda proposition uttalade emellertid dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, att frågan om en utökning av biträdespersonalen borde upptagas till övervägande därest det, sedan den nya organisationen varit i verksamhet någon tid, skulle visa sig att ett stadigvarande behov av ytterligare biträdespersonal föreläge. Då omfattningen av den statsbidragsavlönade kontorspersonalen har direkt samband med sällskapens medelsbehov för täckande av allmänna omkostnader, synes det lämpligt att utredningen även skall överväga nämnda fråga.

Utredningen har under år 1950 intill den 1 december hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet har hittills varit inriktat på att insamla erforderligt material för uppdragets fullgörande och att diskutera principerna för arbetets uppläggning.

Uppdraget beräknas bli slutfört under första halvåret 1951.

31. 1950 års sågverksskoleutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 att verkställa utredning om yrkesutbildning för arbetare och förmän inom sågverks-industrien (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1950):

Wesström, E. A., stiftsjägmästare, *ordförande*;

Näslund, G., andre förbundsordförande;

Söderqvist, C. G. T., t. f. byråchef;

Thornander, T. V., jur. kand., direktör.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., e. o. aktuarie.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 19 maj 1950):

Norrlandskommittén har ansett att vid den av kommittén föreslagna skolan i Strömnäs borde utbildas ej blott arbetare och förmän utan även driftsledare. Sydöstra Sveriges sågverksskoleutredning har åter uttalat, att den av utredningen föreslagna skolan endast borde ha till uppgift att utbilda arbetare och förmän, medan utbildning av driftsledare borde ske vid högskola. För min del anser jag att man i vart fall för närvarande bör begränsa sig till att söka lösa utbildningsfrågan för arbetare och förmän. Utredningen bör alltså endast avse dylik personal.

Enligt de föreliggande förslagen skulle åtminstone två sågverksskolor inrättas, därav en i Norrland och en i södra Sverige. Det torde även vara klart, att det föreliggande utbildningsbehovet i och för sig skulle kunna motivera båda de föreslagna skolorna. Då man här rör sig på ett nytt område, kan det emellertid

I Jo: 31 av flera skäl vara lämpligt, att man tills vidare begränsar sig till att inrätta en sådan skola, vilken då givetvis bör stå öppen för elever från olika delar av landet. En dylik begränsning torde även kunna komma att visa sig nödvändig av ekonomiska skäl. Vid utredningen bör därför i första hand undersökas möjligheten att tillgodose det mest trängande utbildningsbehovet genom att inrätta en för hela landet avsedd sågverksskola. Skulle detta ej anses möjligt, bör utredningen avse inrättande av två skolor i olika delar av landet. I båda fallen bör även förläggningsfrågan övervägas. I första hand torde härvid böra prövas de platser som föreslagits av norrlandskommittén respektive av domänstyrelsen, eller sålunda Strömnäs för en skola i Norrland och Asa säteri för en skola i södra Sverige. Utredningen bör emellertid även pröva de andra förläggningsmöjligheter som eventuellt kunna yppa sig.

Arbetet bör i övrigt bedrivas så, att på utredningen grundade förslag kunna föreläggas riksdagen. Detta innebär, att en fullständig organisationsplan bör upprättas. Vid planens utarbetande böra särskilt uppmärksammas sådana spörsmål såsom behovet av lärarkrafter, undervisningens omfattning, elevantal samt inträdesfordringar m. m. Utredningen bör tillika erforderliga kostnadsberäkningar samt förslag till verksamhetens finansiering. Särskilt bör härvid beaktas frågan, i vilken utsträckning kostnaderna böra bestridas av allmänna medel. Vid övervägandet av detta spörsmål torde ledning kunna hämtas från de bestämmelser, som gälla i fråga om statsbidrag till centrala verkstadsskolor. Beträffande engångskostnaderna bör även uppmärksammas möjligheten till bidrag från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. Slutligen böra jämväl undersökas möjligheterna att erhålla bidrag från andra håll, exempelvis från trävaruindustrien.

Utredningen har under tiden till den 1 november 1950 haft 5 sammanträden. Utredningen har för sin orientering i förläggningsfrågan företagit resor till Strömnäs sågverk, Asa säteri, sågareskolan i Älvsbacka och Horndals sågverk.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

32. 1950 års frökontrollutredning.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 för att verkställa utredning om omorganisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1950):
Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande*;

Gadd, K. I. S., t. f. föreståndare för statens centrala frökontrollanstalt;

Hovgard, T. Å., rektor vid lantbruksskolan å Bollerup.

Sekreterare:

Swanstein, S. N. S., t. f. länsnotarie.

Lokal: Länsstyrelsen Karlskrona; tel. Länsstyrelsen; eller Ägofredsutredningen, Birger Jarlsgatan 9, Stockholm, tel. 10 22 14.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Alltsedan år 1925 handhaves den statliga frökontrollverksamheten av statens centrala frökontrollanstalt. Denna är förlagd till kronoegendomen Bergshamra i Stockholms närhet men har sedan år 1928 även en filial i Alnarp. Förutom den centrala frökontrollanstalten finnas vissa lokala, med statsmedel understödda frökontrollanstalter, vilka äro underkastade kontroll och tillsyn av centrala frökon-

trollanstalten. Dessa lokala anstalter äro fem till antalet och äro belägna i Linköping, Skara, Örebro, Torsta (Jämtland) och Luleå. — — — I Jo: 33

Det synes emellertid lämpligt att hela frågan om organisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten nu skall upptagas till omprövning. Utgångspunkten för en sådan omprövning bör vara att möjlighet skall finnas att ordna en effektiv utsädeskontroll. Samtidigt måste emellertid beaktas att denna kontroll ej bör vara mera omfattande eller kostsam än som är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till syftet med densamma. Beträffande fältkontrollen bör härvidlag bland annat prövas möjligheten att i väsentligt större omfattning än hittills övergå till ett system med stickprovskontroll.

Vad angår organisationen av frökontrollverksamheten torde någon principiell ändring i förhållandet mellan den statliga och statsunderstödda kontrollverksamheten icke böra ifrågasättas. De lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna torde alltså böra bibehållas. Däremot bör utredas i vad mån ytterligare åtgärder kunna behöva vidtagas för att analysresultaten vid de olika anstalterna skola bli enhetliga.

Mot bakgrunden av de resultat, som kunna nås i fråga om kontrollverksamhetens utformning och organisation, bör slutligen lokal- och personalbehovet för den statliga frökontrollen omprövas. Beträffande den föreslagna norrlandsfilialen bör nära samarbete äga rum med de sakkunniga, som tillkallats för att verkställa utredning och avgiva förslag angående utbyggnaden av ett centralt forskningsinstitut för norrländska jordbruksfrågor.

Utredningen torde böra verkställas av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga. Samråd bör äga rum med statens organisationsnämnd.

Utredningen har under tiden till och med november månad 1950 hållit 5 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

33. 1950 års jordbrukskassautredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 för att företaga översyn av bestämmelserna om jordbrukskasserörelsens organisation och verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1950):

Lemne, M. H., vice riksbankschef, *ordförande*;

Björkman, T. V. E., f. d. professor, verkst. direktör i Svenska jordbrukskreditkassan;

Didner, G., verkst. direktör i Smålands Bank;

Johansson, N. I., hemmansägare, led. av II kamm.;

Sekreterare:

Fürst, P.-E., e. o. hovrättsassessor (fr. o. m. den 8 november 1950).

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 22 juni 1950):

Nu gällande förordning den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor bygger i huvudsak på ett betänkande av 1938 års jordbrukskassautredning. I detta anförde utredningen, bland annat, att den med hänsyn till de dåvarande ovissa ekonomiska förhållandena icke funnit sig böra framlägga förslag till någon genomgripande omläggning av jordbrukskasserörelsen utan nöjt sig med att föreslå så-

I Jo: 33 dana ändringar i bestämmelserna för denna, som synts särskilt trängande eller som, även om så icke vore fallet, kunde genomföras utan mera långt gående författningsändringar. På grund härav gjorde utredningen icke anspråk på att med sitt förslag komma med någon slutgiltig lösning beträffande grunderna för jordbrukskasserörelsen.

Med hänsyn till den begränsande omfattning, som den av jordbrukskassautredningen företagna översynen av bestämmelserna om jordbrukskasserörelsen hade, är det ej ägnat att förvåna, att behov av ändringar i bestämmelserna senare gjort sig gällande. Redan i skrivelse den 16 juni 1945 hemställde sålunda Svenska jordbrukskreditkassan om en justering av vissa stadganden i nyssnämnda förordning, beträffande vilka en snar ändring ansågs önskvärd. Framställningen ledde till att vid 1946 års riksdag vissa ändringar vidtogos i 34 och 56 §§ förordningen. Övriga i framställningen väckta förslag ansågos med hänsyn bland annat till då pågående utredning om kreditväsendets omorganisation icke för det dåvarande böra föranleda någon åtgärd.

Efter framställningar från jordbrukskreditkassan gjordes vidare vid 1948 års riksdag vissa ändringar i bestämmelserna om jordbrukskasserörelsen. De viktigaste av dessa gällde in- och upplåningsrätten för centralkassorna för jordbrukskredit. Dessa ändringar fingo provisorisk karaktär. Giltighetstiden för desamma begränsades nämligen till utgången av år 1952.

I skrivelse den 8 november 1949 har Svenska jordbrukskreditkassan därefter hemställt om utredning angående jordbrukskasserörelsens organisation och verksamhet. Kassan har därvid framhållit, bland annat, att frågan om kreditväsendets framtida organisation numera upptagits till prövning i olika sammanhang, i det att särskilda kommittéer tillsatts dels för att verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning rörande sparbankernas organisation och verksamhet, dels för att företaga en översyn av banklagen. Vidare har kassan som skäl för den begärda utredningen framhållit, att det betänkande med förslag till ny föreningslag, som nyligen framlagts, i vissa avseenden kan väntas medföra komplikationer för kassorna.

Även enligt min mening är det lämpligt att — i anslutning till det utredningsarbete, som redan verkställts eller pågår på andra områden av kreditväsendet och föreningsväsendet — en allsidig och förutsättningslös översyn av jordbrukskasserörelsens organisation och verksamhet nu skall företagas. Denna uppgift synes lämpligen böra uppdragas åt särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga. Under arbetet bör självfallet samråd ske med de i jordbrukskreditkassans framställning nämnda kommittéerna.

Under år 1950 har utredningen intill den 1 december hållit 3 sammanträden.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete under år 1951.

34. 1950 års lantbruksförsökskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 september 1950):

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Gustafsson, Y. H., professor, överinspektör för lantbrukets försöksväsen;

Jonsson, Jon N., hemmansägare, led. av I kamm.;

Månsson, N. C., sekreterare i Hallands läns hushållningssällskap;

Hansson, S. F., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Kollberg, B., direktör.

Lokal: Statens jordbruksnämnd, Artillerigatan 42, Stockholm; tel. 22 55 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 15 september 1950):

Den statliga och statsunderstödda försöksverksamheten på jordbrukets område bedrivs för närvarande i huvudsak i två organisationsformer. Den ena är en verksamhet i rent statlig regi, främst koncentrerad till statens lantbruksförsök. Den andra är en med statsmedel understödd lokal försöksverksamhet, vilken huvudsakligen omhänderhaves av hushållningssällskapen.

Den verksamhet som statens lantbruksförsök direkt omhänderhar är förlagd — förutom till de centrala försöksinstitutionerna — dels till statliga försöksgårdar, dels till fasta försöksstationer och försöksfält (fasta försök). Antalet statliga försöksgårdar är för närvarande åtta, nämligen Wiad i Stockholms län, Ugerup i Kristianstads län, Flahult i Jönköpings län, Lanna i Skaraborgs län, Offer i Västernorrlands län, Gisselås i Jämtlands län samt Öjebyn och Brännberg i Norrbottens län. Härjämte har principbeslut fattats om inrättande av ytterligare två sådana gårdar, nämligen i Sunne i Värmlands län och i Röbbäcksdalen i Västerbottens län. Fasta försöksstationer äro inrättade vid ett 20-tal lantbruks- och lantmannaskolor. De fasta försöksfälten utgöra ett komplement till försöksstationerna och ha inrättats inom de jordbruksområden, där skolor, vilka äro lämpade till försöksstationer, ej finnas. För de fasta försöken utgår viss ersättning ur statens lantbruksförsöks medel.

Den lokala försöksverksamheten omhänderhaves inom varje hushållningssällskaps område av en av sällskapet tillsatt försökskommitté och ledes av en särskild försöksledare, vanligen en jordbrukskonsulent. För verksamheten utgår statsbidrag. Mellan den statliga och den lokala försöksverksamheten råder ett nära samband. För att statsbidrag skall utgå till lokala försök fordras sålunda att dessa utföras enligt planer, som granskats och godkänts av statens lantbruksförsök. Vidare står den lokala försöksverksamheten under statens lantbruksförsöks inspektion. Statens lantbruksförsök biträder jämväl i olika avseenden vid planläggningen och utförandet av lokala försök samt vid bearbetningen av försöksresultaten. Det kan jämväl erinras om att det s. k. försöksledarmötet utgör ett instrument för att åstadkomma samarbete mellan hushållningssällskapens försöksverksamhet och statens lantbruksförsök.

Med den snabba utveckling, som för närvarande sker på jordbrukets område, är det naturligt att ett starkt behov av försök rörande olika för jordbruket betydelsefulla frågor gör sig gällande. Detta behov har även tagit sig uttryck i önskemål om en utvidgning av såväl den statliga som den lokala försöksverksamheten samt i förslag till nya former för försöksverksamheten och en i samband därmed stående upplysningsverksamhet. Vad den statliga försöksverksamheten angår har sålunda styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök de senaste åren i sina anslagsäskanden med utgångspunkt från vissa av 1945 års jordbruksförsöksutredning framlagda förslag hemställt om kraftiga förstärkningar av de centrala försöksinstitutionernas personella och ekonomiska resurser. Dessa framställningar ha emellertid av statsfinansiella skäl icke bifallits annat än i mycket begränsad omfattning. Vidare har styrelsen, på grundval av ett av 1949 års försöksgårdskommitté den 20 december 1949 avgivet betänkande, föreslagit inrättande av sex nya försöksgårdar förutom de två, om vilka principbeslut redan fattats. Även i fråga om den fasta försöksverksamheten ha avsevärda utvidgningar föreslagits.

De önskemål, som framkommit beträffande den lokala försöksverksamheten gälla till en början en ökning av de statliga bidragen till den nu pågående verksamheten. Härjämte har emellertid förslag väckts om att statsbidrag skall kunna

I Jo: 34 utgå för att täcka kostnaderna för försöksverksamhet vid av hushållningssällskapen särskilt inrättade och drivna försöksgårdar. Sålunda har bland annat hushållningssällskapens förbund i skrivelse den 24 oktober 1949 under åberopande av det stora behovet av en betydande utökning av försöksgårdsverksamheten hemställt, att åtgärder måtte vidtagas i nu angivna riktning. Till motivering härför har i skrivelsen framhållits, bland annat, att inrättandet av statliga försöksgårdar medförde betydande kostnader för statsverket dels i form av engångskostnader för uppförande av erforderliga byggnader, inventarieanskaffning och dylikt, dels i form av årliga anslag för driften av en sådan försöksgård. Man måste därför räkna med att utbyggnaden av den statliga försöksgårdsverksamheten komme att draga ut på tiden till men för jordbrukets utveckling i de bygder, som saknade försöksgård. Om vid sidan av de statliga försöksgårdarna på hushållningssällskapens initiativ inrättades ett antal försöksgårdar, vilka med visst statligt stöd dreves av respektive sällskap i samarbete med statens jordbruksförsök, skulle det allmännas kostnader för dylika försöksgårdar säkerligen bliva avsevärt lägre än motsvarande kostnader för de statliga försöksgårdarna. Det statliga bidrag, som skulle erfordras, syntes kunna beräknas till 15 à 20 000 kronor per gård. Med så begränsade statliga kostnader för en försöksgård syntes en snabb och önskvärd utveckling av försöksgårdsverksamheten kunna ske.

I sitt förut omförmälda betänkande har vidare 1949 års försöksgårdskommitté anfört, att man i samband med en allmän översyn av den lokala försöksverksamhetens arbetsuppgifter och organisation borde taga under närmare övervägande frågan om inrättande av utav sällskapen drivna gårdar med demonstration och upplysning som huvuduppgift. Dessa gårdar skulle även i viss utsträckning kunna användas för försöksverksamhet.

Värdet av den statliga och statsunderstödda försöksverksamheten på jordbrukets område, som nu bedrivs, ligger i öppen dag. Det råder enligt min mening ej heller något tvivel om att en intensifiering och en utvidgning av denna verksamhet skulle vara ägnad att kraftigt stödja strävandena att ytterligare höja det svenska jordbrukets nivå och därför ligger i det allmännas intresse.

Inför tanken på en sådan utvidgning resa sig emellertid åtskilliga problem. Av statsfinansiella skäl torde man icke böra räkna med att det allmännas insatser under de närmaste åren kunna ökas mera avsevärt. Detta förhållande gör det i sin tur särskilt angeläget att den utvidgning av statens stöd, som eventuellt kan bli möjlig, skall ske på det sätt, som ger största möjliga nytta. Det synes med hänsyn härtill önskvärt att de olika förslag om utvidgning och intensifiering av försöksverksamheten, som framkommit, skola närmare prövas gemensamt med nu angivna utgångspunkt. Denna uppgift synes lämpligen böra uppdragas åt särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga.

Vad angår riktlinjerna för denna omprövning vill jag till en början framhålla att den år 1948 beslutade organisationen av den statliga försöksverksamheten, såvitt de hittills vunna erfarenheterna givit vid handen, fungerat tillfredsställande. Någon anledning att nu ånyo upptaga denna organisationsfråga synes därför icke föreligga.

Beträffande själva försöksverksamheten bör till en början övervägas frågan om en gränsdragning mellan de försök som böra utföras i statens lantbruksförsöks egen regi och de som böra utföras inom ramen för den lokala försöksverksamheten. En grundläggande princip synes härvid böra vara att de statliga försöksgårdarna i främsta rummet böra användas för grundläggande eller mera krävande försök ävensom för försök av mera allmängiltig karaktär medan hushållningssällskapens försöksverksamhet främst bör inriktas på att klarlägga sådana problem vilkas lösande är av omedelbar praktisk betydelse för jordbruket i vederbörande sällskaps område. En dylik gränsdragning bör dock givetvis ej innebära att den lokala verksamheten icke skulle kunna utnyttjas även för den statliga försöksverk-

samhetens räkning. Tvärtom torde här liksom hittills ett fruktbarande samarbete böra eftersträvas. I anslutning till en dylik gränsdragning bör vidare undersökas i vad mån den lokala försöksverksamheten lämpligen kan tänkas förlagd till särskilda av hushållningssällskapen drivna försöksgårdar samt vilka de ekonomiska betingelserna äro för att sådana gårdar skola komma till stånd. Vidare böra grunderna för det statliga stödet över huvud taget åt den lokala försöksverksamheten omprövas. Därvid bör bland annat övervägas lämpligheten av att statsbidraget liksom hittills skall utgå efter antalet försök utan hänsyn till deras placering eller kostnaderna för desamma. Härjämte bör prövas i vad mån behovet av nya statliga försöksgårdar kan påverkas av möjligheten att i stället utlägga försök inom ramen för den lokala försöksverksamheten eller vid fasta försöksstationer. Ett spörsmål som bör observeras i detta sammanhang är slutligen frågan om och i vad mån de statliga eller statsunderstödda försöksorganen böra ställa sig till förfogande för att biträda vid eller öva tillsyn över sådan försöksverksamhet som bedrivs av enskilda näringsintressen.

I samband med den nu angivna utredningen synes slutligen även frågan om den studiegårdsverksamhet i Norrland som tidigare bedrevs av Svenska vall- och mosskulturföreningen och som övertogs av statsmakterna år 1948 böra omprövas. Härvid bör undersökas huruvida värdet av denna verksamhet kan anses motsvara de ej oväsentliga kostnaderna för densamma. Skulle utredningen giva till resultat att studiegårdarna anses böra helt eller delvis bibehållas bör organisationen av studiegårdsverksamheten överses med beaktande av önskvärdheten av att kostnaderna för densamma skola nedbringas och att den därmed sysselsatta arbetskraften skall kunna utnyttjas fullt effektivt.

Kommittén har under tiden september—november 1950 hållit ett sammanträde om två sammanträdesdagar.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete till årsskiftet 1951/52.

Handelsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. Clearingnämnden (1948: I 8; 1949: I 9; 1950: I 11).

Instruktion för clearingnämnden utfärdad av Kungl. Maj:t den 28 augusti 1934 (SFS nr 465). Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 april 1950 har clearingnämndens verksamhet upphört med utgången av augusti månad 1950. Särskilt förordnade likvidatorer skola avsluta avvecklingen av nämndens verksamhet.

Jämlikt kungörelsen den 10 augusti 1950 (SFS nr 487) ha clearingnämndens uppgifter fr. o. m. den 1 september 1950 överflyttats å flyktkapitalbyrån, valutakontoret och riksbanken.

2. Handelspolitiska rådet (1948: I 9; 1949: I 10; 1950: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945:

a) Ledamöter:

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm., *ordförande*;

Borgström, N. O. G. J., direktör, för Sveriges köpmannaförbund;

Browaldh, K. E., bankdirektör, för Svenska bankföreningen;

Carlsson, G. F., generalkonsul, för Sveriges redareförening;

Danielsen, N., disponent, för Sveriges industriförbund;

Ekman, J. L., direktör, för Svenska trävaruexportföreningen;

Florenius, G. A., direktör, för Svenska handelsagenters förening;

Frisell, E. G., direktör, för Jernkontoret;

Gullander, Å., agronom, för Riksförbundet landsbygdens folk;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre, för Sveriges allmänna exportförening;

Johansson, K. A. A., direktör, för Kooperativa förbundet;

Kollberg, G. N., direktör, för Inköpscentralernas aktiebolag, led. av II kamm.;

Landberg, B. C. E., direktör, för Svenska pappersbruksföreningen;

Lundgren, Th., konsul, för Svenska cellulosaföreningen;

Nordenskiöld, O., sekreterare för Tjänstemännens centralorganisation;

Persson, O. A., handelsträdgårdsmästare, för Frukt- och trädgårdsodlarnas samarbetsnämnd;

Rogberg, N. O. L., assurancesdirektör, för Sjöassuradörernas förening;

Rosenquist, B., direktör, för Sveriges hantverks- och småindustriorganisation;

Sachs, R., direktör, för handelskamrarnas nämnd;

Schwartz, S., direktör, för Svenska arbetsgivareföreningen;

Sjögren, K. E., direktör, för Sveriges lantbruksförbund;

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, för Landsorganisationen, led. av I **I H: 3** kamm.;

von Sydow, Chr., disponent, för textilrådet;

Vahlberg, G. E., generaldirektör;

Wetterlind, Å. J., direktör, för Sveriges grossistförbund;

Vinell, K. T., handelsråd, för Sveriges allmänna exportförening.

b) Suppleanter:

Adiels, A. Hj., ordförande i Svenska pappersindustriarbetareförbundet, för Landsorganisationen;

Degerstedt, C. Hj., direktör, för Kooperativa förbundet;

Henriksson, T., direktör, för Sjöassuradörernas förening;

Johnson, Axel Ax:son, generalkonsul, för Sveriges redareförening;

Kugelberg, B., direktör, för Svenska arbetsgivareföreningen;

Kördel, E. R., direktör, för Sveriges grossistförbund;

Lindfors, R., ombudsman i Handelstjänstemannaförbundet, för Tjänstemännens centralorganisation;

Nilsson, N. E., agronom, för Riksförbundet landsbygdens folk;

Schroff, R., direktör, för Sveriges köpmannaförbund;

Settergren, G. C. A., direktör, för Sveriges industriförbund;

Stensgård, A. H., direktör, för Sveriges lantbruksförbund;

Stiernstedt, G., friherre, direktör, för handelskamrarnas nämnd;

Wallenberg, M., bankdirektör, för Svenska bankföreningen;

Wilhelmsson, E., ombudsman i Svenska metallindustriarbetareförbundet, för Landsorganisationen.

Sekreterare:

Gyllenhaal, L. J. C. G., amanuens.

Direktiven, se 1946: I H 16.

Handelspolitiska rådet har icke hållit något sammanträde under år 1950. Verksamheten upphörde med utgången av juni månad 1950 jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 samma månad.

3. *Handelspolitiska beredningen* (1948: I 15; 1949: I 16; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 april 1946 och den 19 september 1947 för att utgöra en beredning med uppgift att under departementschefens ordförandeskap förbereda ett ståndpunktstagande från statsmakternas sida rörande den långsiktiga planeringen av vår handelspolitik (se Post- och Inrikes tidn. den 30 april 1946):

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm., *ordförande*;

Sahlén, S. E. G., envoyé, *ställföreträdande ordförande*;

Browaldh, K. E., bankdirektör;

Carlsson, G. F., generalkonsul;

Danielsen, N., disponent;

Ekman, J. L., direktör;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;

I H: 3 Johansson, K. A. A., direktör;
Sjögren, K. E., direktör;
Vahlberg, G. E., generaldirektör;
Wallenberg, M., bankdirektör;
Wetterlind, Å. J., direktör;
Vinell, K. T., handelsråd.

Direktiven för beredningen, se 1947: I H 29.

Beredningen har icke hållit något sammanträde under år 1950. Verksamheten upphörde med utgången av juni månad 1950 jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 samma månad.

4. *Pensionsutredningen* (1948: I 23; 1949: I 22; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 januari 1947 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1947):

Åkesson, O. A., generaldirektör, *ordförande*;
Ahlberg, E., ombudsman;
Brodén, E. H., direktör;
Jansson, N. E., förste sekreterare;
Lindell, K., t. f. generaldirektör;
Nordholm, G., direktör;
Nyberg, J. S., skräddarmästare;
Sæmund, A. G., direktör;
Setréus, M., kassör.

Experter:

Lindblad, S. J. H., akademiräntmästare;
Ljungqvist, Hildegard, sekreterare;
Philip, K., professor.

Sekreterare:

Erics, B. H., förste byråinspektör;
Torén, L. E., förste aktuarie.

Direktiven för utredningen, se 1948: I H 23.

Utredningen har från och med december 1949 hållit 22 sammanträden.

Utredningen har den 12 oktober 1950 avgivit principbetänkande med undersökningar och förslag angående allmän pensionsförsäkring (SOU 1950: 33). Uppdraget är därmed slutfört.

5. *1947 års kommitterade för utrikeshandelsfrågor* (1948: I 24; 1949: I 23; 1950: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1947 för att efter samråd med handelspolitiska beredningen framlägga förslag rörande vår handelspolitik på längre sikt samt vårt deltagande i ett blivande in-

ternationellt samarbete i fråga om handel och sysselsättning (se Post- och Inrikes tidn. den 21 februari 1947):

Sahlin, S. E. G., *envoyé, ordförande*;

von Heland, K. E. H., kapten, led. av I kamm.;

Kristensson, G. F. N., köpman, led. av II kamm.;

Linderot, S. H. L:son, f. d. riksdagsman;

Persson, R. V., läderarbetare, led. av II kamm.;

Skantze, L. O. H., civilingenjör, f. d. riksdagsman;

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, ordförande i Landsorganisationen, led. av I kamm.

Expert:

Nordqvist, S. F. V., byråchef.

Sekreterare:

von Horn, K. R. L. R., kammarherre.

Biträdande sekreterare:

Hartler, H. M. S., byråinspektör.

Direktiven för de kommitterade, se 1948: I H 24.

De kommitterade ha icke hållit något sammanträde under år 1950. Verksamheten upphörde med utgången av juni månad 1950 jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 samma månad.

6. 1947 års elbranschkommitté (1948: I 27; 1949: I 27; 1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1947 för att verkställa undersökning och avgiva förslag i frågan om elbranschens utbyggnad, konkurrens- och strukturförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 28 augusti 1947):

Svennilson, S. I., professor, *ordförande*;

Eckerström, L. E., ombudsman;

Ericson, H., direktör;

Franzon, F. L., köpman, led. av I kamm.;

Hedlund, G., jur. dr, led. av II kamm.;

Hesselbom, K., driftsingenjör, led. av I kamm.;

Lindström, J., direktör;

Thelander, L. Th., överingenjör;

Westling, O., ombudsman;

Sekreterare:

von Heijne, B., assessor.

Direktiven för kommittén, se 1948: I H 27.

Utredningen har den 20 april 1950 avgivit betänkande rörande den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden (SOU 1950: 10). Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 7 7. *Krisförvaltningens effektiviseringskommitté* (1949: I 36; 1950: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1948 att utreda frågor om samarbetet mellan handels- och försörjningskommissionerna ävensom krisförvaltningens arbetsförhållanden i allmänhet (se Post- och Inrikes tidn. den 28 oktober 1948):

Kollberg, G. N., direktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Lindencrona, A., direktör;

Qvistgaard, J. H., t. f. generaldirektör.

Expert:

Lingren, G. W., byråchef.

Sekreterare:

Petri, C. W., civilekonom.

Direktiven för kommittén, se 1949: I H 36.

Kommittén har sedan december 1949 hållit 3 sammanträden. Arbetet i övrigt har varit delegerat till ordföranden, biträdd av sekreteraren. Efter det att kommittén i december 1949 framlagt förslag om sammanslagning av statens handelskommission och statens industrikommission samt om organisation av statens handels- och industrikommission, har kommittén biträtt vid förberedelserna för och genomförandet av nämnda sammanslagning. Kommittén, som därjämte framlagt vissa andra rationaliseringsförslag, avgav den 21 juni 1950 slutrapport.

8. *Förhandlingsdelegation för direktiv för priskontrollen* (1949: I Fo 3; 1950: I Fo 2).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 10 och den 17 december 1948 för överläggningar rörande definitiva riktlinjer för priskontrollen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1948):

Hagander, J. O., överståthållare, *ordförande*;

Bonow, K. D. M., fil. lic., organisationschef;

Borgström, N. O. G. J., direktör;

Gustavsson, S., ombudsman;

Jacobsson, C. A., direktör;

Josephson, W., direktör;

Karleby, O., förste kanslisekreterare;

Karlmann, K., målarmästare;

Meidner, R. A., fil. kand.;

Norrman, E., andre ordförande i Landsorganisationen;

Älmeby, H., kommerseråd, ordförande i statens priskontrollnämnd.

Experter:

Bohman, B. G., direktör;

Henriksson, A., civilekonom.

Sekreterare:

Göransson, E. W. Z., häradshövding.

Direktiven för delegationen, se 1949: I Fo 3.

Delegationen, som under år 1950 hållit 4 sammanträden, har avgivit framställning *dels* den 27 februari 1950 angående nya direktiv för den prisreglerande verksamheten, *dels ock* den 30 mars 1950 angående handläggning av prisärenden i statens priskontrollnämnd. Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 10

9. *Sakkunniga för samråd vid utredning rörande utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse i Sverige* (1950: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1949 för att såsom sakkunniga stå till handelsdepartementets förfogande för samråd vid utredning för översyn av 1903 års lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket.

Grenholm, Å., fil. dr;

Ljungqvist, G. N., försäkringsdirektör, f. d. riksdagsman;

Wollert, A. R., byråchef.

De sakkunniga ha biträtt vid utredning, som under januari och februari 1950 pågått inom departementet rörande nämnda lagstiftningsfråga. Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Gruvorganisationskommittén* (1950: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 augusti 1949 att verkställa utredning och avgiva förslag om ett statligt aktiebolag för övertagande av de tidigare tyskägda gruvorna samt om ett centralorgan i aktiebolagsform för de statliga intressena på gruvdriftens och närstående områden (se Post- och Inrikes tidn. den 18 augusti 1949):

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Bengtson, E. J., direktör;

Mattson, E., *ordförande* i Svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Rybeck, E., auktoriserad revisor.

Experter:

Frendin, T., arkitekt;

Landegren, C. A. V., förste byråingenjör;

Lindström, E., auktoriserad revisor;

Murray, C. A., byråchef;

Norberg, R. E., statskommisarie;

Palme, R., direktör.

Sekreterare:

Asplund, E. O. I., byråsekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1950: I H 35.

Kommittén har under tiden december 1949—januari 1950 hållit 8 sammanträden.

Kommittén har den 16 januari 1950 avgivit betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden (SOU 1950: 2). Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 11

11. Utredning rörande orienterande marknadsundersökningar.

Förordnad av Kungl. Maj:t den 20 januari 1950 att utreda och framlägga förslag rörande olika föreliggande projekt till orienterande marknadsundersökningar (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1950):

Petri, B. A. W., direktör.

Förordnad att biträda utredningsmannen:
Wiedesheim-Paul, G. H., byråchef.

Utredningsmannen har den 29 april 1950 avgivit en promemoria i ämnet (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.¹

12. 1942 års sakkunniga för revision av förordningen angående explosiva varor (1947: I 16; 1948: I 1; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1942 för utredning av frågan om revision av förordningen angående explosiva varor (se Post- och Inrikes tidn. den 9 oktober 1942):

Nauckhoff, S. A. G., fil. dr, *ordförande*;

Anderson, J., järnhandlare;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Nordzell, C. O. J., major;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;

Westrell, C. F., f. d. sprängämnesinspektör.

Sekreterare:

Nilsson, S. J., landssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Persson, S., e. o. förste kanslissekreterare.

Lokal: Sprängämnesinspektionen; tel. 21 24 00.

Direktiven för utredningen, se 1943: I H 15.

Förslag till vissa för försvaret avsedda bestämmelser rörande explosiva varor beräknas kunna framläggas omkring årsskiftet 1950/51.

13. 1945 års skoutredning (1948: I 10; 1949: I 11; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att verkställa utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelns sysselsättnings- och effektivitetsproblem (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1945):

Frendin, T., arkitekt, *ordförande*;

Allard, H., annonschef, led. av II kamm.;

Bahrke, W., direktör;

Byléhn, G., direktör;

¹ Angående exportkreditnämnden, som tidigare redovisats under denna rubrik, se numera riksdagsberättelsens allmänna del.

Hansson, G., sekreterare i Svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet; I H: 14
 Lantz, S., ombudsman i De förenade förbunden;
 Almeby, H., kommerseråd, ordförande i statens priskontrollnämnd.

Experter:

Heyman, G., disponent;
 Jander, M., verkmästare;
 Kristensson, R., professor;
 Sandström, C., jur. kand.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 42 73.

Direktiven för utredningen, se 1946: I H 18.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 12 sammanträden.

Genomgången av de olika avsnitten i föreliggande utredningsmaterial har under arbetsåret fortsatt, i anslutning vartill vissa kompletteringar vidtagits. Viktigare delar berörande skoindustrien, skohandeln samt garveriindustrien ha slutbehandlats. Genom särskild remiss har försvarsdepartementet hemställt om yttrande rörande den fortsatta driften vid försvarets skofabrik i Karlskrona. Med hänsyn till vissa ofullständigheter i det till utredningens disposition ställda kalkylmaterialet har ärendet ej kunnat slutbehandlas utan utredningen har anhållit att en specialutredning måtte företagas av en särskild för ändamålet tillkallad revisor.

Utredningen beräknas vara avslutad under år 1951.

14. 1945 års försäkringsutredning (1948: I 11; 1949: I 12; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 26 oktober 1945 och den 22 juni 1950 för att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och eventuell centralisering av försäkringsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1945 och den 29 juni 1950):

Åman, O. V., direktör, led. av I kamm., *ordförande*;
 Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;
 Brodén, E. H., direktör (fr. o. m. den 22 juni 1950);
 Hermansson, J. A., hemmansägare, led. av I kamm.;
 Holmberg, N. G., redaktör, f. d. riksdagsman;
 Johansson, N. I., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Kristensson, G. F. N., järnhandlare, led. av II kamm.;
 Kumblad, J. V., sekreterare (fr. o. m. den 22 juni 1950);
 Ljungqvist, G. N., försäkringsdirektör, f. d. riksdagsman.

Experter:

Brundin, G. G., byråchef;
 Prawitz, H. A., byråchef.

Sekreterare:

Appeltofft, O. H., f. d. hovrättsråd, direktör (t. o. m. den 30 juni 1950).

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 4 B.

Direktiven för utredningen, se 1946: I H 19.

I H: 14 Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 icke hållit något sammanträde.

Av utredningsuppdraget återstå spörsmål rörande den obligatoriska försäkringen för olycksfall i arbete.

15. 1946 års sjömanskommitté (1948: I 14; 1949: I 15; 1950: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 januari och den 1 februari 1946 samt den 22 oktober 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om sjöfolkets levnads- och arbetsförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1946):

Lindberg, A., f. d. ordförande i Landsorganisationen, *ordförande*;
 Berggren, E. W., förbundsombudsman (fr. o. m. den 15 september 1950);
 Blomgren, E. J., förbundsombudsman (t. o. m. den 14 september 1950);
 Böös, G. M. E., kommerseråd;
 Forssblad, D., sjökaptän;
 Reuterskiöld, H. F., direktör;
 Svensson, J., förbundsordförande, led. av II kamm.;
 Söre, A., förbundsordförande;
 Åkesson, N. H., sjökaptän.

Suppleanter:

Berggren, E. W., förbundsombudsman (för Svensson t. o. m. den 14 september 1950);
 Olsson, G. H., förbundsombudsman (för Söre).

Experter:

von Hartmansdorff, A., byråchef;
 Jerneman, T. G., byråchef;
 Sölvén, A., advokat;
 Tegendal, O. E., byråchef;
 Öbrink, H., byrådirektör.

Sekreterare:

Gerentz, S. T., civilekonom;
 Lindstedt, A., e. o. hovrättsassessor (såvitt avser handläggningen av frågan om revision av sjömanslagen; fr. o. m. den 26 september 1950).

Biträdande sekreterare:

Leissner, T. Å., amanuens;
 Malm, S. E. H., förste byråsekreterare.

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5; tel. 22 36 00 (sekreterare Gerentz).

Direktiven för kommittén, se 1947: I H 25.

Sammanträden ha under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållits med kommittén i dess helhet under 7 dagar samt med kommitténs sjukförsäkringsdelegation under 18 dagar.

Kommitténs arbete torde icke kunna avslutas under år 1951.

16. *Nyetableteringssakkunniga* (1948: I 16; 1949: I 17; 1950: I 18).

I H: 17

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 14 juni 1946 och den 28 januari 1949 för att inom handelsdepartementet verkställa utredning i fråga om behovet av att undanröja enskild nyetableteringskontroll inom näringslivet och vissa olämpliga konkurrensmetoder såsom bojkott, exklusivavtal och prisdifferentiering ävensom behovet av lagstiftning för att motverka ur samhällelig synpunkt skadliga kartellavtal m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1946 och den 19 november 1948):

Sterner, R. M. E., statssekreterare, *ordförande*;

Bonow, K. D. M., fil. lic., organisationschef;

Borgström, N. O. G. J., direktör;

Kördel, E. R., direktör;

Norrman, E., andre ordförande i Landsorganisationen;

Söderberg, K., direktör;

Wahlberg, G., handlande.

Särskilda sakkunniga:

Gillberg, K. E., direktör;

Modig, J.-O., direktör;

Utterström, C. O., direktör.

Biträde:

af Trolle, U., ekon. lic.

Sekreterare:

Martenius, Å. B. A., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Eketorp, B. S., e. o. andre kanslissekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 46 35, 20 87 92.

Direktiven för de sakkunniga, se 1947: I H 30 och 1949: I H 17.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1949—den 20 november 1950 hållit 30 sammanträden.

Förslag till lagstiftning om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbe-gränsning jämte motivering har utarbetats. Väsentliga delar av blivande betänkande föreligga i utkast eller i korrektur.

De sakkunniga beräkna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

17. *1946 års glasindustrikommitté* (1948: I 19; 1949: I 20; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1946 för att verkställa utredning rörande småglasindustriens sociala, ekonomiska och tekniska problem (se Post- och inrikes tidn. den 4 oktober 1946):

Hemmar, A., disponent, *ordförande*;

Flyboo, T., ombudsman;

Hemberg, P. J., direktör;

Ljungmark, G., avdelningsordförande;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;

I H: 17 Åfors, E., direktör;

Östlund, G., disponent.

Särskild sakkunnig:

Scheutz, C. I., diplomingenjör.

Experter:

Barckman, K. G., direktör;

Bengtsson, R., ombudsman;

Jörnstedt, K. A. W., byråchef (fr. o. m. den 28 juni 1950);

Lundqvist, O., civilingenjör;

Olsson, O. W., direktör;

Strömberg, E., civilingenjör;

Sundin, R., försäljningschef.

Assistent:

Pärl, B., jur. kand.

Sekreterare:

Reuterskiöld, D., civilekonom.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 46 05.

Direktiven för kommittén, se 1947: I H 33.

Kommittén har under år 1950 hållit 3 sammanträden.

Undersökningarna angående småglasindustriens struktur, ekonomi, produktion, sysselsättningsförhållanden, distribution av glas, export- och hemmamarknadsförhållanden, löneläge och sociala förhållanden ha fortsatt.

Kommittéarbetet beräknas kunna avslutas under år 1951.

18. Näringsrättsutredningen (1948: I 22; 1949: I 21; 1950: I 20).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande en revision av näringslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1946):

Matz, K. S., kommerseråd.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 36 93.

Direktiven för utredningen, se 1947: I H 36.

Under år 1950 ha från trycket utkommit de i föregående års berättelse omnämnda promemoriorna angående 1864 års näringsfrihetsförordning (Bidrag till tolkningen av näringsfrihetsförordningen). I samarbete med 1949 års utlänningskommitté har upprättats en promemoria angående utlännings rätt till näringsutövning i Sverige (stencilerad), i anslutning var till förslag upprättats till vissa ändringar i näringsfrihetsförordningen, betingade av den planerade nya utlänningslagstiftningen. En undersökning angående våra handelstraktaters betydelse för frågan om utlännings rätt till näringsutövning i Sverige har verkställts (publicerad i Förvaltningsrättslig tidskrift 1950 häfte 4). Därjämte har en utredning verkställts angående gift kvinnas rätt att driva näring och en sammanfattande promemoria upprättats angående riktlinjerna för en ny näringslag (delvis publicerad i Festskrift för Birger Ekeberg 1950).

Utredningen kommer att fortsätta under år 1951.

19. Utredning angående näringslivets lokalisering (1948: I Fi 38; 1949: I H 24; 1950: I H 23). **I H: 20**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1947 med uppdrag att utreda och avgiva förslag rörande näringslivets lokalisering (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1947):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;
Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;
Kempe, G. A., ombudsman, f. d. riksdagsman;
Liedberg, C. G., godsägare;
Lundberg, A. S., statssekreterare;
Malmfors, N. A. E., generaldirektör;
Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm.;
Tunhammar, E. W., direktör;
Vahlberg, G. E., generaldirektör;
Vigelsbo, S. J., lantbrukare, led. av II kamm.;
Åberg, K., direktör.

Experter:

Ericsson, Y. A. R., byråchef;
Kahlin, T., sekreterare;
Malmberg, Å., e. o. länsbostadsdirektör;
Meidner, R. A., fil. kand.;
Modig, J.-O., direktör;
Svennilson, S. I., professor.

Sekreterare:

Holm, P., pol. mag.

Biträdande sekreterare:

Åmark, S., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal: Roslagsgatan 14; tel. 30 78 57.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 38.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 11 sammanträden. Utredningen har avslutat arbetet med sitt betänkande angående näringslivets lokalisering och betänkandet beräknas kunna avlämnas vid årsskiftet 1950/51.

20. *Flygforskningskommittén* (1948: I 25; 1949: I 25; 1950: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1947 för att utreda och avgiva förslag rörande den flygtekniska forskningens ordnande (se Post- och Inrikes tidn. den 14 april 1947):

Fransén, H. D., regeringsråd, *ordförande*;
Ljungberg, E. C. R., överdirektör;
Rosén, N. G. K. G., generaldirektör;
Söderberg, N. O. F., generalmajor;
Woxén, R., professor.

I H: 20 Sekreterare:

Ugglå, C. A., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Patent- och registreringsverket, Valhallavägen 136; tel. 11 30 67 (ordföranden) och 67 97 00 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1948: I H 25.

Kommittén har under tiden den 1 november 1949—den 31 oktober 1950 hållit 6 sammanträden. Den 13 november 1950 har kommittén avlämnat ett betänkande med förslag till vindtunnelanläggning för det transsoniska hastighetsområdet (stencilerat).

Utredningsarbetet torde komma att fortsätta under år 1951.

21. 1947 års fiskindustrikommitté (1948, 1949: I 26; 1950: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 13 juni och den 21 november 1947 för att undersöka möjligheterna till en effektivisering av produktionen och distributionen inom fiskkonservbranschen (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1947):

Runnström, S., fil. dr, *ordförande*;

Corneliusson, S., ombudsman;

Eklöv, G., ordförande i Svenska fabriksarbetareförbundets avdelning nr 135 i Göteborg;

Luckey, E., disponent;

Myrgren, H., ordförande i Svenska ostkustfiskarnas centralförbund;

Pettersson, K., ombudsman;

Samuelsson, Ingrid, skolkökslärarinna;

Wehlin, S., direktör.

Särskilda sakkunniga:

Borgström, G. A., fil. dr, föreståndare för institutet för konserveringsforskning;

Sjögren, S. J., fil. dr, fiskeriintendent (fr. o. m. den 15 maj 1950).

Sekreterare:

Hedin, A. G., fil. mag., civilekonom (fr. o. m. den 15 maj 1950);

Sjögren, S. J., fil. dr, fiskeriintendent (t. o. m. den 14 maj 1950);

Thuresson, E. O., e. o. förste kanslissekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 69 85.

Direktiven för kommittén, se 1948: I H 26.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 2 sammanträden.

Med vederbörligt tillstånd har kommittén under år 1950 påbörjat statistiska undersökningar angående vissa tekniska och ekonomiska förhållanden inom fiskkonservbranschen samt angående fisket efter skarpsill för sardininläggning. Utredningsarbetet har huvudsakligen inriktats på att genomföra dessa undersökningar och på bearbetningen av tillgängligt statistiskt material rörande fiskindustrien. Vissa för kommitténs betänkande avsedda promemorior angående teknik och metoder inom fiskindustrien

ha utarbetats. I anledning av remiss har kommittén avgivit yttrande över **I H: 23** det av 1948 års livsmedelssakkunniga avgivna betänkandet med förslag till livsmedelsstadga.

Kommittén beräknar avsluta sitt arbete under år 1951.

22. *Ombud i det gemensamma utskottet för nordiskt ekonomiskt samarbete* (1949: I 28; 1950: I 27).

Förordnade av Kungl. Maj:t den 21 november 1947 och den 14 april 1950 att vara ombud för Sverige vid överläggningar rörande nordiskt ekonomiskt samarbete:

von Horn, K. R. L. R., kammarherre;

Lundberg, A. S., statssekreterare (fr. o. m. den 14 april 1950);

Nordenson, J., fil. lic. (fr. o. m. den 14 april 1950);

Svennilson, S. I., professor (t. o. m. den 13 april 1950).

Sakkunniga:

Berndt, H., tullkontrollör;

Frisk, L., civilekonom, jur. kand.;

Nordqvist, S. F. V., byråchef.

Biträde:

Wickberg, Y. T., kammarskrivare.

Sekreterare:

Lord, S.-Hj., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Instruktion för utskottet, se 1949: I H 28.

Ombuden ha under år 1950 deltagit i 2 sammanträden med utskottet.

Utskottet har den 3 januari 1950 avgivit en preliminär rapport till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige (publicerad i aktstycken utgivna av utrikesdepartementet).

Arbetet på en gemensam nordisk tullnomenklatur har fullföljts och under hösten 1950 har framlagts ett i det närmaste fullständigt utkast härtill.

Utskottets fortsatta verksamhet har blivit föremål för övervägande vid utrikesministermöten i Stockholm under mars och i Köpenhamn under november 1950. Vid det senare tillfället fann man lämpligt att utskottet undersökte de principiella och tulltekniska förutsättningarna för att upphäva tullarna de nordiska länderna emellan beträffande vissa näringsområden eller vissa varugrupper.

Ombudens verksamhet beräknas fortgå under år 1951.

23. *1948 års lotskommitté* (1949: I 29; 1950: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1947 för att utreda frågorna om storleken av sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet, utformningen av lotstaxesytemet, lotspersonalens avlöningsförhållanden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 februari 1948):

I H: 23 Edman, J. R., överdirektör, *ordförande*;

Lindbergson, K. A., statskommissarie;

Mårtensson, J. W., led. av II kamm.;

Schaffer, T., byråchef;

Tamm, S., kapten.

Expert:

Strömgren, B. J., överlots.

Sekreterare:

Winberg, O. B., e. o. förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Källenius, Carin, jur. kand. (t. o. m. den 30 september 1950).

Lokal: Storkyrkobrinken 4^I; tel. 10 78 97.

Direktiven för kommittén, se 1949: I H 29.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 10 sammanträden, varjämte en särskild arbetsdelegation sammanträtt ett flertal gånger.

Preliminärt förslag angående lotspersonalens avlönings- och arbetstidsförhållanden har upprättats, i samband varmed överläggningar ägt rum med 1949 års tjänsteförteckningskommitté, arbetstidsutredningen och utredningen rörande arbete på s. k. obekvämlig arbetstid.

Överläggningar med lotsförbundet ha inletts.

Kommitténs arbete beräknas komma att slutföras under år 1951.

24. 1948 års utredning om en statens kulturfond (1949: I 32; 1950: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågorna om de ändamål, till vilka lotterimedel, som icke skola tillföras allmänna budgeten, böra utgå, samt formerna för medlens fördelning (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1948):

Dahlman, J. A. G., f. d. justitieråd, ordförande i arbetsdomstolen, *ordförande*;

Elmgren, B. F., led. av I kamm.;

Persson, Ivar, led. av I kamm.

Sekreterare:

Wiedesheim-Paul, G. H., byråchef.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt., växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 32.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 2 sammanträden.

Utredningen har den 25 augusti 1950 till chefen för handelsdepartementet överlämnat en promemoria med kortfattad redovisning av hittillsvarande arbetsresultat samt förslag om höjd avsättning till lotterimedelsfonden.

Kulturfondsutredningen kan icke fullfölja sitt uppdrag förrän 1947 års musikutredning, 1948 års konstutredning och bostadskollektiva kommittén tagit ställning till de frågor, som ha betydelse för kulturfondsutredningen.

25. *Utredningen för småföretagens lokalfrågor* (1949: I 34; 1950: I 30). **I H: 26**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 augusti 1948 med uppdrag att utreda frågan om anskaffning och modernisering av såväl enskilda som kollektiva verkstadsanläggningar åt småföretagare inom industri och hantverk (se Post- och Inrikes tidn. den 7 september 1948):

Stattin, J. R., landshövding, *ordförande*;

Isberg, N., bokbindarmästare;

Lindgren, E., konsulent;

Ljungqvist, N., direktör;

Petersson, O. H. E., t. f. byråsekreterare.

Sakkunnig:

Trägårdh, S. E., arkitekt (fr. o. m. den 9 maj 1950).

Sekreterare:

Hulterström, A. N. O., länsassessor.

Biträdande sekreterare:

Carlström, L. B., byråsekreterare.

Lokal: Statens avtalsnämnd, Regeringsgatan 50^{III}; tel. 21 58 36.

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 34.

Utredningen har under tiden januari—oktober 1950 hållit 3 sammanträden.

Åt den sakkunnige har uppdragits att undersöka småindustricentrums och verkstadshusets tekniska och arkitektoniska problem samt de praktiska och ekonomiska för- och nackdelar, som kunna vara förenade med anordnandet av kollektiva verkstadsanläggningar. Efter samråd med arbetarskyddsstyrelsen har utredningen vidare åt en styrelsens tjänsteman uppdragit att utarbeta en promemoria rörande de verkningar, som arbetarskyddslagstiftningen och dess tillämpning medför för småföretagens del i fråga om modernisering av verkstadsbeståndet eller dess ersättande genom nybyggnader.

Utredningen beräknar avsluta sitt arbete under år 1951.

26. *Utredning angående Sveriges handelsavtalsförhandlingar*
(1949: I 37; 1950: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 oktober 1948 och den 6 oktober 1950 för att utreda frågan om lämpliga åtgärder ägnade att effektivisera förberedelserna till och bedrivandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 november 1948 och den 10 oktober 1950):

Gjöres, A., f. d. statsråd, generaldirektör, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Belfrage, L. A. L., utrikesråd (fr. o. m. den 9 oktober 1950);

Böök, K. E., riksbankschef;

Croneborg, A., utrikesråd;

Domellöf, R., direktör;

Holmgren, H. K. H., t. f. statssekreterare (fr. o. m. den 9 oktober 1950);

I H: 26 von Horn, K. R. L. R., kammarherre (fr. o. m. den 9 oktober 1950);
 Jacobsson, C. A., direktör;
 Lundgren, Th., konsul;
 Mott, H., direktör;
 Persson, R. V., läderarbetare, led. av II kamm.;
 Severin, E. J., ombudsman, ordförande i statens bränslekommission, f. d. riksdagsman (fr. o. m. den 9 oktober 1950);
 von Sydow, Chr., disponent;
 Wetter, E., konteramiral, f. d. riksdagsman;
 Wetterlind, Å. J., direktör.
 Experter:
 Grafström, E. O. Hj., direktör;
 Hartvig, P. Å., kansliråd.

Sekreterare:
 von Wachenfeldt, G., byråsekreterare.

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5; tel. 22 36 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 37 och 1950: I H 32.

Under tiden december 1949—november 1950 har utredningen hållit 3 sammanträden.

Utredningen har avgivit en den 24 januari 1950 dagtecknad framställning angående ett andra avsnitt av utredningsuppdraget, nämligen en redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet (SOU 1950: 9).

Utredningen kommer att fortsätta sitt arbete under år 1951.

27. *Turistutredningen* (1949: I 38; 1950: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1948 att utreda frågan om den utländska turisttrafikens ekonomiska betydelse för landet jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1948):

Engelstedt, E. C. E., f. d. statssekreterare, *ordförande*;
 Elfving, G., chefredaktör;
 Munthe, G. L., direktör;
 Månsson, K. G., bankdirektör;
 Ohlson, I., direktör.

Experter:
 Axelsson, C. A. Ö., riksbrandinspektör;
 Eriksson, N. E., arkitekt (fr. o. m. den 20 mars 1950);
 Rudbeck, O., friherre, hotelldirektör;
 Sjöholm, B. E., kanslichef;
 Wannfors, E. G., byrådirektör.

Sekreterare:
 Wickberg, A. W., försäljningschef.

Lokal: Aktiebolaget Aerotransport; tel. 28 90 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 38.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 9 sammanträden. **I H: 29**

Utredningen har avgivit en den 5 oktober 1950 dagtecknad framställning angående ett avsnitt av utredningsuppdraget, omfattande förslag om etablerande av ett turistråd.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1951.

28. *Utredning rörande organisationen av statistik, som utarbetas inom vissa krisorgan (1950: I Fo 3).*

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 för att inom konjunkturinstitutet verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen av den statistik, som utarbetas inom vissa krisorgan (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1949):

Eriksson, B. A., e. o. byråchef;

Biträde åt utredningsmannen:

Ehlesjö, L.-E., aktuarie.

Lokal: Statens handels- och industrikommission, Linnégatan 87; tel. 23 80 20.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fo 3.

Utredningens förslag föreligger i utkast och beräknas kunna avlämnas vid årsskiftet 1950/51.

29. *1949 års tullförhandlingskommitté (1950: I 37).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 för att förbereda Sveriges deltagande i planerade tullförhandlingar under år 1950:

Fahlander, V. M. J., generaltulldirektör, *ordförande*;

Berg, G. T., direktör;

Bergensträhle, G., direktör (t. o. m. den 16 februari 1950);

Björklund, A., direktör (fr. o. m. den 17 februari 1950);

Bolander, C., direktör (fr. o. m. den 17 februari 1950);

Cedercrantz, B., direktör (fr. o. m. den 17 februari 1950);

Fitger, N. F. P., fil. dr (fr. o. m. den 17 februari 1950);

Frisell, E. G., direktör;

von Horn, K. R. L. R., kammarherre;

Johansson, K. A. A., direktör;

Landberg, B. C. E., direktör;

Leffler, J. O., direktör;

Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd;

Lundgren, Th., konsul;

Nordqvist, S. F. V., byråchef;

Rehn, L. G., fil. kand.;

Ronge, K., direktör;

I H: 29 Settergren, G. C. A., direktör;
Sjögren, K. E., direktör;
Widell, C. G., fil. dr;
Vinell, K. T., handelsråd.

Biträden:

Andersson, G. L., kammarskrivare;
Leuf, N. B., kammarskrivare;
Thideby, A. H. S., kammarskrivare;
Wickberg, Y. T., kammarskrivare.

Sekreterare:

Hartler, H. M. S., byråinspektör.

Lokal: Generaltullstyrelsen, Skeppsbron 38; tel. 10 78 17 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1950: I H 37.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 16 sammanträden.

Kommitténs verksamhet kan betraktas som en fortsättning av det arbete, som utfördes av 1948 års tullförhandlingskommitté i samband med förhandlingar under år 1949 (se 1949: I H 35 och 1950: I H 8). I likhet med förhållandena i sistnämnda fall har kommittén *dels* utarbetat och till chefen för handelsdepartementet överlämnat listor över svenska önskemål om tullmedgivanden i utlandet, *dels* i särskilda till departementschefen överlämnade promemorior redovisat sitt ställningstagande till främmande länders önskemål om svenska tullmedgivanden. Huvuddelen av kommitténs arbete har bedrivits före tullförhandlingarnas början i september 1950; men verksamheten fortsätter i den mån så påkallas för behandling av frågor som uppkomma under förhandlingarnas gång. Arbetet torde kunna avslutas i början av år 1951.

30. *Kommitté för svenskt deltagande i Marshallorganisationens varumässa i Chicago den 7—19 augusti 1950* (1950: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1949 för att förbereda och genomföra Sveriges deltagande i en internationell varumässa i Chicago den 7—19 augusti 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 23 december 1949):

Modig, E., envoyé, *ordförande*;

Hedlund, L., direktör;

Johansson, K. A. A., direktör;

Johansson, Helga, förbundskassör;

Jonsson, A., generalkonsul (avliden den 11 januari 1950);

von Kantzow, H., disponent;

Larsson, K., förbundsordförande;

Ljung, E., disponent;

Ljungberger, B. G., direktör (avliden den 13 september 1950);

Lundberg, B., förste kanslissekreterare;

Nordenson, H., direktör, led. av I kamm.;
 Norlander, H., direktör;
 Norup, B. S., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Petri, B. A. W., direktör;
 von Rosen, H., greve, direktör;
 Sachs, R., direktör;
 Sahlin, S. E. G., direktör;
 Ståhle, N., envoyé;
 Thunborg, T. F., statssekreterare;
 Wessblad, K. A., civilingenjör (fr. o. m. den 25 januari 1950);
 Wickman, K., kommerseråd;
 Widell, C. G., fil. dr;
 Wijk, E., direktör (fr. o. m. den 25 januari 1950);
 von Zweigbergk, Eva, fil. kand.

Kommitténs arbetsutskott har bestått av herrar Modig, Larsson, Ljungberger, Petri, von Rosen, Sachs och Wessblad med herr Lundberg som suppleant.

Direktiven för kommittén, se 1950: I H 36.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 3 sammanträden. Arbetsutskottet har under samma tid sammanträtt 16 gånger.

Utredningen har under år 1950 slutfört sin preliminära uppgift, nämligen att organisera svenskt deltagande i den första internationella varumässan i Chicago den 7—20 augusti 1950. Utredningen är därefter sysselsatt med överväganden rörande det lämpligaste sättet att med till kommitténs förfogande stående medel på den nordamerikanska marknaden fortsätta den på Chicagomässan inledda exportpropagandan för svenska varor.

Arbetet beräknas bliva slutfört under första halvåret 1951.

31. Delegerade för Sverige i kommittén för förberedande utredning av möjligheterna till nordisk patentgemenskap.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 januari 1950 för att verkställa förberedande utredning av möjligheterna till nordisk patentgemenskap (jfr I H 22 och 1950: I H 27):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Settergren, G. C. A., direktör;

von Zweigbergk, Å. C., byråchef.

Sekreterare:

Reiland, L. A. G., byrådirektör.

Lokal: Patent- och registreringsverket, Valhallavägen 136; tel. 67 97 00.

De delegerade ha under 1950 intill den 1 december hållit 8 sammanträden, därav den 12 och den 13 juni i Oslo tillsammans med delegerade från Danmark och Norge. Kommittén tillsatte därvid ett arbetsutskott bestående av tekniskt och juridiskt sakkunniga medlemmar från Danmark, Norge och Sverige med uppgift att närmare utreda olika möjligheter för nordiskt pa-

I H: 31 tentsamarbete. Som sådana möjligheter nämndes ej endast att de olika patentmyndigheterna skulle meddela varandra resultatet av nyhetsgranskningen i patentärenden utan även ett mera vittgående samarbete, t. ex. att ett patent i ett nordiskt land skulle gälla i övriga nordiska länder eller till och med vissa former av fullständig patentgemenskap.

Arbetsutskottet är för närvarande sysselsatt med undersökningar i enlighet med givna direktiv.

32. Södra Sveriges skogsindustriutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att utreda och med berörda intressenter förhandla om möjligheterna att bättre utnyttja landets skogliga tillgångar och därmed främja exporten av skogsprodukter (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1950):

Severin, E. J., ombudsman, ordförande i statens bränslekommission, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Adiels, A. Hj., förbundsordförande;

Danielsson, A., disponent;

Edström, G., direktör;

Franzén, R., disponent;

Hagberg, A. E., professor;

Heijne, O., direktör;

Holgersson, S., disponent;

Näslund, G., andre förbundsordförande;

Olhammar, G., direktör;

Sundfeldt, B., överingenjör;

Wellner, H., direktör.

Experter:

Eriksson, B. A., e. o. byråchef (fr. o. m. den 17 april 1950);

Thunell, B., tekn. dr, avdelningschef (fr. o. m. den 6 november 1950).

Arbetsbiträden:

Eriksson, Ragnar, forstmästare (fr. o. m. den 28 mars 1950);

Petersson, O. H. E., tf. byråsekreterare (fr. o. m. den 1 juni 1950).

Sekreterare:

Eklund, E. P. G., kammarrättsassessor.

Lokal: Statens bränslekommission, Rålambsvägen 8—10; tel. lokalsamt. växel 54 00 60, rikssamt. växel 54 00 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 20 januari 1950):

Sveriges export av skogsprodukter har under efterkrigsåren minskat i omfattning i jämförelse med åren före kriget. En av orsakerna till denna nedgång har varit en starkt ökad inhemsk förbrukning av trävaror och papper. Förbrukningen i landet av sågade trävaror beräknas sålunda under efterkrigsåren ha legat omkring 25 procent eller cirka 150 000 standards högre än under de sista förkrigsåren. Under samma tid beräknas förbrukningen av papper ha ökat från ungefär 300 000 till 450 000 ton. En annan väsentlig orsak till nedgången i exporten av

skogsprodukter har varit råvaruknapphet i Norrland, som nödvändiggjort en begränsning av avverkningen där. Detta har medfört, att produktionen av sågade trävaror och cellulosa under efterkrigsåren minskat med 10—20 procent i förhållande till de sista förkrigsårens produktion. Av beräkningar, som gjorts av statens skogsforskningsinstitut, framgår, att någon mera väsentlig förbättring av avverkningsmöjligheterna icke torde vara att vänta under de närmaste decennierna.

Det försämrade läget i fråga om skogsprodukter har så mycket kännbarare återverkat på den svenska utrikeshandeln, som ifrågavarande export före kriget utgjorde icke mindre än 40 procent av den totala svenska exporten. Marknadsmässigt har exportläget i stort sett icke undergått några förändringar. Alltjämt skulle, därest produktionen så medgivit, möjligheter ha funnits att i utlandet avsätta betydligt större kvantiteter trä, massa och papper än som nu stå till förfogande. Generellt gäller att behovet av skogsprodukter är i stigande, bland annat på grund av återuppbyggnadsarbetet.

Mot denna bakgrund framstår det — både ur allmän produktionssynpunkt och med tanke på utrikeshandelns utveckling — såsom angeläget, att landets skogliga tillgångar utnyttjas så effektivt som möjligt. Den förbättring av skogsvården, som efterhand skett, och det inom de svenska skogsindustrierna pågående forsknings- och nydaningsarbetet ha otvivelaktigt lett till betydande framsteg. I skilda sammanhang har det emellertid framhållits, att genom olika åtgärder betydligt större värden skulle kunna utvinnas ur den svenska skogen och därtill knutna industrier.

Skogsforskningsinstitutets undersökningar visa, att medan avverkningsmöjligheterna väsentligt nedgått i norra Sverige, utvecklingen i de södra delarna av landet varit gynnsammare. Från skogsägareföreningarnas sida har i anslutning härtill framhållits, att inom vissa av nämnda områden råvarumöjligheter finnas för en ökad cellulosaproduktion. Utom genom en mera rationell skogsvård har råvaruläget ansetts kunna förbättras genom ett ökat utnyttjande av avfallet vid sågverken.

Sistnämnda fråga hänger uppenbarligen samman med möjligheterna att rationalisera sågverksindustrin. Denna är i de södra delarna av landet uppdelad på ett stort antal mindre enheter, i stor utsträckning cirkelsågar. Enligt beräkningar av bränslekommissionen svara i de 17 södra länen dylika cirkelsågar för sammanlagt cirka hälften av produktionen av sågade varor. Det torde vara ostridigt, att med hänsyn till kvaliteter, priser, avsättningsmöjligheter på utlandsmarknaden m. m. utbytet vid sågverken inom detta område visat sig proportionsvis mindre tillfredsställande. Avfallet har genomsnittligt varit större och har även i mindre utsträckning än i övriga delar av landet utnyttjats för tillverkning av cellulosa eller för liknande ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande produktion. Frågan om utnyttjande av sågverksavfallet över huvud taget har tidigare upptagits bl. a. av Sveriges sågverksägares riksförbund i en skrivelse till chefen för folkhushållningsdepartementet.

Svårigheter har visat sig föreligga, såväl i södra och mellersta Sverige som på andra håll, att tillvarataga klenvirket på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. I skilda sammanhang — bland annat i en särskild skrivelse under föregående år från Sveriges skogsägareföreningars riksförbund till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet — har det hemställts, att denna för skogsbruket ekonomiskt betydelsefulla fråga måtte övervägas av statsmakterna. Vidare må erinras att Kungl. Maj:t den 31 juli 1945 uppdragit åt statens skogsforskningsinstitut att verkställa utredning rörande den framtida tillgången på klenvirke och dettas avsättning inom olika användningsområden ävensom rörande framställningskostnader för olika småvirkessortiment för vissa avsättningslägen vid iakttagande av utdrivningsteknikens senaste rön. I sistnämnda del är utredningen avslutad, medan arbetet med undersökningen rörande den framtida tillgången på klenvirke och dettas avsättning inom olika användningsområden ännu pågår; det beräknas emellertid vara avslutat inom den närmaste framtiden.

I H: 32 Beträffande klenvirkets tillvaratagande må vidare erinras, att man merendels pekat på möjligheterna att öka vedeldningen vid offentliga inrättningar o. d. Emellertid är det uppenbart, att man, bortsett från vedeldningens ekonomiska sida, genom dylika åtgärder icke reellt löser det betydelsefulla problem, som klenvirkets avsättning otvivelaktigt utgör. En mera rationell lösning synes kunna nås allenast under medverkan av den värmetekniska expertisen.

Vid en granskning av möjligheterna att effektivare utnyttja skogstillgångarna och därmed främja exporten av skogsprodukter torde även andra frågeställningar än nu berörda anmäla sig. Den kvantitativa nedgången av exporten av skogsprodukter har i viss utsträckning kunnat kompenseras genom ökad export av mera bearbetade varor. Denna exportökning vilken självfallet såväl ur valutasynpunkt som ur allmän ekonomisk synpunkt måste hälsas med tillfredsställelse har emellertid aktualiserat frågan om statsmakternas ställning till exporten av råvaror mot bakgrunden av svårigheterna att tillgodose den inhemska förädlingsindustriens råvarubehov. I fråga om exporten av sydsvenska trävaror må här erinras om den förut antydda kritiken med avseende på både produkternas framställande, t. ex. sågningen, och deras tillhandahållande för avsalu, t. ex. ojämnhet i kvalitet.

Sett på kort sikt torde ett rationellt utnyttjande av våra skogstillgångar — särskilt med tanke på export av mera bearbetade produkter — kunna ge oss vissa möjligheter att i ökad utsträckning kompensera den produktionsnedgång, som blivit följderna av den försämrade råvarusituationen. På längre sikt stå naturligen våra möjligheter att bibehålla och öka exporten av skogsprodukter främst i samband med en rationell skogsvård.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden synes det mig påkallat, att en särskild utredning kommer till stånd rörande möjligheterna att genom ett mera rationellt utnyttjande av våra skogstillgångar främja exporten. Utredningen bör, såsom framgår av det sagda, huvudsakligen beröra produktionsförhållandena i de södra delarna av landet. Vid utredningen böra närmare undersökas möjligheterna att öka cellulosaproduktionen — antingen genom en överföring av massaved i större omfattning till cellulosaindustrien i norra Sverige eller genom investeringar i södra Sverige — samt vidare att till främjande av både produktions- och försäljningsresultat vinna ökad koncentration inom sågverksindustrien, att bättre nyttiggöra avfallet o. d. Utredningen bör vidare avse frågan om klenvirkets tillvaratagande. I detta sammanhang får man icke förbise andra möjliga användningsområden för klenvirket än som bränsle. Det må slutligen också nämnas, att vissa skogsvårdsfrågor och vad därmed står i samband kunna visa sig vara av den natur, att de böra övervägas vid den ifrågasatta utredningen.

Utredningen bör bedrivas med skyndsamhet och verkställas av särskilda sakkunniga, som böra representera det allmänna och olika intressen inom näringslivet. I och för sitt uppdrag böra de erhålla möjlighet att anlita teknisk expertis. De böra förhandla med olika intressenter om åtgärder i undersökningens syfte. Utan att avvakta utredningens slutförande böra de hos Kungl. Maj:t anmäla resultatet av undersökningar inom särskilda områden. I sitt arbete böra de sakkunniga lämpligen utnyttja de undersökningar, som på vissa hithörande områden redan verkställts, bl. a. av norrlandsutredningen och statens skogsforskningsinstitut, eller äro under arbete. Vidare bör samråd ske med skogsstatistikutredningen.

Utredningen har intill den 1 december 1950 sammanträtt 3 gånger. Dessutom har utredningens arbetsutskott sammanträtt ett flertal gånger, varjämte överläggningar mellan ordföranden, enskilda ledamöter och sekreteraren ägt rum. Utredningen har under maj 1950 företagit en studieresa i södra Sverige.

Utredningen beräknas fortgå under år 1951.

33. Utredning rörande bl. a. avskaffandet av kvantitativa restriktioner för import till Sverige.

I H: 34

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 14 april 1950 i anledning av rådsbeslut den 31 januari 1950 inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete med uppgift *dels* att verkställa undersökning och avgiva förslag angående fortsatta åtgärder för avskaffande av kvantitativa restriktioner för import till Sverige, *dels ock* att, såvitt angår i organisationen deltagande länders tullar och andra inre anordningar, verkställa de undersökningar och avgiva de förslag, som kunna påkallas av åtgärder, ägnade att motverka frilistningens syfte:

Gjöres, A., f. d. statsråd, generaldirektör, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Fahlander, V. M. J., generaltulldirektör;

Malmfors, N. A. E., generaldirektör.

Ersättare:

Grafström, E. O. Hj., direktör (för Malmfors);

Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd (för Gjöres);

Nordqvist, S. F. V., byråchef (för Fahlander).

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5; tel. 22 36 00.

I *direktiven* säges, att utredningsmännen vid fullgörandet av sitt uppdrag skola samråda med statens handels- och industrikommission samt, i den mån så anses påkallat, med övriga på hithörande område verksamma myndigheter.

Under tiden den 15 april—den 15 november 1950 ha utredningsmännen hållit 5 sammanträden. Utredningsmännen ha i skrivelser, dagtecknade den 15 och den 22 maj 1950, till chefen för handelsdepartementet framlagt resultatet av verkställda undersökningar rörande de tullar och andra inre anordningar i de till OEEC anslutna länderna, vilka varit ägnade att motverka den genomförda liberaliseringen av handeln, samt avgivit förslag i dessa frågor. Utredningsmännen ha vidare i skrivelse, dagtecknad den 21 juli 1950, till chefen för handelsdepartementet avgivit yttrande över ett inom statens handels- och industrikommission utarbetat förslag i vad avser genomförandet av den 60-procentiga liberaliseringen av importen från nämnda länder.

Utredningsmännen beräknas slutföra sitt arbete under år 1951.

34. 1950 års geologiutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 för att verkställa en översyn av Sveriges geologiska undersöknings uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1950):

Lundvik, V. G., f. d. landshövding, *ordförande*;

Bengtson, E. J., direktör;

Geijer, P. A., överdirektör, professor;

I H: 34 Mannerskantz, A. F., godsägare, led. av I kamm.;
von Willebrand, B. M., t. f. byråchef.

Sekreterare:

Melén, O. F. R., förste kanslisekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1608), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 28 april 1950):

Sveriges geologiska undersökning tillkom år 1858. Enligt den för undersökningen gällande instruktionen har verket till uppgift att, med iakttagande av vetenskapens fordringar och med särskilt avseende å berg- och jordarternas betydelse i ekonomiskt hänseende, inhämta tillförlitlig kännedom om landets geologiska beskaffenhet. Vid fullgörandet av denna uppgift tillkommer det undersökningen bland annat att verkställa bergarts- och jordartskartering, att uppsöka och undersöka förekomster av malmer och andra tekniskt användbara mineral, bergarter och jordarter ävensom att företaga undersökningar i agrogeologiska och geotekniska syften samt över de fossilförande formationernas stratigrafi och paleontologi.

Undersökningen har vidare till uppgift att tillhandagå statsinstitutioner med praktisk-geologiska utredningar, som av dem begäras, ävensom att besvara förfrågningar från allmänheten i ämnen, som beröra undersökningens verksamhetsområde.

Resultaten av sin verksamhet skall undersökningen göra tillgängliga för allmänheten *dels* genom geologiska kartor med tillhörande beskrivningar, *dels* genom avhandlingar och uppsatser, som behandla såväl ur praktisk synpunkt viktiga som rent vetenskapliga specialfrågor, *dels ock* genom att i ett offentligt museum sammanföra och ordna föremål, belysande företrädesvis Sveriges geologi, såväl den allmänna som den tillämpade.

Alltsedan början av 1900-talet har geologiska undersökningens verksamhet bedrivits efter i stort sett oförändrade principer och verkets organisation har under samma tid i huvudsak bibehållit sin ursprungliga struktur.

Enligt de direktiv, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 november 1945 meddelades för 1945 års gruvutredning, skulle utredningen bl. a. ägna uppmärksamhet åt den för gruvnäringen betydelsefulla systematiska malmletningen. Utredningen skulle undersöka, om den statliga verksamheten på detta område behövde utvecklas ytterligare och vilka organisatoriska förändringar inom Sveriges geologiska undersökning, som i så fall skulle erfordras. Det gruvutredningen meddelade uppdraget återkallades sedermera i samband med tillkallandet den 4 augusti 1949 av sakkunniga med uppdrag att bl. a. utreda frågan om ett centralorgan för de statliga gruvintressena. Sistnämnda utredning, gruvorganisationskommittén, har emellertid ej haft befattning med malmletningen och därmed förknippade spörsmål.

I skrivelse den 14 mars 1950 har Sveriges geologiska undersökning hemställt, att en utredning måtte verkställas rörande undersökningens uppgifter samt organisations- och personalfrågor. Som skäl för utredningen åberopas, att på senare år svårigheter börjat framträda med avseende på genomförandet av vissa viktiga arbetsuppgifter. Sålunda har det systematiska geologiska kartläggningsarbetet blivit eftersatt. Utforskning i näringslivets intresse av mineralfyndigheter har ej kunnat fortgå i önskvärd takt. Studiet av grundvattnets beroende av geologiska faktorer har ej kunnat bedrivas i den omfattning, som frågans stora betydelse motiverar. Ett särskilt skäl för en utredning angående verkets uppgifter och resurser anses vidare ligga däri att den allmänna upprustning av den naturvetenskapliga och tekniska forskningen, som ägt rum under 1940-talet, gått verket förbi.

Det föreligger uppenbarligen ett behov av en allmän översyn av geologiska undersökningens verksamhet och organisation. Jag vill därför föreslå att en utredning i detta syfte nu verkställs. Vid en dylik utredning bör i första hand geologiska undersökningens olika arbetsuppgifter granskas. Det bör undersökas hur det geologiska kartläggningsarbetet skall planeras på lång sikt. Utredningen bör därvid söka klarlägga dels vilka olika kartarbeten som äro erforderliga, dels ock i vilken takt arbetena böra bedrivas. Det åt 1945 års gruvutredning lämnade uppdraget bör, till den del det berörde Sveriges geologiska undersökning, fullföljas vid den förestående utredningen. Vidare bör utredningen verkställa en inventering av övriga arbetsuppgifter — jordartsundersökningar, borrhning efter salt och olja, hydrogeologiska undersökningar etc. — varvid olika uppgifters betydelse bör bedömas ur såväl vetenskapliga som praktiska synpunkter. Med utgångspunkt härifrån bör utredningen angiva, vilka arbetsuppgifter som äro mest angelägna. Utredningen bör vid bedömningen av uppgifternas angelägenhetsgrad och omfattning taga i sikte att åstadkomma större effektivitet och ökat utbyte av verksamheten utan någon mera betydande ökning av organisationens ram. Självfallet bör vid utredningen också uppmärksammas i vad mån det kan finnas anledning att inskränka eller eventuellt nedlägga hittills förekommande verksamhetsgrenar.

Verkets hittillsvarande organisation är särpräglad såtillvida som den ej grundas på arbete inom olika avdelningar utan på mer eller mindre självständiga insatser av ett antal vetenskapligt kvalificerade forskare. Utredningen bör förutsättningslöst överväga om de nu tillämpade principerna för verkets organisation äro de lämpligaste. Även om den nuvarande organisationen befinnes i huvudsak ändamålsenlig, torde organisatoriska jämkningar i olika avseenden kunna ifrågakomma, i synnerhet om verksamhetens inriktning underkastas förändringar. Alla möjligheter till rationaliseringar och förenklingar böra tillvaratagas. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om de administrativa och kamerala göromålens lämpliga handhavande.

Därest utredningen finner skäl föreligga till inrättande av nya tjänster eller förändringar av förefintliga tjänster bör även förslag härom framläggas. Därvid torde inplacering i lönegrad böra ske efter i statsförvaltningen hittills tillämpade normer eller med ledning av framlagda utredningar rörande lönereglering för närliggande grupper av befattningshavare. I lönespörsmål av principiell räckvidd torde samråd med 1949 års tjänsteförteckningskommitté böra äga rum. En vägledande synpunkt vid behandlingen av tjänstemännens anställningsvillkor bör vara att säkerställa en tillfredsställande rekrytering till verkets olika befattningar. En del av verkets personal utgöres av extra tjänstemän eller arvodesavlönade befattningshavare, av vilka vissa varit i verkets tjänst under ett flertal år. Utredningen bör undersöka möjligheterna att bereda dylik personal tryggare anställningsförhållanden.

I samband med översynen av geologiska undersökningens verksamhet och organisation bör utredningen även granska verkets instruktion.

Geologiska undersökningens verksamhet finansieras dels genom anslag i vanlig ordning till avlöningar och omkostnader, dels genom ett flertal sakanslag, från vilka omkostnader och i viss utsträckning avlöningar för speciella verksamhetsgrenar bestridas. Sålunda utgå kostnaderna för malmletning samt för djupborrning efter salt och olja i Skåne från särskilda anslag. En översyn av organisationen aktualiserar frågan om en omfördelning av den totala anslagssumman med ändrade proportioner mellan myndighetsanslag och sakanslag. Vidare bör utredningen ägna uppmärksamhet åt frågan om beräkning och redovisning av verkets inkomster genom uppdrag åt myndigheter och andra samt genom försäljning av kartor m. m. ävensom befattningshavarnas inkomster genom uppdrag i tjänsten.

I H: 34 Utredningen har intill den 18 november 1950 hållit 5 sammanträden. Överläggningar ha hållits med representanter för vissa statliga myndigheter och enskilda företag.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under år 1951.

35. *Utredning om revision av allmänna förfogandelagen m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1950 med uppdrag att utreda frågan om revision av allmänna förfogandelagen samt därmed sammanhängande spörsmål och avgiva förslag i ämnet (se Post- och Inrikes tidn. den 16 november 1950):

Söderström, O. A. V., generaldirektör.

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 13 oktober 1950):

Under andra världskriget och den därpå följande krisperioden ha statsmakterna varit tvungna att i olika hänseenden reglera försörjningen inom riket. De ingripanden, som företagits i detta syfte, ha i stor utsträckning gjorts med stöd av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293). Regleringsåtgärder ha dock vidtagits även med stöd av andra lagar samt på grundval av bestämmelser, vilka utfärdats på administrativ väg.

Från början erhöll allmänna förfogandelagen begränsad giltighetstid. Under kriget och åren närmast därefter förlängdes lagens giltighetstid för allenast ett år i sänder. Samtidigt gjordes vid några tillfällen ändringar i lagen.

Allmänna förfogandelagen är så konstruerad, att för tillämpning av dess materiella bestämmelser ett särskilt förordnande av Kungl. Maj:t erfordras. Sådant förordnande kan meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller under andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Gemensamt för alla dessa fall gällde ursprungligen, att förordnande om lagens tillämpning fick meddelas allenast med riksdagens samtycke. Därest riksdagen icke var samlad, ägde dock Kungl. Maj:t på vissa villkor utfärda ett provisoriskt förordnande, som för att erhålla fortsatt giltighet måste gillas av riksdagen inom viss tid. Tillämpningsföreskrifter till allmänna förfogandelagen innefattas i allmänna förfogandeförordningen den 3 september 1939 (nr 613). — — —

I propositionen nr 54/1948 föreslog Kungl. Maj:t, att allmänna förfogandelagen skulle i oförändrad form erhålla fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949 — — —.

Genom beslut den 11 juni 1948 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för folkhushållningsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att biträda med en allmän översyn av allmänna förfogandelagen. I direktiven för utredningen anfördes bl. a., att en lag av allmänna förfogandelagens natur vore erforderlig, så länge nuvarande läge bestode, men att man ej borde bortse från att de aktuella förhållandena avsevärt skilde sig från dem, under vilka lagen från början avsetts skola gälla. Lagens bestämmelser syntes med hänsyn härtill icke på alla punkter fylla de krav, som rimligen i nuvarande läge borde ställas på en lagstiftning av ifrågasvarande slag. Vissa av de fullmakter, som Kungl. Maj:t genom lagen erhållit, vore kanske icke längre erforderliga, medan på andra punkter Kungl. Maj:t möjligen borde erhålla vidsträcktare befogenheter. Formerna för Kungl. Maj:ts befogenheter vore vidare måhända ej alltid de lämpligaste, exempelvis användandet av beslag på viss vara. Kungl. Maj:t hade i vissa fall genomfört ransoneringar och regleringar utan beslag. Kungl. Maj:ts befogenheter i dessa hänseenden vore dock icke otvetydiga. Behov av en översyn av förfogandelagens bestämmelser föreläge

sålunda. Utgångspunkten för denna översyn borde vara, att Kungl. Maj:t erhöles erforderlig handlingsfrihet, avpassad för olika förhållanden. Därvid borde övervägas, om det vore nödvändigt att bestämmelserna sammanfördes i en författning, eller om särskilda författningar, gällande under olika, noggrant angivna förutsättningar, kunde anses bättre svara mot kravet på att Kungl. Maj:ts befogenheter skulle vara tydligt bestämda och avgränsade. Särskild uppmärksamhet borde även ägnas åt frågan, huruvida de nuvarande formerna för Kungl. Maj:ts ingripanden, i synnerhet beslagsförfarandet, vore tillfredsställande och om icke andra mera smidiga åtgärder kunde ersätta det nuvarande systemet.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades sakkunniga, vilka antogo benämningen förfoganderättskommittén. Kommittén gick icke närmare in på frågan hur en beredskapslag för krig eller krigsfara med hänsyn till framtiden borde i detalj utformas utan inskränkte sig i huvudsak till att undersöka frågan i vad mån bestämmelser av förfogandelagens natur borde efter den 1 juli 1949 finnas även för andra fall än krig och krigsfara. Kommitténs förslag, som avgavs den 8 januari 1949, gick i huvudsak ut på att giltighetstiden för allmänna förfogandelagen skulle förlängas på obestämd tid och att i fall av krig eller krigsfara Konungen, med iakttagande av vissa föreskrifter, skulle utan riksdagens samtycke äga förordna om lagens tillämpning oberoende av om riksdagssession pågick eller ej. Förordnandet skulle dock gillas av riksdagen inom viss tid, vid äventyr att det eljest därefter upphörde att gälla. Under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden skulle däremot förordnande om lagens tillämpning kunna av Kungl. Maj:t meddelas allenast med samtycke av riksdagen. I sistnämnda fall skulle förordnandet avse begränsad tid, högst ett år varje gång, och kunna inskränkas till att avse endast vissa bestämmelser i lagen.

Förfoganderättskommitténs förslag lades, efter remissbehandling, till grund för propositionen nr 210/1949. — — —

Sedan riksdagen bifallit propositionen (r. skr. nr 317/1949), utfärdades den 3 juni 1949 lag (nr 273) om ändrad lydelse av 1, 15 och 27 §§ allmänna förfogandelagen samt om fortsatt giltighet av samma lag. Med riksdagens samtycke utfärdade Kungl. Maj:t samma dag förordning (nr 274) angående tillämpning av vissa bestämmelser i lagen under tiden 1 juli 1949—30 juni 1950. Sedan riksdagen i skrivelse nr 94/1950 lämnat samtycke därtill, utfärdade Kungl. Maj:t den 14 april 1950 förordning (nr 108) angående tillämpning av vissa bestämmelser i förfogandelagen jämväl under tiden 1 juli 1950—30 juni 1951. Med hänsyn till det förbättrade försörjningsläget kunde sistnämnda förordnande göras mindre omfattande än föregående års.

I anledning av särskilt påpekande i direktiven för förfoganderättskommittén upptogs denna till behandling jämväl spörsmålet rörande omfattningen av Kungl. Maj:ts lagstiftande befogenheter enligt § 89 regeringsformen, såvitt fråga vore om krislagstiftningen. I propositionen nr 210/1949 framhöll föredragande departementschefen, att frågan om Kungl. Maj:ts befogenhet att utan medverkan av riksdagen meddela föreskrifter om handels- och förbrukningsregleringar, import- och exportregleringar samt liknande borde övervägas i samband med den avsedda revisionen av förfogandelagen.

Av det anförda framgår, att ytterligare översyn av den allmänna förfogandelagen är påkallad och bör komma till stånd. En genomgång bör till en början avse att belysa, huru under kristiden behovet av ingripanden på handels- och förbrukningens områden i olika fall tillgodoseits — med stöd av förfogandelagen eller på andra vägar. En viktig uppgift blir att fastställa, i vad mån sådana föreskrifter om handels- och förbrukningsregleringar, import- och exportregleringar samt liknande, vilka under kristiden skett utan stöd av förfogandelagen, böra införas inom förfogandelagens område. I den mån detta ej blir fallet uppkommer frågan huruvida Kungl. Maj:ts befogenheter i avsedda hänseenden böra i annan ordning när-

I H: 35 mare preciseras och eventuellt komma till uttryck i ny särskild lagbestämmelse. Riktpunkten bör vara att å ena sidan hava en säker formell bas för ett snabbt och effektivt ingripande i fall, där försörjnings- och varuutbytesförhållandena det kräva, men å andra sidan sörja för att riksdagens inflytande på dessa utomordentligt betydelsefulla områden kan komma till sin rätt. I sistnämnda hänseende bör särskilt övervägas huruvida möjligen nya former kunna tänkas för riksdagens medverkan vid behandlingen av dessa frågor. Undersökas bör naturligen också huru den nuvarande förfogandelagens bestämmelser verkat i praktiken och vilka jämkningar som mera tekniskt kunna vara påkallade med avseende å lagens utformning. Härvidlag uppkommer bl. a. spörsmålet huruvida Kungl. Maj:t i mindre viktiga fall bör uttryckligen medgivas att, i vidare mån än enligt lagens nuvarande lydelse, på annan myndighet överföra sådant bestämmande som grundas på lagen. Till prövning bör även upptagas, huruvida alla lagbestämmelser i ämnet böra vara sammanförda i en författning eller om det kan anses lämpligare att ha en särskild lagstiftning för krig och krigsfara samt en annan för utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Innebörden av sistnämnda begrepp torde böra närmare preciseras. Särskild uppmärksamhet bör ägnas beslagnsinstitutet och frågan om dess lämplighet såsom grund för krisregleringar. Vidare böra ersättningsreglerna omprövas med ledning av riksvärderingsnämndens erfarenheter. Även de tillämpningsföreskrifter, som ingå i allmänna förfogandeförordningen, böra överses.

Utredningen synes lämpligen böra göras av en särskilt tillkallad utredningsman med biträde, i erforderlig utsträckning, av experter, sekreterare och annan personal. Utredningen bör ske i nära kontakt med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och riksvärderingsnämnden samt bedrivs i sådan takt, att proposition i ämnet kan föreläggas 1952 års riksdag.

36. *Utredning om Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella representation i utlandet.*

Tilkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1950 med uppdrag att utreda frågan om Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella representation i utlandet (se Post- och Inrikes tidn. den 16 november 1950):

Fransén, H. D., regeringsråd.

Förordnad att biträda utredningsmannen:

Wiedesheim-Paul, G. H., byråchef.

Experter:

Blomberg, H., direktör;

Hägglöf, S. I., bitr. avdelningschef i utrikesdepartementet.

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 13 oktober 1950):

Sedan riksdagen för budgetåret 1943/44 anvisat ett anslag till förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m., knöts med anlitande av medel från anslaget bland annat ingenjörsvetenskapsakademiens verkställande direktör under någon tid såsom teknisk rådgivare till beskickningen i Washington. Under år 1945 bereddes akademien möjlighet att utsända en civilingenjör till England och två civilingenjörer till Amerikas förenta stater med uppgift att studera tekniskt-vetenskapliga och industriella frågor och anknutna till vederbörande svenska beskickningar. Kostnaderna för ingenjörernas verksamhet bestredos, förutom i viss utsträckning av enskilda medel, dels av

statliga fondmedel och dels av medel från anslag å riksstaten till orienterande marknadsundersökningar m. m. Från och med budgetåret 1946/47 ha medel till tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet anvisats under ett särskilt anslag å riksstaten, vilket numera benämnes Bidrag till ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet. De sålunda anvisade medlen ha oavkortade utgått till akademien såsom bidrag till kostnaderna för en teknisk expert i Amerikas förenta stater. Anslaget har utgjort 40 000 kronor om året. I anledning av den svenska kronans devalvering hösten 1949 anvisades förra budgetåret ytterligare 14 600 kronor för ändamålet och höjdes anslaget för budgetåret 1950/51 till 57 600 kronor. Kostnaderna för den tekniske experten ha väsentligt överstigit det anvisade beloppet. Bristen har täckts dels genom inkomster av särskilda uppdrag, som experten utfört, och dels genom medel som akademien anskaffat på annat sätt.

Ingenjörsvetenskapsakademiens tekniske expert i Förenta staterna har en mångsidig verksamhet. Han deltagit i tekniska möten, konferenser och utställningar, håller kontakt med olika fackmän samt följer de tekniska artiklarna i pressen. Han får på så sätt snabbt del av nyheter på det tekniskt-vetenskapliga och industriella området samt blir i tillfälle att anskaffa mötestryck, kataloger och annan svåråtkomlig litteratur. Allt det material, som experten insamlar, vidarebefordrar han omgående till ingenjörsvetenskapsakademien, som sprider materialet till intresserade institutioner och företag i Sverige. I utbyte mot de erhållna informationerna lämnar experten upplysningar om tekniska framsteg och industriell utveckling i Sverige. Denna upplysningstjänst är en nödvändig förutsättning för att de amerikanska fackmännen skola vara beredvilliga att lämna ut sina rön och erfarenheter. Denna sida av verksamheten har emellertid också en självständig betydelse, nämligen såsom ett led i det svenska näringslivets strävanden att sprida kännedom om vårt lands tekniska kunnande. På uppdrag av enskilda företag i hemlandet företager eller organiserar vidare akademiens expert särskilda undersökningar på olika områden. Hans tid har dessutom alltmer tagits i anspråk för att förbereda svenska teknikers studiebesök i Amerikas förenta stater. Han utarbetar sålunda bland annat förslag till resplaner och tager erforderliga kontakter med de amerikanska institutioner och industrier, som vederbörande lämpligen bör besöka för att utbytet av resan skall bliva så stort som möjligt. Liknande åtgärder vidtagas av experten i samband med svenskars deltagande i tekniska kongresser i Förenta staterna. Han biträder å andra sidan också utläningar, som önska besöka Sverige för tekniska eller industriella studier. Han fungerar slutligen såsom teknisk rådgivare åt den svenska ambassaden i Washington.

Ingenjörsvetenskapsakademien har vid flera tillfällen föreslagit en utvidgning av Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella representation i utlandet. I petita för budgetåren 1946/47 och 1947/48 föreslogs sålunda, att tekniska representanter skulle knytas till beskickningarna jämväl i vissa andra länder än Förenta staterna. Såsom exempel på sådana länder nämndes bland annat England och Schweiz. I avbidan på ytterligare erfarenheter av verksamheten beviljades emellertid icke medel för en sådan utvidgning av den tekniska representationen. I petitaskrivelsen för budgetåret 1949/50 begärde akademien medel för att förse experten i Förenta staterna med en medhjälpare, som skulle kunna övertaga de allt mer tidskrävande ärendena med detaljplaneringen av studieresor o. d. Av statsfinansiella skäl bibehölls dock anslaget vid oförändrat belopp. Akademien har emellertid upprepat sin hemställan i petita för nästa budgetår.

I skrivelse den 21 september 1949 har statens tekniska forskningsråd hemställt om utredning rörande Sveriges tekniskt-vetenskapliga representation i utlandet. Rådet har erinrat om att en liknande svensk utlandsrepresentation redan ordnats för exempelvis handel och press och framhållit de goda resultat, som vunnits genom Sveriges nuvarande tekniska representation i Förenta staterna. Tekniska

I H: 36 förbindelsekontor av olika storlek hade även organiserats av andra länder, såsom Förenta staterna, England, Holland, Danmark och Norge. Rådet har understrukt angelägenheten av att å ena sidan svensk vetenskap och teknik löpande tillgodogöra sig de teorier, erfarenheter, rön och metoder, som framkomma utomlands, och å andra sidan utlandet erhåller kännedom om svensk teknik, varigenom vårt lands export av tekniskt kunnande främjas. Enligt rådets mening föreligger det ett behov att utbygga den svenska tekniskt-vetenskapliga representationen i Amerikas förenta stater och att utvidga den tekniska representationen till att omfatta även andra länder. Härvid kunde bland annat England, Frankrike, Kanada och de sydamerikanska staterna komma i fråga. För den skull borde utredas till vilka länder, utom Förenta staterna, Sverige i första hand borde sända tekniska representanter. Det syntes vidare rådet icke självklart vilken form för representationen som vore den lämpliga. Vissa synpunkter syntes tala för en stark anknytning till den officiella utlandsrepresentationen, medan andra skäl talade för en anknytning till industriens huvudorganisationer. Hithörande spörsmål borde närmare undersökas. Härvid borde bland annat beaktas möjligheten till samarbete med andra länders liknande representationer. Ett samarbete främst med de andra nordiska länderna syntes rådet ligga nära till hands. Utredningen borde även omfatta frågorna om de tekniska representanternas utbildning och kompetens samt lön och övriga förmåner i tjänsten. Därest en fast anknytning av de tekniska representanterna till de svenska beskickningarna utomlands funnes önskvärd, borde enligt rådets mening även förhållandet mellan de tekniska representanterna och övriga utrikestjänstemän klarläggas.

I likhet med statens tekniska forskningsråd finner jag, att frågan om en utbyggnad av Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella kontakter med andra länder bör närmare utredas. Med hänsyn till vetenskapens och teknikens snabba utveckling och vårt lands begränsade resurser kan nämligen ett utvidgat internationellt utbyte av tekniska erfarenheter, rön och metoder väntas bli till gagn för landets vetenskap och näringsliv. Härigenom skulle våra möjligheter att bibehålla en god placering på många områden av teknisk forskning och produktion öka. Samtidigt kunde kännedomen om vårt lands höga tekniska standard ytterligare spridas och utlandets intresse för olika svenska produkter eventuellt stiga. Såsom framgår av det föregående har betydelsen av en teknisk representation i utlandet uppmärksamrats även på andra håll. Här må blott tilläggas, att i Amerikas förenta stater förslag nyligen framlagts om upprättande av vetenskapsavdelningar vid flera av Förenta staternas beskickningar i utlandet. Vid utredningsarbetet måste emellertid hållas i minnet att svenska statens utgifter för ändamålet icke kunna få stiga i alltför hög grad. Möjligheterna att erhålla bidrag från industrihåll böra därför undersökas.

Utredningen bör i första hand behandla frågan, i vilka länder Sverige bör ha tekniska kontaktmän placerade. Samtidigt bör närmare övervägas, vilken form och omfattning den tekniska representationen bör erhålla i varje särskilt land. Vid organisationsfrågans lösning bör tillses, att så goda och snabba kontakter som möjligt erhållas mellan Sveriges och vederbörande värdlands tekniska vetenskap och industri. Något hinder bör icke möta mot att olika organisationsformer föreslås för olika länder, därest förhållandena skulle giva anledning därtill. Frågan om kontaktmännens kvalifikationer och förmåner samt ställning i övrigt bör jämväl övervägas under hänsynstagande till förhållandena i de olika länder, där vederbörande avses bli placerade.

Utredningen bör ske i samråd med intresserade sammanslutningar inom svensk teknik, vetenskap och industri. De erfarenheter, som gjorts av den nuvarande tekniska representationen i Amerikas förenta stater, böra tillvaratagas och utnyttjas liksom de upplysningar, vilka kunna erhållas beträffande andra länders erfarenheter på området. Utredningsuppdraget synes lämpligen böra anförtros en särskilt tillkallad utredningsman.

37. *Dollarexportrådet.*

I H: 38

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1950 med uppgift att inom handelsdepartementet biträda vid arbetet med främjande av exporten, särskilt såvitt angår export mot betalning i dollar:

Geijer, K. A., förbundsordförande;
 Grafström, E. O. Hj., direktör;
 von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;
 Joge, S. F., direktör;
 Sahlin, G., direktör;
 Sohlman, S., direktör.

Rådet har sammanträtt en gång under år 1950.

38. *Utredning rörande vissa administrativa organisationsfrågor på sjöfartens område.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1950 att verkställa utredning rörande vissa administrativa organisationsfrågor på sjöfartens område (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1950):

Widell, G. A., statssekreterare, *ordförande*;
 Edman, J. R., överdirektör;
 Ericsson, C. E., sjökaptten, f. d. riksdagsman;
 Hall, G. V., byråchef;
 Hartvig, P. Å., kansliråd;
 Sahlgren, C. E., drätselldirektör.

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 17 november 1950):

1944 års hamnutredning har den 6 maj 1949 avgivit betänkande med förslag angående svensk hamnbyggnadspolitik (SOU 1949:41). I betänkandet framläggas, efter en ingående redogörelse för det svenska hamnväsendets nuvarande struktur, en rad förslag, som syfta till att på olika vägar skapa större planmässighet i hamnbyggnadspolitik. Utredningen framhåller, att granskning från statens sida av förslag till nybyggnad eller utbyggnad av hamnar i högre grad än hittills bör ske med beaktande av de samhällsekonomiska intressena. En viss skärpning vid prövning av ärenden rörande statsbidrag till hamnbyggnader anses önskvärd. Statens hamnorgan bör noga följa utvecklingstendenserna på handelns, sjöfartens och transportväsendets områden med hänsyn till deras inverkan på hamnbehovet. Till ledning för den statliga hamnpolitiken bör upprättas en ständigt aktuell översikt, en generalplan över landets hamn- och farledsväsende. Utredningen understryker, att stor splittring råder i fråga om statens befattning med hamnärenden. Sålunda utredas frågor om inrättande av allmän farled och allmän hamn av vattendomstolarna. Kommerskollegium handlägger ärenden angående hamntaxor och hamnområden och avger utlåtanden i hamnbyggnadsfrågor, om statsbidrag till hamnar m. m., medan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen svarar för den tekniska granskningen av byggnadsprojekt, som avses bli utförda med statsbidrag, utför vissa arbeten i egen regi och kontrollerar andra. Lotsstyrelsen ansvarar för utprickning och fyrbelysning av farleder och hamninlopp. Till sjökartverket anmälas alla ändringar i samband med hamnbyggnad; denna myndighet har sålunda kontroll över hamnarnas och farledernas djupförhållanden. Även andra myndigheter ha att bevaka intressen, berörande hamnarna.

I H: 38

Hamnutredningen ansluter sig till den uppfattning rörande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation, som kommer till uttryck i propositionen nr 286 till 1946 års riksdag, enligt vilken ämbetsverket borde så omorganiseras att det väl kunde fylla sin uppgift såsom det för den statliga hamnbyggnadspolitiken i första hand ansvariga ämbetsverket. Utredningen föreslår, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnbyrå, förstärkt med viss tekniskt men framför allt samhällsekonomiskt utbildad personal med erfarenhet av näringspolitiska frågor, skall utgöra en hamnavdelning med en överdirektör såsom chef. Hamnavdelningen skulle uppdelas på två byråer, en teknisk och en ekonomisk, samt ett kansli. Till det nya organet skulle från kommerskollegium överflyttas handläggningen av hamntaxe-, hamnområdes- och hamnordningsfrågor.

Fyra av utredningens tio ledamöter ha i ett särskilt uttalande reserverat sig för ett bibehållande av i huvudsak nu gällande fördelning av ärendena mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och kommerskollegium. Enligt reservanterna bör kommerskollegium, för att tillfredsställande kunna ur samhällsekonomisk synpunkt pröva ärenden rörande nyanläggning och utbyggnad av hamnar, förstärkas med en för dylika frågor speciellt kvalificerad tjänsteman.

Vid remissbehandlingen av betänkandet har endast ett fåtal remissinstanser biträtt utredningens förslag beträffande ett centralt hamnorgan. Vissa myndigheter, däribland väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ansluta sig närmast till reservanternas ståndpunkt. I några yttranden framföres tanken på en mer eller mindre radikal centralisering av den statliga hamn- och sjöfartspolitiken.

Lotsstyrelsen finner bl. a., att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och kommerskollegium icke äro särskilt ägnade att fungera såsom centrala hamnorgan. Lotsstyrelsen ansluter sig till vad i betänkandet uttalas om den splittring, som f. n. föreligger i fråga om den statliga handläggningen av ärenden angående sjötransportväsendet, och anser att sådan splittring är för handen även i fråga om hamn- och farledsärendena; man bör enligt styrelsens mening för den statliga prövningen av dessa ärenden sträva till samma enhetlighet, som finnes inom andra områden av transportväsendet. Denna uppfattning leder styrelsen till den slutsatsen, att vad som i första hand erfordras är att handläggningen av ärenden rörande sjötransportväsendet sammanföres till ett centralt ämbetsverk. Till ett sådant ämbetsverk bör enligt styrelsen hänföras de institutioner, som f. n. ha att sörja för vad som populärt kan benämnas sjöfartens hjälporgan, alltså lots- och fyrväsendet, livräddningsväsendet, sjömättningsväsendet, hamn- och farledsväsendet, isbrytningsverksamheten samt fartygsinspektionen. Därest hamn- och farledsärendena infogas i ett ämbetsverk av nu föreslagen typ, vore det säkerligen mest önskvärdt, framhåller styrelsen, att jämväl de grupper av dessa ärenden, som f. n. tillhöra kommerskollegii handläggning — hamntaxe-, hamnordnings-, hamnområdes- m. fl. ärenden — tillföle det sålunda nyorganiserade ämbetsverket.

Av övriga remissinstanser har landsorganisationen betecknat det som ovisst, om utredningen åstadkommit en tillräckligt rationell lösning av organisationsfrågan, vilken lämpligen bör ses i anslutning till förhållandena inom hela sjöfartsnäringsen. Landsorganisationen framhåller att tiden nu synes mogen att överväga inrättandet av ett centralt ämbetsverk för sjöfartsnäringsen. Någon egentlig utökning av den statliga administrationen skulle härigenom icke behöva komma till stånd, då reformen närmast innebär en centralisering och rationalisering av förvaltningsuppgifter, som nu äro fördelade på flera olika ämbetsverk.

Hamnutredningens förslag har aktualiserat frågan om den lämpliga organisationen av statens uppgifter på sjöfartens område. Utredningen har framhållit att den nuvarande organisationen präglas av en föga lycklig splittring på olika myndigheter. Detta förhållande motiverar att förevarande organisationsfrågor närmare övervägas. Den av hamnutredningen föreslagna lösningen av frågan, vilken dock främst tar sikte på hamnpolitiken, har av flertalet remissinstanser avisats såsom

mindre lämplig. Vid remissbehandlingen ha som nämnts andra uppslag framkastats. Lotsstyrelsen har framfört tanken på att sammanföra sjöfartens hjälporgan till en myndighet. Från annat håll har föreslagits inrättande av ett centralt organ för hela sjöfartsnäringen.

Statens befattning med sjöfartsfrågor avse två i viss utsträckning artskilda problemkomplex, nämligen dels de kommersiellt, tekniskt och socialt präglade frågor, som direkt gälla sjöfartsnäringens — rederiernas och sjöfolkets — villkor, dels frågorna om hamnar, farleder och över huvud taget framkomstmöjligheter till sjöss. Ärenden tillhörande den förra kategorien äro för närvarande koncentrerade till kommerskollegium och jag anser icke skäl föreligga att utbryta dem från denna myndighet. Annorlunda förhåller det sig med ärenden av den senare kategorien.

Det synes uppenbart att den nu gällande organisationen för statliga förvaltningsuppgifter på sjötransportväsendets område ej kan anses fullt tillfredsställande. Ärenden rörande sjöfartens hjälporgan äro splittrade på olika myndigheter, varför intet statligt organ kan sägas ha önskvärd överblick över och möjlighet att sammanhålla dessa uppgifter. Detta kan givetvis medföra att den av statsmakterna bedrivna politiken i dessa frågor ej präglas av den planmässighet och kontinuitet som önskvärt vore. Så har, som av det föregående framgår, förmenats vara fallet i fråga om hamnpolitiken. Vidare uppstår risk för att erforderliga avgöranden ej kunna fattas med tillbörlig snabbhet. Dessa olägenheter torde mest effektivt kunna hävas genom att uppgifterna planmässigt samordnas. Jag vill därför förorda att en utredning verkställes i syfte att undersöka möjligheterna att i lämplig utsträckning samordna ärenden rörande sjöfartens hjälporgan, eventuellt att hänföra alla sådana ärenden till ett verk. En sådan utredning bör behandla sitt material ur organisatorisk och administrativ synpunkt och i princip icke föreslå nya eller väsentligt ändrade uppgifter för staten på förevarande område.

Utgångspunkten för utredningen bör sålunda vara att undersöka på vad sätt de personella och materiella resurser på sjötransportväsendets område, som nu finnas tillgängliga hos flera olika verk, bäst skola kunna utnyttjas. Om utredningen finner att dessa resurser böra sammanföras till ett enda organ, bör förslag härom framläggas. De verk, som kunna tänkas ingå i en sådan organisation äro i första hand lotsstyrelsen, sjökarteverket samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till den del denna sysslar med hamn- och farledsärenden. Ärenden rörande livräddningsväsendet synas böra hänföras till det nya organet. Eventuellt böra också isbrytningsfrågorna samt hamntaxe-, hamnordnings- och hamnområdesärenden handhavas av det tilltänkta verket. Emellertid torde, om t. ex. hamntaxefrågorna anses böra utbrytas ur kommerskollegium, speciella anordningar böra träffas så att kollegium ändå kan följa dessa ärenden som stå i nära samband med ämbetsverkets uppgifter med avseende å sjöfartsnäringen i stort. Det förtjänar vidare att undersökas i vilken form det eventuella nya verket kan taga befattning med frågor om inrättande av allmänna hamnar och farleder. Därest utredningen skulle finna att förut angivna önskemål om sjöfartspolitikens samordning kunna vinnas utan ärendenas hänförelse till ett enda organ — t. ex. genom en partiell omgruppering av nu olika verk åvilande uppgifter — bör utredningen framlägga de förslag, vartill utredningen från denna utgångspunkt kan komma.

Anser sig utredningen böra förorda inrättandet av ett samordnande verk, bör den utarbeta ett detaljerat förslag till organisation. Därvid bör iakttagas att statens sammanlagda kostnader för administreringen av sjöfartens hjälporgan icke böra få överstiga nuvarande nivå. Utredningen bör klargöra såväl hur verkets centrala organ skola uppbyggas, som hur lokalförvaltningen skall organiseras samt vidare ägna uppmärksamhet åt handhavandet av verkets materiella resurser i form av fartyg, teknisk utrustning etc. Vid placering i lönegrad av verkets tjänste-

I H: 38 män böra hittills i statsförvaltningen tillämpade principer följas; i lönespörsmål av principiell räckvidd bör samråd ske med 1949 års tjänsteförteckningskommitté. I organisations- och lönefrågor bör även fortlöpande kontakt hållas med 1948 års lotskommitté. Utredningen bör framlägga förslag till personalförteckning samt avlönings- och omkostnadsstat ävensom beträffande erforderliga författnings- och instruktionsändringar.

39. Utredning rörande frågan om fortsatta djupborrningar efter salt och olja i Skåne m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1950 för att utreda, huruvida de hittills vunna resultaten av djupborrningarna efter salt och olja i Skåne i nuvarande läge böra föranleda att arbetena fortsättas och i så fall i vilken utsträckning detta bör ske, därvid möjligheterna till industriellt utnyttjande av de funna salttillgångarna särskilt böra undersökas och belysas (se Post- och Inrikes tidn. den 9 december 1950):

Engelstedt, E. C. E., f. d. statssekreterare;

Nauckhoff, S. A. G., fil. dr.

Inrikesdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen (1948, 1949: I 13; 1950: I 7).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945 för utredning angående sjuksköterskeutbildningen och vad därmed sammanhänger (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1946):

Höjer, J. A., generaldirektör, *ordförande*;

Becker, Anna M. K., fru;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Dillner, N. Elisabet, föreståndarinna vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola;

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande* i statens lönenämnd;

Schuberth, O. O., docent, överläkare;

Thomson, H. E. (Lisa), föreståndarinna vid Sydöstra Sveriges sjuksköterskeskola.

Experter:

Andrell, B. Maria K., byråinspektör;

Hedestrand, Edla M., fru.

För speciella områden av sjuksköterskeutbildningen ha därjämte ytterligare ett antal experter tillkallats.

Sekreterare:

Nyström, P. N. M. V., amanuens.

Under år 1950 intill den 28 november har kommittén sammanträtt in pleno 15 gånger.

Kommittén har den 30 december 1950 avlämnat slutbetänkande angående utbildningen av specialsköterskor. Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1947 års landsfiskalsutredning (1948: I 21; 1949: I 16; 1950: I 10).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 maj 1947 för att biträda med utredning rörande landsfiskalsorganisationen (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juni 1947):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Mårtensson, J. W., överrevisor, led. av II kamm.;

Stiernström, M. B. O., landssekreterare;

Tottie, A. V. R., kansliråd, chef för landsstatsavdelningen i inrikesdepartementet.

Expert:

Wadenius, S. R., landsfiskal.

I In: 2

Sekreterare:

Åmark, S. O. F., t. f. förste kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Mark, K. E. R. R:son, e. o. länsnotarie (fr. o. m. den 1 januari 1950).

Under tiden den 1 december 1949—den 15 november 1950 ha de sakkunniga sammanträtt in pleno 37 gånger, varjämte 13 sammanträden hållits av delegerade för vissa frågor.

De sakkunniga ha den 2 november 1950 avgivit betänkande angående ny landsfiskalsorganisation (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Statens sinnessjukvårdsberedning* (1948: I 22; 1949: I 17; 1950: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 13 juni 1947 samt den 30 januari och den 4 februari 1948 för att såsom särskild beredning inom inrikesdepartementet biträda vid fortsatt handläggning av frågorna om sinnessjukvårdens effektivisering och utbyggande (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juni 1947):

Björkquist, E. G. A., överdirektör, med uppdrag att, i den mån departementschefen icke själv deltar i beredningens arbete, leda detsamma;

Andersson, J. Elon, landshövding, led. av I kamm.;

Björck, P. B. T., medicinalråd;

Goldkuhl, A. E., överläkare;

Lundquist, G. A. R., överläkare;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;

Snygg, J. G. E., förste uppsyningsman, led. av I kamm.;

Wejke, G. W., generaldirektör;

White, J. G., överläkare.

Expert:

Mårdh, G. A., e. o. byråingenjör.

Sekreterare:

Munthe, R. E. L., e. o. förste byråsekreterare.

Beredningen har under år 1950 sammanträtt en dag.

Beredningen har den 11 januari 1950 avgivit betänkande med förslag till generalplan för sinnessjukvårdens tillgodoseende samt förslag rörande specialistutbildningen i psykiatri (stencilerade). Beredningen har jämväl avgivit utlåtanden i vissa byggnadsärenden. Uppdraget är därmed slutfört.

4. *1948 års skyddsrumsutredning* (1949: I 21; 1950: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1948 med uppdrag att verkställa utredning rörande skyddsrumfrågan (se Post- och Inrikes tidn. den 17 mars 1948):

Thapper, G. F., led. av II kamm., *ordförande*;

Berglund, H. J., borgarråd;

Bjuggren, B. G., överste;

Lundqvist, R., byråchef, led. av I kamm.

Experter:

Benner, S. G., fil. dr, laborator vid radiofysiska institutionen;
 Bergman, S. G. A., docent, chef för fortifikationsförvaltningens befästnings-
 byrås forsknings- och försökssektion;
 Forslind, E., civilingenjör, chef för fysikaliska avdelningen vid cement- och
 betonginstitutet;
 Genberg, G., major;
 Lidström, E. J. A., överste;
 Ljunggren, G. A., professor, avdelningschef vid försvarets forskningsanstalt;
 Strokirk, C. G. E., civilingenjör.

Sekreterare:

Terstad, I. G. A., e. o. förste byråsekreterare.

Utredningen har under tiden december 1949—maj 1950 hållit 7 samman-
 träden.

Utredningen har den 2 maj 1950 avgivit betänkande angående skyddsrum
 för civilbefolkningen (SOU 1950: 13). Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1948 års länsstyrelseutredning (1949: I 22; 1950: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 5 mars och den 30
 juni 1948 med uppdrag att biträda med utredning om länsstyrelsernas or-
 ganisation och ställning inom den lokala förvaltningen (se Post- och Inrikes
 tidn. den 22 mars 1948):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;
 Bergquist, Th. E. N., landshövding;
 Jarnerup, S. E., skattedirektör;
 Norup, B. S., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm.;
 Tottie, A. V. R., kansliråd, chef för landsstatsavdelningen i inrikesdeparte-
 mentet.

Experter:

Edström, K. S., taxeringsintendent;
 Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Sylwan, Å. H:son, länsassessor.

Biträdande sekreterare:

Andersson, K. A. G., e. o. länsbokhållare;
 Brolinsson, E., t. f. förste byråsekreterare;
 Lundborg, E. G., förste kanslisekreterare.

De sakkunniga, som under år 1950 sammanträtt 19 dagar, ha dels den 6
 mars 1950 till chefen för inrikesdepartementet överlämnat en promemoria
 (stencilerad) med förslag till riktlinjer för provisorisk krigsorganisation
 för länsstyrelserna och dels den 4 augusti 1950 avgivit betänkande angående
 länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen (SOU
 1950: 28). Uppdraget är därmed slutfört.

I In: 6

6. 1948 års polisutredning (1949: I 25; 1950: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 med uppdrag att verkställa utredning rörande polisväsendets organisation och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1948):

Rosander, K. E., bankdirektör, *ordförande*;

Bergström, K. A. E., chefredaktör, led. av II kamm.;

Gillström, A. K., redaktör, led. av I kamm.;

Larsson, G. K. V., lantbrukare, led. av II kamm.;

Mannerskantz, A. F., godsägare, led. av I kamm.;

Stiernström, M. B. O., landssekreterare;

Svärd, H. E., ombudsman;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent.

Expert och sekreterare:

Åeskog, S., häradshövding.

Biträdande sekreterare:

Lundwall, J., biträdande landsfogde.

Expert vid behandling av statsbidragsfrågor samt frågor av löne- och pensionsrättslig natur:

Öhman, G. B., byråchef.

Experter vid behandling av frågor angående erforderliga åtgärder för effektivisering av ordnings- och kriminalpolisverksamheten:

Berglund, S. G., polismästare;

Enhörning, H. A., landsfogde;

Fontell, E., polismästare;

Holmberg, P. E., polismästare;

Lundqvist, C. M., förste stadsfiskal;

Lüning, N. G. A., polismästare;

Ros, A. K. E., polismästare;

Zetterquist, A. F., polisintendent.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 sammanträtt under tillhoppa 13 dagar. Utredningen har vidare haft ett flertal överläggningar med andra kommittéer. Dessutom ha ordföranden och vissa ledamöter jämte sekreterare och experter deltagit i ett antal förberedande sammanträden.

Utredningen har till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden i ett antal till utredningen remitterade ärenden.

Utredningen har den 30 december 1950 avgivit betänkande angående polis- och åklagarväsendets organisation. Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Kommissionen för förhandlingar rörande nytt avtal om anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att på statens vägnar förhandla med Malmö stad rörande nytt avtal om an-

ordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö samt därmed sammanhängande frågor: **I In: 9**

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Glimstedt, G., professor;

Larsson, E. Å., jur. dr.

Sekreterare:

Johansson, O. F., sjukhusintendent.

Kommissionen har under år 1950 intill den 20 november hållit 5 sammanträden. Vid två av dessa ha förhandlingar ägt rum med Malmö stads delegerade. Förhandlingarna ha avslutats och uppdraget är slutfört.

8. *Sakkunnig angående frågan om ordnandet ur säkerhetssynpunkt av arbetsförhållandena inom statens utlänningskommission.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1950:

Montell, J. E. O., expeditionschef.

Direktiv (anförande av statsrådets Mossberg till statsrådsprotokollet den 21 april 1950):

De flyktingar, som vistas i vårt land, måste med rätta kunna kräva garantier för att uppgifter, som avse deras förhållanden och som uteslutande äro avsedda för myndigheternas handläggning av deras ärenden, behandlas med tillbörlig sekretess. Även för kommissionen och de myndigheter, som dit avge yttranden och andra handlingar av hemlig natur, måste det vara av synnerlig vikt att dessa icke komma till obehörigas kännedom. — — —

Handlingar av hemlig natur som gälla flyktingar och med deras förhållanden sammanhängande spörsmål måste uppenbarligen omhänderhas på sådant sätt att de icke kunna användas på ett otillbörligt sätt. Med hänsyn till kommissionens stora arbetsbörda och behovet av en smidig arbetsordning måste emellertid de för hemligstämplade handlingar avsedda säkerhetsanordningarna kunna tillämpas på sådant sätt att de icke onödigt betunga arbetsrutinen.

Utredningsmannen bör ingående pröva samtliga de organisatoriska och personella förhållanden, som kunna vara av betydelse i detta sammanhang. Om därvid framgår att den nuvarande ordningen icke kan tillgodose berättigade sekretesskrav bör utredningsmannen framlägga förslag till åtgärder för att avhjälpa förefintliga brister. Förslagen böra utformas med beaktande av att de såvitt möjligt skola kunna genomföras utan personalförstärkning eller andra kostnadskrävande åtgärder.

Den sakkunnige har den 6 oktober 1950 avgivit betänkande i ämnet (maskinskrivet). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

9. *1939 års stadsläkarutredning* (1940: S 24; 1948, 1949: I In 10; 1950: I In 4).

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 december 1939 skall utredningen vila tills vidare.

I In: 10 10. *Statens sjukhusutredning av år 1943* (1948, 1949: I 11; 1950: I 5).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1943 för att biträda med fortsatt utredning rörande möjligheterna att — utan försämring av vårdresultatet — genom rationalisering begränsa driftkostnaderna vid sådana sjukhus, för vilkas drift staten, landstingen eller städerna utanför landsting i sista hand svara (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1943):

Ljungdahl, M. J. J., professor, f. d. överläkare, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., överdirektör;

Goldkuhl, A. E., docent, överläkare (t. o. m. den 28 januari 1950);

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Hakeman, Elin, husmoder;

Hansson, N. H., f. d. sjukhusdirektör;

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;

Odelberg, A. A., lasarettsläkare;

Olsson, C. P., f. d. banarbetare, led. av II kamm.

Experter:

Beijbom, G., f. d. landstingsdirektör, för frågor rörande kontorsorganisationen vid kroppssjukhusen (fr. o. m. den 25 oktober 1950);

Jönsson, R. W., överingenjör;

Köhler, S., avdelningschef, för frågor rörande rationalisering av sjukhusens tvättavdelningar (t. o. m. den 31 maj 1950);

Lagerström, N., aktuarie, för frågor rörande kontorsorganisationen vid kroppssjukhusen (t. o. m. den 24 oktober 1950);

Molander, M. E., e. o. byrådirektör, för frågor rörande den slutna kroppssjukvårdens allmänna planläggning och sjukhusens utformning;

Sjunnesson, N., sjukhusintendent, för frågor rörande sjukhuskök och utspisningen vid sjukhus;

Soop, E., förste aktuarie, för statistisk bearbetning av insamlat material från utredningens arbetsstudier m. m.

Sekreterare:

Edsberg, H., t. f. kammarrättsråd, för frågor rörande rationalisering av sjukhusens tvättavdelningar (t. o. m. den 31 maj 1950);

Wictorson, K.-E., fil. kand.

Lokal: Tunnelgatan 20 B; tel. 11 15 95.

Direktiven för utredningen, se 1944: I S 36.

Utredningsarbetet har liksom tidigare i viss utsträckning fördelats på delegationer. Under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 har utredningen hållit 12 plenarsammanträden om sammanlagt 24 dagar. De olika delegationerna ha under samma tid sammanträtt cirka 25 dagar.

Den 31 maj 1950 har utredningen avgivit betänkande V angående verksamheten vid sjukhustvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma (SOU 1950:23). Utredningens betänkande VI med redogörelse för i utredningens regi bedrivna arbetsstudier vid kroppssjukhusens vårdavdelningar m. m. kommer att avgivas i början av år 1951. Utredningen har vidare för avsikt att under första halvåret 1951 avlämna ett betänkande angående

kontors- och expeditjonsverksamheten vid kroppssjukhusen samt en promemoria angående sjukhuskökens drift, utformning och utrustning. I In: 11

Utredningens huvudbetänkande med synpunkter och förslag beträffande driften vid lasarett, dessas utformning samt kroppssjukvårdens organisation inom sjukvårdsområdet m. m. avses kunna färdigställas under år 1951.

11. *Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande* (1948: I E 14; 1949: I In 12; 1950: I In 6).

Genom beslut den 24 september 1943 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande med en dermatovenereologisk och en pediatrik klinik. Genom beslut den 29 juni och den 25 oktober 1946 utvidgade Kungl. Maj:t kommitténs uppdrag till att avse sjukhusets utbyggande jämväl med en reumatologisk klinik samt kliniker för tuberkulos och thoraxkirurgi. Genom beslut den 25 februari 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att uppgöra förslag till dispositionsplan för karolinska sjukhusets område. Genom beslut den 2 september 1949 anbefalldes Kungl. Maj:t kommittén att uppgöra förslag till lösande av lokalfrågan för centrallaboratorierna vid sjukhuset.

Av Kungl. Maj:t den 24 september 1943, den 10 januari 1947, den 18 juni och den 30 september 1949 samt den 26 maj 1950 tillkallade ledamöter: Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*, (t. o. m. den 25 maj 1950); Wejke, G. W., generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 26 maj 1950); Andréé, T. E., led. av I kamm.; Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.; Crafoord, C., professor (för den thoraxkirurgiska kliniken); Hellström, J. G. L., professor; Kristenson, A. V., professor (för tuberkuloskliniken); Lichtenstein, A., professor (för den pediatrika kliniken; avliden den 21 juli 1950); Malmgren, B. R., professor (för centrallaboratorierna); Odin, M. O., professor; Sjögren, N. T., byråchef; Svartz-Malmberg, Nanna, professor (för den reumatologiska kliniken och centrallaboratorierna); Öman, I., f. d. borgarråd.
Sekreterare:

Ekbom, C. A. H., andre kanslissekreterare.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1944: I E 24.

Kommittén har under år 1950 hållit 11 sammanträden in pleno. Härjämte har ett särskilt arbetsutskott haft 7 sammanträden.

Nybyggnaden för den pediatrika kliniken är numera i det närmaste färdigställd. Ombyggnaden av köksanläggningen har under året slutförts.

I In: 12 12. 1946 års kommunallagskommitté (1948, 1949: I 14; 1950: I 8).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1946 för verkställande av översyn av den kommunala lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 1 april 1946):

Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm., *ordförande*;

Bergh, K. R., folkskolinspektör, led. av I kamm.;

Holmberg, J. H., redaktör, led. av II kamm.;

Larsson, S., förbundsdirektör;

Larsson, Y. G. R., fil. dr, led. av II kamm.;

Pettersson, J. W., hemmansägare, led. av II kamm.;

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.;

Thun, F. W., poststationsföreståndare, led. av I kamm.;

Åkesson, N. O., landssekreterare.

    Sekreterare:

Sanne, S. D. H., revisionssekreterare.

    Biträdande sekreterare:

Eklom, S. G., revisionssekreterare.

Lokal: Rosenbad 2 V; tel. 20 76 00 eller lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för kommittén, se 1947: I S 37.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 sammanträtt 25 dagar.

Kommittén avser att under år 1951 avgiva betänkande III med förslag till ny kommunallag för de borgerliga primärkommunerna.

13. 1946 års läkemedelsutredning (1948: I 17; 1949: I 15; 1950: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 för att verkställa utredning angående apoteksväsendet, droghandeln och läkemedelsindustrien och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1946):

Lindberg, E. H., landshövding, *ordförande*;

Ahlgren, J. G., professor;

Andersson, B. E. W., apotekare (avliden den 26 september 1950);

Edberg, R. F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Gunnars, E., direktör (avliden den 2 februari 1950);

Hemming, E. R., apotekare (fr. o. m. den 5 oktober 1950);

Ljungdahl, M. J. J., professor;

Rooth, J. H., byråchef, kansliråd (fr. o. m. den 3 februari 1950), tillika *sekreterare*.

    Experter:

Marcus, M., fil. dr;

Björling, C. O., professor, föreståndare för kemiska avdelningen vid statens farmaceutiska laboratorium;

Hemming, E. R., apotekare (t. o. m. den 4 oktober 1950);

Rydin, C. H., professor, föreståndare för statens farmaceutiska laboratorium; **I In: 14**

Wadström, A., leg. apotekare (fr. o. m. den 1 augusti 1950).

Biträdande sekreterare:

Sidenvall, J. G., aktuarie.

Lokal: Stallgatan 3; tel. 20 22 84.

Direktiven för utredningen, se 1947: I S 42.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 9 plenarsammanträden om sammanlagt 31 dagar. Ett arbetsutskott inom utredningen har under år 1950 hållit ett stort antal sammanträden.

Under år 1950 har utredningen till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden i tre till utredningen remitterade ärenden. Vidare har utredningen till departementschefen överlämnat en inom utredningen upprättad promemoria angående apoteksorganisationen i städer och andra orter med behov av två eller flera apoteksinrättningar. I övrigt har utredningen under 1950 fullföljt arbetet med den slutliga utformningen av sitt huvudbetänkande med förslag till omorganisation av apoteksväsendet i riket m. m. Utredningen kommer att avgiva detta betänkande under första kvartalet år 1951. Återstoden av utredningsuppdraget, som omfattar en revision av gällande specialitetskungörelse, beräknas kunna slutföras under år 1951.

14. 1947 års psykopatvårdsutredning (1948: I 23; 1949: I 18; 1950: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1947 med uppdrag att biträda med fortsatt utredning rörande psykopatvårdens organisation och därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1947) samt, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1949, även med fortsatt utredning av vissa frågor om behandlingen av lösdrivarklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 14 januari 1950):

Ohlsson, L. G., borgmästare, *ordförande*;

Björck, P. B. T., medicinalråd;

Enmark, A., ombudsman i Statens sjukhuspersonals förbund;

Frey, T. S:son, överläkare;

Gripmark, W., borgmästare;

Hedlund, V. V., f. d. fattigvårdskonsulent, led. av II kamm.;

Kjellin, A. Hj., överläkare.

Sekreterare:

Höjer, I., byråsekreterare.

Lokal: Regeringsgatan 50; tel. 10 60 68.

Direktiven för utredningens ursprungliga uppdrag, se 1948: I In 23. För utredningens senare erhållna uppdrag (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 21 december 1949):

I sitt den 18 december 1948 avgivna betänkande med förslag om lösdrivarlagens upphävande m. m. (SOU 1949: 4) har 1948 års lösdriveriutredning förordat

I In: 14 att lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling skall upphävas samt att lösdrivarklientelet, i den mån detsamma kan anses i behov av vård, skall omhändertagas inom andra vårdformer. — — —

Jag delar lösdriveriutredningens mening att lösdrivarlagen icke bör bibehållas samt att lösdrivarklientelet, i den mån det i samhällsskyddets intresse eller av hänsyn till lösdrivarens eget bästa kan anses påkallat, bör bliva föremål för behandling inom andra vårdformer. — — —

Lösdriveriutredningen har vid sitt ståndpunktstagande företrädesvis tagit sikte på lösdrivarlagens otillfredsställande utformning i allmänhet samt dess omoderna reaktionssystem med det teoretiskt och praktiskt synnerligen förlegade tvångsarbetsinstitutet. I dessa delar är jag av alldeles samma mening som utredningen.

Utredningen har emellertid icke tillräckligt beaktat, att polismyndigheterna med stöd av lagen äga möjlighet att anhålla grovt asociala element och åtminstone ytligt undersöka deras fall. Visserligen skulle de av utredningen föreslagna ändringarna i strafflagen medföra, att samhället skulle kunna inskrida i straffprocessuell ordning mot åtskilliga, som icke nu kunna föranleda ingripanden annorledes än enligt lösdrivarlagen. Men sannolikt skulle likväl efter lösdrivarlagens upphävande ett antal personer, mot vilka ingripande i samhällsskyddets intresse torde vara nödvändigt, icke kunna gripas av polismyndigheterna eller eljest tvångsvis omhändertagas. Därtill kommer, att jag av skilda orsaker icke anser mig kunna förorda de ifrågasatta kriminaliseringarna.

Utredningen har icke i vidare mån tagit ställning till frågan om samhällets rätt till ingripande än att utredningen hänvisat till de möjligheter, som nu i allmänhet stå till buds vid sidan av lösdrivarlagen, samt i allmänna ordalag uttalat, att initiativet till ingripande antagligen i flertalet fall komme att åvila polisen och att polismyndigheten måste ha befogenhet att påkalla vidtagande av åtgärder. Däremot har utredningen icke allsidigt belyst frågan om rättsgrunden för polisens ingripande.

Saken har under betänkandets remissbehandling uppmärksamrats av flera remissinstanser. — — —

Professorn Olof Kinberg, vilken såsom sakkunnig deltagit i överläggningar med strafflagberedningen vid utarbetandet av beredningens yttrande över lösdriveriutredningens betänkande, har i ett vid strafflagberedningens remissutlåtande fogat särskilt yttrande bl. a. anfört:

’Det vore i första hand polisen, som genom direkta iakttagelser eller genom anmälan finge kännedom om lösdrivarfall. Polisen måste äga befogenhet och möjligen skyldighet att anhålla personer, vilkas beteende syntes ange att de tillhörde lösdrivarklientelet. Om den anhållne icke kunde lagföras för brott, borde ärendet överlämnas till en särskild socialbyrå, helst under ledning av en socialläkare. Vid socialbyrån skulle företagas en preliminär undersökning av fallet. Befunnes detta vara av så lindrig natur att det lämpligen kunde tagas om hand av socialvårdsorgan inom kommunen borde det överlämnas dit. Om ett direkt ingripande från ett dylikt organ icke ansåges kunna ske eller om fallets natur krävde en mera ingående och tidskrävande utredning och medicinsk undersökning, skulle beslutas om intagning på en under medicinsk ledning stående anstalt för fortsatt observation och behandling. Behörighet att fatta beslut härom skulle tillkomma ett särskilt organ, bestående av en domare, den socialläkare som deltagit i den preliminära utredningen och en socialvårdare. På anstalten skulle en ingående medicinsk-psykologisk och social utredning företagas för att ställa en så noggrann psykiatrisk och social-psykologisk diagnos på fallet som möjligt. Resultatet av undersökningen skulle bliva att den undersökte antingen finge kvarstanna på anstalten för vård där eller överlämnas till annan social vårdform.’

De synpunkter, som anförts i de nu refererade yttrandena, finner jag förtjänta av beaktande. Åtskilliga av de personer, som enligt nuvarande praxis hänföras

under lösdrivarlagen, äro i behov av vård eller tillsyn i någon form från det allmännas sida. Möjligheterna för samhällets social- och sjukvårdsorgan att komma i kontakt med de vårdbehövande bland detta klientel äro begränsade. I själva verket torde emellertid lösdrivarlagen på denna punkt — trots sin otillfredsställande utformning — fylla en viss uppgift, i det att den reglerar polisens befogenhet att omhändertaga vederbörande för att, i den mån förutsättningar för åtgärd från de social- och sjukvårdande myndigheternas sida föreligga, hänvisa honom till sådan myndighet. Till de oförvitliga medborgarnas skydd och även av hänsyn till det ifrågavarande klientelet eget bästa torde samhället ej heller framdeles kunna undvara bestämmelser om rätt för polisen att anhålla grovt asociala element. Jag kan sålunda icke ansluta mig till utredningens förslag om upphävande av lösdrivarlagen, med mindre en lagstiftning av antydd innebörd genomföres.

Psykopatvårdsutredningen har i sitt remissvar utgått från, att lösdrivarklientelet till en alldeles övervägande del är av sådan beskaffenhet, att intagning på psykopatvårdsanstalt kan ifrågasättas. Med hänsyn härtill anser jag det tänkbart, att polismyndighetens möjlighet att ingripa mot grovt asociala personer skulle kunna ske inom psykopatvårdslagstiftningens ram sålunda, att polisen erhöle rätt att på sociala indikationer anhålla sådana personer med skyldighet att föranstalta om undersökning av om de äro i behov av vård å psykopatvårdsanstalt eller böra omhändertagas inom annan samhällelig vårdform. I detta sammanhang synes jämväl frågan om tillskapande för lösdrivarklientelet av någon form av övervakning eller tillsyn, när andra socialvårdsformer ej stå till buds eller lämpa sig vara förtjänt av ett övervägande.

Såsom förut sagts är jag ense med lösdriveriutredningen därom att lösdrivarlagen bör upphävas. Beträffande det förfarande, som efter lagens upphörande bör tillämpas vid inskridande mot grovt asociala individer, kan jag i stort sett ansluta mig till de synpunkter, som legat till grund för det av professor Kinberg skisserade programmet. Detta program synes mig innehålla uppslag, som böra kunna utgöra en grundval för fortsatt utredning på området. Då utformade förslag icke föreligga i fråga om väsentliga delar av problemkomplexet, anser jag det nämligen ofrånkomligt att detsamma ytterligare utredes. För att möjliggöra att lösdrivarlagen upphäves snarast möjligt bör denna utredning komma till stånd utan dröjsmål. — — —

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit sammanträden tillhopa 18 dagar.

Den 8 september 1950 besökte utredningens ledamöter jämte dess sekreterare i studiesyfte psykopatanstalterna i Herstedvester, Glostrup, Danmark.

Sedan utredningens överläggningar angående anstaltsorganisationen för psykopatvården slutförts, har inom utredningen övervägts frågan om reglering i lag av förutsättningarna och formerna för psykopaters omhändertagande för psykiatrisk vård. I samband därmed har jämväl frågan om lösdrivarklientelet omhändertagande blivit föremål för förberedande överläggningar.

Utredningsuppdraget i dess helhet beräknas vara slutfört under första halvåret 1951.

I In: 15

15. *Kommittén för dövhetens bekämpande* (1948: I 25; 1949: I 19; 1950: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1947 för att verkställa utredning rörande de hörseldefektas problem (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1947):

Holmgren, G., professor, *ordförande*;

Holmgren, L. K. A., docent;

Malm, N. T. B., rektor, tillika *sekreterare*;

Ramberg, J., docent;

Wagnsson, R., landshövding, f. d. riksdagsman.

Lokal: Manilla dövstumskola; tel. 60 50 50 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1948: I In 25.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 20 sammanträden.

Flertalet av de i direktiven berörda frågorna ha ingående behandlats. I samband med en på initiativ av kommitténs ordförande anordnad internationell audiologisk kurs i Stockholm under september månad 1950 ha uppgifter rörande organisationen och erfarenheterna av verksamheten i kampen mot dövheten i utlandet inhämtats. Frågor rörande tomt och byggnader för en planerad central institution i kampen mot dövheten ha behandlats i samråd med byggnadsstyrelsen. Docenten Holmgren har företagit en resa i U. S. A. för att studera den audiologiska verksamheten därstädes.

I anledning av remisser har kommittén avgivit utlåtanden angående anslag till föreningen Hörselfrämjandets verksamhet m. m.

Kommitténs arbete beräknas vara slutfört under första halvåret 1951.

16. *Sakkunniga för fria sjukhusvården* (1949: I 23; 1950: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1948 för att biträda med utredning angående den närmare utformningen av den av statsmakterna i princip beslutade fria sjukhusvården (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1948):

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;

Anderson, K. Hj., kontorschef, ordförande i Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation;

Björkquist, E. G. A., överdirektör;

Bucht, S. F. V., t. f. expeditionschef;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Restad, E. H., landstingsdirektör.

Sekreterare:

Gårdö, K. G., byråsekreterare.

Lokal: Överståthållarämbetet; tel. 22 70 80.

Direktiven för de sakkunniga, se 1949: I In 23.

De sakkunniga ha under år 1950 sammanträtt 16 dagar.

De sakkunniga beräkna att kunna avsluta sitt arbete omkring den 1 mars 1951.

17. *Statens folkbadsutredning* (1949: I 24; 1950: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att biträda med utredning angående folkbadsfrågan och vissa därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1948):

Lindén, L. V., kommunalborgmästare, led. av I kamm., *ordförande*;

Allard, K. Å. H., annonschef, led. av II kamm.;

Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av II kamm.;

Dickson, J. I. A., kammarherre, godsägare, led. av II kamm.;

Svenson, Gärda, fru, led. av I kamm.

Experter för bastutekniska frågor:

Blomkvist, E. V., byggnadsingenjör;

Eriksson, S. G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Gate, B. arkitekt;

Nycander, S. H., civilingenjör.

Experter för frågor om bastubadets hälsosamhet:

Christensen, E. H., professor (fr. o. m. den 17 december 1949);

Sjöstrand, O. T., docent (fr. o. m. den 17 december 1949).

Sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.

Biträdande sekreterare:

Pellijeff, A., sekreterare (fr. o. m. den 1 januari 1950).

Lokal: Roslagsgatan 14; tel. 30 77 90 och 30 77 83 (sekreteraren) samt 44 04 60 (bitr. sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1949: I In 24.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 17 sammanträden in pleno, varjämte de bastutekniska experterna samt ett särskilt arbetsutskott haft ett flertal överläggningar.

Utredningen har den 25 april 1950 haft en konferens med representanter för myndigheter och organisationer angående den statliga och kommunala organisationen på bad- och simområdet. Vidare har utredningen haft gemensamma sammanträden med 1948 års hälsovårdsstadgekommitté samt de sakkunniga för översyn av ordningsstadgan för rikets städer m. m. Den 22 november 1950 har utredningen haft en konferens med representanter för folk- och småskolläroorganisationerna för diskussion av frågan om simäroarbetsutbildningens framtida ordnande.

Utredningen har under år 1950 framför allt inriktat sin uppmärksamhet på frågorna om bastubadens tekniska konstruktion, simundervisningen, simläroarbetsutbildningen samt vattenföreningarnas problem.

I In: 17 Av vissa större industriföretag ha uppgifter inhämtats om deras insatser för bättre badförhållanden för de anställda. Frågan om vattenföroreningarna har ägnats stor uppmärksamhet. En rundfråga har gjorts till samtliga hälsovårdsnämnder för att utröna i vilka kommuner och på vilka ställen badförbud råder, varjämte olika sjukhus tillskrivits för att klarlägga i vilken omfattning vattenföroreningar kunna härstamma från sjukhusen. Därjämte har specialundersökningar igångsatts om smittorisken vid bad i naturliga friluftsbad samt om den praktiska bedömningen av badvatten.

Utredningen har haft kontakt med olika myndigheter, organisationer och experter vid utredningens undersökningar om bastubad, simhallar, varmbadhus, naturliga och konstgjorda friluftsbad, drunkningsolyckornas bekämpande, simundervisningens ordnande, simlärarutbildningen samt frågorna om statsbidrag, effektivare organisation och upplysning.

Utredningens ordförande och sekreterare har i slutet av juni och början av juli 1950 på inbjudan av general Mannerheims barnskyddsförbund företagit en resa till Finland för studium särskilt av den finska bastun.

Under hösten 1950 har ett utkast till betänkande färdigställts och diskuterats av utredningen. Utredningen beräknar kunna avsluta sitt arbete under år 1951.

18. 1948 års polisutbildningskommitté (1949: I 26; 1950: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande antagning och utbildning av polispersonal (se Post- och Inrikes tidn. den 10 november 1948): Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Enhörning, H. A., landsfogde;

Kyling, F., folkskollärare, led. av II kamm.;

Lindell, M., ombudsman;

Norman, N., rektor.

Sekreterare:

Liljedahl, G. E., lärare vid statens polisskola.

Lokal: Statens polisskola; tel. 54 00 00 (ankn. 98) eller 21 62 85 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1949: I In 26.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 10 sammanträden. Dessutom har anordnats en konferens under en dag med deltagande av ett antal experter samt representanter för 1948 års polisutredning m. fl. Studieresor ha företagits dels inom riket, huvudsakligen för undersökningar av frågan om decentralisering av den lägre polisutbildningen, och dels till Norge och England för att vinna erfarenhet rörande polisutbildningen därstädes.

Utredningsarbetet beräknas vara slutfört i maj eller juni år 1951.

19. 1948 års hälsovårdsstadgekommitté (1949: I 27; 1950: I 20).

I In: 20

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1948 för att biträda med utredning angående översyn av hälsovårdsstadgan och därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 27 november 1948):

Samuelsson, G. Y., hovrättsråd, rättsavdelningschef, *ordförande*;

Bergman, R. K., medicinalråd;

Eriksson, E. F. V., lantarbetare, led. av II kamm.;

Jansson, W., hälsovårdskonsulent;

Nilsson, G. E., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Sandqvist, T. G. R., förste provinsialläkare;

Wohlin, E., byggnadsingenjör;

Expert:

Blom, O. T., veterinärråd.

Sekreterare:

Häggmark, C. L. A., sekreterare i Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Lokal: Regeringsgatan 50; tel. 10 60 37.

Direktiven för kommittén, se 1949: I In 27.

Kommittén har under år 1950 hållit sammanträden 22 dagar. Därjämte ha vid åtskilliga tillfällen överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och sekreteraren.

Kommittén har behandlat frågorna om allmänna hälsovårdens organisation, om hälsovårdsnämndernas personal och sammansättning, om inrättande av till landstingen knutna hälsovårdskonsulentbefattningar, om hälsovårdspersonalens utbildning, om bostäder, om samlingslokaler, om hotell och pensionat, om djurstallar, om åtgärder mot råttor och möss och om begravningsplatser. I dessa hänseenden ha förslag till nya bestämmelser utarbetats. Vidare har kommittén börjat sin översyn av den gällande hälsovårdsstadgans bestämmelser om vatten och avlopp, om renhållning samt om åtgärder mot ohyra. I förstnämnda hänseende har kommittén funnit spörsmålets behandling böra anstå i avbidan på att 1946 års vatten- och avloppssakkunnigas betänkande i ämnet föreligger. Kommittén har emellertid från landets förste provinsialläkare och med dem jämställda förste stadsläkare infordrat uppgifter om deras erfarenheter beträffande behovet av översyn av gällande bestämmelser om kontroll av vattenledningsvatten.

Med anledning av remiss har kommittén avgivit yttrande över förslag till bestämmelser angående kontroll av centralkylanläggningar.

Kommittén beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

20. 1948 års sinnesslövärdssakkunniga (1949: I 28; 1950: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1948 för att inom departementet biträda med utredning angående frågan om anstaltsorganisationen för vården av svårskötta bildbara minderåriga sinnesslöa m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1948):

I In: 20 Eckerberg, P. A., statssekreterare, *ordförande*;
 Bolin, L. A., rektor;
 Jungner, Ragnild S., inspektör för sinnesslöundervisningen;
 Sjövall, T. S., leg. läkare.

Experter:

Englund, K. G. Å., t. f. byrådirektör;
 Uulas, L., arkitekt.

Sekreterare:

Pellijeff, A., sekreterare.

Lokal: Svenska tobaksmonopolet, Rosenlundsgatan 36; tel. 44 04 60 (190).

Direktiven för de sakkunniga, se 1949: I In 28.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 19 sammanträden. Därjämte ha överläggningar ägt rum mellan ordföranden och enskilda ledamöter samt sekreteraren. De sakkunniga ha vidare företagit resor till Vänersborg, Göteborg och Uppsala för att undersöka lämpliga förläggningsområden för nya anstalter.

De sakkunnigas arbete är i huvudsak avslutat och betänkandet under tryckning. Betänkandet beräknas kunna överlämnas i början av år 1951.

21. SOS-utredningen (1950:I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 maj 1949 för att verkställa utredning av frågan om förbättrade möjligheter för allmänheten att komma i förbindelse med olika slag av samhällets hjälporgan (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1949):

Sterky, H. K. A., generaldirektör, *ordförande*;
 Axelsson, C. A. Ö., riksbrandinspektör;
 Falk, G. A., civilförsvarsdirektör;
 Jansson, C. E., landstingsdirektör;
 Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;
 Wranne, N. H., förste provinsialläkare.

Expert:

Johansson, K. V., förste byråingenjör (fr. o. m. den 31 mars 1950).

Sekreterare:

Malis, P. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Telegrafstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 23 60 40, rikssamt. växel 23 60 60.

Direktiven för utredningen, se 1950: I In 22.

Utredningen har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 19 sammanträden, däri inberäknat de överläggningar som ägt rum med representanter för länsstyrelser och ett flertal andra myndigheter samt föreningar och företag.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt arbete i början av år 1951.

22. Sakkunniga rörande bakteriologisk krigsföring (1950: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 för att verkställa utredning rörande organisation och ledning av skyddsåtgärder vid en bakteriologisk krigsföring (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1949):

Hamilton, C. F. H., landshövding, *ordförande*;

Hedström, H. V., professor;

Henriksson, S. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Olin, G. C. O., professor;

Rosenqvist, N. H. S., t.f. förste byråläkare (fr. o. m. den 4 oktober 1950);

Rundberg, G. A., professor;

Schmidt, T. A., överste;

Sundelin, Å., generaldirektör;

Tottie, M. P. V., med. lic.

Expert:

Ericsson, H. M., laborator.

Sekreterare:

Ljungstedt, N. V., förste revisor.

Lokal: Statens sakrevision; tel. 23 53 40 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I In 23.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 sammanträtt 24 dagar. Dessutom ha vissa ledamöter jämte sekreteraren hållit förberedande sammanträden. Utredningsarbetet har under året fortgått planenligt och betänkandet har i vissa delar preliminärt utarbetats.

På utredningens initiativ har utbildning av värnpliktiga laboratoriebiträden påbörjats i avsikt att skapa viss personalreserv för de bakteriologiska laboratorierna.

I skrivelse till 1940 års läkarutbildningskommitté och veterinärhögskolans lärarkollegiums undervisningsnämnd ha de sakkunniga framhållit nödvändigheten av att vid den medicinska och veterinärmedicinska undervisningen visst utrymme beredes åt problem, som sammanhånga med bakteriologisk krigsföring.

De sakkunniga ha fäst fortifikationsförvaltningens och byggnadsstyrelsens uppmärksamhet på vissa byggnadstekniska problem, som beröras av skyddet mot bakteriologisk krigsföring.

I skrivelse till medicinalstyrelsen ha de sakkunniga föreslagit åtgärder för genomförande av regionindelning för de bakteriologiska laboratorierna.

Slutligen ha de sakkunniga till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande över 1948 års skyddsrumsutrednings betänkande samt föreslagit viss utredning rörande lokaler för statens bakteriologiska laboratorium och den därstädes arbetande virusinstitutionen.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1951.

I In: 23   23. 1949 års kommitté för sinnessjukvårdspersonalens utbildning
(1950: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1949 för att biträda med utredning angående sinnessjukvårdspersonalens utbildning (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juni 1949):

Karlsson, O. G., led. av I kamm., *ordförande*;

Almqvist, Margareta, pol. mag.;

Blomqvist, P. I. R., överläkare;

Sjöholm, Stina, föreståndarinna (fr. o. m. den 9 februari 1950);

Snygg, J. G. E., förste uppsyningsman, led. av I kamm.

Sekreterare:

Braunerhielm, G. E. G:son, e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Riksdagshuset; tel. växel 22 67 00 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1950: I In 24.

Kommittén har under tiden den 1 december 1949—den 30 november 1950 hållit 15 sammanträden. Frågan om planläggningen av sinnessjukvårdspersonalens utbildning har ingående diskuterats. Kommittén har undersökt möjligheten att till vissa lasarett förlägga högre och lägre utbildningskurser i kroppssjukvård för sinnessjukvårdspersonal. Utkast till betänkande har i vissa delar utarbetats.

Kommittén beräknar kunna slutföra sitt arbete under första halvåret 1951.

24. *Kommissionen för förhandlingar rörande akademiska sjukhuset i Uppsala* (1950: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 för att, bland annat, upptaga frågan om principerna för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset i Uppsala sådana dessa principer kommit till uttryck i det mellan Uppsala universitet och Uppsala läns landsting träffade kontraktet angående sjukvården å sagda sjukhus:

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Berg, S. F., professor;

Larsson, E. Å., jur. dr.

Sekreterare:

Funk, G. E., sjukhusintendent.

Lokal: Patentverket; tel. 67 97 00.

Direktiven för kommittén, se 1950: I In 25.

Kommissionen har under år 1950 intill den 29 november hållit 10 sammanträden.

Vid kommissionens förhandlingar med representanter för Uppsala läns landsting har utarbetats ett förslag till nytt avtal mellan Uppsala universitet och Uppsala läns landsting angående samarbete och drift av akademiska sjukhuset.

Uppdraget beräknas bli slutfört under januari månad 1951.

25. *Sakkunniga för översyn av ordningsstadgan för rikets städer m. m.* I In: 27
(1950: I 26).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 för att biträda med utredning angående översyn av ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1949):

Regner, N. I., justitieråd, *ordförande*;

Eliasson, L., sekreterare;

Häckner, K. J. Y., advokat, led. av II kamm.;

Pettersson, A. G., ombudsman, led. av I kamm.;

Wennström, G. E., borgarråd.

Sekreterare:

Jacobson, S. B. S., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Södra Förstadsgatan 8, Malmö; tel. 270 76.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I In 26.

De sakkunniga ha under år 1950 intill den 1 december sammanträtt 10 dagar. Härjämte ha ordföranden och sekreteraren deltagit i sammanträde med representanter för Statens folkbadsutredning och 1948 års hälsovårdsstadgekommitté. Jämväl i övrigt har förbindelse uppehållits med pågående utredningar på angränsande områden.

Vid sammanträdena ha de huvudsakligaste delarna av ordningsstadgeutredningens betänkande (SOU 1944: 48) jämte de däröver avgivna remissyttrandena genomgåts. I anslutning härtill har utarbetats författningsutkast i vissa delar av ämnet.

De sakkunniga beräkna kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

26. *Utredning om kommuns rätt att uttaga avgifter för nyttjande av till allmänt begagnande upplåten allmän plats* (1950: I 27).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 11 november 1949 för att verkställa utredning av frågan om kommuns rätt att uttaga avgifter för nyttjande av till allmänt begagnande upplåten allmän plats jämte därmed sammanhängande spörsmål samt framlägga de förslag till författningsbestämmelser som utredningen föranleder:

Göransson, E. W. Z., häradshövding.

Lokal: Medelpads västra domsaga, Sundsvall; tel. 44 72.

Utredningen har fortskridit, men har tagit längre tid än från början beräknats på grund av andra utredningsmannen åliggande göromål. Utredningen torde kunna vara slutförd i början av år 1951.

27. *1950 års abortutredning.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 november 1949 för att verkställa översyn av de abortförebyggande åtgärderna (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1950):

I In: 27 Lutteman, S. E., borgmästare, *ordförande*;

Inghe, G., socialläkare;

Johansson, H., docent;

Lagerwall, Eva, överläkare;

Lundgren, Valborg, advokat;

Thorsson, Inga, fru.

Sekreterare:

Aldén, T., t.f. stadsfiskal.

Lokal: Regeringsgatan 50; tel 59 09 25 (sekreterarens bostad).

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 18 november 1949):

Till 1945 års riksdag avlämnade Kungl. Maj:t, på grundval av ett av 1941 års befolkningsutredning avgivet betänkande i abortfrågan (SOU 1944: 51), proposition om *anslag till abortförebyggande åtgärder m. m.* (1945: 369). I denna föreslogs att, tills vidare såsom försöksverksamhet, statsbidrag skulle utgå till lands- ting och stad, som ej deltagar i landsting, för viss verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte. Verksamheten skulle vara anordnad enligt en av medicinalstyrelsen godkänd plan samt utövas vid särskilda rådgivningsbyråer, vilka skulle stå under ledning av legitimerad läkare med biträde av kvinnlig kurator. I ett första utbyggnadsskede skulle statsbidragsgivningen begränsas till högst 10 rådgivningsbyråer, envar med en läkare och en kurator. Till kurators förfogande skulle ställas mindre penningbelopp, högst 4 000 kronor för kurator och budgetår, för att möjliggöra för kuratorn att lämna de abortsökande tillfällig hjälp i trängande fall.

Förslaget avsåg vidare anordnande av allmän sexualupplysning för vuxna, vilken verksamhet skulle anförtrös åt folkbildningsorganisationerna, preventivrådgivning för kvinnor och män utan kostnad för de rådsökande, försäljning av preventivmedel genom apoteken, upplysningsverksamhet genom en folkskrift i abortfrågan samt tillhandahållande av kostnadsfri havandeskapsdiagnos. Den kostnadsfria preventivrådgivningen för kvinnor liksom den kostnadsfria havandeskapsdiagnosen avsågs att till en början bedrivas som försöksverksamhet för att, sedan viss erfarenhet vunnits, få en mera definitiv utformning.

Statsutskottet fann de här omnämnda förslagen i huvudsak icke föranleda någon erinran men underströk bl. a., att flera av dessa gällde en försöksverksamhet. Utskottet utgick från att frågan skulle omprövas, sedan verksamheten kommit i gång. Båda kamrarna biföllo utskottets förslag och anvisade på tilläggsstat I för budgetåret 1945/46 till bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet ett anslag av 15 000 kronor och till abortförebyggande åtgärder ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

Anslag till allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet har därefter anvisats med 30 000 kronor för budgetåret 1946/47 samt för vart och ett av budgetåren 1947/48, 1948/49, 1949/50 med 50 000 kronor.

Till abortförebyggande åtgärder anvisades för vart och ett av budgetåren 1946/47, 1947/48 och 1948/49 ett förslagsanslag av 150 000 kronor samt för budgetåret 1949/50 ett förslagsanslag av 160 000 kronor. Verksamheten är fortfarande att betrakta som försöksverksamhet och medel för statsbidrag enligt gällande kungörelse (863/1945, ändr. 907/1946) beräknas för tio rådgivningsbyråer, envar med en läkare och en kurator. Hinder möter emellertid icke för Kungl. Maj:t att medgiva statsbidrag till det ytterligare antal byråer, som kan komma att befinnas erforderligt, dock högst fem.

I proposition nr 156 till 1946 års riksdag framlades förslag till *lag angående*

ändring i lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap (abortlagen) och lag om ändrad lydelse av 14 kap. 26 § strafflagen. Den viktigaste av de ändringar i abortlagen, som föreslogs, innebar att vid sidan av de tidigare gällande medicinska, blandat social-medicinska, humanitära och eugeniska indikationerna infördes en särskild socialmedicinsk indikation. Enligt denna skulle abort medgivas när med hänsyn till kvinnans levnadsförhållanden och omständigheterna i övrigt kunde antagas, att hennes kroppsliga eller själsliga krafter skulle allvarligt nedsättas genom barnets tillkomst och vården om barnet. Den tidigare blandat social-medicinska indikationen, till vilken hänfördes fall, i vilka barnets tillkomst med hänsyn till svaghet hos kvinnan skulle medföra allvarlig fara för hennes liv eller hälsa, bibehölls emellertid. Liksom förut sammanfördes denna indikation med den medicinska, enligt vilken abort fick framkallas, när på grund av sjukdom eller kroppsfel hos kvinnan barnets tillkomst skulle medföra allvarlig fara för hennes liv eller hälsa.

Som motiv för den nya socialmedicinska indikationen framhölls, att erfarenheten av 1938 års lag syntes ha visat att lagtexten behövde förtydligas och den blandat social-medicinska indikationens tillämpningsområde utvidgas något. Den nya indikationen innebar icke abort på rent sociala skäl; även medicinska synpunkter skulle anläggas vid bedömandet. Det förutsattes emellertid icke, att sjukdom, kroppsfel eller svaghet skulle förefinnas hos kvinnan vid tiden för ingreppet, utan uppmärksamheten skulle i stället mera riktas på den framtida utvecklingen. Vidare borde hänsyn tagas icke endast till den kraftnedsättning, som skulle följa av barnets tillkomst, utan även till de omsorger och den arbetsbörda som barnet för framtiden kunde antagas vålla henne och som kunde medföra en gradvis fortgående nedslitning av hennes krafter.

Beträffande prövningsförfarandet vid legal abort föreslogs i propositionen en väsentlig utvidgning av medicinalstyrelsens befogenhet att meddela tillstånd till avbrytande av havandeskap. Medicinalstyrelsen skulle nämligen få pröva abortansökan på samtliga indikationer i fråga om såväl rättskapabla som rättsinkapabla kvinnor.

De föreslagna lagändringarna bifölls i nu refererade delar i oförändrat skick av riksdagen. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1946.

För 1947 års riksdag framlade Kungl. Maj:t, på grundval av ett av medicinalstyrelseutredningen avgivet betänkande i ämnet, genom proposition nr 67 förslag till *omorganisation av medicinalstyrelsen*, betingat av den avsevärda stegring av styrelsens arbetsbörda, som den allmänna utvecklingen inom styrelsens verksamhetsområde medfört.

I propositionen föreslogs att för handläggningen av ärenden om tillstånd till bl. a. abort och sterilisering skulle inrättas en särskild nämnd socialpsykiatriska nämnden vilken skulle bestå av tre ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t. Detta bifölls av riksdagen. I enlighet härmed föreskrevs i instruktionen för medicinalstyrelsen (SFS 573/1947) 29 § att ärenden angående bl. a. sterilisering och avbrytande av havandeskap skola handläggas av styrelsens socialpsykiatriska nämnd, vilkens beslut gäller såsom styrelsens. Som ledamöter i nämnden skola tjänstgöra chefen för styrelsens byrå för social- och rättspsykiatri eller annan befattningshavare på denna byrå, som generaldirektören därtill förordnar, samt två av Kungl. Maj:t för högst fyra år i sänder utsedda ledamöter eller suppleanter för dem. Vid ärendets handläggning inom nämnden skall dessutom den medlem av styrelsens vetenskapliga råd som företräder arvsbiologi och arvshygien kallas för samråd i den omfattning nämnden finner påkallat.

Av det anförda framgår att den verksamhet i abortförebyggande syfte, till vilken medel beviljades vid 1945 års riksdag, åtminstone delvis skulle bedrivas, såsom försöksverksamhet. Avsikten var att samla erfarenheter till ledning för ett ställningstagande hur verksamheten borde ordnas på längre sikt.

I In: 27

För ett bedömande av frågan om en sådan omprövning nu bör ske är givetvis även abortlagens tillämpning av vikt. Denna lag trädde i kraft den 1 januari 1939. Medan antalet legala aborter under de första åren efter lagens ikraftträdande höll sig tämligen konstant omkring 500 per år, inträdde senare en markant och successiv ökning, och under år 1948 beviljades 4 585 legala aborter. Sammanlagt har under tioårsperioden 1939—1948 beviljats 15 920 legala aborter. Avbrytande av havandeskap sker sålunda nu legalt i en sådan omfattning, att ett tillräckligt underlag bör finnas för en allsidig granskning av abortfrågan. Hos medicinalstyrelsen förvaras rapporter och handlingar i abortfallen, vilka måste vara av stor betydelse för en sådan granskning.

Vad angår de olika åtgärderna till förebyggande av aborter, så må i detta sammanhang särskilt nämnas, att medicinalstyrelsen hittills godkänt planer för sex rådgivningsbyråer för abortsökande, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle, Hudiksvall och Solna (med en filial i Södertälje). Under andra hälften av nu löpande budgetår väntas möjligen ytterligare två byråer träda i funktion, nämligen i Linköping och i Sundsvall. Erfarenheterna från den förebyggande verksamheten på statsbidragsberättigade rådgivningsbyråer äro således begränsade till ett relativt litet antal sådana. Rådgivningsbyråer för abortsökande ha emellertid fungerat, framför allt i Stockholm, under flera år innan statsbidragsbestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1946.

Särskilt vid dessa äldre byråer torde därför redan nu ha samlats ett ganska rikt material för en bedömning av abortfrågan. Överhuvud synes såväl den samlade tid som abortförebyggande verksamhet pågått som den tid statsbidragsberättigade byråer varit i funktion vara tillräcklig för att man nu med ledning av erfarenheterna härav skall kunna ta en mera definitiv ståndpunkt till den abortprofylaktiska verksamhet, som bedrivs med det allmännas stöd. Uppgiften synes vara av den storlek och betydelse att den lämpligen bör anförtros åt särskilda sakkunniga.

Utredningen bör som utgångspunkt för sitt arbete låta företaga en lämplig socialstatistisk bearbetning av det föreliggande skriftliga materialet rörande legala aborter jämte vissa undersökningar om eventuella självmord eller förlossningar hos dem, som fått avslag på ansökning om legal abort. Bearbetningen bör kunna grundas dels på de rapporter om verkställt avbrytande av havandeskap, som av vederbörande läkare insändas till medicinalstyrelsen, dels på de handlingar som enligt tillämpningsföreskrifterna till abortlagen skola bifogas till medicinalstyrelsen ställd ansökning om avbrytande av havandeskap och dels slutligen på de läkarutlåtanden angående rättskapabla kvinnor som hos läkare gjort framställning om tillstånd till avbrytande av havandeskap.

Rapporterna om verkställda legala aborter böra underkastas berbetning med avseende på fördelningen av dessa mellan de olika indikationerna i abortlagen, och resultatet härav bör analyseras. Ur ansökningshandlingarna bör kunna hämtas uppgifter om de motiv, som driva de abortsökande kvinnorna, deras sociala och ekonomiska situation samt de övriga omständigheter, som föranleda beviljande av eller avslag på deras ansökan. Försök bör göras till en förnyad uppskattning av antalet illegala aborter och deras geografiska fördelning och därefter bör undersökas om något samband kan spåras mellan antalet legala och illegala aborter i olika delar av landet. Slutligen bör utredningen söka komma fram till en sammanfattande analys av de orsakssammanhang som ligga bakom framställningen om legal abort.

På grundval av denna socialstatistiska undersökning bör utredningen granska den abortförebyggande verksamheten och framlägga de förslag till vilka granskningen ger anledning. Prövningen bör omfatta såväl rådgivningsbyråernas organisationsformer och arbetsresultat som statsbidragsbestämmelsernas utformning. Jag erinrar i detta sammanhang om att medicinalstyrelsen i skrivelser den 14 september

1948 och den 31 augusti 1949 framlagt vissa förslag till ändring av nu gällande statsbidragsgrunder. Utredningen torde även böra granska själva det tekniska ansökningsförfarandet vid framställning om legal abort.

På grundval av den socialstatistiska undersökningens resultat bör utredningen vidare från abortprofylaktiska synpunkter granska de ekonomiska och sociala hjälpåtgärder för blivande mödrar, som stå till samhällets förfogande. Härvid böra de på rådgivningsbyråerna tjänstgörande kuratorernas erfarenheter inhämtas. Särskild uppmärksamhet torde behöva ägnas den speciella ekonomiska hjälp, vilken av kuratorerna skall kunna lämnas abortsökande kvinnor och för vilken statsbidrag utgått med 4 000 kronor för kurator och budgetår. Om den socialstatistiska undersökningen därtill föranleder, bör utredningen även vara oförhindrad att framlägga förslag till andra åtgärder, som kunna vara ägnade att förebygga att abort tillgripes.

Utredningen bör däremot icke taga upp frågan om ändring av nu gällande lagstiftning beträffande avbrytande av havandeskap.

1941 års befolkningsutredning uttryckte i sitt betänkande i abortfrågan den bestämda uppfattningen, att rådgivning beträffande förebyggande födelsekontroll vore att betrakta som den viktigaste bland de abortprofylaktiska åtgärderna. I den förut omnämnda propositionen nr 369 till 1945 års riksdag framlade Kungl. Maj:t även förslag att ordna sådan rådgivning för kvinnor, tills vidare som försöksverksamhet anordnad som ett led i den förebyggande mödravården, vilket förslag av riksdagen bifölls. Såväl av befolkningsutredningen som i Kungl. Maj:ts proposition framhölls, att sedan erfarenheter av denna till mödravården förlagda verksamhet vunnits, torde den böra tagas under omprövning och ställning tagas till framförda förslag, att preventivmedelsrådgivning för kvinnor borde meddelas även vid sjukhusens gynekologmottagningar och av tjänsteläkare. Jag anser att i enlighet härmed utredningen bör verkställa en undersökning av i vilken omfattning preventivmedelsrådgivning meddelats inom den förebyggande mödravården samt framlägga de förslag rörande den fortsatta verksamheten på detta område, som undersökningen kan föranleda. På samma sätt bör utredningen upptaga till granskning den som försöksverksamhet inom den förebyggande mödravården anordnade kostnadsfria havandeskapsdiagnoser och framlägga förslag med anledning härav.

I sitt arbete skall utredningen ha rätt att vid behov anlita medicinalstyrelsens statistiska avdelning.

De sakkunnigas antal synes böra begränsas till högst sex. I mån av behov bör särskilda experter få anlitas. Arbetet bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet om möjligt kan föreläggas 1951 års riksdag.

Utredningen har under tiden februari—november 1950 hållit 10 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1952.

28. Tillsynskommittén.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1950 för att biträda med utredning av frågan om tillsynen över anstalter för vård av sinnesslöa, fallandesjuka, vanföra samt psykopatiska och nervösa barn och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 6 april 1950):

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Elmén, Brita D., socialinspektör, led. av II kamm.;

I In: 28 Melin, D. E., föreståndare för Skaraborgs och Älvsborgs läns sinnesslöanstalt
Johannesberg.

Sekreterare:

Björkman, L.-E. H., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 17 februari 1950):

Under de senaste månaderna ha påtalats allvarliga missförhållanden vid några anstalter för vård och undervisning av sinnesslöa barn. Även ett skolhem för vanföra har varit föremål för en uppmärksammas diskussion. Vid en officiell inspektion framkom att allvarliga erinringar kunde riktas mot skolhemmets skötsel i vissa avseenden. Dessa händelser ha aktualiserat frågan om tillsynen av dessa och andra med dem jämförliga anstalter är lämpligt anordnad. Medicinalstyrelsen, som jämte skolöverstyrelsen är högsta tillsynsmyndighet för huvudparten av denna vård, har i en denna dag till mig överlämnad skrivelse underställt mig detta spörsmål såvitt angår sinnesslöa barn och vissa andra frågor berörande dessa barns vård. Med hänsyn härtill torde, oaktat sinnesslövärdens organisation nyligen behandlats i ett av 1946 års sinnesslövärdsutredning framlagt betänkande (SOU 1949: 11), frågan om kontrollen över skol- och vårdhemmen för sinnesslöa barn böra upptagas till särskild behandling. Samtidigt synes även den nuvarande tillsynen över anstaltsvården av epileptiska, vanföra samt psykopatiska och nervösa barn böra omprövas. — — —

Anstalterna för vissa sinnesslöa barn stå sålunda under en dubbel inspektion med formellt ganska vidsträckt åligganden för de båda inspektörerna (inspektören för sinnesslövärderna och inspektören för sinnesslöundervisningen). Likväl torde tillsynen och kontrollen över dessa anstalter åtminstone i praktiken knappast täcka hela deras verksamhet. Omfattningen av och gränsen mellan inspektörernas och de centrala tillsynsmyndigheternas befogenheter synes i vissa hänseenden vara oklar. Detta är uppenbarligen otillfredsställande och kan medföra, att tillsynen icke blir effektiv.

En omständighet som även medverkar till att inspektionen av anstalterna för sinnesslöa icke alltid blir sådan den borde vara är inspektörernas betydande arbetsbörda. — — —

En framträdande brist i fråga om tillsynen över anstalterna för sinnesslöa och fallandesjuka barns vård torde emellertid vara att den endast utövas av centrala myndigheter. Visserligen torde vid dessa anstalter i allmänhet finnas en styrelse — i vissa fall med en jourhavande ledamot — och alltid en läkare, men dessa organ få anses utgöra anstaltens ledning och anställda, som utåt äro ansvariga för förhållandena där. Hur viktigt det än är att styrelsens verksamhet effektiviseras och att den rätt fullgör sin uppgift kan den därför icke betraktas som ett tillsyns- eller inspektionsorgan. I motsats till vad som gäller i fråga om barnvårdsanstalterna saknas en effektiv lokal inspektion. Hur omsorgsfullt de nuvarande inspektörerna än söka fullgöra sina uppgifter torde det nämligen vara tämligen ogörligt för dem att med hänsyn till anstalternas antal och spridning utan biträde av lokala organ kunna utöva en tillräckligt noggrann inspektion av en anstalts hela verksamhet. I fråga om de enskilda anstalter, som sakna särskild styrelse, faller det sig givetvis icke heller lika lätt att vända sig med klagomål eller anmärkningar över existerande missförhållanden till en myndighet i Stockholm som till barnvårdsnämnd eller en länsstyrelse eller andra lokala organ. Då inspektören efter ett eller två år besöker anstalten kan anmärkningen kanske icke längre framställas eller är inaktuell. Härtill kommer, att inspektörerna med nöd-

vändighet äro specialister på var sitt område och knappast kunna vara särskilt kompetenta då det gäller mera allmänna vårdfrågor.

Det nu sagda är i huvudsak tillämpligt även på den fostran och vård av vanföra barn, som meddelas vid vanförestalternas skolhem. Dessa äro undantagna från barnvårdsnämndernas och länsstyrelsernas tillsyn och — bortsett från Eugeniahemmet — endast underkastade inspektion av medicinalstyrelsen samt i pedagogiskt hänseende av vederbörande skolmyndigheter. I fråga om de vanföra tillkommer dessutom att någon särskild inspektör för vanförevården icke finnes hos medicinalstyrelsen.

De sex hemmen för psykopatiska och nervösa barn torde f. n. vara att betrakta som barnvårdsanstalter. Med hänsyn till de starka meningsbrytningar, som gjort sig gällande i fråga om den lämpligaste formen för tillsynen över dessa hem, och då något auktoritativt ställningstagande till detta spörsmål ännu ej skett, torde emellertid även här gränsdragningen vara oklar och risk föreligga för kompetenskonflikter.

Ur olika synpunkter är sålunda tillsynen över anstalterna för vård och fostran av sinnesslöa, fallandesjuka, psykopatiska och vanföra barn bristfällig. Självfallet kan de inledningsvis berörda missförhållandena vid vissa av dessa anstalter icke uteslutande eller ens i första hand föras tillbaka på dessa brister i kontrollen. Såsom framgår av medicinalstyrelsens skrivelse är det många omständigheter, som här spela in. — — —

En effektivisering och förbättring av inspektionsverksamheten lär kunna åstadkommas ganska snabbt och utan alltför stora kostnader. Då sinnesslövårdsutredningens förslag på denna punkt icke innebär någon väsentlig ändring i den nuvarande ordningen och olika meningar yppat sig om målsättningen för och innebörden av den reform, som är nödvändig, torde spörsmålet om tillsynen över anstalterna för sinnesslöa och fallandesjuka barn böra anförtros åt särskilda sakkunniga för en skyndsam utredning. Denna bör även avse motsvarande frågor beträffande vården av vanföra samt psykopatiska och nervösa barn.

Utredningen har i första hand att undersöka hur man skall kunna få till stånd en ansvarskoncentration i största möjliga utsträckning och därigenom eliminera de största olägenheterna med de nuvarande oklara gränserna mellan tillsynsmyndigheternas kompetensområden. Vidare bör utredningen uppmärksamma inspektörernas alltför stora arbetsbörda och pröva hur den skall kunna lättas för att möjliggöra en rationellare inspektion. Slutligen bör övervägas hur man lämpligast skulle kunna åstadkomma en lokal inspektion och överhuvud en tillsyn, som icke huvudsakligen avser den medicinskt-psykiatriska och pedagogiska sidan av verksamheten utan vården i allmänhet. — — —

Det är icke nödvändigt att tillsynen över samtliga nu avsedda anstalter ordnas enhetligt; anstalterna för vanföra samt psykopatiska och nervösa barn ha var för sig en annan karaktär än anstalterna inom sinnesslö- och epileptikervården. Överhuvud böra de sakkunniga vid lösande av sin uppgift vara oförhindrade att välja den lösning som för varje särskild kategori anstalter bäst kan vara ägnad att garantera en effektivare tillsyn över detta vårdområde. Härvid bör eftersträvas att antalet befattningshavare och kostnaderna för verksamheten begränsas så långt möjligt är.

De sakkunniga böra utarbeta förslag till erforderliga författningsföreskrifter och instruktioner. Härvid bör beaktas att om flera myndigheter anses böra ha inspektionsrätt klara och tydliga gränser angivas för varje myndighets kompetens och att dessa dragas upp så att hela vårdområdet täckes. Om möjligt bör ansvaret för vården på varje typ av anstalt i sista hand läggas endast på en myndighet. Där sådana icke redan finnas böra i instruktionen för inspektör inarbetas bestämmelser om inspektionsrapporter till överordnade och övriga berörda myndigheter.

I In: 28 I fråga om tillsynen över anstaltsvården av barn med sådana defekter, som beröras av uppdraget åt 1948 års sinnesslövärdssakkunniga, bör utredningen samråda med denna kommitté. Samråd bör även ske med skolöverstyrelsesakkunniga.

Kommittén har intill utgången av november 1950 hållit 7 sammanträden. Uppdraget beräknas vara slutfört i början av år 1951.

29. *Sakkunniga för översyn av gällande bestämmelser om tidningen Polisunderrättelser m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att biträda med översyn av gällande bestämmelser om tidningen Polisunderrättelser samt med utredning av frågan om sekretessbestämmelser till skydd för de personer, som omförmälas i tidningen, ävensom med utredning av övriga med berörda frågor sammanhängande spörsmål:

Glas, E. L. B., stadsfiskal, *ordförande*;

Hagelberg, J. V., avdelningschef vid statens kriminaltekniska anstalt.

Sekreterare:

Holmquist, B. G., e. o. hovrättsfiskal.

Lokal: Södertörns domsaga, Högbergsgatan 52, Stockholm; tel. 42 76 56.

De sakkunniga ha under tiden intill den 1 december 1950 hållit 3 sammanträden.

De sakkunnigas arbete har huvudsakligen bestått i bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av vissa för utredningen grundläggande frågor.

De sakkunniga beräkna kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

30. *Kommittén för den fortsatta handläggningen av frågorna om modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att — i enlighet med riktlinjer, som förordats av föredragande departementschefen i det vid propositionen nr 113 till 1950 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, samt med beaktande av vad som anförts i statsutskottets utlåtande nr 127 med anledning av nämnda proposition — biträda med den fortsatta handläggningen av frågorna om modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen:

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm., *ordförande*;

Björck, P. B. T., medicinalråd;

Lundquist, G. A. R., överläkare vid Långbro sjukhus i Stockholm;

Molander, M. E., e. o. byrådirektör hos centrala sjukvårdsberedningen;

Snygg, J. G. E., förste uppsyningsman, led. av I kamm.;

Wejke, G. W., generaldirektör.

Tillkallad att biträda kommittén:

Holmberg, B., arkitekt.

Expert:

Mårdh, G. A., byråingenjör.

Lokal: Byggnadsstyrelsen; tel. 53 28 49.

Kommittén har under år 1950 hållit 4 sammanträden.

31. 1950 års utredning angående malmfältspolisen.

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 29 juni 1950 för att verkställa utredning rörande den så kallade malmfältspolisens framtida ställning och därmed sammanhängande spörsmål:

Hammar skjöld, B. G. H., landshövding.

Experter:

Åseskog, S., häradshövding;

Norberg, R. E., byråchef (fr. o. m. den 20 oktober 1950).

Sekreterare:

Lundwall, J., bitr. landsfogde.

Lokal: Drottningholmsvägen 31—33; tel. 50 00 95 (sekreteraren).

I informationssyfte har sammanträde hållits med ledningen för Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag i Stockholm den 18 september 1950. I samma syfte ha utredningsmannen, experterna och sekreteraren under tiden den 19—den 23 november företagit en resa till Kiruna och Malmberget, därvid överläggningar hållits med bl. a. representanter för berörda kommuner, polispersonalen och nyssnämnda aktiebolag. I övrigt har utredningsarbetet omfattat införskaffande och bearbetning av material för det fortsatta arbetet.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

32. Sakkunnig för översyn av gällande bestämmelser om hälso- och sjukvård vid krig eller krigsfara m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1950):

Montell, J. E. O., expeditionschef.

Sekreterare:

Segrell, T. R., civilförsvarsdirektör.

Lokal: Regeringsgatan 50; tel. 21 13 62, 20 13 62.

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 29 juni 1950):

Den sålunda planlagda organisationen innebär en avsevärd utökning i förhållande till den fredsmässiga sjukhusorganisationen. Det planlagda vårdplatsantalet anses likväl icke tillräckligt utan förslag ha väckts om en betydande utökning av antalet vårdplatser och f. n. pågår inom sjukvårdsberedskapsnämnden planläggningsarbeten för en dylik utökning.

I In: 32 Avgörande för bedömandet av frågan, om en sådan utökning är möjlig ar tillgången på medicinalpersonal. Redan med den omfattning sjukhusvården har under nuvarande fredsmässiga förhållanden, föreligga som bekant stora svårigheter att rekrytera både läkartjänster och andra befattningar bland medicinalpersonalen vid våra sjukhus. Vid den ansvällning av sjukhusorganisationen, som avses skola ske vid krig eller krigsfara, komma dessa svårigheter givetvis att göra sig ännu starkare gällande. Överhuvudtaget synes man få räkna med att de personella resurserna icke komma att förslå för en sjukhusorganisation i krig av den storlek, som i och för sig vore önskvärd. Icke heller tillgångarna i materiellt hänseende torde bliva tillräckliga för en sådan organisation.

Under sådana förhållanden framstår det som ytterst angeläget, att de resurser, som kunna beräknas stå till förfogande, disponeras på ett så planmässigt sätt som möjligt. Det kan emellertid starkt ifrågasättas om det med nu gällande bestämmelser på hithörande område är möjligt att ernå en sådan nödvändig planmässighet. Jag vill därför nu föreslå, att en utredning om revision av bestämmelserna i fråga kommer till stånd. Utredningen synes lämpligen böra anförtros åt en särskilt härför förordnad utredningsman. Erforderlig speciell sakkunskap på de områden, som beröras av utredningen, torde få tillföras denna genom att särskilda experter tillkallas att medverka vid utredningsarbetet.

Utredningsmannen bör i första hand verkställa en översyn av den nuvarande organisationen av sjukhusvården vid krig eller krigsfara samt formerna för dess planläggning i fredstid. Han bör härvid utarbeta förslag till bestämmelser, som möjliggöra största möjliga planmässighet såväl när det gäller förberedelsearbetet som för det fall att den planlagda organisationen behöver tagas i anspråk. Målet bör vara att söka skapa en organisation, som är tillräckligt smidig för att vid varje läge tillåta bästa möjliga utnyttjande av tillgänglig personal och som vid behov möjliggör en utbyggnad av sjukhusvården inom särskilt hotade eller drabbade områden. En sådan organisation förutsätter en tillräckligt enhetlig, lättmanövrerad central ledning. Den nutida krigsföringen är sådan, att den i betydande omfattning riktas även mot civilbefolkningen. Med hänsyn härtill kan man icke numera vid beräkningen av platsbehovet på sjukhus inom ett visst område göra någon större skillnad mellan militära eller civila personer. Generellt bör sålunda liksom f. n. gälla, att i krig varje sjukhus skall stå öppet för såväl militära och civila krigsskadade som rent civila vårdbehövande. Rådande dubbelorganisation på krigssjukhusvårdens område kan emellertid till följd av de begränsade personella och materiella resurserna befaras icke blott leda till slitningar mellan civila och militära myndigheter beträffande frågan om vilka vårdbehövande, som i första hand böra komma i fråga, utan även medföra bristande effektivitet. Med hänsyn härtill synes det mig kunna ifrågasättas, huruvida icke uppdelningen på militär och civil sjukhusvård bör ersättas med en mera enhetlig organisation. Frågan här om bör förutsättningslöst prövas vid utredningen. Självfallet torde dock vissa sjukhus, som utgöra enheter i den militära krigsorganisationen såsom t. ex. de militära etappsjukhusen under alla förhållanden böra stå under militär ledning.

Frågan om ledningen av sjukhusvården i krig måste lösas utifrån den ståndpunkt man tar till spörsmålet om huruvida organisationen skall givas en rent militär eller rent civil eller en blandad militär-civil utformning. Skulle man finna att en enhetlig ledning av sjukhusvården är att förorda, böra de sakkunniga framlägga förslag, hur denna ledning bör vara organiserad. Härvid bör uppmärksammas att om organisationen gives civil utformning ett utrymme för militär direktiv rätt i vissa lägen och inom särskilda områden dock torde böra finnas.

Därest den nuvarande uppdelningen i civil och militär krigssjukhusvård anses böra bestå, böra nu gällande vårdbestämmelser underkastas översyn. I samband härmed bör frågan om ledningen inom länen av platsdispositionen på sjukhus vid förbindelseavbrott mellan sjukhusen och milobeläggningscentralerna ägnas uppmärksamhet.

Bedömningen av de organisatoriska spörsmål, som sålunda skola prövas vid utredningen, torde kräva, att utredningsmannen skaffar sig en överblick av hur krigssjukhusvården enligt gällande planer avses skola fungera och av den materiella och personella beredskapen på detta område. Befinnes härvid att förhållandena i något avseende äro oklara eller otillfredsställande, bör utredningen föreslå lämpliga åtgärder. Bland de frågor, som i detta sammanhang torde få behandlas må här endast nämnas spörsmål om utrymning av sjukhus och evakuering av sjukhusverksamhet.

Utredningsmannen bör emellertid icke taga upp frågor, som avse detaljplaneringen av sjukhusorganisationen, alltså spörsmål om vårdplatsernas antal och fördelning, beredskapssjukhusens förläggning etc.

Ett problem, som bör ägnas särskild uppmärksamhet vid utredningen, är rekryteringen och registreringen av medicinskt utbildad och övrig sjukvårdskunnig personal. Då behovet av dylik personal i krig med säkerhet kommer att väsentligen överstiga tillgången, är det av största vikt att verkställa en på noggrann prövning grundad fördelning av personalen mellan de huvudmän, som i krig skola svara för landets hälso- och sjukvård. Förslag bör framläggas, hur denna fördelning av medicinalpersonal lämligen skall organiseras. Härvid är att märka, att några särskilda bestämmelser om tjänsteplikt för medicinalpersonal f. n. icke finnas och att sådan personal, sedan den allmänna tjänstepliktslagens giltighetstid utgått med årsskiftet 1947/48, ej heller kan åläggas tjänsteplikt med stöd av denna lagstiftning. Den registrering, på vilken tidigare inkallelser till tjänstpelikt grundades, består emellertid alltjämt och i anslutning härtill krigsplaceras vederbörande bl. a. genom medicinalstyrelsens försorg. Utredningsmannen bör ompröva, huruvida denna centrala handläggning av placering av läkare och sjuksköterskor samt principerna därför äro tillfredsställande samt utarbeta bestämmelser, som medgiva en bättre samordning än f. n. mellan en tjänstepliktig läkares krigsplacering och hans civila tjänst. Vidare bör utredas, om och i så fall i vilken utsträckning länsstyrelserna med hjälp av länsarbetsnämnder, landstingens förvaltningsutskott och militära myndigheter böra komma i fråga för registrering och placering av sjukvårdskunnig personal.

I frågor, som beröra tjänsteplikt för medicinalpersonal, bör samråd ske med arbetsmarknadsstyrelsen, där enligt vad jag inhämtat vissa utkast till nya allmänna tjänstepliktsbestämmelser f. n. bearbetas. Utredningsmannen bör emellertid överväga, huruvida särskilda bestämmelser om tjänsteplikt för medicinalpersonal äro påkallade och, om detta befinnes vara fallet, framlägga förslag till sådana bestämmelser och erforderliga tillämpningsföreskrifter. Härvid bör beaktas att med hänsyn till att krigssjukvårdsorganisationen bör kunna sättas i funktion lika snabbt som den militära organisationen och civilförsvaret för medicinalpersonalen uppenbarligen böra gälla bestämmelser om inkallelse m. m. av samma enkla och generella karaktär som motsvarande regler för värnpliktiga och civilförsvarspliktiga.

Åt utredningsmannen torde även böra uppdragas att närmare utreda frågan om förhållandet mellan tjänsteplikt och civilförsvarsplikt för medicinalpersonal. Härutinnan har medicinalstyrelsen och civilförsvarsstyrelsen nyligen överenskommit, att medicinalpersonal skall inskrivas i civilförsvaret. Det måste också ur civilförsvarets synpunkt anses angeläget att säkerställa den medicinalpersonal, som avses skola tjänstgöra inom civilförsvarets sjukvårdstjänst, ävensom att möjliggöra denna personals utbildning och övning i civilförsvaret. Med hänsyn till de skiftande krav som från tid till annan kunna göra sig gällande måste emellertid möjligheterna till omplacering av medicinalpersonal även efter inskrivning i civilförsvaret alltjämt stå öppna. Utredningsmannen bör ompröva detta spörsmål. Det synes mig vara av stor vikt att härvidlag finna en lösning, som icke blott tillgodoser civilförsvarets behov av medicinalpersonal utan även tillförsäkrar medicinal-

I In: 32 styrelsen det inflytande på personalens omplacering, tillsyn, ledning och tjänstgöring, som kan vara erforderlig.

Förhållandet mellan civilförsvaret och sjukvårdsväsendet inrymmer jämväl andra spörsmål, som synas böra närmare klarläggas såsom frågan om dispositionsrätten till inom civilförsvaret organiserade förbandsplatser.

Även frågan om rekrytering och placering av rödakorspersonal bör utredas i detta sammanhang. F. n. tillhandahåller Röda Korset utbildad sjukvårdspersonal till militära sjukvårdsanstalter m. m. Denna personal krigsplaceras i vederbörliga befattningar. Därjämte har viss rödakorspersonal inskrivits i civilförsvarets sjukvårdstjänst. Såväl krigsmakten som civilförsvaret förses sålunda genom Röda Korsets försorg med sjukvårdspersonal med viss utbildning (samariter). Rådande brist på sådan personal understryker angelägenheten av att den tillgängliga personalen placeras eller fördelas på sådant sätt, att den kommer till bästa möjliga användning. Det synes därför kunna övervägas, huruvida icke krigsmaktens och civilförsvarets behov av rödakorspersonal samtidigt bör upptagas till bedömning och på grundval härav personalen placeras i de befattningar, där dess kvalifikationer bäst kunna komma till sin rätt.

Jämväl på hälsovårdens och den öppna sjukvårdens område komma ett flertal svårbemästrade problem att aktualiseras av ett krig. Dessa böra uppmärksammas vid utredningen. Som exempel må här endast nämnas de hälsovårdsproblem som uppstå inom inkvarteringsområden vid omfattande evakueringar och de hälso-risker, som inom tätorter kunna uppstå genom skadegörelser å avloppssystem, avbräck i renhållningstrafiken etc., förorsakade av fientliga krigshandlingar. Särskilt bör man här överväga erforderliga planläggningsåtgärder samt utreda möjligheterna att åstadkomma intimast möjliga samordning mellan på hälsovårdens område verksamma militära och civila organ. Vid utredningen av hithörande spörsmål bör samråd ske med de sakkunniga rörande bakteriologisk krigsföring.

Av det anförda torde framgå, att utredningsuppdraget enligt min mening icke endast bör avse en översyn av gällande bestämmelser om sjukhusvården vid krig eller krigsfara. Utredningsarbetets tyngdpunkt synes emellertid böra ligga på en sådan översyn. I övrigt bör utredningsmannen företrädesvis upptaga de olika spörsmål om sjuk- och hälsovård vid krig eller krigsfara, som antytts i det föregående. Han bör emellertid vara oförhindrad att behandla även angränsande frågor på krigssjukvårdens område.

Det bör vara utredningen obetaget att framlägga förslag om vidtagandet av de tillfälliga anordningar, som kunna finnas lämpliga i avvaktan på utredningsuppdragets slutförande.

Utredningsarbetet har huvudsakligen varit inriktat på insamling av material och dess bearbetande samt överläggningar med ett flertal myndigheter, institutioner och statliga utredningskommittéer angående organisationen av hälso- och sjukvården i krig.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

33. Utredningen angående länsstyrelsernas krigsorganisation m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1950 för att biträda med utredning angående länsstyrelsernas krigsorganisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1950):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;

Tottie, A. V. R., kansliråd, chef för landsstatsavdelningen i inrikesdepartementet.

Sekreterare:

Sylwan, Å. H:son, länsassessor.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 29 juni 1950):

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 5 mars och den 30 juni 1948 har jag den 30 mars och den 30 juni 1948 tillkallat särskilda sakkunniga för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande länsstyrelsernas organisation och ställning inom den lokala förvaltningen. Enligt sina direktiv skulle de sakkunniga pröva jämväl frågan om organisationen av länsstyrelsernas försvarsavdelningar liksom frågan om länsstyrelsernas beredskaps- och krigsorganisation över huvud. Enligt vad jag inhämtat komma de sakkunniga, vilka antagit benämningen 1948 års länsstyrelseutredning, att inom kort avgiva betänkande med förslag rörande länsstyrelsernas organisation och ställning i länsförvaltningen. Emellertid hava de sakkunniga med skrivelse den 6 mars 1950 — under framhållande att, då ett genomförande av de förslag utredningen kunde komma att framlägga måste kräva avsevärd tid, det syntes angeläget att redan på ett tidigt stadium ett förslag till provisorisk krigsorganisation för länsstyrelserna uppgjordes — överlämnat en promemoria med dylikt förslag.

Det av utredningen framlagda förslaget innebär i huvudsak följande. Länsstyrelsen skulle under krig hållas i stort sett samlad för att under landshövdingens ledning kunna ingripa på alla de områden, där så erfordrades. I fråga om landskansliet skulle arbetsuppgifterna, vilka under krig finge helt eller så gott som helt karaktär av försvarsuppgifter, efter sin beskaffenhet hänföras till olika verksamhetsområden. För varje sådant verksamhetsområde skulle, i den mån ej en redan bestående avdelning eller sektion (t. ex. försvarsavdelningen, trafiksektionen) funnes för handhavande av till visst dylikt verksamhetsområde i fred hörande uppgifter, utses en eller i något fall flera befattningshavare, som skulle ha det närmaste ansvaret för nödiga förberedelser och för att verkställigheten av uppgjorda planer omedelbart skulle kunna ske. Beträffande landskontoret ifrågasattes ej någon förändring i själva organisationsformen. Särskilda befattningshavare borde dock avdelas att svara för utbetalningar för civilförsvaret, rekvirerad egendom samt krigsfamiljebidrag m. m.

På grundval av detta förslag har Kungl. Maj:t förut denna dag uppdragit vissa riktlinjer för en provisorisk planläggning av länsstyrelsernas krigsorganisation. Genom detta beslut har emellertid frågan om länsstyrelsernas krigsorganisation icke fått sin slutgiltiga lösning. En sådan lösning torde ej heller kunna åstadkommas förrän full klarhet vunnits bl. a. rörande vilka uppgifter, som skola tillkomma länsstyrelserna under krig.

De civila försvarsåtgärderna pläga indelas i tre grupper, det egentliga civilförsvaret, den ekonomiska försvarsberedskapen och den administrativa försvarsberedskapen. Det egentliga civilförsvaret åvilar länsstyrelsen såsom mellaninstans på detta område. På den ekonomiska försvarsberedskapens område äro däremot länsstyrelsens uppgifter enligt gällande bestämmelser jämförelsevis begränsade. Det är endast regleringen av länens civila trafikväsende vid krig eller krigsfara samt vissa från kristidsstyrelserna överflyttade uppgifter, som för närvarande ankomma på länsstyrelsen. Frågan om ett allmänt regionalt organ på den ekonomiska försvarsberedskapens område står ännu öppen. Ett annat betydelsefullt område, där åtskilliga organisatoriska problem vänta på sin lösning, är sjukvårdsberedskapen. För utredning av hithörande spörsmål har jag denna dag bemyndigats tillkalla en särskild utredningsman.

I In: 33

Länsstyrelseutredningen har upptagit till diskussion frågan om den ekonomiska försvarsberedskapen och åberopar därvid bl. a. en skrivelse den 12 december 1949 till Kungl. Maj:t från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. I denna har riksnämnden framhållit, att i den mån det i fredstid finnes organ, som skulle vara verksamma i krig, t. ex. länsarbetsnämnden, järnvägarnas linjemyndigheter, vägförvaltningen, landstingens förvaltningsutskott m. fl., skulle det i första hand ankomma på dem själva att i erforderlig utsträckning förbereda denna sin verksamhet. För de områden däremot där fredstida organ saknades inom länen borde det ankomma på länsstyrelserna att efter anvisningar av de centrala beredskapsmyndigheterna vidtaga förberedelser, så att någon myndighet eller person finnes, som omedelbart vid eller i samband med ett krigsutbrott kunde taga hand om de statliga uppgifter inom länet som då måste fullgöras. I skrivelsen har riksnämnden vidare föreslagit, att inom ettvarvt av I—VI militärområdena skulle inrättas en för länsstyrelserna inom respektive militärområde gemensam befattning som föredragande i ekonomiska försvarsberedskapsärenden.

Länsstyrelseutredningen har förklarat sig i princip dela riksnämndens förslag, att länsstyrelserna skulle få ställning som allmänt länsorgan på den ekonomiska försvarsberedskapens område. Utredningen var däremot ej beredd att taga slutlig ståndpunkt till förslaget om de gemensamma befattningshavarna.

Frågan om ett allmänt regionalt organ på den ekonomiska försvarsberedskapens område har berörts i Kungl. Maj:ts proposition nr 100 till 1948 års riksdag angående anslag till riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap för budgetåret 1948/49. Chefen för folkhushållningsdepartementet har däri uttalat, att beredskapsarbetet finge på sätt riksnämnden i utlåtande anfört anknytas även till lokala myndigheter. I första hand komme härvid länsstyrelserna i fråga. De därmed sammanhängande organisatoriska spörsmålen borde enligt departementschefen lämpligen övervägas i samband med den utredning om länsstyrelsernas organisation som chefen för inrikesdepartementet hade för avsikt att igångsätta.

För egen del vill jag här endast framhålla, att vissa uppgifter på den ekonomiska försvarsberedskapens område med nödvändighet måste handläggas i en regional instans. Jag delar i princip den åsikt, som kommit till uttryck i riksnämndens skrivelse och länsstyrelseutredningens förslag ävensom i nyssberörda proposition, att länsstyrelserna böra få ställningen som dylik instans.

Något närmare utarbetat förslag om vilka uppgifter på den ekonomiska försvarsberedskapens område som skola ankomma på ett allmänt regionalt organ föreligger icke. Visserligen har riksnämnden i sin förenämnda skrivelse i stora drag antytt varuti dessa uppgifter skulle bestå men ett närmare preciserande av uppgifterna har ej skett. Ej heller frågan om hur länsstyrelsen skall vara organiserad för att kunna handha dessa uppgifter är tillräckligt klarlagd.

Dessa frågor synas mig emellertid vara av den vikt, att de böra göras till föremål för en särskild utredning. Jag vill därför förorda, att en allsidig och förutsättningslös sådan utredning kommer till stånd att den anförtros åt särskilda sakkunniga.

De sakkunniga böra härvid främst söka bilda sig en uppfattning om vilka uppgifter som primärt böra åvila ett allmänt regionalt organ, varvid jag förutsätter, att detta allmänna organ bör följa verksamheten hos de speciella organ som ha uppgifter på ekonomiska försvarsberedskapsområdet ävensom verka för samordning. På grundval av den uppfattning rörande det allmänna länsorganets beredskapsuppgifter, vartill de sakkunniga sålunda komma fram, böra de utarbeta därav föranledda organisationsförslag. Härvid böra jämväl beaktas erfarenheterna från en inom riksnämnden pågående utredning, avsedd att klarlägga de arbetsuppgifter, som skulle åvila en för samtliga länsstyrelser inom ett militärområde gemensam föredragande i ekonomiska försvarsberedskapsärenden.

Då frågan om konstituerande av länsstyrelserna som allmänna regionala organ beträffande den ekonomiska försvarsberedskapen uppenbarligen har nära samband såväl med vissa spörsmål om handhavandet i länsinstansen av civila försvarsberedskapsuppgifter överhuvud och dessas samordning med de militära försvarsåtgärderna som ock med utformningen av länsstyrelsernas krigsorganisation anser jag lämpligt att de sakkunniga upptaga hela detta frågekomplex till behandling.

Det är härvid i första hand den administrativa beredskapen i länsinstansen som påkallar uppmärksamhet. Länsstyrelseutredningen har utan att därutinnan framlägga något utarbetat förslag berört ett par spörsmål, som ha nära sammanhang med länsstyrelsens organisation i krig. Det ena är frågan om sambandet mellan länsstyrelsen och vederbörande högre militära myndighet (militärbefälsstab, kårstab). Det andra är frågan om länsstyrelsens ställning till övriga statliga civila regionala myndigheter.

Beträffande det första spörsmålet framhöll länsstyrelseutredningen, att sambandet mellan civila och militära åtgärder krävde ett intimt samarbete mellan länsstyrelsen och vederbörande högre militära myndigheter. Avsikten med detta samarbete vore i första hand att tillse att de militära myndigheterna försåges med alla för deras dispositioner erforderliga upplysningar om förhållandena på olika orter samt att civila synpunkter bleve beaktade vid militära avgöranden på civila områden. För konstruktionen av ett militärt-civilt regionalt samarbete vore emellertid viktigt att beakta att för militärens del samarbetsbehovet i många avseenden ginge utanför de områden, som kunde ligga inom de särskilda länsstyrelsernas kompetens. Så vore t. ex. fallet då det gällde kraftförsörjningen, järnvägs-, telefon- och telegraftrafiken, den större sjötrafiken ävensom det allmänna behovet för skilda ändamål och i olika lägen av särskilt krigsviktig materiel. Enda framkomliga vägen att lösa sambandsfrågan syntes länsstyrelseutredningen vara att skapa särskilda civila kontaktorgan i anslutning till de högre militära staberna.

Angående den andra frågan, länsstyrelsens ställning till övriga civila regionala myndigheter, ansåg länsstyrelseutredningen det klart, att det vid ett totalt förbindelseavbrott borde ankomma på länsstyrelsen som den centrala länsmyndigheten att i ett dylikt fall taga ledningen av den statliga, civila verksamheten *inom länet*. Som regel kunde däremot länsstyrelsen icke givas befogenheter med avseende på verksamheten utanför det egna länet. Vid ett totalt förbindelseavbrott mellan en landsända, omfattande flera län, och de centrala myndigheterna uppkomme då frågan om samordning av de olika länsstyrelsernas åtgärder. Det syntes sannolikt att i ett dylikt läge samordningslinjerna borde gå över ett civilt samarbetsorgan, som vore knutet till den högste militäre befälhavaren inom det avskurna området. För sådana fall borde samarbetsorganet vara utrustat med befogenheter att utfärda direktiv samt att skilja i åsiktskonflikter mellan de skilda länsstyrelserna. Beträffande vissa verksamhetsgrenar, exempelvis kraftförsörjningen, kommunikationerna i allmänhet, vore anknytning till länen enligt sakens natur icke möjlig. För den speciella regionala ledningen av dessa verksamhetsgrenar måste vid ett avbrott i förbindelserna med den centrala ledningen uppkomma behov av direktiv eller anvisningar beträffande samordning eller i fråga om särskilda åtgärder från en allmän civil regional myndighet.

De anförda synpunkterna föranledde närmast den uppfattningen hos utredningen att ett samarbetsorgan borde knytas till vederbörande högre militära staber (milostab eller kårstab). Detta samarbetsorgan syntes i vissa lägen böra beklädas med myndighet över de enskilda länsstyrelserna och även över andra regionala organ. Utredningen vore dock icke beredd att precisera i vilka lägen ett sådant samarbetsorgan borde träda i funktion helt eller delvis eller hur det skulle se ut.

De nu avhandlade spörsmålen äro enligt min mening av den vikt att de snarast

I In: 33 böra vinna sin lösning. Skälen härför torde med all tydlighet framgå av vad utredningen anført. Det blir därför en central uppgift för de sakkunniga att utarbeta förslag till en sådan lösning. De synas härvid i väsentliga delar kunna anknyta till de av länsstyrelseutredningen skisserade synpunkterna. Jag vill emellertid härutöver antyda några synpunkter på problemet.

Det är självklart, att under krig samtliga resurser och insatser måste samordnas för nående av högsta möjliga försvarseffekt. Det synes lika uppenbart, att det åtminstone i vissa lägen måste tillkomma länsstyrelsen att taga ledningen då det gäller att samordna de civila myndigheternas åtgärder inom det egna länet. Att åstadkomma erforderlig kontakt och samordning mellan länsstyrelsen och vederbörande lägre militära staber torde i sin tur ej erbjuda allt för stora svårigheter. Något annorlunda ställer sig förhållandet då det gäller att skapa kontakt med vederbörande högre militära stab. Direkt samråd mellan länsstyrelserna och staben torde i åtskilliga fall ej kunna åvägabringas. Ej heller synes det lämpligt att varje länsstyrelse detacherar en eller flera kontaktmän till den högre staben, enär ett dylikt organ bleve allt för stort. Redan ur denna synpunkt föreligger ett behov av ett särskilt civilt kontakt- eller samarbetsorgan, som kan förmedla de olika länsstyrelsernas och övriga regionala myndigheters önskemål, tillhandagå med upplysningar samt över huvud verka för samordning mellan civila och militära åtgärder. Såsom särskilt viktiga framstå ett sådant organs funktioner då det gäller frågor som angå flera län; det kan vara frågor om utrymning, bortflyttning, förflyttning av evakuerade, transport av materiel och förnödenheter, åtgärder för epidemibekämpande m. m. I dylika fall måste samordningsorganet kunna giva för de särskilda länsmyndigheterna bindande verkställighetsdirektiv. Än mera framstår behovet av ett ledande civilt organ om förbindelsesvärigheter med riksstyrelsen och övriga centrala myndigheter uppstå. Då måste med nödvändighet ett organ finnas, som kan taga ledningen av hela den civila verksamhet som har betydelse för krigföreningen. Men även andra lägen kunna tänkas, då vissa avgöranden lämpligen böra decentraliseras till ett organ som nu nämnts och ej till länsstyrelserna eller andra regionala myndigheter.

Beträffande det nu diskuterade samarbetsorganets sammansättning och organisation, så torde däri i första hand böra ingå redan nu till militärbefälsstab eller motsvarande för olika ändamål knutna civila befattningshavare, (civilläkare, stabsutrymningschef m. fl.). Sannolikt måste emellertid i vissa lägen även andra befattningshavare av denna typ anknytas till organet och detta dessutom ställas under auktoritativ ledning.

Lösningen av de nu behandlade spörsmålen påverka givetvis frågan om länsstyrelsernas krigsorganisation. De sakkunniga böra lägga fram erforderliga förslag i detta hänseende. Härvid bör även uppmärksammas att länsstyrelsernas organisation under krigstid bör vara så utformad att länsstyrelsen snabbt kan förflytta sig till annan ort och där själv ordna inkvartering samt sörja för erforderlig förbindelsetjänst m. m.

De sakkunniga böra i de med utredningsuppdraget avsedda frågorna samråda med bl. a. försvarsstaben, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, medicinalstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen och den för översyn av gällande bestämmelser om hälso- och sjukvård i krig m. m. tillkallade sakkunnige.

Utredningen har intill den 1 december 1950 sammanträtt 11 dagar. Utredningen har överlagt med ett flertal centrala verk och myndigheter samt med vissa länsstyrelser ävensom med flertalet landshövdingar.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört i början av år 1951.

34. Sakkunnig för översyn av 1932 års ersättningskungörelse m. m. I In: 35

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 7 juli 1950 för att verkställa översyn av bestämmelserna rörande ersättning åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för utgifter i samband med tjänsteresor och därmed sammanhängande spörsmål:

Rosengren, O. A., landssekreterare.

Lokal: Länsstyrelsen, Jönköping; tel. Länsstyrelsen.

Den sakkunnige har inhämtat vissa upplysningar från parallellt arbetande utredningar.

Utredningen beräknas kunna slutföras under senare halvåret 1951.

35. Sakkunniga för översyn av lagen om behörighet att utöva läkarkonsten m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1950 för att biträda med översyn av lagen om behörighet att utöva läkarkonsten och utredning av därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1950):

Lindell, I., justitieråd, *ordförande*;

Bergstrand, K. J. H., professor;

Netzén, C. G., redaktör, led. av II kamm.;

Roos, K. G. B., förste provinsialläkare;

Sandström, Ragnhild M. A., folkskollärarinna, led. av II kamm.

Sekreterare:

Björkman, L.-E. H., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 13 oktober 1950):

Bestämmelser om rätten att utöva läkarkonsten och föreskrifter, som inskränka kvacksalvares verksamhet, finnas i lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten. Enligt denna lag tillkommer sådan behörighet legitimerad läkare samt efter utnämning eller särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t eller förordnande av medicinalstyrelsen vissa andra personer (avser utländska läkare, läkarvikarierande medicine kandidater m. fl.). Legitimation kan endast meddelas svensk medborgare, som är medicine licentiat. Återkallelse av legitimation kan enligt lagen komma i fråga då läkare av domstol fällts till ansvar för vissa brott eller då läkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten är ur stånd att nöjaktigt utöva läkarkonsten.

Lagen innehåller ingen bestämning av begreppet läkarkonst och ej heller något generellt förbud för andra än behöriga att utöva läkarkonsten. Vissa straffbestämmelser mot kvacksalvare finnas emellertid i lagen. Dessa rikta sig både mot kvacksalvare i egentlig mening och mot personer som varit behöriga att utöva läkarkonsten men ej längre ha sådan behörighet men det oaktat mot ersättning verka som läkare. I fråga om de egentliga kvacksalvarna straffas dels den som mot ersättning behandlar vissa sjukdomar (venerisk sjukdom, tuberkulos, kräftsjukdom, epidemiska sjukdomar) eller företager hypnotisk behandling eller behandling under allmän bedövning, dels envar som yrkesmässigt utövar läkarkonsten, där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa.

I In: 35 Endast då en läkare, som förlorat sin behörighet, yrkesmässigt utövar sin verksamhet samt vid yrkesmässig behandling av de förbjudna sjukdomarna kan fängelsestraff följa; eljest är straffet dagsböter.

I den mån verksamheten ej faller in under dessa bestämmelser är det i princip tillåtet för lekmän att utöva läkarkonsten. Vad som vid granskningen av ifrågasvarande lagstiftning främst faller i ögonen synes emellertid icke vara detta förhållande utan det vidsträckta område, inom vilket lekmän ha rätt att verka, och det i allmänhet lindriga straff, som följer på otillåtet kvacksalveri. Detta torde åtminstone delvis få ses mot bakgrunden av förhållandena vid lagens tillkomst, särskilt bristen på läkare på landsbygden och kvacksalveriets speciella natur i de trakter, där avståndet till läkare var stort. Såsom medicinalstyrelsen framhållit redan i sitt 1941 avgivna betänkande med förslag till ny behörighetslag m. m. (SOU 1942: 22) äro förhållandena i dessa hänseenden nu väsentligt förändrade. Tillgången på läkare har sålunda förbättrats i mycket hög grad sedan år 1915 medan å andra sidan kvacksalveriet synes ha undergått en genomgripande förändring. Medicinalstyrelsen har härutinnan bl. a. framhållit att våra dagars kvacksalvare ofta vore av moraliskt sämre halt än äldre tiders samt att de i regel utövade sin verksamhet yrkesmässigt.

Medicinalstyrelsen har också i nyssnämnda betänkande framlagt förslag till väsentligt skärpta bestämmelser mot kvacksalveriet. Såsom skäl härför har förutom de nyss antydda ändrade förhållandena bl. a. åberopats, att nästan varje form av kvacksalveri medförde risker ur hälsosynpunkt, då den som behandlades av osakkunnig så gott som alltid utsattes för onödig fara till liv eller hälsa. Det framhålls att kvacksalveriet ofta hindrade, fördröjde eller avbröt sakkunnig undersökning eller behandling med åtföljande farorisker för den sjuke. Vidare påpekas, att kvacksalveriet även i ekonomiska avseenden innebure påtagliga risker.

Medicinalstyrelsens förslag innebär emellertid icke något totalförbud mot lekmanverksamhet på läkekonstens område. De föreslagna skärpningarna avse dels straffsatserna, där fängelse i flera fall införts i den normala latituden, dels det straffbara områdets omfattning. Sålunda föreslås, att straff skall drabba den, som betecknar sig som läkare eller på annat sätt giver sig ut för att äga behörighet till läkarkonstens utövande, oaktat han saknar sådan behörighet, liksom varje obehörig, som för allmänheten bekantgör, att han åtager sig undersökning eller behandling av sjuka. Dessa bestämmelser rikta sig sålunda mot missbruk av läkartiteln och kvacksalvarreklamen. Vidare förordas bl. a. en utökning av de för lekmän förbjudna sjukdomarna och behandlingsmetoderna, varjämte rekvisitet yrkesmässighet icke anses böra upprätthållas i fråga om annan behandling, som är av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa.

Vid remissbehandlingen av medicinalstyrelsens förslag förordades förbud mot kvacksalveri endast av ett par remissinstanser medan andra visserligen uttalade sympatier härför men likväl tillstyrkte en skärpning av 1915 års lag i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag. Det saknades emellertid icke heller uttalanden mot såväl förbud som huvudparten av de av medicinalstyrelsen föreslagna ändringarna i gällande lag.

Sedan medicinalstyrelsens förslag framlagts ha åtskilliga framställningar i kvacksalverifrågan inkommit från sammanslutningar och enskilda och förslaget har härvid av homeopater och chiropraktiker skarpt kritiserats. Förslaget har vid ett par tillfällen övervägts inom socialdepartementet dock utan att föranleda proposition till riksdagen.

I riksdagen har emellertid frågan om åtgärder mot kvacksalveriet av andra anledningar aktualiserats under de senaste åren. En dansk kvacksalverskas verksamhet i Stockholm i början av år 1949, varvid behandlingen skedde under primitiva och delvis stötande former, som väckte allmän uppmärksamhet, föranledde sålunda interpellationer i riksdagen. Vid mitt svar på dessa den 16 februari 1949 nödgades

jag konstatera att ifrågavarande verksamhet icke effektivt kunde beivras eller förebyggas med stöd av vare sig gällande lag eller de skärpningar i denna, som medicinalstyrelsen förordat. Jag framhöll därför angelägenheten av att ytterligare begränsa utövningen av åtminstone de mest stötande formerna av yrkesmässigt eller eljest mot ersättning bedrivet kvacksalveri. Däremot kunde det — framhöll jag vidare — icke komma i fråga att helt förbjuda lekmannaverksamhet på läkekonstens område. Jag tillade emellertid att man även i fråga om det yrkesmässiga eller mot ersättning bedrivna kvacksalveriet borde gå fram med en viss försiktighet, då ett generellt förbud mot sådan verksamhet ännu så länge icke torde kunna påräkna förståelse inom stora medborgargrupper. Såsom belägg härför kunde jag i den följande debatten hänvisa till vid 1949 års riksdag av ledamöter från olika partier väckta motioner, vari begärdes utredning om legalisering av den chiropraktiska verksamheten.

Dessa motioner föranledde sedermera vederbörande utskott att hemställa om begäran hos Kungl. Maj:t om utredning angående ifrågavarande verksamhet. Utlåtandet godkändes emellertid ej av riksdagen och motionerna föranledde ingen åtgärd.

Även vid årets riksdag har frågan om skärpt lagstiftning mot kvacksalveri i olika sammanhang diskuterats. I ett interpellationssvar den 13 april anförde jag sålunda att hithörande spörsmål skulle upptagas till grundligt övervägande. Och vid behandlingen av ett motionsvis väckt förslag om införande av förbud för andra än legitimerade läkare att här utöva läkarkonsten, alternativt skärpning av gällande lagstiftning, avstyrkte visserligen andra lagutskottet (utlåtande nr 29) förslaget om ett allmänt förbud men uttalade, att lagstiftningen på hithörande område behöfve överses och att ett effektivt ingripande från samhällets sida otvivelaktigt måste anses motiverat i de fall, där på grund av behandling av lekmän människors liv och hälsa verkligen utsattes för allvarliga risker. Utskottets utlåtande, som med hänvisning till mitt interpellationssvar den 13 april utmynnade i en hemställan att motionen ej skulle föranleda någon åtgärd, godkändes av riksdagen.

På grund av vad sålunda särskilt de sista åren förekommit i frågan om lekmäns utövande av läkarkonsten synes det mig uppenbart att det icke längre kan anstå med åtgärder för att få till stånd en mera tillfredsställande reglering av detta område. De omständigheter, som 1915 motiverade en ordning, där lekmännen tillerkändes befogenhet att inom ganska vida gränser fritt få verka som läkare, äro icke längre för handen. 1915 års lagstiftning har icke visat sig vara till fyllest för att möjliggöra ingripanden även mot grova former av kvacksalveri. Behörighetslagen har dessutom i vissa delar visat sig vara oklar och svårtolkad. Ej heller det förslag till ny behörighetslag, som 1941 framlades av medicinalstyrelsen kan anses helt tillfredsställande ur nu antydda synpunkter.

Med hänsyn till det anförda anser jag det nödvändigt att frågan om lekmannaverksamheten på läkarkonstens område och därmed sammanhängande spörsmål upptages till en ny ingående granskning. Denna granskning som även bör innefatta en allmän översyn av 1915 års behörighetslag, synes böra anförtrös åt en kommitté av särskilda sakkunniga. Icke endast lärarnas speciella sakkunskap på detta område utan även allmän medborgerlig erfarenhet bör vara företrädd inom kommittén.

Utredningen bör vara förutsättningslös. Då såsom framgår av det förut sagda det icke bör komma i fråga att införa ett totalförbud för lekmän att utöva läkarkonsten, bör emellertid detta alternativ icke behandlas vid utredningen. De sakkunniga böra däremot undersöka lämpligheten av de olika förslag till åtgärder mot kvacksalveriet som framkommit, sedan medicinalstyrelsens förslag framlagts, samt taga hänsyn till därefter vunna erfarenheter. I belysning av dessa erfarenheter bör särskilt frågan om vilka sjukdomar och behandlingsmetoder, som skola vara för-

I In: 35 bjudna för lekmän, omprövas, därest de sakkunniga finna att en bestämmelse av denna typ bör finnas i lagen. Lagstiftningen i motsvarande ämnen i våra nordiska grannländer bör även uppmärksammas. Då enligt vad jag inhämtat frågan om revision av vissa bestämmelser i den norska behörighetslagen f. n. är aktuell, böra de sakkunniga vara oförhindrade att om de finna det lämpligt taga initiativ till ett samarbete med vederbörande norska myndigheter.

Vid granskningen av hithörande frågor böra de sakkunniga särskilt överväga att begränsa kvacksalvarnas möjligheter att göra reklam för sin verksamhet. Med hänsyn till de vådor, som för okunniga personer måste vara förenade med tillkännagivande från kvacksalvares sida, att han åtog sig att bota vissa uppgivna sjukdomar, synes i varje fall förbud att genom anslag, annonsering eller på annat sätt göra dylika tillkännagivanden, kunna komma ifråga. Även det redan av medicinalstyrelsen väckta förslaget om skydd för läkartiteln bör omprövas i detta sammanhang med beaktande av den kritik, som vid remissbehandlingen av medicinalstyrelsens utredning riktats mot detsamma. Bland övriga under de senaste åren ifrågasatta åtgärder mot kvacksalveri, vilka särskilt böra övervägas av de sakkunniga, må här endast nämnas förbud för utlänningar att utan särskilt tillstånd utöva läkarkonsten, förbud för obehöriga att yrkesmässigt bedriva läkarverksamhet under kringresande samt införande av bestämmelser, som medgiva för myndighet att stadga förbud för lekman, som dömts för olovligt utövande av läkarkonsten, att vidare utöva denna konst.

Vid utredningen bör även beaktas det i den förut omnämnda motionen i kvacksalverifrågan vid årets riksdag väckta spörsmålet om ekonomisk uppskörtning av allmänheten genom försäljning av mediciner som ordinerats av lekmän. De sakkunniga böra i denna del samråda med 1946 års läkemedelsutredning.

I det föregående har jag utgått från att vissa mot kvacksalveriet riktade lagbestämmelser under alla förhållanden äro nödvändiga. På denna punkt torde meningarna knappast vara delade. De betydande meningsskiljaktigheter som framkommit i fråga om kvacksalveriproblemet lära i stället särskilt avse värdet av vissa läke- eller behandlingsmetoder, som företrädesvis tillämpas av lekmän, medan läkarna i allmänhet avvisa dem såsom värdelösa och stundom rentav farliga. En auktoritativ bedömning av betydelsen och värdet av dessa metoder och de teoretiska grunderna för desamma skulle uppenbarligen vara av värde för att skapa förståelse för behovet av en skärpt lagstiftning mot kvacksalveriet. En sådan granskning skulle sannolikt kunna leda till att de sjuka icke i samma utsträckning sökte bot hos personer, vilka tillämpade vid granskningen såsom värdelösa eller farliga utpekade metoder, något som uppenbarligen skulle vara till gagn både för de sjuka själva och för folkhälsan. Med hänsyn härtill böra de sakkunniga i den omfattning, som kan anses lämplig, verkställa en sådan granskning. Självfallet måste denna bedömning av vissa läkemetoders lämplighet ske ur medicinskt-vetenskaplig synpunkt.

Slutligen vill jag framhålla att då såsom förut antytts bestämmelserna i 1915 års behörighetslag delvis äro oklara och svårtillämpliga, lagstiftningens formella gestaltning bör särskilt uppmärksammas vid utredningen. Översynen bör icke endast avse de mot kvacksalveri riktade straffbestämmelserna utan även övriga stadganden i lagen såsom bestämmelserna om legitimering och deslegitimering av läkare samt om beviljande av tillstånd för andra än legitimerade läkare att här utöva läkarkonsten.

36. *Sakkunniga för utredning rörande erforderliga anordningar för tryggande av en god psykologisk beredskap.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1950 för att verkställa utredning rörande erforderliga anordningar för tryggande av

en god psykologisk beredskap och framlägga därav föranledda förslag (se **I In: 36** Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1950):

Jonsson, C., landshövding, *ordförande*;

Hernelius, A., redaktör;

von Rosen, G. F. H. G., överste;

Severin, F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Stenbeck, F., direktör;

Sundell, O. E., direktör.

Expert:

Frychius, S., redaktör.

Sekreterare:

Hadding, C. F., hovrättsassessor.

Lokal: Svea hovrätt; tel. 16 09 26 (sekreterarens bostad).

Direktiv (anförande av statsrådet Mossberg till statsrådsprotokollet den 17 november 1950):

I skrivelse den 17 november 1948 har överbefälhavaren hemställt, att snara åtgärder måtte vidtagas för utredning av den statliga informationsverksamheten i krig. I skrivelsen erinras om att statens informationsstyrelse, som under det andra världskriget handhade ledningen av den statliga informationsverksamheten i vårt land, under sin verksamhet utsattes för stark kritik, framför allt från pressens sida. Även vissa myndigheter torde ha haft invändningar att göra mot informationsverksamhetens organisation och metoder. Ur militär synpunkt kunde sålunda erinras om att uteblivna, ofullständiga eller till och med vilseledande informationer vid flera tillfällen kommit att i icke önskvärd riktning påverka andan inom krigsmakten och motståndsviljan hos vårt folk. De värdefulla såväl positiva som negativa erfarenheter, som vunnits under krigsåren, måste mot bakgrunden av den växande politiska oron i världen samlas och bearbetas. På grundvalen härav borde sedan riktlinjerna för informationsverksamheten i krig dragas upp.

Med anledning av överbefälhavarens framställning har utrikesministern uppdragit åt en särskild utredningsman att såsom en förberedande åtgärd samla och bearbeta material från Sverige och andra länder rörande statlig informationsverksamhet under det andra världskriget. Utredningsmannen har i juli månad i år redovisat sitt uppdrag. Det av honom hopbragta materialet har sedermera av utrikesdepartementet överlämnats till inrikesdepartementet, där detsamma gjorts till föremål för ingående studium.

Möjligheterna att för bestämda syften påverka opinionsbildningen äro numera — främst genom pressens, radions och filmens utveckling — väsentligt större än tidigare. Under det andra världskriget vidtog de krigförande makterna synnerligen omfattande åtgärder för att bearbeta folkmeningen både inom det egna landet och utanför dess gränser. Dessa åtgärder, som alltefter behovet utformades på olika sätt, antingen som saklig upplysning eller som tendentiös propaganda, och som kunde avse antingen offensiva eller defensiva syften, ha sammanfattats under den icke alltid fullt adekvata benämningen psykologisk krigföring. I offensivt hänseende innebar den psykologiska krigföringen att man sökte undergräva fiendebefolkningens motståndsvilja och därigenom försvaga fiendens krigsanstängningar. För ett på detta sätt angripet land blev det därför nödvändigt att söka neutralisera verkningarna av motsidans propaganda genom en egen upplysningsverksamhet, som riktades till den egna befolkningen och i förekommande fall även till vänskapligt sinnade stater och deras invånare.

Stormakterna nedlade i samband med det senaste kriget ett omfattande arbete på att studera de masspsykologiska reaktionerna inför ett krigsutbrott eller under

I In: 36 ett krigs påfrestningar och det finns numera rika erfarenheter av hur en psykologisk krigsföring bör bedrivas. Det är vidare känt att ett omfattande forskningsarbete alltjämt förekommer i olika länder i syfte att utröna de effektivaste och snabbaste vägarna att sprida propaganda och giva densamma en sådan utformning att den får avsedd verkan.

För att ett lands försvar med någon utsikt till framgång skall kunna möta ett totalt krigs påfrestningar måste det utformas som ett totalt försvar, där hela samhället anspännes i en gemesam försvarsvilja. Man brukar inom det totala försvaret skilja på det militära försvaret, civilförsvaret och det ekonomiska försvaret. Av vad jag anfört torde ha framgått, att vår beredskapsorganisation måste avse även det psykologiska området. Erfarenheterna från vårt eget land visa, att det är föga ändamålsenligt att i en orostid improvisera en verksamhet som denna. Här liksom när det gäller beredskapen i övrigt måste planläggningen i stort utföras redan i fred.

De spörsmål, som sammanhånga med en förbättrad psykologisk beredskap, äro av den vikt, att de snarast böra vinna sin lösning. Jag förordar därför, att de nu utredas av särskilda sakkunniga, vilka böra tillkallas inom inrikesdepartementet.

När de sakkunniga skola pröva, vilka åtgärder, som i vårt land böra vidtagas på det psykologiska försvarets område, skall detta självfallet ske med beaktande av erfarenheterna i de länder, som varit indragna i kriget. Att direkt överföra dessa erfarenheter på våra förhållanden torde emellertid icke i alla hänseenden vara möjligt. I ett litet land som vårt måste nämligen enligt min mening huvudvikten läggas på de defensiva åtgärderna på hemmafronten. Vårt land torde sakna möjligheter att bedriva en offensiv propaganda av sådan storlek och omfattning, att den allmänna opinionen på fiendesidan kan mera väsentligt påverkas. Däremot måste åtgärder kunna vidtagas för att inom andra länder, om omständigheterna så föranleda, snabbt sprida upplysning om våra försvarsmöjligheter och andra därmed sammanhängande förhållanden.

De åtgärder, som inom vårt land främst komma att åvila det psykologiska försvaret, synas alltså böra avse för det första den direkta nyhetstjänsten och för det andra upplysande propaganda inåt bland den egna befolkningen och utåt till andra nationer.

Det förnämsta medlet mot den fientliga propagandan måste bli en omedelbar och vederhäftig upplysning, som kan motverka riskerna för panik och självuppgivelse. Tillhandahållandet av nyheter och informationer, på vilkas objektivitet och sanningsenlighet allmänheten känner sig kunna lita, måste ingå som ett väsentligt led i denna upplysningsverksamhet. Under ett krig kommer emellertid nyhetsanskaffningen till följd av sekretess- och avspärningsåtgärder att i hög grad försvåras för de ordinarie nyhetsförmedlande organen. Vidare kunna kommunikations- och förbindelsesvärigheter befaras komma att inverka störande på nyhetsförmedlingen. Dessa förhållanden göra det enligt min mening nödvändigt att få till stånd ett särskilt statligt organ med uppgift att i krig verka för en god information. Ett sådant organ skall givetvis icke i statlig regi monopolisera nyhetstjänsten. Tvärtom bör den reguljära nyhetsförmedlingen givas möjligheter att arbeta så normalt, som förhållandena medgiva. Organets uppgift bör vara att hävda offentlighetsintresset och att genom att tillhandahålla sakmaterial bispringa pressen och övriga publikationsmedel i deras nyhetsförmedlande verksamhet.

Ur säkerhetssynpunkt är det emellertid ofrånkomligt, att en viss publicistisk återhållsamhet iakttages under krig. Denna kan vinnas endast genom tillmötesgående från pressens sida. En viktigt uppgift för informationsorganet blir därför att utöva en rådgivande verksamhet på detta område. Denna bör regelmässigt endast avse publicerandet av sakuppgifter, som — om de offentliggöras vid en olämplig tidpunkt — kunna skada den egna försvarsverksamheten eller vara av värde för fienden. Någon kontroll av åsikter och meningstytringar bör således i

princip icke förekomma. Ett förtroendefullt samarbete med pressen framstår i detta avseende som en angelägenhet av största vikt. Utredningen bör därför undersöka, på vilket sätt ett sådant samarbete lämpligast skall kunna bedrivas. I detta sammanhang bör emellertid uppmärksammas att informationsorganets verksamhet på hithörande område icke kan bli av enbart rådgivande art. Vid tillämpningen av de i ett krigsfall nödvändiga sekretessbestämmelserna torde det nämligen erfordras någon form av dispensförfarande. Sådana dispensärenden synas i allmänhet böra handläggas av det förutnämnda informationsorganet. En sådan anordning bör vara i pressens eget intresse, då härigenom trygghet vinnes mot oavsiktliga brott mot sekretessbestämmelserna.

Frågan om hur pressens frivilliga medverkan för att undanhålla fienden värdefulla upplysningar skulle kunna tryggas, var föremål för ingående överväganden från statsmakternas sida såväl i Storbritannien som i Amerika under det senaste världskriget. I båda dessa länder har presscensuren betecknats som frivillig. Myndigheterna lyckades dock i sina strävanden att vinna pressens medverkan till förhindrande av en för den egna krigsansträngningen skadlig publicitet. När censurmyndigheterna i Amerika efter Japans kapitulation upphörde med sin verksamhet, hade sålunda icke i något fall pressen avsiktligt handlat i strid med någon hemställan från censuren. Erfarenheterna från dessa två länder synas därför förtjäna stort beaktande vid lösningen av motsvarande spørsmål i vårt land.

En nyhetstjänst i enlighet med vad förut angivits kan naturligtvis icke ensam helt neutralisera verkningarna av en fientlig propaganda. Den måste därför kompletteras med andra åtgärder, som kunna förtaga verkan av en sådan aktivitet. Bland de åtgärder, som härvid kunna tänkas ifrågakomma, synes mig särskild betydelse böra tillerkännas en egen propaganda i upplysningsssyfte, vilken bör rikta sig icke endast till den egna befolkningen utan även till vänskapligt sinnade nationer. Medborgarna måste på lämpligt sätt delgivas en orientering om de påfrestningar, som kunna tänkas komma samt underrättas om våra egna resurser och möjligheter i olika hänseenden. Det förnämsta instrumentet för spridning av dylik upplysande propaganda är förutom pressen radion. Frågan hur propagandan lämpligen skall utformas bör vid utredningsarbetet särskilt uppmärksammas. I samband därmed bör övervägas, vilket sakligt upplysningsmaterial som vid ett krigsutbrott eller dagarna närmast före och efter ett dylikt bör delgivas allmänheten.

För att bedöma vilka åtgärder, som här böra komma i fråga är det angeläget att redan i fred försöka kartlägga, vilka förhållanden som under ett krig kunna komma att i särskilt hög grad påverka opinionsbildningen — militära inkallelser, fientliga anfallsföretag, ransoneringar, inskränkningar i trafiken, evakuering etc. — och på vilket sätt — genom dags- och veckopress, radio, film, broschyrer, flygblad etc. — man skall kunna delge allmänheten de upplysningar och förklaringar, som erfordras. En motsvarande kartläggning av de extraordinära situationer, som kunna tänkas uppstå och återverka på vårt förhållande till välsinnade främmande makter hör enligt min mening också till en förutseende beredskap på detta område.

Med vilka metoder man i ett aktuellt krigsläge skall kunna bedöma effekten av sina åtgöranden, är en annan fråga av betydelse, som man med ledning av erfarenheterna från i normala tider gjorda opinionspejlingar, bör beakta i den allmänna planläggningen.

Jag har redan framhållit, att den psykologiska krigföringen utgör en oundgänglig del av den totala krigsansträngningen. Härav följer, att åtgärderna på detta område i olika avseenden måste samordnas med övriga civila och militära försvarsresurser. Utredningen bör därför också taga ställning till frågan, hur en sådan samordning organisatoriskt skall utformas.

Beträffande organisationen har redan förut framhållits nödvändigheten under

I In: 36 krig av ett särskilt statligt informationsorgan. Frågan hur ett sådant organ skall infogas i den offentliga administrationen är av central betydelse. Statens informationsstyrelse sorterade på sin tid under utrikesdepartementet. Då emellertid verksamheten till övervägande del måste avse åtgärder, som i första hand beröra den egna befolkningen, torde det erfarenhetsmässigt kunna sägas, att denna organisatoriska fråga för framtiden bör lösas på ett annat sätt än vad fallet var under det senaste kriget. Av vikt är givetvis, att det centrala organet får en tillräckligt stark förankring inom Kungl. Maj:ts kansli. Hur denna anknäpning skall ske synes emellertid icke behöva prövas i detta sammanhang. Däremot bör utredas, hur en nära och fortlöpande kontakt skall säkerställas mellan å ena sidan centralorganet och å andra sidan de myndigheter, vilkas verksamhetsområden i mera utpräglad grad beröras av centralorganets verksamhet. En nära samverkan måste vidare ordnas med dags-, vecko- och fackpressen, Radiotjänst och filmen. Under vilka former en sådan samverkan bäst skall komma till stånd, bör därför utredas.

Förhållandet mellan det centrala organet och vissa myndigheters redan i fred existerande presstjänst bör också övervägas. På denna punkt böra erfarenheterna från informationsstyrelsens verksamhet noga prövas. Om det visar sig ändamålsenligt att de i fred fungerande pressavdelningarna fortsätta sin verksamhet även under krig, bör för undvikande av onödiga kompetenskonflikter så klara gränslinjer som möjligt dragas upp mellan dessa avdelningar och det centrala organet.

Om en enhetlig ledning av det psykologiska försvaret skall kunna upprätthållas under krig, måste vissa praktiska anordningar förberedas redan under fred. Det är sålunda bl. a. nödvändigt, att vidtagna åtgärder för att så vitt möjligt tekniskt säkerställa förbindelserna med regeringen och andra myndigheter samt med pressen, radion och via dem med allmänheten. Hithörande frågor böra därför beaktas av utredningen.

En central ledning av denna verksamhet torde emellertid icke under alla förhållanden kunna upprätthållas under krig. Krigsutvecklingen kan nämligen medföra förbindelseavbrott, som gör det omöjligt för en central instans att fungera. I organisationen måste man därför räkna även med regionala och lokala organ, som i händelse av förbindelsestörningar kunna agera självständigt. I vissa lägen, då den ordinarie nyhetstjänsten till följd av förbindelseavbrott brutit samman, kan det eventuellt bli erforderligt, att dessa organ aktivt medverka vid förmedlingen till allmänheten av det nödvändigaste nyhetsmaterialet. Dessa och hithörande frågor böra därför ägnas uppmärksamhet av utredningen. Av vikt är emellertid att organisationen icke göres större än vad som kan anses oundgängligen nödvändigt.

Det nu anförda avser organisationen i krig. Denna organisation bör givetvis uppbyggas på ett sådant sätt att den i erforderliga delar kan träda i verksamhet redan i ett beredskapsläge. Fredsorganisationen bör göras så liten som möjligt och bör i görligaste mån icke binda heltidsarbetande arbetskraft. Vid bedömandet av frågan om fredsorganisationens omfattning måste emellertid beaktas, att man sannolikt icke kan räkna med någon längre tid för omställningen till en krigsorganisation. Fredsorganet synes därför böra utformas som en kärna, kring vilken snabbt den erforderliga krigsorganisationen kan byggas upp. Tidsödande organisatoriska åtgärder i samband med en akut krigssituation kunna helt äventyra möjligheten för denna verksamhet att fylla sin uppgift under de för folkets motståndsvilja och motståndskraft påfrestande känningarna av ett snabbt inträffande krigsutbrott. Härav följer, att de, som i krig skola svara för ledningen av det psykologiska försvaret, redan i fred måste beredas tillfälle att göra sig förtrodda med sina arbetsuppgifter. Till de förberedelser, som böra verkställas i fred, bör även höra uttagning av lämplig personal till krigsorganisationen. Denna personal bör krigsplaceras vid informationsorganet. Därvid bör tillses, att personer med publicistisk erfarenhet kommer att tillföras krigsorganisationen i erforderlig utsträckning.

Jag har i det föregående berört några av de problem, som möta på den psykologiska krigföringens område. Redogörelsen är självfallet icke uttömmande. Även andra än de av mig omnämnda frågorna kunna aktualiseras under utredningsarbetets gång. De sakkunniga böra därför vara oförhindrade att vidga sitt uppdrag till att omfatta även andra spørsmål, som kräva en lösning för att kravet på en god psykologisk beredskap skall kunna tillgodoses.

Det bör vara de sakkunniga obetaget att framlägga förslag om tillfälliga åtgärder, som kunna finnas lämpliga i avvaktan på utredningsarbetets slutförande.

De sakkunniga ha intill utgången av år 1950 hållit 2 sammanträden.

Civildepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1950.

1. 1944 års pensionsutredning (1948: I Fi 23; 1949: I Fi 20; 1950: I Fi 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1944):

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande* (avliden den 14 juni 1950);

Andersson, Ebon M. I., bibliotekarie, led. av I kamm.;

Björn, E. O. F., statskommissarie;

Dahlgren, I. J. G., direktör i Svenska landstingsförbundet.

Expert:

Kjellén, T. B., direktör i statens pensionsanstalt.

Sekreterare:

Isoz, N. P. E., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Sollander, E. R., e. o. fiskal.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för utredningen, se 1945: I Fi 31.

Utredningen har under tiden december 1949—januari 1950 hållit 2 sammanträden.

Genom beslut den 22 december 1950 har Kungl. Maj:t förordnat, att utredningens arbete skall upphöra.

2. 1950 års löneutredning för de centrala verkstadsskolorna.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1950):

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd.

Experter:

Lindblom, H., förste ombudsman;

Sandberg, H. A. S., sekreterare.

Sekreterare:

Öhman, G. B., byråchef.

Direktiv (anförande av statsrådet Lingman till statsrådsprotokollet den 28 april 1950):

Förslag till löne reglering för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna framlades den 10 november 1948 av 1946 års skolkommission. I de inhämtade remissyttrandena framkommo delade meningar om förslaget. Till dem, som avstyrkte kommissionens förslag, hörde 1941 års lärarlönesakkunniga, vilka i sitt remissutlåtande den 19 augusti 1949 ifrågasatte, huruvida det kunde anses lämp-

ligt att genomföra en definitiv löneroglering för en viss grupp av till yrkesundervisningsväsendet hörande lärare, innan resultatet av pågående utredning om nämnda undervisningsväsendes organisation och därmed sammanhängande statsbidrags- och lönefrågor förelåge. Av skolkommissionens framställning framginge dessutom, att även beträffande verkstadsskolorna vissa på lärarnas löneställning inverkan de frågor ännu icke slutbehandlats. Kommissionen hade sålunda uttalat, att den ämnade vid sitt fortsatta utredningsarbete göra en allsidig undersökning rörande arbetstiden vid yrkesskolorna och att den därför icke vore beredd att nu taga ställning till frågan om den lämpliga arbetstiden vid de centrala verkstadsskolorna. Den framtida omfattningen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet per år och vecka vid sistnämnda skolor syntes därför icke nu kunna med säkerhet bedömas. Vidare ville de sakkunniga, utan att härom göra något bestämt uttalande, framhålla, att det icke syntes uteslutet, att genomförandet av kommissionens förslag om en differentierad 9-årig skola, organiserad med bland annat en yrkesbetonad avgångsklass, kunde komma att inverka även på vissa förhållanden vid de centrala verkstadsskolorna. Med hänsyn till angivna omständigheter funne de sakkunniga det synnerligen vanskligt att taga ställning till skolkommissionens förslag beträffande ifrågavarande befattningshavares lönegradsplacering. Lärarlönesakkunniga ansåge sig därför icke kunna tillstyrka, att en definitiv löneroglering genomfördes för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna. De sakkunniga funno emellertid skäl föreligga för en provisorisk löneroglering för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna. De föreslogo i detta hänseende, att statsbidrag till dessa skolor skulle bestämmas med utgångspunkt från att yrkeslärares lön skulle utgå efter löneklass 20 å löneplan 1, vartill skulle komma vissa ålderstillägg, och att lönen för rektor skulle, alltefter skolans storlek, utgå enligt någon av löneklasserna 29—32 å nämnda löneplan. Sedermera har 1946 års skolkommission den 23 mars 1950 yttrat sig i anledning av vad lärarlönesakkunniga anfört.

Såsom 1941 års lärarlönesakkunniga framhållit, synas förutsättningar för närvarande saknas för en definitiv löneroglering för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna. Skäl synas emellertid tala för att en provisorisk förbättring av avlöningsförmånerna kommer till stånd. Härvid syftar jag icke endast på den kontanta lönen utan även på de övriga avlöningsförmåner, som numera vanligen äro förbundna med anställning i det allmännas tjänst. Dessa spörsmål torde böra göras till föremål för särskild utredning, vid vilken lärarlönesakkunnigas förslag bör beaktas. — — —

Utredningen har *dels* den 16 oktober 1950 avgivit betänkande med utredning och förslag angående provisorisk löneroglering för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna (stencilerat), *dels ock* den 28 i samma månad avgivit förslag till kungörelse angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredning angående anställnings- och avlöningsförhållanden för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor, m. m.

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 maj 1950):

Thulin, E. E:son, byråchef.

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. växel 23 64 60.

I C: 3 Åt utredningsmannen har uppdragits att biträda med utredning av vissa frågor angående anställnings- och avlöningsförhållanden för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor, m. m.

Utredningsmannen har den 19 oktober 1950 avgivit förslag angående provisorisk reglering av beföringsgången för viss meteorologpersonal vid statens meteorologiska och hydrologiska institut samt vid försvarsväsendet (duplicerat). Utredningsmannen har vidare den 20 november 1950 avgivit betänkande med förslag till reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor, m. m. (duplicerat). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1951.

4. 1941 års lärarlönesakkunniga (1948, 1949, 1950: I Fi 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1941 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1941):

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd, *ordförande*;

Arvidsson, K. A. V., kanslichef;

Källquist, K. G. E., undervisningsråd;

Swartling, A. E. V., generaldirektör;

Tamm, K. G. L. H., jägmästare, f. d. riksdagsman.

Sekreterare:

Ulne, J. O. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Linnér, I. B. M., t.f. byråsekreterare;

Öhman, G. B., byråchef.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1379), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1942: I Fi 25. Beträffande senare givna utredningsuppdrag, se 1948, 1949, 1950: I Fi 16.

De sakkunniga ha under tiden december 1949—november 1950 hållit 42 sammanträden.

De sakkunniga ha under nämnda tid avgivit följande förslag:

den 9 februari 1950 förslag till avlöningsreglemente för kyrkomusiker (stencilerat),

den 8 juni 1950 ett med hänsyn till Kungl. Maj:ts och riksdagens ställningstaganden (i propositionen 1950 nr 234 resp. riksdagens skrivelse 1950 nr 290) reviderat förslag till avlöningsreglemente för kyrkomusiker,

samma dag ett likaledes reviderat förslag till avlöningsreglemente för övningslärare,

samma dag förslag till kungörelse med vissa bestämmelser i anledning av ny lönerreglering för övningslärare samt förslag till kungörelse med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet för övningslärare,

den 30 juni 1950 förslag till kungörelse om ändring av kungörelsen den

5 september 1947 (nr 680) angående timarvode till vissa lärare vid civila och militära skolor, **I C: 6**

den 15 september 1950 förslag till kungörelse med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet för kyrkomusiker (stencilerat),

den 11 december 1950 förslag i fråga om ersättning till timplärare i stenografi och maskinskrivning vid folkskoleseminariums övningsskola (stencilerat) samt

den 29 december 1950 förslag i fråga om rektorsbefattningarna vid de högre kommunala skolorna m. fl. läroanstalter (stencilerat).

De sakkunniga ha påbörjat anbefallda utredningar om avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för arbetslärare vid läroanstalterna för blinda och dövstumma, för vissa lärargrupper vid statsunderstödda sinnesslöskolor och för lärare vid fristående arbetshem.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1951.

5. *Sakkunnig angående hyressättningen i staten tillhöriga fastigheter* (1948, 1949, 1950: I Fi 17).

Tillkallad av besparingsberedningen den 8 oktober 1941 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1940:

Löhr, B. A. H., fastighetskamrerare.

Lokal: Byggnadsstyrelsen; tel. 54 05 60.

Den pågående undersökningen avser omprövning av gällande hyresbelopp för tjänstebostäder hos de militära och civila myndigheterna, inklusive de affärsdrivande verken och riksbanken.

Arbetet är beträffande de civila myndigheterna avslutat med undantag för vissa anstalter och statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. I fråga om de militära myndigheterna återstår endast upprättandet av nya grundpristabeller för de orter, där tjänstebostäder förekomma. Därefter skall en redogörelse innehållande tabeller med beräknade hyror upprättas.

Utredningsmannen har under utredningens gång haft kontakt med de fastighetsförvaltande myndigheterna för samråd vid ny upplåtelse av tjänstebostäder.

Uppdraget beräknas kunna slutföras i början av år 1951.

6. *Likalönskommittén* (1948: I Fi 33; 1949: I Fi 27; 1950: I Fi 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1947 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Swartling, A. E. V., generaldirektör, *ordförande*;

Almgren, Karin, kamrerare;

Andersson, Ebon M. I., bibliotekarie, led. av I kamm.;

Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, f. d. riksdagsledamot;

Johnsson, B. E., statskommissarie, ordförande i statens lönenämnd;

Larsson, B., förbundsordförande;

Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.

I C: 6   Expert:

Jansson, E. T., fil. dr, direktör (fr. o. m. den 15 juni 1950).

Sekreterare:

Olsson, N. G. T., kontrollör.

Lokal: Arsenalsgatan 1, 3 tr.; tel. 20 49 49.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 33.

Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 18 sammanträden.

Redogörelse för av socialstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd undersökning rörande sjukfrekvensen bland befattningshavare inom statsförvaltningen har den 20 maj 1950 överlämnats till kommittén.

Kommittén avser att under första halvåret 1951 framlägga ett principbetänkande och beräknar att kunna slutföra sitt arbete i övrigt under år 1951.

7. *1947 års biträdesutredning* (1948: I Fi 34; 1949: I Fi 28; 1950: I Fi 25).

Tillkallad såsom utredningsman enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1947 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):
af Malmborg, N. M., kansliråd.

Förordnad att biträda vid utredningen:

Lillieros, J. M., e. o. fiskal (fr. o. m. den 22 september 1950).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1664), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 34.

Den i föregående års berättelse angivna bearbetningen av från verk och myndigheter inkommet utredningsmaterial har fortsatt, delvis i anslutning till företagna studiebesök.

Den 14 mars 1950 har utredningsmannen avgivit remissutlåtande till Kungl. Maj:t angående löneställningen för biträdespersonalen på härads-skrivarkontoren.

Utredningsmannen har, i vad avser grunder för lönegradsplacering av biträdespersonal, medverkat vid utarbetandet av *dels* 1948 års länsstyrelseutrednings i juli 1950 avgivna betänkande (SOU 1950: 28), *dels ock* 1947 års landsfiskalsutrednings betänkande den 2 november 1950 (stencilerat). På given anledning har utredningsmannen därjämte utlåtits sig angående löneställningen för biträdespersonal vid statens jordbruksnämnd, Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts teleprinterexpedition samt den offentliga arbetsförmedlingen.

Utredningsarbetet torde i huvudsak kunna slutföras under år 1951.

8. *Militära läkarlöneutredningen* (1948: I Fi 42; 1949: I Fi 33; 1950: I Fi 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 25 september 1947):

Almgren, S. G., överdirektör, *ordförande*;
 Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;
 Ström, E. T. H., krigsråd;
 Strömberg, O. A. E., t. f. arméöverläkare.

Experter:

Jonsson, E. S., förste marinläkare;
 Nyström, E. V., förste flygläkare;
 Schneider, C. E., fältläkare;
 Severin, G. H., förste marinläkare.

Sekreterare:

Hillbo, A. O., förste byråsekreterare.

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. 23 64 60.

Direktiven för utredningen, se 1948: I Fi 42 och 1950: I Fi 28.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 22 sammanträden. Överläggningar ha ägt rum med delegerade för personal-sammanslutningar, representerande av utredningen berörda befattningshavggrupper. Utredningen har företagit studiebesök vid vissa försvarets förband och institutioner.

Utredningen har den 15 maj 1950 avgivit förslag angående verkläkare vid försvarets centrala institutioner m. m. I början av januari månad 1951 kommer utredningen att avgiva förslag rörande reglering av arbetsförhållandena för försvarets läkare, tandläkare och veterinärer samt angående tjänste- och verkläkare vid försvaret.

Frågan om löneställningen för berörda personalgrupper torde härefter komma att upptagas till behandling i samråd med 1949 års tjänsteförteckningskommitté — jfr I C 13.

9. *Arbetsledareutredningen* (1948: I Fi 43; 1949: I Fi 34; 1950: I Fi 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1947 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 september 1947):

Aste, J. G., generaldirektör, *ordförande*;
 Lindbergson, K. A., statskommissarie;
 Thapper, G. F., metallarbetare, led. av II kamm.

Experter:

Berggren, N. H. E., e. o. byråingenjör;
 Robertsson, N. I. H., fil. kand., redaktör (fr. o. m. den 17 februari 1950).

Statistiker:

Agnell, Anna Lisa, aktuarie.

Sekreterare:

Lyberg, F., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal: Försvarets fabriksstyrelse; tel. 22 36 60.

Angående utredningens uppdrag, se 1948: I Fi 43.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 sammanträtt 2 gånger.

I C: 9 Ett preliminärt förslag till arbetsvärderingsskala för arbetsledartjänster har utarbetats inom utredningen, som uppdragit åt utredningens experter att företaga praktiska prov med nämnda skala. I detta syfte ha experterna besökt vissa verkstäder inom armén, marinen, flygvapnet, statens järnvägar, telegrafverket och försvarets fabriksverk. Resultatet av proven komma att föreläggas utredningen i början av år 1951.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1951.

10. 1948 års anställningsutredning (1949: I Fi 45; 1950: I Fi 34).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1948):

Lingman, J., statsråd, *ordförande* (t. o. m. den 9 februari 1950);

Lindbergson, K. A., statskommisarie, *ordförande* (fr. o. m. den 10 februari 1950);

Gustafson, M., sekreterare;

Helldén, B., förtroendeman;

Persson, K., förbundsordförande;

Samuelson, K. G., byrådirektör (fr. o. m. den 10 februari 1950);

Ström, E. T. H., krigsråd;

Wold, S. G., byråchef.

Sekreterare:

Ragnå, N. E. A., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Statens avtalsnämnd, Regeringsgatan 50, 3 tr.; tel. 21 58 33.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fi 45.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 30 sammanträden. Vissa principiella riktlinjer för gränsdragningen mellan de olika anställningsformerna ha fastställts. På grundval härav ha preliminära beslut fattats rörande anställningsformen för huvuddelen av de aktuella personalgrupperna.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1951.

11. 1948 års pensionsålderskommitté (1949: I Fi 46; 1950: I Fi 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 maj 1948 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1948):

Bouveng, G. A. O. N., överdirektör, *ordförande*;

Ericsson, S. J. G., kansliråd;

Silfverberg, K. J. A., överste;

Svensson, S. P., boktryckare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Branting, J. E. M., e. o. förste byråsekreterare.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1351), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för kommittén, se 1949: I Fi 46.

Under år 1950 intill utgången av november månad har kommittén hållit **I C: 13** 17 sammanträden.

Kommittén har under december 1950 avgivit förslag i fråga om pensionsålder för befattningshavare vid den civila statsförvaltningen (stencilerat) och beräknar att under år 1951 avsluta sitt arbete.

12. *Utredningen rörande arbete på s. k. obekvämt arbetstid* (1949: 1 Fi 47; 1950: I Fi 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1948:
Swartling, A. E. V., generaldirektör, *ordförande*;
Ericson, F. C. W., expeditionschef;
Liljegren, Märta, ombudsman;
Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;
Nelgård, A., förbundsordförande;
Siedman, G. H., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Dybner, N. O. E., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Generalpoststyrelsen; tel. 22 65 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Fi 47.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 23 sammanträden.

Utredningen beräknar att slutföra sitt arbete under år 1951.

13. *1949 års tjänsteförteckningskommitté* (1950: I Fi 47).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juni 1949):

Fahlander, V. J. M., generaltulldirektör, *ordförande*;
Andrée, T. E., landstingsman, led. av I kamm.;
af Malmborg, N. M., kansliråd, tillika *huvudsekreterare*;
Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;
Oredsson, H. E., överdirektör;
Ström, E. T. H., krigsråd.

Experter:

Aldestam, N. A., t. f. aktuarie (fr o. m. den 3 juli 1950);
Elfving, K. I., byrådirektör (fr o. m. den 13 januari 1950);
Norberg, R. E., byråchef;
Rapp, B. T., överste (fr o. m. den 11 mars 1950);
Thulin, E. E:son, byråchef (fr o. m. den 17 juni 1950);
Widstam, T. O., t. f. förste aktuarie (fr o. m. den 19 maj 1950).

Biträdande sekreterare:

Rudhe, R. S., byråsekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1664, 1391), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för kommittén, se 1950: I Fi 47.

I C: 13 Kommittén har under tiden december 1949—november 1950 hållit 58 sammanträden.

Med anledning av särskilt av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag har kommittén verkställt utredning och den 30 oktober 1950 avgivit utlåtande i fråga om en provisorisk lösning av löneställningen för de högre tjänstemännen vid rikets allmänna kartverk. Samma dag har kommittén avgivit utlåtande över 1948 års länsstyrelseutrednings betänkande angående länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen.

På begäran av kommittén ha tjänstemännens huvudorganisationer framlagt önskemål angående ändrad lönegradsplacering för tjänster inom de grupper, som organisationerna företräda. De gjorda framställningarna — vilka ännu icke äro fullständiga — ha genom kommitténs försorg delvis kostnadsberäknats. Kommittén har vidare genom verksstyrelserna erhållit kännedom om de önskemål i fråga om ändrad lönegradsplacering av tjänster som föreligga inom de olika verken. För närmare belysning av aktuella lönegradsspörsmål ha genom experter undersökningar gjorts och studiebesök avlagts vid ett flertal verk och förvaltningsområden. Kommittén har föranställt om undersökning rörande löneställningen för grupper av anställda inom kommunal och enskild tjänst. Förberedande utredning har gjorts beträffande reglerad befordringsgång och dess användning.

Gemensamma sammanträden eller överläggningar ha hållits med 1947 års landsfiskalsutredning, 1948 års länsstyrelseutredning, 1948 års lotskommitté, likalönkommittén, arbetsledareutredningen samt 1948 års personalkommission vid statens järnvägar. Överläggningar ha vidare ägt rum med representanter för de olika försvarsgrenarna i fråga om vissa militära lönespörsmål. Kommitténs ordförande och huvudsekreterare ha vid skilda tillfällen konfererat med representanter för de olika kommunförbunden. Kontakt har även knutits med statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor.

I samband med det åt kommittén givna uppdraget att ägna uppmärksamhet åt frågan om förmåner vid flygtjänstgöring har kommittén avlagt studiebesök vid flygflottiljerna i Halmstad och Ängelholm. Kommittén har under tiden den 27 november—den 2 december 1950 haft sina sammanträden förlagda till Fredensborg, Storebro (Småland).

Kommitténs arbete beräknas fortgå under år 1951.

14. 1949 års reseersättningskommitté (1950: I Fi 49).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 november 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1949):

Johnsson, B. E., statskommissarie, ordförande i statens lönenämnd, *ordförande*;

Almroos, A., e. o. byråsekreterare;

Stenström, J. A., byråchef.

Sekreterare:

Simonsson, N. V., e. o. förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Egertz, D. Å., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Statens lönenämnd, Västra Trädgårdsgatan 4; tel. 11 63 82.

Direktiven för kommittén, se 1950: I Fi 49.

Kommittén har under tiden den 1 januari—den 25 november 1950 hållit 38 sammanträden.

Kommittén har den 7 mars 1950 avgivit underdånigt utlåtande över viss framställning rörande omplaceringstraktamente samt i samband därmed avgivit förslag till anvisningar till kungörelsen den 10 januari 1947 (nr 18) angående omplaceringstraktamente åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Vidare har kommittén den 7 november 1950 avgivit förslag till riktlinjer för medgivande av ersättning för resa till och från arbetsplats, belägen utanför samhälles bostadsområde.

Arbetet beräknas fortgå under år 1951.

15. *Utredning rörande avlöningsförmånerna för utomlands stationerade tjänstemän m. m.* (1950: I Fi 51).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1949):

von Dardel, G. F. N., f. d. ambassadör, *ordförande*;

Klackenberg, O. H., expeditiöschef (fr. o. m. den 8 september 1950);

Kleen, E. W. E., t. f. byråchef;

von Rosen, G.-F. H. G., överste;

Rydbäck, A. V. L., byråchef.

Sekreterare:

Ericsson, B. C. A., förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 11 januari 1950).

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1374), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Fi 51.

Utredningen har under tiden december 1949—november 1950 hållit 23 sammanträden. Två ledamöter ha för utredningens räkning företagit en resa till Bern, Belgrad, Bonn, Frankfurt am Main och Paris samt där besökt vederbörande svenska utlandsorgan.

I skrivelse den 7 mars 1950 till ministern för utrikes ärendena har utredningen framlagt förslag i fråga om traktamente till utrikesförvaltningen tillhörande tjänstemän, som hemkallas från utlandet till tjänstgöring i utrikesdepartementet och därvid icke kunna erhålla lämplig familjebostad.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt arbete under år 1951.

16. *1950 års dyrortssakkunniga.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1950):

I C: 16 Höjer, K. J., generaldirektör, *ordförande*;
von Hofsten, E. A. G., byråchef;
Metelius, B. E., fil. lic.

Sekreterare:

Berglund, K. G., t. f. förste aktuarie.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1714), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Lingman till statsrådsprotokollet den 21 april 1950):

Vid denna utredning böra till prövning upptagas senast tillämpade grunder för dyrortsgrupperingen mot bakgrunden av de speciella problem som genom kommunindelningsreformen aktualiseras. Utredningen bör undersöka, i vad mån det är möjligt att — med tillgodoseende av rimliga anspråk på tillförlitlighet i dyrortsgrupperingen — genom ett mera generaliserat förfarande vid dyrortsindelningen tillskapa större, enhetliga dyrortsområden. Å andra sidan bör utredningen också pröva, i vad mån nybildandet av storkommuner kan medföra befogade krav på uppdelning av en kommun i flera dyrorter, i syfte att åvägabringa bättre överensstämmelse med andra orter.

På utredningen bör ankomma att utarbeta förslag till grunder för den kommande dyrortsundersökningen. Utredningen bör undersöka, huruvida nu tillgängliga uppgifter rörande konsumtionsvanorna äro tillräckliga för utarbetande av en hushållsbudget, som kan läggas till grund för de nya dyrortsjämförelserna. Vad beträffar de i dyrortsjämförelsen ingående posterna torde särskild uppmärksamhet få ägnas bostadsposten, skatterna och avståndstilläggen. Utredningen bör överväga, i vad mån kostnader för resor till och från arbetet böra beaktas.

Utredningens förslag till riktlinjer för den kommande dyrortsundersökningen bör innefatta ett tidsschema för denna undersökning och den på grundval därav företagna allmänna omgrupperingen av dyrorterna, så att den erforderliga provisoriska förlängningen av gällande skattegruppering kan bestämmas. Därvid torde frågan om den framtida periodiciteten i ortsgupperingen kunna komma under övervägande.

Även om ett underlag för bedömning av spännvidden i dyrortssystemet erhålles först genom den kommande dyrortsundersökningen, synes detta icke böra utgöra hinder för utredningen att till övervägande upptaga frågan om sambandet mellan spännvidden och antalet ortsgupper i dyrortssystemet.

Det synes mig slutligen lämpligt, att utredningen vid sitt bedömande av hithörande frågor även beaktar den lönespänning, som föreligger mellan olika orter på den privata arbetsmarknaden.

Utredningen bör bedrivas med sådan skyndsamhet att dess resultat kunna framläggas för 1951 års riksdag i samband med att frågan om förlängning av giltighetstiden för gällande skattegruppering förelägges riksdagen.

Med hänsyn till utredningens huvudsakligen tekniskt-teoretiska karaktär synes det lämpligt, att den ges formen av en expertutredning. Utredningen torde böra anförtros åt särskilda utredningsmän till antalet högst fyra. Utredningsmännens förslag synes böra avgivas efter samråd med dyrortsnämnden. — — —

De sakkunniga, som under tiden maj—november 1950 hållt 32 sammanträden, beräkna slutföra sitt arbete i januari 1951.

17. *Utredning om anställnings- och avlöningsförhållandena för vissa ansvarsmän vid statens fasta värmeanläggningar.* **I C: 17**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1950 för att biträda med utredning av frågan om anställnings- och avlöningsförhållandena för sådana ansvarsmän vid statens fasta värmeanläggningar, som icke äro heltidssysselsatta med eldnings- och reparationsgöromål:
Cars, G. F. O., byråchef.

Lokal: Statens lönenämnd, Västra Trädgårdsgatan 4; tel. 11 63 81.
Utredningsarbetet beräknas bliva slutfört under år 1951.
